

62

Pawlicki I 8.

8267

I

8267

8262

I

Ius Canonium

De
evol
late
eun
gan
pra
plin
bue
iolo

q.
tan
s. a
ster
sig
que
c. l
tur
tu

Institutiones canonicae.

1. Prolegomena s. praeviae notiones.

Duplex Ecclesiae statq, dogmatica & disciplinaria, duplice ejq actione evoluit. Veluti fidei magistra dogmaticas veritates fidelibq proponit, voluntate actionum moderatrix, discipline proponit canones, ad quos trans-euntes, exteriores fidelium actq componendi sunt. Has porro investigare leges, quibz Eccl: disciplinam recip. xance statu, moderatur, in presenti nobis agitur. In primis vero querendum erit, ista nova disciplina quibqna nominibq penes eruditos designetur? quana habuerit originem? quos progressq? tandem quana ratione ac via valeat in scholis tradi?

2. De nominibz scientiae canonicae.

q. ad nomen spectat, Ibi e viri eruditi vehementer inter se disputant de etymologia vocabuli juris, qua s. a Jove s. a justitia s. a jubente derivabant. Sed nos omittimus hujusmⁱ questionem stentem in se, in indifferentem sit, utrum ab uno v. ab alio capite significatio derivetur. Debemus tantu solliciti esse de sensu, quo juris vocab. usurpetur. E re quidem vera Pand. lib. c. 11 & 12. Tit. De justitia e jure varie hujus nominis indicantur significationes. Nobis nat e adnotare se qd usurpari tu sensu proprio tu improprio. Sensu proprio accipitur

pro lege; improprio sensu accipitur pro facultatibus a lege concessis. Habemus enī jū aliquid faciendi q. nostro jure utimur i. e. concessa nobis fuit ea, quæ in lege continetur facultas. — 2°. Scientia juris ē ipsa juris nomē accepit, quandoquidē leges universæ ad homines instituendos ē regendos latee scientificū obj: scientiæ nostræ constituunt. & re quidē vera, cū legū conceptū, præsertim earū valor v. vis s. in genere s. in specie nō semper claritate ē perspicuitate niteat, hinc eruditi viri leges posuerunt pro scientifico obj: ē ita factū ē ut scientiā juris ē ipsa jū vocaretur. Il. sensu jū solet generatim Definiri: ars boni ē æqui, cognitio s. peritiā præceptorū, quæ doceant, quid justū v. injustū, quid æquū v. iniquū sit. Sed plures habentur scientiæ, quæ de jure tractant; cuilibet ergo scientiæ juris ea additur denominatio, quæ respondeat ejū obj: speciali. Itaq. habemus jū naturale ē positivā q. iterū dividitur in divinā ē humanā, humanā vero distinguuntur in jū gentiū, civile, canonicū. Si quidē scientiā nostrā habet pro obj. leges eccl. ideoq. hæc scientiā illud nomē sortita ē, quo nimirū easdē leges eccl. designat. Appellantur autē istæ leges ecclesiasticæ, utpote ad amussim ab eccl. prolata; dicuntur sacre, quia a potestate sacra edite sunt; nuncupantur etiā pontificiæ, quia pontifices auctores habent; tandem canones v. regulæ q.

nomē Eccl. pro ceteris amplexa ē 2^a ex causa = ut suas leges a legibz saecul. distingueret v. quia nomē legis adeo venerabile visū ē, ut ipsū dis. sancta oraculis reservaret. Itaqz variis nominibz scientia nostra appellatur.

3. De origine et progressu scientiae canonicae.

Ad patefaciendā originē ac progressū canon. scientiae 3 epochas distinguere oportet: statu scientiae, quis fuerit in singulis, exponere.

1^a epocha a primis Eccl. inunabulis usqz ad saec. XII, aetas SS. Patrum.

2^a epocha a saec. XII usqz ad saec. XVI quae ē aetas scholasticorū.

3^a epocha inde usqz ad nostra tempora pergit, ēqz aetas restauratiois scientiarū.

Prima periodo, praesenti initio, paucae erant leges Eccl. ut in inglibet vici-
tatis infantia. Temporis progressu legū numerus crevit, legū collectiones ac
codices orti sunt. Dubia vero circa has leges mota ratioqz eas interpretandi.
Dederunt originē legū scientiae, in hac epocha minime a S. Theol. distincta,
cū nimirū jg. can. h. quidā tempore veluti pars haberetur theologiae, quippe
quae docebat nō solā pro moribz quid agendū esset, sed etiā pro disciplina.

II^a periodo, saec. XII opera Petri Lomb. et Gratiani jg. can. a S. theol. se-
juncta ē ac proinde sancitū, ut Theol. circa dogmata et morales veritates,
jg. vero eccl. circa Eccl. leges versaretur. Hinc Theologi fuerunt a Juristis divisi
ac theologi tributa ē fidei veritates edocere ac tueri nec morales veritates fi-
deliū cōmunitati nō applicare. Nostra vero scientia cultoribz ea praevaria demqz
data ē, quae tota esset in legibz colligendis, applicandis, interpretandis. Tunc

scientia can. a XII j^a nec: veluti singularis disciplina habita ē factus ē fere eodē tempore, ut 2° q cultores foed⁹ invirent cū juris rom. peritis, tūdemponis clerici & tene.

(vi) in lucē producti nobis ingente fama vincticantis. V. foed⁹ hac praesortī de causa initū ē, propter analogiā maximā, inter utriusq⁹ interveniente.

III^a Periodo nec. XVI. quando Luther⁹ vesiliū rebellionis adv. Eccl. movit, Christiani quā maxime invaluit, ut catholici veritate defenderent, illi protestantes impugnarent. At cognitū ē meli⁹ posse veritate defendi, si impares divideretur, unde nec. XVIII factū ē, ut cū duas partes disparetetur, ut 9^a publicā ē 9^a privatū. Haec divisio pō novellas controversias ab ip⁹ fuit recepta.

Coroll. 1. Facta nemel divisione inter theol. ē 9^a cano. quidquid pertinet ad fidei veritates ex revelationis fontib⁹ defendendas ē ad fidelis cōsentias moderandas, theologiae dogm. reservatū ē, juri vero cano. quidquid refertur ad leges Eccl. ē officia clericor⁹. Proinde 9^a cano. Xana resp. statu ē officia determinat, atq. definiti pō: Discipline quae interpretando Eccl. leges, jura ē officia Xanor⁹ determinat. Notend⁹, divisionē inter 9^a priv. ē publ. q. licet haec divisio fuerit accepta, tamen in cano. d^o abiectione sententias, quoad sensū ej⁹. Variis itis omnis sententiis, rariore referens, Turin. Inst. Lib. I.

• Huj⁹ studii duae sunt positiones, publicā ē privatā. Publ. 9^a ē q. ad statu rei rom. spectat, priv. q. ad utilitate singulor⁹ pertinet. Itaq⁹ hi auct. 2° q. Theoria Instm. 9^a priv. Eccl. d^o sunt esse scientia, quae definit jura ē officia singulor⁹ clericor⁹. Relate autē ad 9^a publ. statu g^oles Xana resp. considerari debet 1°, neq⁹ 1° in ordine ad g^oles relationes, quib⁹ in d^one statu ej⁹ regitur; 2° in ordine ad relationes, quas habet ex voten⁹ societateb⁹ s. civitateb⁹ singulis, ex quib⁹ extera Eccl. societatis statu d^ominat. Obstat⁹ juri publico Eccl. proinde cōstitutur eo q. pertinet ad internū, sed g^ole Xana resp. statu; ob^o ^{autē} juri priv. Eccl. cōstitutur eo q. pertinet ad jura ē officia singulor⁹. Sed si res internū inspiciatur, apparebit 9^a publ. a priv. discrimini tū ratione objecti, tū ratione fontis.

Ad objecti diversitate q. spectat, animadvertendū ē unā-
 quāque hom. societate 2^a lege gubernari: altera quae ponit
 eppde societatis fundamenta, ac eppde formā constituit; alte-
 ra lex ē illa quae ad normā memorati fundamentalis juris
 a magistratibz in societate constitutis edita ē. In politi-
 cis lex fundamentalis ē ipsa lex naturalis ē praeter h.
 1^a fundamentale, aliud 1° existit q. secundariū d. i. p^o;
 h. 1° secundariū ē lex ista, quae societate jā constituta
 a magistratibz fertur, ad normā illius legis fundamentalis.
 Casibzq. legis civilis
 Obj: h. ē, ut leges a magistratibz civibz editae explerent
 ē easde leges civibz singularibz prudenter applicent.
 Etia societas eccl: 2^a hac lege regitur: altera 1^a fun-
 damentale ē quo nempe rei publ: istanc statq. deter-
 minatur, altera secundariū, nempe data ab Eccl: ma-
 gistratibz q. ad moderanda ipsa istanc societate jā
 constituta. Primum 1° constituit obj: juris publ: ratio:
 alterū obj: juris privat: ratio:
 Etia ex diversitate fontis alterū exurgit discriminis exp^o.
 Lex illa fundam: quo determinatur statq. istanc societatis
 neq. a natura neq. ex homin. facto determinata ē sed oio
 a lib. D: voluntate ē institutione dependet

Ita propter id quod: societatis eorl: e ipsa id di:
 consideratu in ordine ad statu reipubl: estane. Tunc
 eorl: publ: tractatores idem debent statu societatis est:
 ea fontibz revelationis haurire. Tunc legi fundam:
 deinde accesserunt leges secund: s. canones, quos in
 bonu e utilitate eorl: publici negoti: constituerunt.
 Isti canones constituant obj: eor qui tractant de
 jure can. priv: derivantes inde jura e officia, statu
 singulor litog. Unde eodem e id publ: eorl: ^{disputatione} ^{sub specie}
 in iis heretis qui ipsos eorl: fundamente subnere
 vellet: id priv: cano: no incipit disputatione in
 hared: sed fideles instituit de juribz ac officiis quibz
 v. gaudent v. sunt obnoxii in societate estane.
 Historias hujusmodi limites utriusq: veritatis in argumen
 tis enumerandis e evolvendis no ita recte castrant,
 ut abeiusq: veritatis perturbatio communi non fiat s. juri
 publ: v. priv: eorl: Quapropter juxta re. opportuni
 tate prohibita no erit nobis breviter novum dissen
 sionem de iis quae spectant ad publ: eorl: oeconomia
 quamvis discrepantibz de privato jure.

De modo quod triuit solet

Class: disciplina ita tradi conuenit, ut in duas classes, altera superiorem, altera infer: distingueretur. Superior habet nomen textus, ex: inferior nuncupatur classis. Inst: Class: Huppi' distinctio ex analogia methodi emanat ex analogia methodi quae in civile in scholis tradebatur. Inst: Inst: in proponendo iure civil: sententia imprudentissimam esse prouentem animi rerum multitudine et varietate onerare et opprimere, voluit ex universo iure civil: quaedam Inst: ^{the.} quaedam elementa conuincere, ea mente, ut exinde veluti legit synopsis haberetur praesentis studii praebenda. Inst: lib I. § 2. Iura ita videntur posse tradi commodissime, si primo leui ac simpliciori via, deinde diligentissima atque exactissima interpretatione singula tractantur; alioquin si statim ab initio rariè agitur est infirmum animum studiosi, multitudine ac varietate rerum oneraverimus. Duorum alterum, — aut devertitur studium ^{efficiunt} aut in magno labore agit, saepe etiam in diffidentia (quae plerumque iuvenes auertit) — — — rariè ad id perducimus, ut q. leuiori via Inst: sine magno labore est sine ulla diffidentia materiam perducere posset.

Voluit Imper: ut nonnulli jurisconsulti prestantissimi Imp: conficerent, quae prima juris civ: elementa existerent, quae sua auctoritate confirmavit.

Rom: 99. praesenti Paulo IV. Reg IV. laudat. Imper prudentia voluerunt imitari et juris cano: elementa componere quae ad exemplum Imp: in legis forent manifestae, ut in proposito effectum non sortita non est. demandata est fuit huiusmodi provincia iura Jo: Paulo Lancelotti ^{Jo: Perusino} qui etiam hunc Institut: cano: ad normam Instit: civ: versum in hoc temporis celebratum Conil. Tind: quatic constituit pura, hinc non amplius oportebat ista fuit in luce edere Instit: iusti Lancelotti quae tamen in nonnullis edit: corporis juris cano: opere librarios fuerant adjectae. Unde nobis praesens non sunt Instit: cano: apud: diplomate confirmata ad huiusmodi institutiones tradenda debent continere eam textum et ea non universitate h. comprehendit cano: legi domus. Instit: cano: nihil aliud sunt, nisi primaelementa iura hae canonum, scilicet tractatus quae ad octo singulorum librorum pura ac officina.

per se prout ē, ut duo potissimum tradamus: 1° oportet tradere fontes unde veritates iuridice notae sunt habuende; 2° determinare in quae eade veritates debeant ex his fontibus hauriri. Ad primum q. spectat, Institt. cano: tractatores soliti sunt longo contextere catalogo fontium: p. d. ē p. h. m. nomine juris d. d. intelligunt n. p. naturale o. revelati nomine juris h. m. intelligunt n. leges civ: quae ab Eccl. fuerint probatae n. quae ab ipsa Eccl. auctoritate fuerint proposita. Legum ab Eccl. propositarum 4 enumerat species: 1° instituta apost: 2° canones Concil: 3° constit: Rom. PP. 4° sententiae LL. PP.:

Multitudo ē varietas istarum fontium aptari potuit juri cano: quando ipsae simul una confunderentur s. in s. theol: s. in pure civ: Sed imperentiarum in p. cano: dissimilia toto penitus sit distincta ab aliis dissimilibus. brevis in fontibus enumerandi praedicti p. ē in p. cano: sententia legum Eccl. quae pure ē officia populi christianae determinat, ergo veritatem quam versatur in cano: haec ē: quoniam pure ē officium illud in eo veritate p. h. m. - fontes autem sunt ipsae leges Eccl. Sed quoniam n. ex istis Eccl. legibus veritates sententiae.

nostrae possimq. servare? Atq. quæstio erit interpretatus.
Opere præterea ē igitur breviter differere 1° de legibz
certis: 2° de earz interpretatione. Inde patebit
1° quæritur fontes 2° quæritur modus.

Par. 1^a. De legibz ecclesiasticis.

Legis voc: 2ⁱ accipitur sensu: s. proprio & improprio.
Lex proprie accepta ē sententia ipsius legis s. i. q. lex
disponit; verū improprie lex appellatur, egi tabula,
loqz, alibi lex descripta reperitur. Utroq. sensu lex nobis
erit perpendenda, etiam licet nō ea tabula, sed ea
sententia legis debeamus servare sententia nostra
veritatem, nūntiāntes litteræ, vidd: egi collectiones
debent nobis manifestare, ut tota legi systema coram
cognoscere possimz. Inde duæ sectiones: 1° de legibz
certis: proprio sensu.

1^a Sectio: De legibz certis: in se. s. sensu

proprio consideratis

¶ Hæc supponimus quæ importata s. ex scol. moral. &
ex philoz. moral: Hæc autem erunt consideranda in
sublimiori schol: testz cæno: ubi habetur Tit: de
constitutionibz.

Quoniam h^{oc} est 19 ferendi: leges in societate eorl?

De fontibz legu.

Sons metajur. acceptis, pro principio, a quo lex sua emvat
existentia, magis emanat obligatione, ē voluntas illiq; qui
universitati alicui praeest; ergo in jure nostro sons legu
eorl ē voluntas eorl qui Eorl: praesunt illiq; curā habet
In genere nulla invenitur difficultas, in specie vero parum
investigare, quia non sint illi praesentes, propter qd os eandem
potestas legu ferendar: Perpendere oportet. acta lbi
Dor: Eorl: regimē instituentis, oportet quoq; praesentem
ē habere Eorl: singularem, quo Dor: hujusm^{od}i institutionē
imitata ē.

1. Eorl: D. amplissimis verbis prius promissit. In erat in
viris, deinde pō resurrectionē sua contulit collegio Episc.
conjuncto in B. Petro, supremam auctoritatem Eorl: gubernari.
Di. Matth. XVIII. 18. Jo. XX. 21.

Ipsae itaq; D. eandem potestatem supremam promissit ē tradidit
uni B. Petro tantum. Mat. XVIII. 19. Jo. XXI. 15 seq. ita ut B.
Petrus Episcopus ceteros oēs potestatem suam accipiens
ē ab oibz indagandis acciperet

Pro City D: haec sollemniter edat: esse ego volui in aq.
 ad immutatione saeculi Malt. XVIII. 19 - portasq inferi
 non esse prevalituras. Haec sollemnia Christo rati man-
 dentur, hujusmodi potestate eo sola apert: nec obia illis
 concessa esse, qui in eor pura succedebant. Instituit
 eum City potestate ista pro bono Ecol: duraturus ad
 fine saeculi. Ta vero traditio ecol: tunc nos edocet,
 B. Pont: existere legitimu B. Petri successore, nam
 pariter eade traditio agnovit, Epus collegiu successo-
 re Apert: collegio. Proprius est suprema Ecol: potestas
 ex Citi institutione existit s. in B. Pont: s. in Epus
 collegio, in B. Pont. conjuncto. Inter supremam au-
 toritatis gradum alia inferiore in eade societate qua
 itaq D: curant instituerenda, gradum potestatis Epus
 qui pariter sunt regere Ecol: dei. - City D: universo
 Apert: collegio suprema conferens potestate, usque
 singulis Apert: aliqua inferiore potestate tribuebat
 quandoquidem Apert: no quidem collegiati, sed singu-
 lariter ad obeunda praedictorum munus mittebantur.
 Haec potestas a Cito D: singulis Apert: tributa

perfecto suprema esse nō potuit, nec tot inhibitis in
 sua Eccl: supremas potestates X.D. quot essent Apost:
 Inq: potestas illa quae singulis Apost: fuit tributa, an erat
 suprema, sed subordinata supremacy illi potestati Petri.

Hec pōt oratione diffinitur: nūq: subiectio a. e. g. Petri
 a. e. g. tota collegiū in Petri coniuncta nō existeret, in
 Apost: singuli se gererent singula independenter.

Curandū nō ē, h. dependentia vinculu, quod tenebantur
 Apst: nō fuisse exterioribz actibz manifestatu, ~~unde~~ Petri
 nō emanabat ex auctoritate ordinaria Apst: concessa,
 sed potius i. d. derivabat ex singulis prerogativis, quae
 singulis Apst: fuerunt a X.D. concessae, & quae nō vi-
 nebant, ut huius exterior subiectio manifestaretur.

Apst: gaudebant 2° charismate: inerrantia in fide
 & perseverantia in gratia. Proinde penes eisdē Apst:
 prius nō poterat, ut Eccl: pax turbaretur, unitas di-
 cerneretur, nequaquam esset infallibilitas. De supremacy
 enim: unum agere se certi erant. Manebat ad:
 exie dependentia vinculu, quia utriusq: exterioribz ac-
 tibz manifestaretur.

q. si Eccl: bonū postularet legi subjectionē, relicta erat
 prudenti Apot: economice. quā de facto usq. fuit Paulg.
 Ep: in questione de legali observantia infallibiliter
 definierat, sed in Tubesi mirarentur de Paulina definitione
 quasi contradicerent aliq. Apot: doctrinā, in Iersolima
 soluit itaq. sententia sua subxit. Apot: collegio.

Haec erat Apot: potestas ordinaria, alia extraordinaria.

Ordinaria ē potestas dependens a suprema, extraordinaria
 resultabat ex singul: charismatibz, quae Apot: fuerunt
 concessae.

Tā vero quando Loc. Apot. succedit Loc. Apot: ita et
 singuli Ep: succedunt in ordinaria magisterio Ap: aucto-
 ritate. Patet ex ea traditione Eccl: s. ex Eccl: consti-
 tutione quandoquidē potestas ^{dependens} quae singulis Ep: tributa fuit
 profecto debebat permanere pro iular regimine in personis
 Ep:or: Extraordinaria vero in singulis Apot. personis interi-
 bat. Tempore Ep:or. Eccl: erat fundanda, nunc jā fundata
 existit. propterea Ep:or. auctoritas posita ē ad Eccl: re-
 gendā jā stabilitā. Apot. ē quaedā auctoritas quae a
 suprema Eccl: auctoritate ē dependens eiq. obnoxia.

unde hae auctoritatis gradus a Cito D. fuerunt instituta: gra-
 dy supremas alterq ab eo dependent. Unde v. per se v.
 in Comitibus generis v. in Com: prov: leges dicunt v. pro univ:
 Ecol: v. pro singulis ep: partibq.

Disciplina ecol. forma semper constitutione ip:is X. i. produ-
 lente Ecol. uno alios determinant auctoritatis gradus -
 in Ecol: orbi sunt v. a tempore Ap:is archiep:is v. metropoli-
 ta, deinde etia primates in Ecol. orbi. e. exarchi in orbi.
 nec no tande etia Patriarches q: in spodi v. nationi.
 v. prov: leges tendere possunt pro aliquibq particularibq.
 Ecol. Eode m^o alii etia magistratus habent p: ferendi
 leges, quibz in provincia e subditis suis: legati ap:, reli-
 quorum ordinu moderatores etc.

Sat e animadvertere ex analysi instituta super factis X:
 e factis Ecol: 2^a generis fonte non legibz ecol. manere:
 fonte juris ecol: univ: e fonte juris ecol: ip:is:

Tons univ: e suprema auctoritas quae residet in O: Gen:
 v. in universitate. Ip:is autem in eo continuatione habent. Pro:
 v. ip:is v. Com: generis: ab ip:is confirmata leges ferunt univ:
 Tons autem ip:is e auctoritas dep:is: quae in eo variis residet
 subje:is, ita pante variis ^{partibq} juris species producit.

hic sunt oēs leges pro regnis, provinciis, Diocētibz. Ipse publ.
pro regno dicitur a iuribus nationis: sub patribz: v. promulg.
ipso promulg.: dicitur ab ipso alioqz provincia, congregatis
sub proprio metrop.: p̄i dixerant dicitur ab ipso v. per
se v. in his cōsuetudinibus in una symplo dicitur congregato.

De natura et indole legis civilis:

Forma ē constitutio civilis: nō diversa a societate civilis: unde
diversa exigit legis civilis definitionē. Lex civilis ē recte
constans ē absolute voluntas publice auctoritatis. Civilis

que definitio numeris obz absolute indolens, si tantisper
ad finem reversionem singula verba. Habentur universa cūqz
legis requisita, que nostra defin. gen. proxima consti-
tuant. Lex debet esse certa, constans ē absolute volunta-
te ^{manifestata} promulgata.

Apposite facta ē ut nostra defin. de lege civilis magis
in uno conceptu universalis evaderet, ut comprehenderet nō
solum leges promulgatas (scriptas) sed etz inobscriptas que
sūt legis nō promulgatæ (nō scriptæ) que tamen uti vera
lex ab obz p̄iis utriqz auctoritatibz absqz controversia admittuntur.
Si poneremqz in defin. promulgationē uti elementū legis essentialē,

videremus, earundem leges non computas, tamquam leges non essent, quod
 nefas est dicere. Distingui in definitio: leges esse voluntate auctori-
 tatis absolute ut lex obtingeretur ad omnes, etiam omnia
 nulla obligatione addant, sed lex ea imponit. Distingui in
 definitio: leges a publicis auctoribus manifestari civitati ubi
 subiecta, et obtingeretur a precepto, quod iure nihil aliud
 est nisi placitum superioris qui mandat subdito aliquid facere
 et obtemperare. Lex contra fertur per totam civitatem. In lege
 morales relationes superioritatis et inferioritatis varia-
 rantur non quoad singula individua, sed quoad totam civi-
 tatem. Habentur preterea species legum earumque characteres
 qui constituent ipsas differentias speciei. Non solum dicitur leges
 proponi civitati earumque sed etiam fieri a publicis auctori-
 tate. Non dicitur: suprema auctoritas ubi solet dicitur in lege
 ubi ubi leges earumque a civilibus obtingerentur, respondet
 in civitate ubi sola auctoritas suprema ea est quae
 iure polleat ferendae leges. Verum in civitate potest praeter
 supremam existit alia auctoritas, dependens quidem sed
 non iuris, quod etiam leges dicere possit. Sic constituta legum
 earumque definitio, plurae variae partitiones quod legum.
 Penes auctorem plures reverentur leges earumque quoniam, quoniam

alae sunt propriae & singulares legum earum: aliae vero distinctiones communes sunt utriusque parti. Porro distinctiones hujusmodi ad 3 ex caput possunt referri

1° aliae deducuntur ex fonte unde proflunt, ex diversitate auctoritatis

2° aliae emanant ex diversitate obij: circa q. eodem leges versantur

3° quaedam species origine dantur ex diversitate in qua ab auctor: earum: leges solent ed: in praevalgan.

In politicis societatibz una est auctoritas suprema, penes quam resideat p^o ferenda legum. In civil. societate X.D. non uno gradu supremae auctor: instituitur, sed praeterea gradus subalterna, subiecta sed non ita, ut hae sint simpliciter inferiori supremae auctoritatis quoadmodum in societate civil: sed existunt veri pastores & principes, iure dependentes qui moderantur parte subalternata p^o p^o officari. Quoadmodum: univ: civil: subijcet legibz a R. P. editis, ita singulae civil: subd. sunt legibz a propriis partibz editis. Unde

leges generales quae p^o integra universitate civil: formantur v. a R. P. v. a civitatibz gener.

leges speciales, quae videntur pro aliqua parte civitatis esse,
ab episcopo pro sua diocesi, a consilio v. nation. v. provincia pro
eius: alioquin regni, populi, provinciae. Unde leges parti-
culares possunt esse aut nationales aut provinciales: aut dioecesa-

Altera distinctio petitur ex diversitate obiecti: videlicet quod leges
eccl. versantur. Huius distinctio admittitur quod a
lege civilis: quod habens in eo varias legum classes: de
testamentis, statutis, contractibus. Verum id canon: aliter
est sublimior ex obiecti: petit distinctionem suam legum auctoritatem
civilis: eo fine constituta est ut ad temporalem felicitatem subditi
dirigantur. est finis naturalis, consistens in naturali hominis
beatitudine, contra legem civilis finis est supernaturalis: videlicet in
perpetua non beatitudine. in ad hunc finem assequendum fides
propter promissum et reverentiam, hinc civilis facta est non solum as-
sequendi moderatrix, sed etiam fidei magistra constituta est.

Unde haec ^{classis} leges de quaestione et discipline. Quoniam docent
quid sit credendum, secundum quod non agendum. Canon: docet
sunt regulam credendi, disciplinae. normam agendi.

3^a distinctio legum civilium petitur ex diversitate in quibus
ab ecclesiastica auctoritate promissum est approbationem vel non. Ex hoc capite
2^a exurgit distinctio, aliter quia est finis iuris proprius

singularis, altera legibus quae civilibus existit communis
 prima est illa quae distinguit leges eccl. in plebana s. statuta
 singulorum parochiarum. v. in canones, bonorumque alioque quae
 dependeat ea div. institutione regiminis pect. nec no
 ex disciplina eccl. X.D. suprema in eccl. auctoritate
 tribuit 2^a subjecto in uni personae singulari s. uni perso-
 nae morali, i.e. collegio sub una illa persona constituto
 Quapropter leges n. ab hac una persona n. ab integro
 personarum collegio possunt ex inst. 1^a origine deduce-
 re. Episcopi omnes inter se partes existerent e eode pure
 singuli habent facultate ferendi leges, quae tamen no
 excedant limites proprios decres. v. in eccl. disci-
 plina nonnullis aliis constitutis auctor. quibus quor-
 dam. Episcopi aliis reddit superiores e respecta 1^a
 institutione sancit ut Episcopi superiores una cu suis
 sub pure ^{eccl.} inferioribus haberent facultate leges ferenda
 s. pro diversis eccl. partibus. Sic primates una cu
 Episcopi solius regni s. nationis habent facultate ferenda
 leges pro universis eccl. illius patriarchatus v.
 primatus, id est valet de metropolitans. Sic tandem
 Episcopi in suo clero constituit canones pro sua respo-

diversi. Quapropter in disciplina eor. lex dicere potest v. a
 singulis partibus v. a collegio partium. Lex quae emanat a
 singulis vocatur v. decreta v. si a Pontifici ^{vocatur. constitutio}
 v. litterae apost. Leges quae feruntur a concilio, vocantur
 canones conciliorum qui pro varia concil. natura, possunt
 esse s. generales s. nationales s. provinciales s. diversi
 optimo igitur parte ex m^o quo solent leges edi ab aucto-
 ritate eor. distinguuntur

Altera distractio repetitur ex eodem capite, quae partitus
legis in scripta e non scripta. Eiusmodi distractio promanat
 pariter ex m^o quo legitima auctoritas voluntate sua
 absolutam subditis manifestat, q. 2er evenire solet, nam
 publ. auctor. praeferit placitum suum s. expresse i.e. pro-
 mulgando v. populi mores approbando. Utroq. m^o
 auctorit. semper legem dicit, lex autem quae dicuntur
 ab expresse promulg. dicitur lex scripta, lex vero ma-
 nifestata per approbationem populi moribus adiecta
 dicitur non scripta. Prima notitur ex promulg. altera
 notetur ex consuetudine. Quapropter lex scripta
 debet promulgari ^{ab eo} auctor. potest, lex non scripta
 populi moribus inolevit. Duo sunt inquirenda:

promulgatio legi^{is} ē populi xani consuetudo, ut expositū
sit. quæ promulgatio ē quæ consuetudo requiritur ad
manifestanda populo xano voluntate auctori:
eius.

De promulgatione. Utō in controversiā ē ea esse indi-
le legi^{is} scripte quæ necessario requiratur promulg.
sufficiens ut lex possit devenire ad notitiā civitatis.
Promulgatio a simpl. legi^{is} notitiā distinguitur, prior
civitatis requirit scriptā authent. principis volun-
tatis, manifestatio civitati facta, altera spectat pu-
tig individua s. membra civitatis q. de legi^{is} existen-
tia certior fit. Pō haberi notitiā legi^{is} absq. promulg.
ē vixi^{is} promulg. absq. notitiā. Ut autē lex eisd.
obligationē pariat, satis ē promulg. civitati indita.
Ita nulla controversiā ē de necessitate promulgationis.

Quartū fit de m^o promulgandi.

quæadmodū provisionali observant, inscripta lege na-
turali, nulla in civitatibus determinata ē m^o quo leges s. a
principibus eorū s. a principibus laicis debent promulgari
propterea principibus prudentiæ relicta ē ut in suis
placitis promulg. istā eligeret m^o quo civitas

certa legi notitia valeat acquirere. Parum est si haec notitia habeatur per publ. praevocem s. per edictor. affixione; parum intere, si promulgatio fiat in proprio urbe s. in aliis uribz, i. tanta requiritur, ut subditi v. mediate s. immediate v. simultaneo v. successive ad notitia pervenirent - ^{possint} ex eo temporis momento quo subditi legem a proprio data esse cognoverint, lege addicuntur.

S. in ista societate s. in civ. rept. servantur varii modi promulgandi leges, atq. ita Eccl. in h. capite varia disciplina secuta est, quippe aliquando adaptavit modum promulgandi leges imperiales (Justin. Nov: ut novae leges non solum in urbe proprio, sed etiam in provinciis promulgarentur - aliquando vero leges fuerunt promulg: in concilio v. in concilio Rom. P: aliquando haec promulgatio facta est a regali Episcopo v. etiam a regali parochio; aliquando per legum affixione s. in locis quo: populus frequentius convenire solet. Laetantia dicitur XI. 1.

Proinde de h. promulg. modis civil. legislator aliquando cavet in ipso legis tenore est praescriptum quo modo debeat promulgari; praesertim si agatur de actibus irritandis

in Juid. sec. XXIV. cap. 1. adimens clandestinitatis
impedimenta obligare ut incepit quā 30 dies pō
legē promulgat: facta in singulis parocciis.

Aliquando legislator in ruma lege nō caret de promulga-
tione sed tantū dicit, legē affigendam consuetis in locis,
ita ut constit. generalis quae feratur a Rom. PP.
quae sufficienter promulgatae censentur, in Roma
consuetis in locis affigantur. Huiusmodi leges volent in
praxi affigi Romae ad valvas basilicae S. Petri
et Pauli, ad valvas Sanctae Maj. in excellentiis op.
nec nō in civitate Florentiae ad valvas curiae Im-
munitatis. Hic in? difficultate ingerit quanda,
responsioque juris catholici: eorum: "auctor canonica in dō"
imidet hanc promulgationem generalem. Eorum legē
quae in consuetis Roma locis fit, omnia promulga-
tione in singulis diocesis et parocciis. Romā satis
longe distare a multis regionibus, inde promulga-
tione dītaxat Romae facta insufficientem existere
ob improprietatem locorum, quae comprobatur, si legē
promulgata Romae populi tam remoti sentiant.
Sed ad principem spectet in? promulgandi, placitū

principis nō posse supplere defectu naturale improportio-
 nis legum. Respondendum difficultati. Animadverti debet, nemi-
 nē adeo ineptū existere, qui putet leges si P. L. eode die
 quo Romae in conspectu legum solemniter promulgantur, adstringen-
 obligatione, nec unicuique fidelis, v. in remotis, nisi plagis degen-
 tes. Habebitur sū vera legum dīproportio. Quamq̃ difficultas
 evanescit, si ^{regam} Romae promulgata lege statim incipere obligare
 civitatibus innotuere lex dīcenda ē, si civitatibus promulgetur.
 a principio. 2. ad tollenda legum improportione adhuc: nō prius
 fideles lege tenentur quā cū certo ē positive lege innotuere, dum-
 mō absit vīcibilis ignorantia. Nemo ad ignota tenetur.
 P. principis approbavit Innoc. III. qui cap. 1. tit. de univ. p.
 re p̄bende c. 6. sic habet: lex v. constitutio ē mandatu
 nullus adstringunt nisi postquā ad notitiā venerint eorum
 aut nisi p̄o tempore intra q. ignorari minime debuissent.
 In maiore v. minore ab ill. distantia brevius v. longius tempus
 a die promulgationis ē asplenda antequā fideles subditi
 lege teneantur, ne lex per p̄stos minores, sed sufficienti
 certitudine innoteat. Innoc. III. ad G. superius, ep. Tolosanū,
 dixerit: venia nō esse neganda novellis clericis qui in
 diaconi ministerio v. presbyterii officio positi ab exco. r. 2.

non abstinendum, si tamen probaretur nova Simoni constituti-
tione in eorum provincias non measse. — Quapropter pontif. legis
promulgatio, quae in cunctis Romae locis fieri solet, satis in-
firmum censenda est, ut lex per totum orbem promulgata habe-
atur. Memorataq. promulg: in? sapientiss. no. censita est consti-
tuta. Ut cum solenni verb. legis promulgatione in singulis
provinciis v. Diocesi: peragenda ponant obistere cunctos
principes: v. Eccl.: deberet principes acc. iurare, ut iurent
in suis statib. promulg: v. fideles ponant a legis observan-
tia facti ratione se censare, quae penes ipsos promulga-
tio non fuerit peracta. Quoniam Eccl.: n. ad invidiam veni-
da. n. ad nos fideles in officio continendos sanavit q. veri-
tateq. promulg: in? sufficiens eret, nisi specialiter de prom:
in ipsa legis tenore recederetur.

De consuetudine populi Xani.

Consuetudo 2^a sub respectu p^{ri} considerari: v. quatenus consue-
tudo est in facto v. quatenus est in jure. Consuet: in facto e-
stq. populi morib. inducta, maxime citati consuetudine frequen-
tibus agendi, ^{no} considerata n. in phys. ind. v. in moralib.
dividuo. Si consuet. spectetur in jure est lex populi morib.
introducenda, q. abq. solemn. promulg: populi morib. introduc-

permisiva obligatione parit, in quibus loca non est respectu illius
cui permissio facta est, sed vera est loca est respectu aliorum qui
per legem injungitur, ne illa permissione impendantur.

Nota interea investigare qualis debeat esse haec consuetudo ut
in legis habeat. Consuetudo uti haberi possit tempore verae
legis expressio, oportet, ut consuetudo: singulari consuetudine
requiritur, quae firmant formale legis conceptum, ita ut
consuetudo non aliter distinguatur a lege scripta, nisi in eo quod
in consuetudine populi praecedunt legislatoris voluntate,
quae postea adveniens more confirmat, dum in lege scripta
voluntas principis mores antecedit. Quapropter consuetudo:
requiritur ex legis auctoritate capitibus consuetudine applicata,
desumenda sunt.

In quoniam consistunt legis non scriptae requirita. Ut vera
lex habeatur, iusta, rationalis, iusta, debet esse legisla-
toris voluntas erga eam recti rationabiles, honesti
debent esse populi mores, ut valeant legislatoris consensum
acquirere. Primum requiritur: rationalitas. Inde corollaria.
1. Contra primum naturae procedere non potest consuetudo. Scilicet manet
semper absolutae naturalis iuris rationalitas, quapropter
consuetudo iuris naturae ultra non erit populus immutabilis.

encl. juris corruptela

2. Ite eruitur: contra jg Div. posit: nulla jō inolvere varie
tudo. Item Div. jg sapientissima Dei voluntate rationabile
perpetuo consistit, quoniam supremo numini placeat illud
conservare. Quapropter consuet: Div. juri contradicens ratio-
nabilis profecto nō encl. Consuet: Inimicatur contra jg hunc.
jō inolvere.

Ca. consuet. lex hanc: existat, hinc profecto, utpote ex
potestate infer: emanans, nō valet ad infringend jg Div.
sanctum ~~et~~ posit.

Altero loco ad legē habendū acervaria ē constans legislatio-
nis voluntas. Etenim legis natura in eo consistit, ut ipsa
constanter præbeat normā societati ad finē consueq:
ē in hujus finis perpetuo perseveret ē societas ipsa
veluti indiv: morale perpetuo existat, hinc etiā lex veluti
perpetua consideratur, quatenus nullū habeat limitem in sua
duratione. Etenim etiā populi mores, at legis vim accipiunt
debent esse constantes, hoc autē constantia in populi mo-
ribus considerata, importat, ut mores isti sint ē frequentes
ē uniformes, e tandem diuturni. Tergo enī, si mores isti exis-
tant infrequenter, difformes, recurrentes, nullatenus valent

praebere indicia de constanti norma, qua societas regitur.
 Dicuntur frequentes, si relativi atq; non semel aut bis po-
 neantur, sed assidue, sine interruptione. Sed non demon-
 strarent mores populi, non importarent habito agendi.
 Uniformes dicuntur, si eodem modo frequentur.
 Diuturni existunt, si praefinito tempore perdurent.
 Sed quae: quantum tempus requiratur, ut Xani populi
 mores tanquam diuturni habeantur? Invent perpendere
 varias consuetudines species.

1. Si nemo sit de consuet: nec lege, nulli temporis in-
 terwallu, si in textu cano. si pene id determinatur
 quia propter in genere statui potest populi mores tan-
 quam diuturnos haberi, ex certo affirmari possit, popu-
 lu ita fuisse interpretatu constituta lege.
2. Si autem loquamur de consuet. praeter legem, videtur
 ad eandem induenda sat esse spatium X annor e. h. d.
 nulli enim consueti consueti affirmant.
3. Quae: de praefinendo tempore requisito ad indu-
 endam consuet: contra lege. Alii ob hoc probat specie
 tenent sufficere decenniu, quia i. habeatur etiam in
 iure civ. Alii requirunt spatium annor XL, ex dialo

constit: cap. 4. de electione & electi potestate - c. cap. 3.

Tit.

Sane nimis fortassis parvis studiis alii distinguunt legem a populo receptam & legem nondum receptam, quatenus consuet. legē quae feratur nō recipiat v. legē jā latā recipiat. Priori in casu citi auct. contendunt ratione decennia, in 2° casu, contendunt spatia XL annor.

Quoniam ex his sentent: ē amplectenda? Insuper merē^{2a} nec 3.^a Inprimis non 1.^a, quandoquidē nulli formis iuritur argumento ē qd. profertur ex 2^a allegatis constit. pontificiis ad rē rōfacit. Etenim ambae constit. agunt de prescripi. rer. mobilium. Vex 3.^a nigrudē rō videtur rejicienda. Inprimis ē ipsa propriis ac regulantibz probationibz definitur ē eo fide videtur induci, quia cō patroni nō valebant declinare ut argumentor m. 1.^a & 2.^a sentent: quapropter rursus utraq. consideranda. Praeterea distributione falsa iuritur, quandoquidē praesul ē eliminanda in jure canon: Distributio inter legē receptā & nō receptā. In forensi leges in societate xana nō ē tributa iustitiae civilis a populo, sed mediate tributa ē a Xo Dⁱ: quapropter receptio legum agn.

pulo facta nihil volens legi tribuit, tanquam longum tempus
necessarium sit ad eludendam legem jam receptam.

Sicut Grat. loco III. parat. dist. III. - leges constituta
untur, et promulgantur, firmantur vero, et moribus uten-
tia approbantur - verba ista non ita sunt accipienda, gra-
ti acceptatio populi ad firmandum legem pertinet, sed po-
tius verba Grat. ad firmitatem facti, non vero juris refe-
rentur - Taquez, De frenca e pace, cap. 1.

Itaq. recepta n. II^a n. III^a ex memoratis sententiis, super-
iut 1^a amplectamur.

In iure enim nullum expresse determinatur tempus quo pu-
blici mores contra legem positi tanquam norma habeantur,
attamen in iure duo habemus constituta, ex quorum com-
paratione h. tempus definiri potest. In iure utroq. gene-
rati dicitur, videlicet: contra legem et obligandi ad iurim,
si existat longum tempus, quatenus autem xannorum appellatur
longum in iure tempus n. longum. Itaq. n. ex iure ip-
so videtur: contra legem delictum longum esse si tempus
xannorum longum appellatur, patet tempus ad inducen-
dum utique videtur: requisitum esse quatenus xannorum.
In iure enim. juxta omnem sententiam moribus consuet.

p^{er} spatium X annos etiam contra legē, ergo etiam in pure cons.
idē sentiendū ē. Quandoquidē in iis quae existunt utriq^{ue} iuri
communia, alterutro j^{ur} q. nihil constituat. ē interpretandū ē
supplendū per alterū j^{ur} q. in re communi aliquid disponent.
Ita d^{icitur} iiii. cap: intellexim^{us} Tit. de operis novi nuntiacione.
Sicubi leges (iv.) no dedignantur rari. rationes insidens; n^{on}
ē rari^{um} statuta canonū p^{ri}ncip: constituta: adiuvantur. -

H. tempore preterlapso utriusq^{ue} populi mores legi civil.
contra rari^{um} temp^{or}e lex habendi sunt.

Sed requiritur legislatori etiā voluntas absol. ē preceptiva.
ergo ut rari^{um} populi atq^{ue} huiusmodi voluntate indicent,
ita poni debent, ac si p^{ro}venirent sub legis mandato. Pra
cautio 2^a debet intelligi: etiam in consuet: nec. v. pro
ter legē mores debent poni a societate in animo sese ob
ligandi, in persuasionē quada^m morali obligationis, tu consuet.
est iudicia sup^{er}da^m preceptis quo adstringatur societas.
Quod si huiusmodi atq^{ue} minime p^{ro}veniant a populo & lingua
obligatori, nulla profecto inde oritur obligatio. Tunc
est universalis, immorabilis. Exl: ara invenit^{ur} sunt multi
rari^{um} atq^{ue} p^{ro}positio aquae, exco^m bened:) ad eas tame
p^{ro}stantes nulla ē obligatio, quia huiusmodi rari^{um} a X^o.

fideliq; libere ponantur, nō in casu obligationē inducendi.
 Tunc in consuet. contra legē hūgm̃i mores debent poni in
 persuasione libertatis ab oī legis vimine, tū consuet. in-
 diū est. legē priore fuisse antiquatā.

Natura fundit legē ea ē, ut ipsa feratur nō pro uno
 v. altero in iudicio, sed pro univ. civitate, ergo et
 consuet. ut legis vī obtineat, ē ipsa debet esse civis,
 debet poni ab univ. civitate civil. Hūgm̃i mores
 saliter debet intelligi moraliter, nō metaph. aut ma-
 them.: ita ut ratio sit, si hūgm̃i autq; exerceantur
 a maiori ē rationi civitatis parte.

Demū lex emanat ē vī int. repetit a principis plauto,
 proinde altiori consuet. requiritur pro ceteris validiq; hē
 ut principis voluntas interveniat ē populi mores libere
 accedat. Hūgm̃i auctoritatis virensq; 3^{ea} habet pō.
 v. expremq; v. tacito v. presumptq; qui appellatur qm̃
 funditq; v. legalis.

4. expremq; habetur, quando legislator cognoviss. mores
 populi, corde approbat ē ipsos ab oīq; revocandos ex
 solemniter promulgat. In consuet.: omittit naturā suā
 ē transit in pō. scriptā.

2. Tamenq. adē quando ipse indolis populi mores degravit.
iusto in ponit contradicere, tamen nō contradicit. Si taret,
consuetudo videtur. Si pō ē debet ex officio loqui, si ipse
intentiō servet, profecto consuetudo censenda ē. la. consuet
legislature habuisse consuet. notitia nec nō habuisse
contradictandi potestate, ipse consuet: approbat, si videt.

3. Presumptq. legalis, tū habetur, quando ex aliquo juris
constituti principis liceat legislatoris voluntate arguere
in favorem consuet. aut ignoret consuet: existentia,
tamen existit fundam: tenend: q. si forte agnoscunt
certis ea probant. Nō nā habetur hujus fundam:
Habetur in ipso facto consuet: quando existit rationalis:
hū ē legitime praesumpta. Si quidē pō cens: approbat
quocumq. consuet: si praedicta sint tū ex actore ratio-
nabilitati tū distinctibilitati. Ita Greg. X. c. 11 Tit. de
consuet. Licet etiam longaeve consuetudinis nō sit,
auctoritas, pō tamen

et v. juri positivo debeat praepedium generale, nisi fa-
vit rationalitati e legitime praesumpta.

Quoniam hujus legislatoris consensu diffinitas exoritur;
legislator consensu suo populi nomis affectu signif.

quidē illos mores nō esse vetitos, nō ante dicit, illos atq[ue]
 esse servandos ē obligat: inducere. Quapropter convenit.
 anisti quidē aliqualis auctor: consensus, nō tēme ite
 qui requiritur ad obligationē subditis imponendā.

Resp: Populus ^{act. v.} mores suos ponere ē censere debet &
 persuasionē obligationē, si agatur de convenit: scē. lege aut pacto legē
 v. si persuasionē libertatis ab obligationē, si habeatur convenit: quē ē contra legē.
 Illius populi facto accedit legislatoris consensus, qui nō
 solū se refert ad partē materiale facti, sed etiā sper
 dat etq[ue] partē formale: approbat enim potēstatis animū
 & intentionē quā mores illi fuerunt a populo induciti.
 Atq[ue] ita legistat: consensus obligationē imponit.

Conclusio: Salis clare demonstrari pōt, ea quae spectant
 ad convenit: aut ut legē sortiatur. Oportet ut convenit
 & legis caracteribus praedita: ut ut ratio habita, constant,
 ad ut legē a populo exerceatur, ut eruat communis,
 ut equitate consensu confirmetur.

Praeter memoratas legū species aliae quoq[ue] existunt. Ita
 lex civil. dicitur: permissiva v. praeventiva v. prohibitiva v. punitiva,
 quatenus voluntas civilis aliquid v. praecipit v. prohibet v. punit
 v. remittit. Item haec alieq[ue] supponit distinctiones. v. unius v. ex
 sunt legib[us] considerandi in genere, v. in p[ar]tibus: v. dicitur.

morale pertinent tractanda. Has sententias species reverentia que
v. particulares sunt in jure nostro v. in omnibus existent, nihil
minus apertis commemoratione merentur.

De fine et objecto legis civilis.

Juxta theoriam a D. traditam finis legis nihil aliud est nisi boni
commune, quodcumque legis objectum nihil aliud sunt, nisi subditi
actiones. Id emanat ex abstracta legis notione. Hujus the-
oria, licet ob universalitatem suam, etiam relate ad legem civil.
improbetur, tamen in jure nostro memorata theor. non vide-
tur perfecta et numeris itaque absoluta. Notum est Determina-
re et finem et obj: non in quantum lex civilis communis existit

in aliis legibus, sed quatenus singulare indole pro se fert.
Hinc singularis doctrina videtur proponenda, quae fuerit par-
to pro omni ex fine ad quem instituta est civilis societas.

In vero X-D. civile: sua h. finem ac mentem instituisse
signatum est, ut per eam dirigerentur homines ad aeternam felicitate.

Ad hunc finem ordinis imperandi: a mag. nocendum ut
fides praestanda veritatibus a Deo revelatis, quodcumque
nocendum est actus ponenda juxta fructus eorum quae nobis
divinitus revelata sunt legi civilis proprium est, ut

1º fides credant revelationi divinae

2) ut moderentur actiones hominum, ita ut valeant fide obtinere \bar{e} eterna fidei beatitudine.

Finis legi civil. \bar{e} hominum directio ad finem supremum, ad eternam beatitudinem; hic finis ultimus non \bar{e} tantum finis integre societatis civil. sed etiam \bar{e} finis singulorum membrorum huius societatis, singulorum. Horum qui ad eternam beatitudinem consequenda ex div. misericordia ordinati sunt.

Definitio fidei iuxta revelationem, \bar{e} actionum iuxta finem moderatis, esse 2^a finis legi civil.

Fides ^{revelata} proposita fidelibus constituit dogma, actiones vero fide moderate constituant disciplinam, proinde leges erunt v. dogmaticae v. disciplinares.

De natura \bar{e} specie v. dogmatis v. disciplinae.

Si spectemus v. nominis, dogma i. e. ac praeceptum firmum, veritas incommutata. Si impediamus usum, quo h. vocab. usurpatur in civil: dogma est veritas a Deo revelata quae auctoritas civil. fidelibus credenda proponit. Duo requiruntur. 1° div. revelatio. 2° civil. propositio.

Disciplina vero, si v. nominis spectetur, est praeceptum s. ratio agens, in jure nostro: praecepta factos quae fidei veritatibus consona sunt. Supperet diuina maxima inter

dogma interq. disciplina. Inter nam e altera tantu existit dimi-
nuiis, quanta deprehenditur inter veritate e factu e q. ad
ipsa, veritate --- dicitur. Veritas una e; factu multi-
plex ene pō q. tamen ad eandē veritate semper coordinetur
propter dogmati natura in eo. rite e q. nullatenus possit
variari aut performari, unde dogma e imutabile, natura vero
discipline e natura relationis inter facta

inter hoc e q. dicitur q.ue relatio iusta eandē circumstan-
tia pō e aliquando debet variari, proinde variabili exis-
tit disciplina. Plura facta valent idē dogma exprimere,
inō facta q. rite oī dogma exprimere, postea no amplius
valebit idē dogma iuffere, unde facto q. expressionē sua
emisit, aliud factu erit sufficiens q. iuxta statū mores
dogmati cohercat. Ex: q. Vita eremitica prior tempore
erat practica quada, exprimebat dogma perfectionis Xpae.
Proinde conceptu perfectionis Xance erat veritas, illa
vita eremitica erat factu veritati consona. Veru. nō erat
una factu; alia facta poterant etia Xana perfectionē
representare q. in posteru facta ē, ita dicitur vita erem.
incepit vita coenobica. Nō ē imutabilis ^{divi}inceptus perfectionis,
sed per diversa facta exprimitur. —

Perflexiones quibus St. Sac. Euch: adoratur, nihil
aliud sunt nisi documenta latrice quae Deo debetur.
Tingendo populi mores imitator fieri pō, ut haec gene-
flexio nō sit amplius cultus latrice quosmodi eppg in
bono v. gr: succedat oculorū in terra demissio. Aluta-
ta erit disciplina, sed manebit cultus latrice qui Deo
debitur. Insuper in rebus ad discipl. pertinentibus
Epq debet semper recipere hanc relationem partiad
dogma, q. si contingat, ut more facta inducantur, nō
ē statim indulgens novitatibus sed stand. auctoritate
Euch. quae nō solum in dogmat. infallibilis ē, sed etiam
in rebus discipline infallibilis ē, ita ut valeat semper
facta coordinare ad dogmata.

Duo numerantur dogmata, reuer, immanentes ex natura veri-
tatis quae fidelibus credenda proponuntur: nōquidē v. more spe-
culativa one pō v. practica, prout v. ad ordinē more specul-
re refert v. ordinē spectat pract. Specul. veritas, dicitur illa, quae
per se ē directe habet per obij: nōm xpm & ex: gr: haec existunt
personae in unū Deū natura. Practica ex dictis, quae habet per
obij: contra in ordine in veritate v. ē veritas quae constituit ali-
q. p. maxime morale - ex: gr: deq ē toto corde diligendo, ^{diliget} proxi-
mum de ipso.

His veritatibus videmus. Den e proxima enc illa ratio. Diligendis
que propter alia dogm: dicitur fidei e penul. mat, alia mot.

Species disciplinae autem. Distinguntur tres; admittuntur discipl.
v. exteriore. v. liturgica. v. dogmatica.

Discipl. externa illa e que se refert ad extern. Eccl. regime,
aten no ora, que ad Eccl. moderanda requirebantur a jure div.
e nat. mut constituta, ideoq. Eccl. fuit collata a X. Deferenda
q. potestas. Hic habemus rationes de electio ribz; institutio ribz;
ita e honestate clericiq. etc. Canones eadem. Discipl. versan-
tur quoq. in determinendis preceptis, que sunt ex jure di-
vinitura, quatenus preceperunt v. semper v. m. ad hujus pre-
cepta observanda, quando nec tempus nec m. in illis fuerit
definitus: Observantia diei Dom: confectio annua, ieiunio
paschal. Tunc iano: ordinati sunt etia ad stabenda fidei e
mores, quatenus gravissimas poenas irrogant in eos, qui in fide
v. moribz deliquerunt. Hec pertinent censure, poene eccl.
ad: schismaticos, hereticos, maleficos, homicidas.
Hec ora pertinent ad eadem. Discipl. qua regitur eccl. socie-
tas.

Aliud Discipl: genus e q. liturgica vocant. Versatur in reli-
gionis actibz determinandis, ordinandis, quatenus preceperunt

s. ritib; n. procer. n. alia in cultu xano servando. Ex. gr. canones
de administ. sacr. de debq; festis. de publ. precib; e supplica-
tionib; , de lenis raris, de coenimoniis.

Disciplina dogmatica ea dicitur, quae participat. de dogmatis
qualitate spq; immutabilitate, nupide in re exst. habeatur
quedā facta jure div. determinanda quae habent in relat.
dogmate nexu, ut ab hujmⁱ factis no possit praeviri, nisi
pariter eā dogm. praeviadatur. Ex hac artificiosa relatione
h. fit, ut facta discipl. in dogm. suo videatur relatiōem
faciend. Ita sac. ritib; considerati ea in parte, qua fuerunt
a X. instituta, nobis exhibent ea facta, quae exclusive pos-
sunt ^{expressere} ~~significare~~ sac. q. significant ita ut si hujmⁱ facta
no praevirentur, nullatenus haberetur sac. Itē dicitur de
forma regiminis, quā X. D. instituit invariabile, cui si
quid detrahatur, facta no amplius exhibent div. institutionē.

De notis n. characterib; quib; leges dogm.

a disciplinanti; distinguuntur.

Et ex eo. no circa leges dogm. versatur, sed circa discipl.
quā propter nūmper notor. interē aliq; exhibere inter. per
q. leges discipl. a dogmaticis valeant dispem. Ita vero ad re
confringenda solent ab auct. juris nostri valent varie proponi.

regulae quartae plerumque laborant. 1. ambiguitatis vi-
tio. Brevis est canonis via ut determinare possimus; inspecta di-
lexat 1. dogmatis 1. discipline natura, ex qua promanant nota,
optime intervenientes ad distinguendas leges dogm: e disci: En-
quidē vera dogma ē veritas recte a Deo revelata, ergo lex
ecll. quae veritate docet, dici debet dogm. Rursus disciplina
ē praxis agendi in ordine ad dogma, ergo lex quae praxim pre-
scribit, dicenda ē discipl. Duplex in 1^a p^a doceri veritas ē facta
praesentis: v. dicente ē positive v. indidente ē negative.

Siquidē Ecll. habet veritate dicente quando in lege sua eā
expresse fidelibz proponit; indidente quando errorem condemnat.
Rursus praesentat facta positive, quando aliquā actionē jubet,
indidente, quando reprobat. Tunc leges praedictae ponunt sub
2^a forma sese exhibere.

Forma dicente ē positiva relate ad leges dogm: haec enī volū-
tate docet v. docem v. firmiter credem v. a Deo revelata ē.
Relate ad leges disci: communes formulae istae sunt: Ecll. prae-
cipit, volumus, jubemus, mandamus. Forma autē individuali, negat.
pro leg. dogm: haec ē: n^o quis docuerit, ^{ita} docuerit, crediderit
a. git. Pro leg. discipl: n^o quis non fecerit, nō obedi-erit.
Ita vero huiusmodi formulae, expressiones, quibz in lege dogm-

proponitur aliqua credendi ratio, in div: aliqua agendi ratio,
nobis exhibent satis notas, quibz leges dogm. a discipl.
valensq. discernantur. Certe si cano aliqui praesentant praxi
et sane praescribendo fide doceat: mandans h. faciend.
ut oēs fideles credant hanc veritate - hic cano directe
est discipl. indirecte dogm. quatenusquidē evl. per hanc
singularem lege mandat fectū, q. docet dogma.

De subjecto evl. legū.

Subj: legis ē communitas legislatori subiecta. Ipsa sola legis
vi adstringitur. Vnde in jure nostro ex singulari legū evl.
natura h. contingit, ut legū ipsarū obligatio v. extra evl.
extendatur v. possit extendi. Porro ad hanc differentia
rite enucleanda praevenit inquirere quāto subdantur evl. le-
gibz. Leges evl. aliae sunt dogm. aliae discipl. Unde legibz
dogm: obnoxiiantur oēs hoēs v. baptizati v. infidelis stent
dogm. legū ea ē natura, ut ipse novus pō minime determinat
vel potius pō declarent. Porro omni div. juri substant oēs hoēs
ē veritatibz a Deo revelati pariter credendū ē ab oblg, ita
pariter legibz evl: ab auctor - evl. editis oēs hoēs subdantur.
Subj: legū disciplinaris sunt oēs q̄i subfinitur evl. poles.
vbi. Quia divi debet evl. protestati subiectz, vulgo ē jure

respondetur: oes qui baptismum receperunt, eius oes baptizati ex-
istunt legi eorl. subiecti. Vltima difficultas: cum non oes huius baptizati
cathol. eorl. membra existant, sed nonnulli ab eorl. corpore sunt
dissociati, difficultate videtur ingerere in quo illi ab eorl. aucto-
ritate segregati, immo aliquando reiecti, subdantes tamen eorl. po-
tenti opq legibz diu: teneantur. Facilius parvo enodabitur diffi-
cultas, si tantisper investigemus baptismatis naturam & huius
sacri effectus. Baptismus non est mera ceremonia exterior, qua
homines dant nomen eorl. auctoritati, sed vera novae legis sacra q.
aggregando hos viros sanctos, efficit, ut ipse in perpetuum obli-
getur ab aliis qui h. sacra. minime receperunt. Cuius rei
firmatis effectus potest v. in quo sacra. eorl. est quare dispositio
ad hunc v. potest baptismum amitti per subreptum lethale peccatum
vel alij est effectus, characteres, in quibus indelibile, in anima
impressus est a virtute baptismatis collatione inseparabile.
Tunc quia character hoc elevat ad statum supernum. qui statum
est inamissibilis, cum character indelibilis remanet, proinde
homo in h. statu supernum. positus obligatur ad eundem statum
excelsius perficiendum. Huius status, perpetuus nullatenus ab hoc
baptizato proficiat, eorl. potest, nisi per legem quae pro-
prie est ordinis super: hanc vero est legislatio eorl.

Eccles. autoritas etiam ad h. iustitiam ē, ut hoc dirigatur ad
finē superius. Ergo character baptiz. elevans hoc ad statū
superiorem. qui nō pōt perfici absq. legistatione eccles. autor.
obligat hoc ad opem legistationis observationē, unde fit
q. in h. iust. statū legistatione Eccles. necessarii edigant, propriā
voluntate abjici nequeant neq. ullo iur. jure solvi; hinc
baptiz. atq. nō pōt q. legibz Eccles. solvi. Improprie res bap-
tizati tenentur Eccles. legibz diripl. Hinc mandant:

Coroll. 1. Quotquot sunt Turci, pagani, turce, istius-
modi subijciuntur diripl. legibz eccles. societatis. Liges
enī vris populi, cui imponuntur, debent ene accommodatē.
Vires autē populi pagani naturales sunt ē p. iuste ordi-
natione. Quide dicit ad legistationē natur. nō veni superem.
Nō dicit debet de catechumenis sess. XIV. c. 2. Turc. in
neminē Eccles. potestate cadent qui nō prius in ipsa per
baptiz. iust. p. iuste sit ingressi.

Coroll. 2. Res quotquot sunt heretici, schismatici, apostata
excommunicati, licet tanquā putrida membra ab Eccles. corpore
sint abscissa, tamen obligata permanent Eccles. legibz diripl.
quandoquidē indelebiter permanent baptiz. character, deoq.
dirigunt et eorū malitia vris iustis attulisse, nemo

non ex inapertinitate aliqui debet referre arbitrali. Verum tunc
 iuxta doctrinam in hoc facto tenenda sit, tamē in facto non arbitrali
 debet, oēs & singulas leges dñe. recipere, semper obediētiā
 habet. Et h. ex legislatoris intentione. Etiam bñl. constitutio
 maxime intelligit obligare subditos rebelles, perversos eos
 quapropter si quæ leges dñe. nō obligant baptizatos in facto,
 i. nō pendet ex eo q. bñl. nō possit pure ipsos obligandi,
 sed q. ipsa bñl. ubi pure nō nō intendunt. Quapropter oēs
 baptizati in iure tenentur legibz bñl. dñal. vñ ex singu-
 lari bñl. constitutione habentur nō solum leges generales, sed
 etiam speciales, quæ nō solum societate, sed quondā ex
 parte obligant. Tunc particularibz legibz dñe. tenentur illi
 hōes baptizati qui existunt subditū illiū legislatoris secundū
 m. Kinc questio fit, utrum quis declinet n. e. obligatione
 legis aliusq. particularis quando ipse relinquat territorium
 legislatori subiectū n. utrum lex dñe. particular. semper obliget
 subiectos, n. in territorio maneat n. extra territor. debeat
 Cresp. legē particulare adstringere subditos qui manent in
 legislatoris territorio, ita vñ. seniore sententia. Tit. de iur. i.
 c. 2. in 6° extra territorium si dñe. impune nō paratur
 i. e. legislator nō pōt obligare illū qui extra territorium commoratur

ē revera legi positio differt a præcepti impositione, igitur præcepta dicitur in persona ambulare, lex vero, quāvis afficitur personā, tamē ad territorium pertinet. Improprie dicitur nat legē dīni qui territorium relinquit. —

Coroll. Peregrini sc. qui e suo domicilio discesserunt in animo eo revertendi, minime tenentur legibz particularibz territorii ad q. pertinenti de peregrinantur. Ansq. vagi i.e. qui nullū domiciliū aut quasi domiciliū habent nec nō p. peregrini minime tenentur legibz locor per quos transeunt. Etiam isti vagi ē peregrini; quāvis maneat ad tempus in his locis, quibz peregrinantur, tamē nō eadēdē fiunt subditis illi locati legislatoris qui ibi p. constituit. Ita generatim loquendo. Idē quidē in specie v. vagi n. peregrini possunt persentire ut legibz locor per quos transeant, ē h. nō tantū contractibz initi aut delictis ibi perpetratis, sed etia ratione scandali ē perturbationis, quā vix posset in illis regionibz, si peregrini nō tenerentur locor legibz. Tū pō legislator ea statuere quae afficiant quoq. peregrinos, sicut e. g. subdit nō sūt. E. g. m. statuta determinarent quāda conditiones peregrinandi in illis locis.

Concl. Legibz locor. d. g. m. tenentur res locos, legibz d. i.

si generales sunt, oēs baptizati obligati, si vero existant per-
tinentes, in baptizati adducuntur, qui subdantur eor. auctorita-
tati quae leges tulit, quoniam morantur in territorio legislationis
Scholion. In iure nostro iure iur. propriū ē ac irregularē,
ut de lege politica soli cives sentiantur, contra lege eor. aliqua-
do etiam auctoritati ē aliquando universi homines teneantur.

De duratione ecclesiasticarum legum.

Huiusmodi questio multum locum habere potest in ordine ad leges divinas:
quandopidē huiusmodi leges consistunt in absoluta veritate a
Deo revelata ē credenda, fidelibus proposita ab Eccl. inq. p. fide,
deficere nō potest. Ergo leges divinas naturae suae perpetuo durant
nec deq. ipse qui veritas ē, eas potest evertere. Tota igitur quae-
stio versatur circa leges discipl. Quandopidē disciplina consistit
in coordinatione factorum relate ad veritatem, in ante variis
modis possunt facta ad veritatem componi, hinc leges discipl.
quae huiusmodi coordinatione moderantur, possunt utiq. modi-
ficatione pati. Sed a quibus potest illa induci?

Invenit 2. inquirere:

- 1° quibus possint leges eor. dissolvere
- 2° quibus modis leges eor. dissolvantur.

De iis qui possunt leges ext. dissolvere.

Haec in iure can. tria adagia capiunt de regulis juris:
 omnes res, per quasvis causas nascitur, per easdem dissolvitur.
 Et qui voluntate legislatoris nascitur lex, ergo lex voluntate
 legislatoris dissolvitur. Cum vero in variabiles ext.: variis
 existant legislatores, hinc etiam variis possunt leges ext.
 revocari. Leges quidem istae distinguuntur in generales &
 particulares. Si verum sit de universalibus. Scilicet lege, ut
 ipsa ab auctoritate suprema ext. induitur, ita etiam ab
 eadem auctoritate ext. suprema solvi potest. Atque suprema
 ext. auctoritas eadem existit cum Rom. P. cui collegio
 cum episcopis qui in Rom. Pontif. communionem habent. Ergo
 Rom. P. & universi: unde habita lege universa-
 li possunt dissolvere. Rursus leges particulares a repp.
 legislatoribus solvantur: lex nationalis aut provinc.
 quae a synodo nationis aut provinciae origine habet, ab
 ea tolli potest. Sic etiam lex dioecesis lata ab episcopo: & in
 synodo dioecesis. & extra eam, potest ab episcopo solvi in synodo
 & extra eam.

Deinde movetur Auct. de auctoritate Rom. Pontificis
 ad Concilium. Verum: an possit Rom. P. revocare decreta

Concil: eorum - v. vice versa. Itē de Epō erga quod: *patriarchas*.
 Nunquā tamē dubitatio nullo fundamento nititur. Nō enī ē con-
 sideranda identitas personae v. identitas subij: auctoritatis
 identitas auctoritatis, quoniam in subij: resideat. Ubi identit^{res}
 ē auctoritas, lege solvit ab eadē auctoritate a qua lata ē.
 Ita successores solvit leges sui decemoris, quia eadē pollet
 auctoritate. Evidens fit ^{res} exemplo ducto a polit. societate.
 Supponamq. democratice successisse monarchiā. Vix ex nova
 regiminis forma constituta ē, eadē reviviscit auctoritas, ut
 licet subij: auctoritatis mutata sit, tamē auctoritas sit
 immutata. Ita auctoritas monarch: habet potestate solvendi
 leges, lates antea a potestate democr.;

Idē valet de auctoritate Parl. ~~auctoritatis~~ Rom. P. pō even-
 leve Concil. gen: ē vice versa, quia in his 2^{is} subiectis,
 licet diversis, eadē resideat auctoritas. Ab eadē Epō pō
 solvere statuta concilii diversis ē contra. Itē dñi nō
 debet de aliis Parl. magistr: de patriarch. primat: etc.
 relate ad vnglīā nationālē v. quoniam: nō praesent.

Item Concil. utiq. habet auctoritate, quā nō pollet ang.
 patriarch. v. primas, item isti praedati nō sunt legislati,
 prouti potestate habent legislativa *quod ppeccat*:

Secundo patet, legē eccl. posse solvi 1° ab eo qui legē tulit.
 2° ab eiq^{ue} successore. Vnde 3° auctoritas istor superior
 nō evētere legē, quæ a secundar. auctoritate fuerit edita.
 Siquidē inferior potest. obnoxia ē suprema atq^{ue} independ.
 auctoritati eccl. Quapropter lex a secundar. legislatore
 edita v. ipso invito pō a suprema auctor. infirmari, quæ
 infirmatio in iure nostro appellatur irritatio, quæ tamē
 nunquā presumenda, sed probari debet.

Qualibet auctor. dependens virtualiter continetur in auctor.
 suprema, proinde in iurisdicte eccl. voluntas auctoritatis de-
 pendētis iurisdicte ē veluti affecta a supreme auctoritatis
 voluntate, quapropter licet lex partit. ab eadē secundar.
 auctor. quæ ea tulit, nō solvatur, semper tamē verū
 ē legē irritari ab eadē auctor. a qua edita fuit.
 Inde legē eccl. possunt dissolvere tū qui legē tulit tū
 successor eiq^{ue} tū independens legislator. Sed q^{uod} m^{od}o re-
 gerit auctoritas eccl. in legū solutione?

Art. 2. De modis quibus leges eccl. solvuntur.

Lex particularis solvi pō per irritationē, quæ ex iure
 demonstratū ē in^o destinandi partit. legē. Sed præter
 ea alii habentur m^{od}i solvendi leges eccl. - Lex aliquando vol.

utur respectu cui aliquando morum, aliquando tota est integra,
aliquando quoad singulas partes. Abrogatio, si lex tota dissol-
vatur, derogatio si tantum legis pars extinguatur. Utraq
debet subiecto civitati manifestari v. per promulgationem
v. per consuetudinem. Et sane quando lex ferbatur v. promulgatur
promulgatur: 1. populi consuetudine, ita si lex v. abrogatur v.
derogatur ei si per contrariam promulgationem tunc per consuetudinem.

Promulgatio ^{2^a} ex pte v. scripta v. expressa. Expressa habetur
si auctor. civil. aperte edicit, legem esse abrogatam. Scripta
habetur, si auctor. legem alteram contrariam ferit, tunc lex
antecedens dissolvitur ex p. principis voluntatis requiritur
contradictoria referri. Contraria consuetudo dicitur in
jure desuetudo. Ad hanc inducenda requiruntur ea tempora,
requisita, quae ex gentes de consuetudine: consuetudinis. Etiam
propterea etiam in h. casu servandum est, ut pateat legitima auctor.
voluntas in lege abrogandi v. legi derogandi. Proinde eadem
requisita quae erant causa moralis obligationis, huius casu
sunt causa moralis libertatis.

Respectu cui ita potest lex solvi ex finis revocatione, qua posita
presumitur legiflatore non amplius velle ea lege subditos
obligari. Idem in lege promanet a legiflatore ^{recte} involuntate, tunc

lex ordinatur semper ad bonū subditorū. Huiusmodi effectus à legistatore intentus constituit legis finem, quæ finalis, quæ est v. in præcavendo v. tollendo aliquo abusu.

Propterea si huiusmodi causa finalis tenet, ex præsumpta legislatoris voluntate lex renare dicenda est. Novella hæc requisita comprehendenda sunt:

- 1° finalis causa ut tenet universi, si tantum particulariter lex renare non dicitur, quæ semper manet in genere finis quæ legislator intendit in lege ferenda
- 2° ut finalis huiusmodi causa tenet pro universis arbitribus quibus lex constituitur. Si enim tenet tantum pro uno v. aliquo tunc enim istorum quidam arbitrorum solvendi obligati, resti regentibus reliquis arbitribus, lex non renabit.
- 3° tantum finalis causa ut tenet respectu totius communis. Si ex gr. lex, quæ lata est ratione gentis personarum, non sufficit quod in aliquo particulari eam personam tenet vel nectere, sed ut personam tenet communiter, respectu totius communis. cum personam communem, non particularem exprimit legem causa finalis.
- 4° debet publice in ore voce legis renatio, in quibus lex communis adducit, prout est communis tenet debet

de finis remissionis. 1° etiā pro novellis legis obligatio remare, per dispensationē, quae delicta proinde finis criminis relaxatio a legislator in favore aliquo v. plurimorum facta. Ita lex pendet pro integra unitate, per dispensationē aliquae persona v. aliq. personarū collegiū, eximitur a legis obligatione v. semper v. aliquibz in casibz. Hec autē dispensatio 2° esse potest: expressa v. tacita. Expressa, si legislator v. vox viva v. per scriptū aliquē a se solū declarat; tacita locū habet in voluntas principis manifestata per alij facta, ex quo salte implente aliquis a legis obligat. exemptus habeatur. Concl. Quia in i^o genere lex potest dissolvi: 1° irritatione 2° abrogatione 3° derogatione 4° finis remissionis 5° dispensatione.

Appendix. De quibzdam iuris ^{casibz: sanctionibz} ~~sanctionibz~~ ^{sanctionibz} ~~legis~~

est:

Cū aliquae finis remissiones nostrae existant, quae aliquem ab obsequio legis habeant v. in potestate acquirere possunt, providendum evadere fontes finis remissionis praestat ob id de iur. quibus hinc sanctionibus quoque in appendice dixerunt. Ad quos dignoscendos revolvendū ē q. imperium est. legislatoris praeter leges quas instituit in ordine ad integritatem

scipiq; auctoritate sua interponit quoad singulos Xi fideles, p. qui
de prestat. 2^a ratione v. imodate v. de v. mediate o. per alios
Per se v. per singulares dispositiones. quae vulgo rescriptorum
nunc designantur; per alios nunc per firmitatem v. de
|| revisiones, quae lato sensu possunt appellari (leges, quatenus)
|| leges interpretantur & singulis casibus applicantur.

1. De rescriptis. Rom. Pont.

numere propemodum agitari solent in p. cum contraventione
quoad rescripta, de quibus plenior est tractatio in rhola sub-
limiori. Nos numeris quada ratione praecipua attingens
questionum capita, quae ad hanc rem spectant, parvi proinde
p. v. investigare v. rescriptorum natura & indole s. forma
v. species, v. tandem ut & duratio.

a. De natura & forma rescriptorum.

Princeps ceteris quomodocumque etiam politibus a. subditis suis ali-
qua de re orantibus 2^a in^o respondere solet v. ore tenus v.
scripto. Responsum Rom. Pont. ore tenus datum appellari solet
in p. v. ore v. oracula v. dicitur simpliciter oracula - scrip-
ta vero nuncupatur rescripta: responsa a. canon Pont. nup-
to reddito ad alterum v. relationem v. consultationem v. suppli-
cationem seu ad alterum instantiam.

Præter Rom. Pont. alii quoque in Eccl. existunt principes, proinde
linguæ recepta etiam ab Episcopis possunt dimanare, sed quævis Episcopi
datus receptus possunt verè in iuri dicerentibus inditorum per in-
dorum v. singulorum preces exandiri, tamen in iure nostro nomen re-
scripti reservatum est aut responsi supremi rectoris ecclesiæ.
Alioq. vero responsa non recepta sed ^{scripta} epistolæ, mandata etc. quælibet.
Ex tradita recepti definitio. itero colligitur, naturam recepti esse
relativam instantiæ quæ^a, retributio causa prædicta, responsi
eius ordinem dicit ad interrogatiōem. Tunc regentia habentur:

Coroll. 1. q. recepta minime exhibet generale principis volun-
tate quæ societas regitur, sed voluntate specialiter, relativam
factorum personarum adiutoris, quæ eide in supplicii libello in
instantiâ fuerunt enarrata.

Coroll. 2. Receptum in sit interrogatiōi analogum, ipsa quasi
induit eandem formam quæ constat instantiâ. Videamus igitur
quænam sit forma instantiæ. Ta vero instantiâ 3^a parte solit
constare: 1° narrativa, quæ exhibet narratiōem facti, circa
q. petitio versatur, vocatur species v. facti species;
2° supplicativa, quæ continet substantiâ petitionis, per
hanc partem petitio exponitur;
3° persuasiva, continet ea rationum momenta, quibus in iure

instans curat princeps in adere illiq; animu' movere, ut petitis
adnuere velit - Quapropter etiam resumptio simile forme
pro se festi in ipso quoq; 3^a constat parte

1^a narrativa, quae eduhet veluti synopsis narrationis po-
stulantis

2° responsive, quae petitioni respondet; haec pars vocari
solet dispositiva v. denotiva, quae resumpti proprie dicto
v. principii responsu' continet - Licet tantum haec 2^a pars
necesse sit resumpti nomen, reliqua etiam partes designantur
resumpti nomine, quia sunt resumptio relative eiq; fundam.
constituunt.

3^a persuasiva, exortativa, demonstrativa - constat novellis
rationibus, quibus princeps nonnunquam iustitia' resumpti;
demonstrare conatur.

¶ De speciebus resumptum.

Distinctis resumptorum 2° ex cap. p^o repeti v. 1° ex qualitate
instantiae v. 2° ex qualitate s. Diversitate relationum
quas princeps resumptum habet ad p^o constituti nam ratione
de qualitate instantiae: 1° resumptio prohibita 2° gratice
instanti instanti versatur contra p^o instanti. Reprehenda v. gratia
impugnatio. Si enim agatur de contrarietate v. p^o princeps et

gent pulchro ad controversia solvenda, edit responsa iustitiae, videri
fuerit de aliqua conventione.

Recepta 1^a generis interpolantur libris primata; recepta 2^a
generis locum habent in conventione s. donis s. gratia s. beneficiorum.

Ex diversitate vero relationum, quas principes responsa praese-
ferunt ad ordinem regentem.

1^a alia sec. jg 2^a alia propter jg 3^a alia contra jg

1^a secunda jg in quibus principes interpretantur jg e illud regalis
iuris applicat v. quando delegat iudices

2^a propter jg, per quae principes sanxit aliquid, de quo nulla
in iure constitutio habetur

3^a contra jg, quae dispensationes, n. privilegia concedunt.

c) De vi n. valore receptorum

Quoadmodum universa legum auctoritas ex principis voluntate
proveniat, ita etiam vis receptorum tota dependet a venien-
tis voluntate, provide ad eorum valorem designanda h. principia.
Santum valet receptum, quantum amplectitur venientis voluntas.
Unde quaedam principia secundaria ceduntur quoad vis recep.

1. Receptum per se gignit jg particulare, per auctores pariter jg
jg univ. Siquidem venientis voluntas e prorsus specialis, dicitur
se refert ad ea personarum e factorum agmina, quae in supplicabilibus

1. fuerunt proposita. Quapropter rescripta ultra illas personas
 a. facta extendi non possunt neque applicari aliis personis v. factis.
 Per accidens potest reuer. constituiere in quodammodo. q. 2^a in casu potest
 contingere: 1° ex natura rei, si forte rescriptum quando
 contingit, versetur circa interpretationem aliusque juris q. obscu-
 ra atque ambigua existat. In h. casu rescribens legislatoris par-
 tes agit et quandoque in res adiungit, ita peritus juris ex-
 plicatio atque applicatio. 2° contingere potest ab extrinseco
 principio facto, si quidem est eorum voluntas ea sit, quae rescriptum
 in partibus esse edito, sua confirmatione ut communis normae
 adiungat. in multisque factis applicati reuer. in constituit atque
 oes ad tranitus illius reuer. agere continguntur, q. contingit
 in principe solemniter promulgat reuer. et ea extendit ad
 totam civitatem v. in principe eadem reuer. inserit. videlicet
 i. collectionibus juris communis. Quapropter factum est in iure
 ut. de. cano. In ius. iure. h. praestitit Justinianus. q. i. x
 de iur. reuer. ut. videtur confert, in iure civil. promulgat
 et perficit Gregor. IX.

2. Tota reuer. vis atque auctoritas sita est in una parte dispositi-
 tive, quae principi instantiae respondet, quae haec una
 pars reuer. habet pro se reuerentis voluntate eandem

continet, reliquæ contextuales partes occurr. hinc quidem affundere
possunt ad melius intelligenda reurr. mentis, sed per se ipsæ non faciunt.
6° quidem nihil valet pars narrat. in dictat manifestet potius
voluntate postulantis, neq. 2° rationes, quibus princeps in parte
exortativa non respondit aliquando confirmat, etenim princeps
non legislatoris, sed viri eruditi & sapientis partes agit. Ita
vero non princeps sapientia, sed voluntas ipsa facit. Laepe et
haec rationes non a principe exaratas sunt, sed ab eo qui cum
reurr. expeditur. Hinc novum reurr. invenimus in corpore
junctura: quorū dispositio est sapientissima quidem, sed rationes
ibi allegatae non eandem sapientiam manifestant, sed potius veci-
tū ingenii voluntas. Ita dicitur caetero 4 univ. reurr.
v. 4 evang. quia 4 sunt venti aut mundi partes. Inde
tota pars recepta emanat ab eorū parte decisiva.

3. Decisionis reurr. in parte tota a veritate narrativa
factus quæ in suppleto libello fuerunt proposita & curata
quædamquidem princeps voluntas relativa est. Hinc uti prag-
matici ammadverunt, in reurr. semper in hujusmodi
situatione sunt exposita aut propter veritatem nitentur, quæ
conditio nunquam expressione ipsi factus veritas narrativa
in 11° libello non respiciat, tunc propter laborant vitio, quod

posita rer. pōt oē mō valore amittere. Il-precū vitii locū ha-
bet 2° in casu: v. si veritas aliqua p̄sta veritate rei aut
regulari p̄ni aut optū curā non retineatur v. etiā si
falsa existat, quae narratur.

In 1° casu dicitur rer. subreptivū, 2° in casu appella-
tur obreptivū, quia obreptivū ē manifestatio falsitatis.
Quaerit veritatis occultatio v. falsitatis manifestatio
v. recepti everit? Il-precūari debet: obrepta
ex factorū adiunctis, quae narratur in p̄ntib, eae
quae movent ē determinent voluntate principis ad remissū.
haec sunt substantialia. Alia adiuncta relate ad volun-
tate principis vō se exhibent ut indifferentia, haec
vocantur possunt accidentalia. Si veritatis reticentia
aut erroris manifestatio cadat in illis adiunctis quae solent
principis voluntate determinare, tunc rer. nulla ē irrita
ē. Si quidē deferente curā, quae principis ad voluntate
movet, v. voluntas, sp̄s vō deficit. Ergo obreptivū ē sub-
reptivū, quae cadit super adiuncta substant. rer. irrita
reddit. Si vero facta fuerit circa adiuncta accidentalia,
v. sp̄ntem, naturā rei, rer. firmū manet ac deberet
prostanti utilitate parere, etiam si rer. voluntas principis

quæ in reprobando indifferenti se habuit ad adiuncta accidentalia.
Ne tamen finis aut deus alium patrimonium, sapientissime sanc-
tū ē pot si legum obreptis v. intreptis fuerit bonæ fide perempta,
reus minime invalidetur, si vero mala fide fuerit inducta,
licet venietur. nec reg. consentientia ois levis, ut huiusmodi reus
in poenā necessitatis ē malitiæ viri tū declaratur.

4. Recur. de m. sua amittit, si impetratus ab excommunicatis
excommunicato majori, si quidem iura poene affecti illis privile-
giis privantur, atqui semper privilegium est, ut principes amittant
eorum privilegia - ergo recurritur impetratum ab hujus excommu-
nicatis impetrata nulla poena est iure cedit, q. jure ac
merito revocata est, ut ad illorum satisfactionem infringenda. In
praxi tamen solet ad sententiam ab excommunicationis revocanda
solvi, quibus a summo Pontif. gratia conceditur hujus dante
absolutionis ^{officis} ^{est ad h. extendens} nisi tantum ille ^{factus} est, ut recur. in sua
obstinet, non vero ut excommunicatus ab integro absolvetur.

Deversing Duration:

Cu tota reser. un ex pmissis voluntate dimaret. vivendi qd an pceptis in quib. reser. tenore
caverit. ne de reser. duratione. i. tempus durationis sit p. n. g. d. e. cl. e. h. l. p. o. t. e. m. p. o. r. e. r. e. s. e. r. v. a. r. e. - I. p. u. r. e. n. o. n. r. e. s. e. r. v. a. r. e. r. e. s. e. r. v. a. r. e. d. u. r. a. t. i. o. n. e. e. x. t. e. n. d. i. t. u. r. a. d. a. n. n. u. m. a. d. b. i. e. n. t. i. u. m. b. i. e. n. t. i. u. m. d. e. c. e. n. t. i. u. m. i. i. n. m. u. l. t. i. t. e. m. p. o. r. e. m. e. m. o. r. a. t. i. n. e. n. t. r. e. s. e. r. v. a. r. e. s. c. u. s. q. u. e. p. r. o. p. e. t. u. m. p. o. t. e. s. t. c. o. p. e. t. i. a. p. r. o. p. r. i. a. t. u. r. r. e. s. e. r. v. a. n. t. i. u. m. v. o. l. u. n. t. a. s. V. e. n. i. e. n. t. i. a. p. o. s. s. i. t. r. e. s. e. r. v. a. r. e. p. r. o. p. e. t. u. m. i. n. t. o. t. a. m. e. r. e. s. e. r. v. a. p. o. s. s. u. n. t. v. a. r. i. i. m. i. n. r. e. s. e. r. v. a. q. u. o. r. a. l. i. i. c. o. n. t. i. n. e. n. t. u. n. t. o. n. a. l. i. i. s. l. e. g. i. b. u. s. a. l. i. i. p. r. o. p. r. i. i. r. e. s. e. r. v. a. t. i. o. n. e. s.

Quicquid lex continet principis actione, cessare potest, ita etiam re-
 scripta cessare possunt ex contraria voluntate, quae
 quidem voluntas debet externis signis manifestari, unde amplius
 rationis more in reur. Hujusmodi reur. cessatio imitatur legis
 revocationem. Preterea reur. habent proprios desinendi modos, qui
 non possunt esse communes in lege. Legis ^{enim} conditio ea est, ut eadem
 semel promulgata, nullatenus possit a subditis revocari, quae
 admittit, ut lex potest extingui neque per mortem civitatis neque per
 mortem principis, quia utraque in perpetuum existunt. Si diversa
 reur. natura neque ut reur. possint cessare modis plene ingre-
 dentibus; possunt itaque cessare 1º per postulantis revocationem,
 quique enim favori sibi dato pro lubito potest nuntium mittere.
 2º cessare possunt 1. per mortem postulantis s. executoris reur.
 1a per mortem principis. Possunt cessare per mortem impetran-
 tis, si enim supremam diem obeat, et gratis in quo favore concessa
 fuerit, hujusmodi gratia in morte impetantis expirat. Solate
 vero ad reur. iustitiae, haec non tantum intelligenda a reur. per
 mortem impetantis, in etiam necessariosque possunt; reur. in ius-
 tia spectant potiusquam ad personam, reur. vero iustitia ad rem
 qua aliis in postulante potest esse communis
 2º Possunt cessare quoque per mortem executoris, cum apud sedes

reus exequend solet committere Adnotare juvat Rom. Pont. 2° sub for-
ma reus. concedere v. sub forma gratiosa v. sub forme
aliquando respondens dicente e ita. gratia conferens, aliquando no di-
recte gratia capelita concedens, sed dans facultates oppositas
aliqui persona eorl. que debet factor ratione comprobare e. gratia
de qua agitur concedere. Tunc erit executor reus. quod: debet
dare aliquid decretum executoriale. Reus. aliquando habent
executores, qui in casu investigand utru ille executor fuerit aut
immensis deputatq a Rom. Pont. v. ratione emanens q. obtinet
v. ratione. fiducia e industria que possit. Si 1°, per morte ex-
ecutoris no veniat reus sed potestas illud exequendi transit ad
superiorem; si contra in hac deputatione executoris designanda
potius industria persona fuerit electa, tunc in hac periculis, etia
reus. ob executoris morte cessasse dicend e.

Etia per morte principis reus. extinguantur, quando ne huius-
modi. morte executione obtinuerit, etiam gratia moris e facto,
sed in eo e, ut fiat. Reusq reus. iudicia cessant, si res de qua
agitur, adhuc existat indegre. v. si reus. moris fuerit de facto
in forte litigiorum v. per lites contestales nem v. per amplexus
ratione. Veru huius cessationi remedia inveniunt. No Rom. Pont. mor-
te morte reus. perirent; contra e, ut nov, Rom. P. confirmans

regulas Cancellarie, renovet via rev. quæ intra annu prædes
istæ editæ sunt.

De supremo Ecclesiæ tribunali de iudiciis.

Norm. Pont. quatenus pastor univ. Eccl. e jurisdictione in res polling.
tote causas eccl. supremæ cavit judic. etiam vto impossibile foret
ut causas judiciales adeo inter se disperderet ipse unaq. per se uni-
versas cognoscere. Rom. Norm. Pont. reservatis sibi causis graviori-
bus, præsertim ad statu univ. Eccl. pertinentibus, ad reliquas causas
dimittendas quædam suprema Ecclesiæ eccl. iustitiam instituit
quæ quædam sunt suprema tribunalia 2 quædam sunt eor. decessiones

De supremis Ecclesiæ tribunalibus.

V. ab antiquissimis temporibus institutum fuit tribunal S. Rotæ Rom.
cujus erat sententia suprema profere in univ. causis eccl. Iudices
in h. tribunali dicuntur auditores, solent autem vocari et iudices
venerabiles et hinc tribunal nomen rotæ derivavit. Auditorum nu-
merus non erat antiquitus determinatus. Sæpius IV. hunc numerum ad
duodecim reduxit, simul constituit, ut ad unum auditorem, nec
jungeretur præstantissimi Romæ cives, eccl. et nationis
Italiæ. Sæpius quoque tribunal dignitate amplificavit, regulis
iudicij et prælaturæ erectis. Supremum tribunal adhuc existit,
temporibus præteritis adhuc causas vix in appellacioni grad

dygnorebat. Sed eisd. causis copios. v. maxime in inuitio rei pene ē, pū
 quā fuerant institutae sacre Congregationes, p̄sentes quando itaq. na-
 mens quā maxime adiecit Sixt. q. 7. per consil. T. mensa. II. Cal. Feb.
 1587. Congregationes istae veluti supremo tribunalia Eccl. existunt
 quae p̄ dicunt in competentia sibi assignata. Tunc facta ē, ut cau-
 sa eisd. causis, quae olim maxime in iurisd. Trib. v. o. t. & p̄senti-
 da proponebantur, adhuc eisdem existant.

De valore decisionū

Difficile nō est Decisionū supremor. Eccl. tribunalium v. dmeti;
 n̄ tantū, ut v. o. l. a. q. p̄mopriū q. v. o. l. t. n̄ q. l. o. g. n. t. e. s. d. e. r. e. v. r.
 rei essent v. o. l. e. a. p. p. l. i. c. a. t. i. t. a. s. e. h. a. b. e. t. : d. e. c. i. s. i. o. n. e. s. s. u. p. r. e. m. o. r. t. r. i-
 b. u. n. a. l. i. u. m. e. c. c. l. p. e. r. s. e. p̄ nō faciunt, nisi i. n. t. e. r. p. a. r. t. e. s. c. o. n. t. e. n. d. e. n. t. e. s.
 p. e. r. a. u. d. i. e. n. s. v. t. l. e. g. i. s. i. n. t. a. n. q. u. a. p. o. s. s. u. n. t. o. b. t. i. n. e. r. e.

Ratio qua demonstratur Decisiones istas p̄ tantū producere
 inter partes contententes, in eo ē q. tribunalia huiusm. iudicant
 natura iudicis, natura vero iudicis profecto nō ē legē ferre, sed legē
 p̄, p̄mopriū casib. obuenientib. applicare. Tunc si iure v. o. l. u. n. t.
 res p̄ alii iudicata alteri nec prodere nec obesse pō. Tunc
 Decisiones istae per se habent v. s. e. n. t. e. n. t. i. a. q. u. a. p̄ d. i. c. i. t. i. n. t. e. r. p. a. r. t. e. s.
 c. o. n. t. e. n. d. e. n. t. e. s., v. t. u. l. t. r. a. n. e. q. u. i. t. e. x. t. e. n. d. i. V. e. r. ō. u. t. i. r. e. v. e. r. s. p. e. r.
 a. u. d. i. e. n. s. p. o. d. e. r. a. n. t. c. o. n. s. i. t. u. e. r. e. p̄ q. u. e. r. e. n. t. : i. t. a. e. t. i. a. d. e. c. i. s. i. o. n. e. s. t. r. i. b. u. n. a. l. i. u. m.

nalia supremorum per accidens possunt ut legis obviare, §. 3° in
casu p^o evenire.

1° si decisiones iure in juris constituti interpretatione versetur
et praeterea consilio principe ferantur. Quoad ut vero creari,
q. legē generale ambigua interpretatur, p^o univ. constituit, ita
etiam hujusmodi decisiones tribunalis juris ambigui interpretatione
ex principis consensu habentes e ipsa ut legis accipiunt. Prin-
cipis enim id ē qui legē declarat.

2° si decisiones supremorum tribunalis habeant pro objecto
quandā dispositionē general. quae consilio principe feratur
et praeterea, ut agatur de jure novo, debite promulgetur. H.
in casu tribunalis de iure quodam^o natura sua videtur in-
tere et natura legis invadere, quandoquidē utriusque legis
elementa concurrunt.

3° quoniam decisiones supremorum trib. tribunalis in omnib⁹
controversiis ita repetite inveniantur, ut haberi possit in-
quisitio, decisionem ipsam in ordinem ad eas res
hinc inde statutur p^o quoddā consuetudinem, traditionale
- q. valet utriusque praxis fori, itaq⁹ iuxta. - quae decisiones
v. maximā auctoritate. ipse confirmat
v. ad tribunalia inferiora. Hinc p^o merito causas patet

fecerunt, quæ volent abstinere a præteritis deordinationibus, quæ relative
habent cum re de qua agitur.

Section II. De collectionibus legum ecclesiasticarum.

Si nos inquiramus, quid sit promordia, illarum sententiarum in temporis adu-
pantes numero leges constitutas fuisse, quandoquidem fideles et obre-
centes. Et D. memorum et ob luculentam. Quod: exempla sponte se ad
evang: regum se componebant, quæ ulla lege adstringerentur. Veri
temporis progressu, fideles, civitate deferreventes, novis indigebant
legibus, quibus ad finem civitati eorum propositum dirigerentur. Hinc
v. maxime exierunt leges eorum systema, ut tantum opportunitas
fuerit, leges et canones, qui expressi erant antea, in unum corpus
ac ordine colligere. Totarum legum eorum collectionum altissima ingens
existit copia, quod est proprium innumere habebantur legum colle-
ctiones, quæ et auctoritate, qua confectæ fuerunt, ordine, quo fuere
digestæ, tempore, quo fuere compositæ et loco ad quæ se referunt, differre
sine exstant. Nihil longum profecto est, de omnibus et singulis legum
eorum collectionibus necesse disputatione, proinde præsentis scri-
ptæ collectiones magis celebres, quas ultiores præsentis etno: igno-
rare non deest. Ante præsentem præsentis ordine chronol. quo
sequente, possumus tres temporis epochas distinguere.
1^a epocha oritur ab eorum initio, progreditur usque ad Gratiani

2^a a. Gratias: productas ad. Coarct. Tind.

3^a a. Tind. inq. ad nos pervenit.

In 1ª periodo quae fuerunt collectiones conuocatae, dicuntur
juri veteris; quae in 2ª continentur, juri novi; quae ad
3ª period. spectant, appellantur collectiones juri novissimi.

Cap. 1. De collectionibus juri veteris.

In historicis tractatibus, quae non fuerunt collectiones selectio-
nes, tñ. infra quoad auctoritate quae ipsi conveniat

1. Antiquissima habetur illa quae vocatur Constituciones aposto-
lice e. Bononi Apostolor. Constitutiones in 8 libb. distin-
guuntur e. in exp. ult. lib. VIII. subvertuntur breves senten-
tiae, canones Apostolor. numero 80⁰, quae separata quae
imprimuntur. n. p. de rebus Gratiani.

Optima editio, quae. ^{collata} protulit Joannes Gottkerig.

De generalitate hujus collectionis dicendum est, non certe e
exploratum esse pene viros eruditos utriusque aevi nullatenus Apo-
stolis adhiberi posse. Ut alij argumentis hujus auctoritatis
prosperant; statim.

1° argumentum interius ex materia & rebus, utitur
quandocumque Constit. legitur. non recte sentiant de S. Spirit. divi-
nitatem neque cohaerent in eor. doctrina quae tradit. dicit. cap.

permittunt auxilii iuvare dominos liberos. Per quod iupnd: bish. h.
apostolog vero cano: de dogmat. ita sentiant ut c. 45 & 46 videatur
nō haberi validā bapthisma collatū ab hæreticis.

2° confirmatur extrinsecus argum: silentiū 9^{or} antiquiorū - etiam 9^{or}
qui 3° prioribz bñl. sæculi ejz res scriptis illustrant, nulla men-
tione unquā faciunt de hac Apost. collectione - siquidē de ea
utilitatem meminit Euseb. Cæsarij. nihil de eadem dicit S. Hieron.

Unde colligitur utriqz opus Apostolicū esse abjunctū.

Relucet id hujz operis auctoritate, si. principiu: nihil hujz in-
structionū valere, quando constat v. dubitetur aliquid in ea valenti ad
versum dogmati v. eccl. disciplinā. Contra quando certū ē, aliquid
in hac collectione traditū v. habere in dogmate ē in bñl. disciplina
tunc valent, ubi antiquissimā monumenta, sc. IV-v. sæc. ex quo
licet pro pte nostro argumenta deprimere.

2. De aliis collectionibz, quæ appereant in bñl. græcā. Sicut bñl.
græcā orig. Latīna bonitatz rationes sunt in corpz redig. 3. per
varios extiterunt hujz collectiones peno, brevit: inter quas
videntur celeberrimæ esse: Coll: Jo. Scholasticū, Trullana,
Photiana.

Prima conficit Jo. Scholasticū, quia forte ipse Abb. cæsariensis
fuit, a. 560; in regnaret Imp. Justin: cujz favore ex pres-

bylro Antiocheno reambrato Patr. Græg, expulso Eutychio
 In sua editione admodum imitanda ubi proponit Temp. Just.
 collectionē: quæ adin^t idē nō temporis sed materiari
 ordinē rectatq̃ ē ē pandecta v. dypsalis 14 libb. divisit
 ita quoz Jo. a Schol: in sua collectione materiari ordinē ser-
 vatq̃ ē, agens 1° de cleris 2° de monachis 3° de laicis;
 universa proutq̃ in 50 libb. divisit. Eodē ordinē ē divi-
 sione a. 564 altera editioe lucubrato ē cui quæ collectione
 proutq̃ Eccl. canones recensuit quoz v. leges, præsertim
 ex cond. ē Nov. Just: desumptas. Hæc altera collectio fuit
 appellata Nomocanones v. potiq̃ Nomocanon.

Quanta auctoritas utriq̃ collectioni magna proutq̃ exhibitū
 ut in luce prodit, quandoquidē h. opus analogiā maximā
 præ se ferebat in Temp. Justin: (vixit), quæ in temporis
 maximo a prædictis habebatur. Verū inspectis meritis habetur
 quod Temp: nimirū blanditur ē attingit cūsa quæ habuit
 in patr. Eutychio:

2. Coll. Trullana, prout fuit quæ sub fine sæc. VIII in
 luce ederetur ab univ. præsertim Eccl: conferit eā Synodus
 Trullana, ita ex loco appellatur, in Trullo v. secretari
 palatii imper. Const: quæ quodq̃ appellatur quoz

quinisexta, eo q. mens istoz antistita ea erat, corrigere defectu, qui
iuxta eos irrepererat inter scripta. In hac Trull. Coll.
reformatas fore oēs canōs birl. qui fuerant p̄ in uni. scripto
collecti; ad excludendum canō. Sandrienses, quoz ope proba-
bentur appellationes ad Rom. Pont: e loco eoz positi fue-
runt canō. africens, rebaptizantium erroribz fauentes. Pro
propter auctoritas illaz collectiois nulla existit ea in parte
que distribuit imperatoribz signatis.

3. Photiana Coll. quā transtulit Photig. medio saec. IX. in
esset doctusq. archivaria invenit e ex antiquis documentis
nova ordine considerandū erant. Ut p̄videre quātenus
auctoritas egypte collectiois, revocandū ē Photin. fuisse
ē absoluisse. Præter illud ē defectu legitimo Ignatio
Patri. in eoz sede everti fuisse - hinc quatenus collectio reli-
mali foret, nullig ē auctoritatis, quatenus catholici veteri-
ta birl. disciplina, plurimi p̄videndū ē. (Synagoga ē Nomocanon)

Idem illud conferta novae collectiones in birl. orient. ab-
soluta nō sunt, sed habebantur collectiones p̄cedentis

1. commentarii 2. abbreviatioes 3. synopses. Memoratur

Sūto Longi, theod. Mattheus Blastaris (14⁹⁵ synagoga) ^{synagoga} Armenopolis
Thebes. Istoz operibz quā maxime curata videntur

eo. y. hujusmodi collectiones ad h. elaboratae sunt, ut eas
 pariter foverent Graecorum schisma. -

De collectionibus Graecis latine.

Latini verò quæ Graeci canonum collectiones adornare cre-
 penant, sed brevi facta est, ut hujusmodi collectiones innumere
 extiterint. Istae collectiones ad 2^{am} classem possunt referri:
 notabiles inveniantur nomine singulari: Græci. it. habetur
Collectio africana, gallica etc. Aliae existunt quæ pro-
 re ferunt nomina privatorum hominum doctorum; duæ præsertim
 sunt, quæ speciale merentur memoratorem, quarum alteram
Dionys. Burgus, alteram Isidorus Mercator examinit.

Dionysius professione monachus, cognomento Burgus, Romæ
 e Sophia, se contulit sub initio sæc. 14. Nova collectio
 elaboranda curavit. eam in 2 partes distribuit, in quarum 1^a colle-
 git veterum canonum in 2^a Roma Pont. epistolæ, quibus
 Sincis usque ad Anast. 11. Episcoporum consuetudinibus satis fi-
 bat. Intrinsecus s. extrinsecus consideratur collectio hujus
 auctoritas, ipsa præterea integra videtur ceteris Dionysii
 non sapiens, latine est græce appropinque videbat Romæ in
 Degebet. autographas Romæ. Pontific. epistolæ, præ multis
 habebat, eorum mentem in poterat s. in unicuique e græco

vertendis s. in epistolis transscribendis. Tunc max. integritas, quæ est
 ornatq. nobis suadet, illi mentiri voluisse. Unde auctoritas ep.
 transq. considerata. Divenda ē magne fuisse. Nec minor
 auctoritas ab extrinsecu credit. Licet enī nūq. hæc vol-
 lectū a Rom. Pont. fuerit. confirmata, tamē immūter in Eccl.
 quod recepta ē semper in magno prelio fuisse habitā, demon-
 strat in primis factū Adrian. I. qui Basila. M. pō de vestros
 Lombardas Romā venienti, dōm sedis vidit Dionysii
 panis dītaxat adjertis. ^(ad 1074) hūc etiā. vltex ~~canon~~ appellari
 cepit Hadrianusq. s. codex canonū.

Littera primæ Moquantie prodita sub nomine Londoni Merca-
toris s. Peccatoris. Editā nō ē prius medio sæc. IX quā in lib.
 reperantur nonnulli canones. Paris. Conc. lib. 829. Auctor
 recenset 1. veritales epistolas Rom. Pont. incipiens a Cle-
 mente usq. ad Silvest. Deinde tradit exones plurimos siml.
 Postea iterū offert decret. epistol: a Silvest. usq. ^{ad} Gregor.
 M. Ejusdē collect. auctoritas, si intrinsecu spectetur, nulla
 exhibet. Etenī ^{operis} auctor non solū in verbis nominis, sed etiā
 obscura famæ exhibet, ē q. magis ē, ex vlti operis analysi.
 idē auctor impostor ē falsanq. traduntur. Demonstrat enī
 ē plurima monumenta ibi contenta apud q. nō existēt

eor. q. methodū in exponenda doctrina exco: imitati sunt. q. ut
veniq. assequerentur, studuerunt imitari analogice ipsos textus
que habebant exco. Ibi. Inde studebant huiusmodi collectionibus
que possent comparari 1. m. Pandectis 2. Codice Justiniano:
q. revera factū ē tū per decreta Gratiani tū per collectiones
decretaliū Rom. Pont: Ad hac 2 exp. rediit pū historiz tota
iuris. rursus. itaq.

Lib. 1. de Gratiani Decreto.

Lec. XII. Dissipari coeperant tenebre quibus medic. exco. obscur-
nebatur: litterar. studie iterū florere visa sunt. Preserti-
monachi in islamitoy silentio coactis colligendi redita nava-
rent operē. monachoy studiu. clausi imitati sunt, uboy q.
animā ad doctrinā exco. volendas excitarent laici, qui
tū temporis inuoluto codice Justin. totū erant in philos.
ē jurisprind. Romanoy. fovebant magis magisq. illa stud.
Porro sub hac mentiaz ē bonay artū intensatione duo
numi viri in exco. disciplinis longā 2 luminosa eminebant
videlicet Petrus Lomb: qui inuoluto dogmatiq. explorandi
ē Gratian: qui jurisprind: rursus operē dedit. qui totū
studiu. inter se dividerent, alter theologoy pater ē habiti
alter canoniar. princeps. Gratianus inuoluto. exalyant, qui

sub decreti nomine per. rota hanc epocha inaugurat.

Gratianus, Glusii in Ethn. natq, regala S. B. professor.
in monasterio Bonon. S. Felis, P. Eugen. III. Gregor.
pontif. teneret. V. ab anno 1120 operi dedit redigendo ordi-
nem: disciplina, quae tunc perferit 1151. Putand. nō ē
h. op. Gratiani referre monumenta eol: v. decretales
ē canones, sed habend. ē veluti scripti tractatio, iuxta
ingenii celsit. digesta.

Ipse. Grat. h. sibi proposuit, nō solum ut in unū corpus
monumenta colligeret, sed etiam eorum ē inter se pugnantias
conciliat. studeret. Quapropter inscript. op. nō: ~~latine~~
"Discordantiū concordantia" licet vulgo decretū appelleretur.

Tres in partes distributi: 1^a, de personis, constat distinctionibus
et 2^a de judiciis, constat 36 causis, sub quibz plures conti-
nentur quæst. res. In causa 39. p. quæst. 3^a invenitur
tract. de poenit. in 7 distinct. Divis. Tunc 34 p. de con-
secratione, versatur circa res sacras, amplectitur 5 distinct.
Idcirco decretū Grat. in laic. prodit, incredibile dictū ē,
quanto studio oēs illud prosecuti fuerint, quidē h. op. velut
text. cano. disciplina habita ē in Bon. Academia ē ejus
exemplū imitata sunt reliquæ minores Academiæ.

Brevi eo res devenit, ut universa juris cons. studia veluti in uno
 Grad. decreto conquirerent, ita ut nemo ad novas collectiones
 faciendas animū adverteret, quia videbatur satis abunde munere
 perfunctus Grad. Nemo audebat proponere novas v. meliores cons.
 sacrorū interpretationes, dū censebatur Grad: oē hanc in re puncti
 tulisse. Ita opq privat: in jg comune transiisse vixit ē. Verū
 opq Grad. nō exhibet unda eorū legū evectio, sed potiq cōsti-
 bet opq orientis: method. schol: digestū. S. quidē Grad:
 fere oēs quae habebantur de eorū doctrine quæst. quæ di-
 mendas curavit, quapropter jris cons. cultores voluerunt
 operari Grad: formā collectionis n. ordinis imprimere. Et h.
 praestiterunt, distinguentes documenta a doctrina Grad: mon-
 umenta explanantia, quae distinctio meliq absoluta ē pō inventa
 arāe in progr: In alio charactere imprimuntur documenta,
 alio Grad. explanativa. Quando aliquis volebat afferre docu-
 menti ex opere Grad: citabat initiali cons. & verbo, ē si age-
 batur de part. 1^a v. 3^a, addebat numerū distinctionis, si vero
 agebatur de part. 2^a, addebat verba initial: distinctionis
 ē numerū cense & ... ab eo ...

Singulis ^{nu}meratis in opere Grad: contentis numeri ordine pro-
 gressivo fuerunt superadditi, prōinde factū ē, ut n. distinct.

q. questiones certo numero canonum constaret, atq. loco verborum
 talis habentur numerus canonum. Hanc rationem 1^a pars citat
 sum 34^{is} : v. expreso numero canonum : ex. gr. can. 1. dicitur
 65. - v. expreso initiali vocabulo : cano : in romanis, dis.
 61. v. numerus cano : expreso in 1° q. de verbis ex
 gr. cano. 5^{is} miscellanea

Ita 2^a pars allegatur proinde verba expre- aut cano - v. etc.
 cano. 7. exp. numerus, deinde in istis numeris quest. e. cano.
 quest. 2. cano. 8

Canones qui desumuntur ex Tract. de poenit. citantur
 aut numero, aut voce initiali, ad praeis verbis de poenit.
 cano. 2^a dicitur. 1^a de poenit.

Canones 3^a pars citantur eodem m^o quo 1^a, volut ad
 dicitur : de conservat. : ex. gr. cano. 1^a de consen.

Quibus canonibus a Grad. dictum maxime detrimen-
 tu pane fuit Gratiani existimatio, quod quidem in
 amplius ejus doctrina, lingua p^o omnia, sed veluti
 emenda pro. huius sententia fuit habita, attamen
 documenta a Grad. relata illi adhuc in legi iudicia
 bant. Porro a progressu temporis dubitari debet recepta
 e de monumentis Grad. adductis e initialibus examine

plura monumenta, & apocrypha & corrupta fuerunt reperta.
 Tū vehementer conlata ē, ut qđ Grat: corrigendus vide-
 batur difficultas, quā maxima obiter - etiam subiecto opere
 convertendi, videbatur commere univ: Eccl. disciplina, quae
 solemnibq; definituribq; scriptis pāssim fuerat ad trāmites
 Grat: directi. Difficultate legem solverant. Pont. Non:
 Pius IV c. 1. ad qđ 1. Si quid ē ipsius indifferens non ē, si di-
 versa Eccl. perseverant vi Grat: directi. cu vi traditū.
 E re quidē vera oportebat errores ex opere Grat: expungere
 & exhibere genuina monumenta. Proinde laudat Rom. Pont.
 decreverunt, ut electi viri in Grat: monumenta quā dili-
 gentissime inquirerent, eaq; ubi opus foret, emendarent. No-
 minabantur correctores, qui convertendi opus illud inceptū
 deinde variis impedimentis retardatū deinde sub Reg. XIII
 abolverunt idēq; Pontif. solemniter approbavit, 2^a litteris
 apud: in forma brevis editis, initio directi Grat: praefixis.
 Sebast. Berardi: Gratiani canones genuini ab apocryphis
 directi, corrupti ad emendationē recte fide.

Diffinitiones canonicae

Duplex percipiendū debet auctoritas: intrinseca, ex doctibq; e qua
 litatibq; collectoris dimanans, in l. opere tanti ferenda ē,

valet Gratiani doctrina. Subit ut privati, qui licet aetate sua
 percelebris, plures in errores lapsus ē, n. ob ignorantia graci
 dictonis n. ob defectu reverentis iudicis, qua dentibus insi-
 me valuit. Declinare influxu falsorū decretalium. Proinde inope-
 re suo saepe falsa veris commixcet, ut canones conciliorū
 Trullensium in multis in V. VI. de can. synodis confundit,
 multisque sententias confundit in decretis Romanorū Pontiffi-
 alium Patris aut Pontif. aut Conil. attribuat et alii probet.
 confundit nomina pers: ē licet, ē sententias non aliter attri-
 buit, quos illi magis meale comprehendit. Nihil intrinsece
 auctoritatis adiunt monumentis a se prolatis, quia eandē ut
 habent atque extra usque considerantur. L. quidē iudiciū ferendū
 ē de intrinseca Gratiani operis auctoritate. Contra vero dicendū ē de eijus aucto-
 ritate extrinseca, ut sup. narravimus, decretū ab oib. receptū ē laudatū, tantē approbationē
^{factū ē} ut magister in scholis s. iudex in foro veluti jureret in
 verba ē monumenta, quae Grat. colligerat, q. quidē tribui debet
 genio illig. celatus. Hujus extrinsecae auctor: vis ē fuit, ut plura
 monumenta in decretis inserta, quae per se uti apertū: v. corrup-
 ta. nullā ut haberent, tamē vigore legis fuerint esse debere
 super consuetudinē ex ipsis monumentis in Eccl. inducta
 s. per ut eccl. auctoritatis quae sub eorū monumentorū influxu
 plura dogmata eccl. capite intulaverat.

Quæ: utro extrinsecus hæc auctoritas tanta sit, ut quidquid in collectione Grat: continetur, ex l. legis v. habeat. —

Hæc de re olim maxima extitit controversia inter juris cons. autores, qui in 2 sententias abierunt: nonnulli Grat: ordiuntur authent. ostendere, ita ut quidquid in eo continetur, quævis a priori: tamē soluti lex est rebus debet. Quæ sententia 2.º ex impetu a suis patronis demonstratur: 1.º ex usu scholarum ē praxi forensi, ubi vix ea producit decretum Grat: magis plausibili omnibus recepta ē adhibita fuit; 2.º ex universali ex l. consuetudine, quæ indurta ē sancita fuit ad terminos Grat: collectionis;

3.º ex solenni hujus decreti approbatione, quæ auctoritas facta fuisse ab Eugen. III. ē Greg: XIII.

Verū hinc argumentis nō obstantibus verior ē vera ē v. Fran's sententia, quæ ita evincit p^{ro}.

Animadvertendū ē Gratiani dux: nullā sortiri potuisse legatē auctor: ex parte colligentis, utpote privati hōis, qui nulla gauderet potestate, quapropter distaxat ab extrins. eodē quæ Grat: poterat accedere auctoritas ex publ. approbatione. Verū quæcumq; legalis approbatio de iud. Grat. per parte nō absoluta sed hypoth: censeri debet, ut: procedens in opposito, q. universa monumenta in collectione Grat: continenda erunt iudicij

s. authent. s. vera, quandoquidē meas Eccl. approbaretis hanc
~~Eccl.~~ nō erāt approbare novae leges, sed veteres leges nūc
 collectas confirmari. Atqui factū constat monumenta ista
 nec genuinitatis nec integritatis nec veritatis characteribz
 poltere, ergo deficiētibz istis quibz supponit approbati,
 ipsa probatiōe deficere oportet. Quare dicendum ē:
 Codicē Grat. per errorem ē ignorantia fuisse ^{approb.} ~~propagat.~~ hinc
 videt Grat. ex quacūq; approbatione vis legis attribui nō
 pō. Ita sententiae veritate ita constata, difficile nō ē res-
 pondere ad ista 3 argum: contrariā de opinio nō ē:

1° scholaz ē fori usq; decreti quidē presentia comen-
 dat, sed nūc hūc videtū legatē vī adivit, eo v. magis, qd
 putabantur genuina atq; integra ea monumenta, quae postea
 mendosa sunt crepita.

2° Item ē: plura monumenta Grat. videtis, etia suppositicia
 ē corrupta, tenē legi vī ope consuetudinis eccl. obviante,
 sed i. profecto affirmari nequit de oibz ē singulis decretis,
 quapropter universalis Eccl. consuetudo procedit quidē pro
 uno alterove cap. nō pro toto Grat. opere.

3° Pontificia Eugen. iii approbatio veluti conficta pira habendū
 ē qd. demonstratur testis silentio, requidē script. aut

coeis Grat: aut posteriores, nulla de hac Eng: approbatione mentione injiciant, licet eor quæ maxime interfuerint, Grat: collectione Pontif. Diplomate exornare. Tunc a viris eruditis rejiciatur testimonium Trithemii, qui unq Eng: approbatione commemorat. Ego de approbationis nulli unquam exemplar, ne fœm quidē prolatus fuit, neq in ulla Grat: ed. editione præmittitur, quæ propter denegat gratam comendat a viris eruditis rejicitur.

¶. vero querat ad approbationē Greg: XIII, namq hū Pontif. collectionē Grat: approbavit, sed quædam habetur ex eisdē apert. brevibus 2. j. 1582, datat ad card: disciplinaz boni forend laudatq Pont. curavit, ut Grat: decret: a mendaci expurgata aderet, adhibitis viris eiq temporis eruditissimis, quæ curā Pont. nunquam commendat. Quapropter nec vestigia eandē approbendi monumenta univ: quæ in secreto continebantur, quinimo, si præstiterit Greg. XIII, ex ipso, nullo magna ex parte evulset canones in decretalis Greg. 14 tū decreti Bonif: Trid: q. affirmari nō pō. Itaq inferatur: Decreti Grat: auctoritate insequenti regi proximo: Nisi probetur si consuet: aut legi scriptæ aliq: monumenta Grat: collectionē legi auctoritate obtruisse, tenta habet ut, quædam haberet per se, si in collect: minime recensuerit.

Grat: ante doctrina tanti facienda ē, quanti extrinsecus doctrina
ingrabitur pro: Doctoris n. quanti valeant rationes ab ipso
proletae. Hinc sententiae submittit etiam Bened. IV: Syno. 2^a.
lib. 11. c. 15.

De collectionibus Decretalium.

Juris nostri cultoribz, magis magisq; analogice studentibz methodique p. cre-
tadebatur, difficile nō fuit Decreta Gratiani immutare laudatiles. Eius in
erant veluti cōgēta prudentis responsa, ita ē in Grat. Decr. praesenti referebantur
sententiae **St. P.** qui in similitudine sua juris prudentes dūi possunt. Sed haec comparatio
stricte nimis nō procedebat, ut in opere Grat. praeter **St. P.** sententiae reperiebantur quae
n. locis scriptis n. canones Concil. n. Rom. Pont. Constit. Proinde haec comparatio adeo ante
nō existit, ut aq; singulis partibz respondeat. P. h. juris n. cultoribus h. erat optand.
ut in jure nostro praeter d. n. aliud haberetur volumē, quoniam, nosset ingenui vultu
Iustin. in quo Synop. claustra collecta inveniebantur. Itā placuit ut. principi optime
comparari possent in iis litteris, quibus Rom. Pontiff. ad aliorū cōsultationes rescriban-
tes p. ducunt. Quae vixisse solent dumpani n. epistolae decretales n. responsa decretalia
n. simpliter decretales. Exinde istarū titularū Pontiff. collectis repetenda videtur. Maximo
in studio juris nostri cultores hujūm. decretales epistolas una in corp. redigendas curarunt
atq; ita in cons. divulinis haddis ductq; textus analogos illi, qui recepti p. p.
ē erat in **Th. 2^a**. ita ut a d. h. ad d. n. vultu h. responderent in **Th. 2^a**
ian. Gratiani Decr. ē Decretalis Collectiones. Haec hōmō plures collectiones p.

diernit. At om̃ prestantissima ea dicuntur, quæ edidit Greg. IX, quæ tamē alibi
 s. autē exserunt, n̄ subsecuta sunt. Nos distinctis quædam articulis juxta ordinē chro-
 nologicū loquemur de celebrioribz, primo earū historicā enarrantes, deinde auctori-
 tate perpendentes

De collectionibz decretalium factis ante Gregoriū IX.

Unus qui decretalibz colligendis opera dedit, fuit Bernard. Girard, præpositus Parisiensis,
 postea Ep̃s. Faventing. Ipse habente a. 1190 decretalium collect. vulgant, quæ potissimū constat
 quibz id decret. conc. Pontiff. qui fuerunt Gratiano posteriores usq. ad Boet. III
 exclusivē. Subto decret. adiecit conc. Lat. III. Opus nūc nūcupant: Bre-
 vianū Extravaganantiū; brevioris, quia nō integrā exhibet monumenta,
 sed frgm. ex autographis decisa Extravaganantiū; e monumentorū n̄ decretorū
 extra S. C. vagantiū. Nā tūc temporis universū B. J. in Decretis erat, ita
 ut quidquid n̄ nō reperiretur, decretorū extra illū vagari. —

Præterea hęc collectio collect. ma. distinxit in V lib. subdivisos in titulos,
 tituli vero dividuntur in canones, nō reus ac s. Pand. s. Cod. Inst. distinguuntur
 in libros, titulos, cōges. Lib. I. sermo fit potissimū de iudiciis alq. de eorū officio,
 in genere etiam de constitutis e legibz Eccl. Lib. II. de iudiciis e eorū forma tunc
 vigente. Lib. III. de clericis, eorū beneficiis ac generali de rebz sacris. Lib. IV.
 de sponsalibz e prænup. de matrimonio eiq. impedimentis. Lib. V. de crimini ac
 causationibz e poenis quæ partitū memorie iuvandos causa h.versu exhibetur:

Index, iudiciū, clerici, contubia, crimē.

Hec operis partitio ita arripit auctoribus juris nostri, ut universi in sequenti
 Decretalium collectores memorato ordine a divisione, semper in suis operibus secuti
 fuerint. Bernardi videlicet appellatur I.^a Collectio Decretalium. Quod illa fuisse Gel-
 bertus Ab. e. Alani apud Antisiodor. nris, qui Bernardum imitandum sibi proposuere,
 ne e ipsi collegissent novas. Non. Pontiff. Dever: pro Collect. Bern. in luce editas
 Sed res infeliciter exita sortita est, ita ut hoc collect. vix deperirent.

II.^a Collectione vero adnauit e. 1202 Io: quida Vallensis, Gallensis, Volaten-
 sis in Tancia mag. Hic Decret. curavit in una corpore digendas, adjectis etiam
 Celestini III. constitutionibus. Hinc factum est, ut obliuioni datus Gilbertus e. Alani
 collectionibus hodie II.^a compilatio Decretalium reueratur illa qua perficit Ioannes.

III.^a Collectio. Celestino III. successit Inno. III. pontif. du. s. Theol. su. juris
 utriusq. peritissimus atq. ead. disciplinae reparanda qua maxime studios. Hic
 plura de reb. gravissimis momenti constituit a quo pontificatu. (1198-1216). Hinc
 et d. s. inemptis constitutionibus providentibus, quida Bernardus Majori, Coposess.
 lano Archiep. qui Romae degabat, ut nonnulli. Tenet, auxilium juris Inno. III. collec-
 tione sua perficit. Itaq. novas Decretales collegit, praesertim novas Inno. consti-
 tutiones, unde orta est Romana Collectio, quae tamq. vix doctis viris neq. Inno. III.
 placuit, in quada videret, praesertim a judiciali consuetudine tunc temporis a-
 lienae. Itaq. cives romani ab eod. Inno. impetrarunt, ut nova conficeretur collect.

IV.^a Collectio, quae habetur ut III.^a. Quor. potitis auctor. Pont. cura ita demand-
 vit Petro quida Beneventano Diacono atq. Pontificiano. Hic opera a. 1210 milite

produit nova (III^a) collectio, continens oēs decretales, quas Innoc. III. supereminis XI° annis pontificatus sui
 ediderat. Hanc collectionem ipse Pont. promulgavit e apost. diploma: firmata nunt II° & discipulis suis. Idem
 iuribus collect. hanc n. in scholis n. in foro adhiberi. Postea vero alia plura Innoc. III. constituit, preterea
 a. 1215, quo habita ē Conc. Lat. IV. Inde necessitas nova collectio: quae novos canones contineret. Hec quidem non
 brevi apperuitur.

IV^a Decretalis Collectio appellata ē, continet vero, praeter Innoc. decretales, una cum cano.
 Conc. Lat. IV. Invenio ante eam auctor ē neq. desunt, qui putent hanc collec.
 eod. e. quo III^a ē m^o, Innoc. auspiciis in luce produsse.

V^a Collectio. Innocentius III. invenit Honor. III. qui Decretalis sui exēptu
 reatus ē. Ipse enī Decret. suas collegit e. haec ē V^a Collectio. quae juxta
 morem nunt ad quendam Tancredum Prof. Bonon: ea leges, ut coll. vta
 uteretur atq. qm ab alijs recuperetur s. in iudiciis n. in scholis. Haec quī
 de collectionū historiā dicta sunt, quae ante Gregor. videtur.

De harū collectionū auctoritate.

Notandum ē ex iis quinque collectionibus duas firmatas esse apo.
 stolicū diplomate, altera vero s. quatuor, n. maris produsse abq.
 Pontiff. approbatione, punde statu legit, nō eandē singulis tri.
 buenda esse auctoritate. Patet enī ex iis, quae narravimus, len.
 tia ē quinta collectione nō iudicia n. legali auctoritate gaudere,
 sū utraq. Pontificis auctoritate cōsecrata ē promulgata fuerit.
 Haec utraq. in iure nostro nō legi obnox.

Reversumque praecipue collect. Rom. Pontif. quae hac epocha
 juris novi appemerunt ē quinque enumeratione. Demonstratio
 2^a ex memoratis collect. 3^a ē 5^a. publica v. legali aucto-
 ritate pollere, quia ubique incerta ē apost. sedis approbatione.
 I. affirmari nō pō de 1^a ē 2^a ex memoratis collect. quondam-
 do ambae, praevisione facta ab approbatione, quae eade in
 Eccl.: sortite sunt, de se nō fuerunt nisi virorum privatorum
 studiis elaboratae ac prorsus legis auctoritate nomine gau-
 dent, quapropter dubitantes qualibet extrins. ē legali au-
 toritate. Verū tamen, magis dñi debet cunctis: earū intrins.
 ē manifest. q. c. gaudere sunt, quia collect. ambae minime
 versantur circa monumenta antiqua, quae facile parte potui-
 rent evanescere v. supponi, sed totū obj.: circa q. versantur
 se referunt ad monum.: recentiora, coeva quibus collectionibz
 quapropter novum summa condita evanescere v. supponi
 poterant ab auct.: nec fraudi fuisset statim detecta.
 De 4ª collect.: si placeat illorū sortari sententia qui
 tenent ē quia fuisset probata ab Innoc. III, dicens ē
 q. huiusmodi collect.: legali polleat auctor. Ceterū in du-
 biletur de pontif. confirmatione, pariter in dñi reveren-
 debet, utin 4ª decretalium collectio publ. an tantū priv.

anterior: fuerit genisa

De Collectione Gregorii IX.

Est omni collectio amplissima et protestantissima. Siquidem cano:
juris prudentie pars sufficiebant si istae decretalia collectae,
quandoquidem collectae istae vix existebant et numero et aucto-
ritate atque ita erant vixissimae, ut altera quasi alteris ap-
pendix haberetur. Unde ferebat, ut hujusmodi collectae continerent
et monumenta inter se congruentia et superflua (abrogata,
et usque prolixa et maxime substantia super collectorum fidei.

Haec graviora inveniuntur, quae obstant studiorum progressui,
Gregorius IX ut emoveret, de nova decretalium collecta: adve-
niente consilio invid, non quidem ea mente, ut antiquis
novae subiceret, sed ex vobis iam existentibus amplissima
imprimeret, quae lingua antea de decretalium collectis habebat.
Iste in re diversus Pontifex: imitatus est Imperator Justinianum. Quomodo
enim iste Pontifex. Ille mandaverat, ut ex antiquioribus
codicibus atque postremis Imperatorum novellis non tam vixissimis a
re editis novae cod. imprirent, quae deinde auctoritate non
confirmarent, ita Pontifex beatus Raynbro de Pennafort,
non expellens et proxit: immisit, ut ex antiquioribus de-
cretalium collectivis, additis novis, non a se lectis vixissimis.

unius ord. conficiunt. Post: iubenti illius parit B. Rayn.
 ē lret nō trahi Post: exhib: sed etia ex imp: boni.
 SS. Patt: monasteria protulerit, in tamē de rebus Post.
 existerent praesens opus totius pars

Decretales Gregor. IX. Ordine scriptas ē analogū antedicti-
 bus collectis: 1. lib: 7.º de iudiciis ē eorl. dignitatibz.
 2.º de ordine ē foro iudiciali 3.º de clericis ē eorl. re-
 dictis 4.º de sponsalibz ē matrimonio 5.º de delictis ē
 poenis eorl. In quibus libris praet. methodo jã inventa
 distinxit in Tit. quos subdivisit in exp: quae dicitur
 longiora existerent, in paragr. distinxit.

Traduntur v. init: expitū vestri, v. numerū expit: v. ubiqz
 simul, adjecta semper Tit. inscriptione. Liber ante nūm
 intui solet, n. quia explorata jã ē materia expitū
 libri, qui pvide ex qua Tit: incip: facile cognosci pō-
 tū quia pmi. 1220: initior, etia in L. volumat intui
 initior pmi. praedictas

Solemniter collectione approbavit Greg: et appositā
 constitutione: Rex pmi. 1220. In quibus exem-
 pli praedictorū mōi. 1220: III ē Honor III transi-
 sit ad profanos ē Diogalus univ: Bononi: v. etia

Paris: ē legē adierit, ut oēs hae tantū collent: uterentur s.
in scholis sive in iudiciis: sive in iudiciis sive in iudiciis.

De eiq̃ auctoritate intrinseca. Auctor: quae dīmonet ex vol-
lectionis dōtē nō ē oī exceptione maior. Certū quidē ē
integritate mori ē vite rātionis, quae eminebat B. Bay:
subis, nos nos favere quod eiq̃ prohibet ita ut prudenter
ne respiciant quidē possum de fide v. dōl. At nō itē fa-
vorabile pōtū fuit licet de scientiā sancti coll

et quidē iuxta conditionē illig abitis, licet optima fide, ē
re vera deceptū fuisse, oī varet. Scripsit illa epōcha
quandū valebat aītuū deest: Tūdor. Tūdor ē nūc in
honore habebatur deest Grat: Tūm B. Bay: quāvis
emendatissimū in errores lapsū fuisse nemo mirabitur.

Auctoritas vni extrinseca maxima oī dīi debet, elenī
approbatione nūc in Eūl. auctoritatis approbatio fuit,
unde h. pūcipit statuitur: quidquid in collect. p̄gor. re-
peritur, sive authenticū sive ap̄p̄: sive integrū sive corruptū, deest
Concil. gēralis sive p̄sbyteralis, sive simplex sententiā Patris
Eūl. sive aliq̃ auctori ex approbatione Rom. Pōtē v. legis
acquisivisse. Universa enī ē singula venietur approba-
re: i. oīa merito nostra fūm, quae ex nobis 175 eū imperbi-

autoniter. Quapropter etiam prius: hunc in collectis: Greg: ea
 possent autoritate, tangere profluxerint ex ore ipsius Pontif.
De decretalibus post Gregor. IX editis ac collectis.

Recolend q. Gregor. IX in hac constit: Rex Tarifici volem-
 niter interdixerat, ne quis in posterum praeumeret nova collect.
 adornare, nisi ex speciali indulto apert. Sedis & ne quidem vera
 per annos circiter 30 nulla alia collectio fuit adjecta s. decreto
 Gratiani s. Decretalibus Gregor. IX quibus tunc constabaturis
 Pontifici Corpq. Sed postea Bonif. VIII perpendit Gregorianam
 collectionem non amplius valde rite respondere Iuri canonico suo
 tempore vigenti, du propter novas constitutiones, a Pontificibus editas
 tu praesenti ob duo generalia concilia Lugduni celebrata, quor. alter.
 ni convocata fuit a. 1245 sub Innoc. IV, alterum a. 1274 sub Greg. X.
 Grande tenetq. Bonif. VIII a. 1300 3^a de decretis praesentif.
 mis viris: Julielmo ^{Ant.} Ep. Ebrideniensis, Berengario Ep. Bitterensi &
 Richardo de senis, juris utriusq. DD. Demandavit ut nova lumbrarent
 collectis: quae tamen existeret veluti appendix collect. Grego: qua-
 de postea Bonif. VIII voluit abrogare Decretales Greg: nunc hinc
 Pont: abrogaverat Decretos Decretales sed voluit supplementis ad-
 jicere q. vide postrema quae Greg: decreta s. alior. subsequenti-
 rum. Pont: Decreta in. tunc. canonis utriusq. concilii Lugd. unde

q⁹ nū vocavit v^o Decretalium, quia enet v^o lib: aureum & Decretalium.
In qua nova collect. idē prorsus servatus ordo, ac in collect. Greg. pro.
inde cepit: allegantur eadē formula atq; ex decret: Greg: vobis di-
viniis gratia additur: in 19°. Op⁹ perfecta tandem approbenit
edita vobis: sacrosanctae Rom. Eccl. & ipse imitator exempli
arog. Decretos: Innoc. III. Honor. III. Greg. IX. hanc collect. misit
ad professores & discipulos univ. Bon: ut oēs eadē uterentur &
in scholis & in iudiciis. Pater dicim⁹ de auctor: & extrins. &
intrins. v^o Decretalium.

Auctorit: intrins. huj⁹ op⁹is maxima dicenda ē, quidē in v^o.
Decret: constat ex monumentis resecatisq; ē ferre vobis,
hinc impossibile fuit, ut in eadē digerenda vobis alig irreperit.
Etenim vobis nota universis explorata erant monumenta, quae
ibi congeriebantur, vobis adnotand q. Borif. VIII. suo in op⁹re,
induit profere monumenta integra, sed ut quae laudat, Decretis
plures & corrigit & reseruit & etiam additamenta ampliorib; ut
disciplina erit. tū temporis urgenti huj⁹q⁹ monumenta accuratē
data censerent. Tūc plura a Borif. collecta nō integra re-
p⁹ntur neq; res. reser. primitiv. sed de cōdandis aliquid con-
tinentes per se sunt.

Auctor. extrins. ē prae d⁹re itē maxima d⁹re debet, etenim collect.

fuit solemniter approbata, prout patet ex ratione ad sententiam
adductam in q. 11. 2. decretali ubi legis obtemperat.

Exemplum Bonif. VIII. novam collectam elaborantis invitando omnes
proposuit Clem. V. qui 1. redit Avinionem. Quoad autem Bonif.
VI. dicitur: immutandam immutavit, ita Clem. V. voluit adungere
VII. q. ceteris antecedentibus collectis: veluti supplementum.
Hinc voluit non in corpore colligere omnes collectas: quae editae
fuerunt 1311 cum: Viennensi, cui ipse interfuerat: quas
ipse protulit in concilio v. p. memorati Bonif. Sed morte pre-
ventus eo prohibuit desiderium non explere. Illud tamen afferit
Loc. XXII. cum: a. 1317: quoniam - qui huiusmodi collectas
a Clem. V. peractas approbavit et transmisit ad professores
et discipulos Bonif.: prout consueverat. Solus voluit huiusmodi
collectas: nuncupare titulis VII. decretis: sed potius consuevit
Blementiarum a suo auctore esse designante. Quid autem non
videtur de prioribus et atque in antecedentibus collectis: cum constat
et lib. divisum in articulos qui in paragra. discurrunt. Non
invenimus igitur volent allegari, ut dicitur: Gregor. 11. ad p. 1.
concilio: in Clem. - vel etiam ita: Clem.: si quis igitur sit de homi-
nibus - de eo auctor: et exornare quod dicitur. Idem priorum sen-
tentia q. de VI. decretis.

Sed Joan. xxii dicitur genuit pontif: ab a. 1316 - 1334 ē ipse me-
 ditatq ē, valde ut putat Doratiq, non profere videt ex mi-
 nist. Digesta, ē revera unū in corp. XX constit. Jo. xxii fue-
 runt redacta a. 1325, sed quo auctore, penitus ignoratur, neq.
 ulla auctorit. pontif. approbatio huius collectionis, quae prorsus in-
 contineret Jo. xxii constit. : quae vagabatur extra Rom. Tur:
 hinc ipse fuit usurpata: extraneis Jo. xxii. Exiguus
 monumentis numerus profecto hoc permittit collect. in 1 lib.
 distribuer. ac prorsus confectq fuit deinde inq lib. in XIV art.
 Doratiq, servata tamē materia distrib. quae in continet: Allegan-
 tur v. per eundē numer. : v. per initialia additis verbis: In
 Extravag. Jo. xxii. (Cap. Excelestis, de prebendis, in Extrav.
 Jo. xxii - v. Extravag. I. Joan. xxii de prebendis)
 Extravagantiū communis aliq ē lib. : extravag. : quia extra
 corp. Tur. vagabatur, utitur, quia huiusmodi constit. non abbas
 Rom. Pontif. fuerunt exaratae, sed editae sunt valde a XXV
 Rom. Pontif. nempe ab Urbano IV, si tamē vera ē inscript.
 exp. I Tit. de monachis, usq ad Sixt. IV. Thij collect. pandet
 inventq ē auctor, quoadm ignoratur epocha, in qua ipse in
 hunc fuit edita, videtur deinde sub fine 1500. v. paullo pū
 a. 1483, quia in hac collect. : exp. 2 Tit. de reliquiis ē

veneratione SS. vaticanis sacros: postrema, edita ē a Leop. IV
 a 1783. Novū istud opus ubiq; existit opere Joan. XXII ē pro-
 inde in V libb dividitur, sed in collectoris deprecet materia
 pro lib. IV, ubi nemo erat instituentis de specialibz e matimo-
 nio, omisso IV lib: a III° ad V^o progreditur. Lib: constant
 arbor: ē peragr: allegantur, uti in collect. superiori, im-
 mutato nomine Jo XXII in verba: in comuniq. Auctoritas
 ambay collect: h- Joan. XXII h- extrav: communē ē ut
 neutra prodierit sub auspiciis Rom. Pont: salte i. certo nō pō
 demonstrari, proinde ea h- exp. neutra vi legis obtinere pō,
 verū in atq; comuni usu nō recepta ē monumenta in ea
 diversa generis charact: polleant, hinc pure optimo
 extravag. habentur pro pure comuni e supreme Auctori:
 approbato.

3^a collectio Petri Benven-

hani 4^a anonyma sub Innoc. III. 5^a Honor. III. 6^a Greg. IX.
 7^a Bonifacii VIII; 8ª Clementis V; 9ª Joannis XXII;
 10ª Extravagantia Communia.

De collectionibus Juris Novissimi.

Initium ducunt a Concil. Trid. q. a. 1545 sub Paulo III
 convocatum, deinde a Julio III restaurato, tandem a Pio IV

25 sessionibz a. 1563 absolutus fuit. Porro sapientissima huj.
 gñlis concilii decreta s. ex parte, qua novatorz heresi videntur
 nant s. ex parte, qua collapsa in Berl. reparant disciplinā,
 in oibz mundi partibz, in quibz promulgatae fuerunt, tantē
 famā & laudē sibi comparabant, ut Berl. auctoritas, generali
 loquendo, quā operā dare novis canonū collectionibz confirmandis
 potiq; in Concilio Trid. veluti inquisivit & proinde tota fuit
 in hujz gñlis concilii decretis v. custodiendis v. interpretandis
 v. applicandis. Unde factū ē, ut Concil. Trid. haberetur veluti
 unicz cod. authent. qui legēs vi polleret. Verū i. nō fuit impedi-
 mento, quia eruditi viri, uti in anteriori aetate, nec etiā tertia.
 junz nostrz periodo sedula navarunt operā in colligendis juris
 nostrz monumentis ad cano. discipline bonū & incrementū fa-
 ciend. E hinc plures apparuerunt collectiones, quae habita
 ratione ad methodū possunt ad 2° classē revocari. Item non
 nullae analogia dicunt ad collect. anteriores neq; indole juris
 novissimi satis redolent, aliae nova & prorsz singulare ind-
 le praeferunt.

De collectionibz quae anterioribz sunt analogae.

Rom. Pont. Gregor. XIII. opera virorū eruditorū curavit colligendas
 Rom. Pontiff. constitutiones pō Sixtu IV. editas nec no danti

synodalia pō Picennense Concil. sancita sed opere nō absolū-
to morte obiit. Dicitur v̄, qui Gregor. inuenerit, ipse hanc collec-
tionē proficere debere pensuit, sed quā e ipse morte fuisset pro-
rep̄tq, integrū opus sub Clemente VIII perfectū ē sub titulo
VIII° Decretales Clementis VIII quasi adiungendū esset XI° Dec.
Bonifacii VIII. Verū operis istius editio ex mandato ipsius
Clementis VIII illius fuit suppressa ē rationabiles huiusmⁱ
suppressionis causas enumerat Tagnianus. sc. collectio
Clem. VIII referebat inter cetera argumenta plures canones Bon.
Trid. de quo Sig^o XV in sua apert. constit. "Benedictus Deus"
qua illud prorogauit, uenientia ē interpretationes s. glossas
cōs. expresse ē sollemniter interdixerat: Quapropter Clem.
VIII timuit, ne huiusmⁱ opere euulgato, etiā Trid. canonibz ac-
cederent glossae ē interpretationes, prout factū erat de
collectionibz Greg: IX ac Bonif. VIII. Ab hac ratione opus
illud cō. renissū fuit, ita ut hodie nulla aut fere nulla
exisset huius operis exemplar, quibz nullū uideret publ. aucto-
ritas, ut in legis possint aliquo m^o conferre.

Sed ne tot monumenta, quae praeter canones Trid. habe-
bantur in VII Decret. oblivioni darentur, factū ē, ut eide opus
reformando magis admovent quidā Hely. Ruyd. nomine Petri

Matthæus, qui omnis canonibus Trid. colligendos curavit decreta-
les, editos inde a Sixto IV usq. ad Sixtu V. App. aut. bardi.
Gajetano dicavit e. a. 1590 in luce edidit. h. titulo: „Lib. VII de
cretaliū constit. apostolicis adjectis, ad plena & perfecta juris
apost. cognitionē“. Sed hæc collect. publica auctor. minime
gaudet ac proinde, uti priv. auctoris op. habetur.

De collectionibz juris novissimis, quæ
nova indole habent.

Reliquæ juris nostri collectiones, quæ usq. ad nos pertingunt,
nova methodo combinatæ fuerunt. In primis earz auctores nō sunt
seuti ordinē, qui erat communis anterioribz, sed potij ordinē rōg
nolog. secuti sunt. Insuper curatu nō ē, uti in epocha ante-
cedenti, distaxat fragn^a monumentoz colligere, sed potij integra
juris nostri monumenta exhibere. Deniq. nō amplij collectiō
nū sanctiones ab variis auctoritatibz prolatae, fuerunt in un
vixitæ, sed pro varietate subjecti in amplissimas classes dis-
tinctæ sunt, ita ut seors. in unū corp. redigerentur consti-
tutiones Rom. Pontificū, quæ bullæ appellantur, seors. ca-
nones concilioz v. gēl. v. particulariū, seors. decisiones
supremi Tribunalis eccl. quæ ad frāctos concilii Trid. pro-
dierunt circa op. de concilii Trid. s. interpretationē s. applicatiōe.

Unde exortae sunt imprimis Collectiones Bullar, quae Bullaria fuerunt appellatae. 1° Collectiones Concilior 2° Decisiones Tribunalium.

De Bullariis.

Primus qui animum adiecit colligendis universis bullis s. Rom. Pontif. Constitutionibus, fuit Laërtij Chembinus Rom. S. S. S. qui voluit una in corpus redigere Bullas. Quae propter uno volumine juxta ordinem temporis omnes digessit, incipiens a Leone M. usq. ad Sixt. V. cui opus inu. dedicavit atq. a. 1586 edidit sub titulo Bullarii. Postea adauxit opus inu. magno constant. numero hanc novam collect. Paul. V. obtulit. Tandem de Laërtij, de 3^a bullar. collectioni studet, omnesq. vult revisiones Rom. Pontificum constitutiones usq. ad Urban. VIII colligere vix excessit. Angelo Maria Chembin, filius ejus, S. S. S. Cassinensis, opus h. prosecutus ē illudq. produxit ad Innoc. X. c. ad a. 1634 quo opus inu. Romae typis divulgavit; in voluminibus distinctis „Magnus Bullarius Romanus“ h. d. operi postea adhibuerunt duo viri regulares strictioris observantiae Angelus Latipere Paulus a Roma, qui 5° addiderunt volumina continuationis Rom. Pontif. constitut. usq. ad Clem. X. Postremo vero citra his supereminuit clarissimus Hieronymus Magnani;

qui Romae edidit Bullaria in XIV tomos distincta, continens apost.
constitut. a Leone X usq. ad Clem. XII. Tenui operi alia IV volumina
continentia constitut. Avinensium Benedicti XIV superaddita sunt,
deniq. alia aliq. adiuncta progressu temporis. Ceteri istar. bullar.
collectiones publ. ac legali auctoritate minime gaudent, quia a
priv. viris confectae fuerint. Tanti ear. auctoritas facienda ē, quanti
valet ingeniu. ē critica collectar.

De collectionibz conciliorum.

Eodem fere tempore, quo alius placuit bullas pontif. colligere, alius
arripit, una in corp. redigere universos concilior. & gulin. & par.
ticulariū canones redigere. Primum fuit Hertling, qui paulo ante
Concil. Trid. a. 1530 Parisiis edidit sua collect. II in tomos distinc.
ta. Posteq. hanc collectio auxit et: Kirab, appexto volumine, III.
Deinde eade collectio curis Binii, Lurii aliorg. viror. Doctorum
ad VII volumina producta ē. Tandē eide operi s. Labbeq. s. Bolu.
tig. Collet, Mansi aliq. adlaboraverunt, quor. studiis collectio,
in die aucta, tandem ad XX ē plura volumina excrevit q. non in
saeculo praeterito evenit. Quarta editionū

Aut praestantissima illa ē, quae cura Nicolai Polleti edita fuit
Venetiis XXX voll. a. 1744 ē quā complectantur Domin. Mansi duces
1748. Auctoritas vero concilior. collectionibz eade tribuenda ē quae

bullariis convenit, utraq; eñ collectionu species moniti opq perivalop
habenda ē. Valet n. tantu quantu scientia, probitas & maxime
vera critica collectorq;.

De collectionibq; supremoz Tribunalium Decisionu.

Quoadm Bulla ē bonitioz canones recensuerunt collectas,
ita etiā nūc in corpꝝ redacta. sunt supremoz Tribunalium
Decisiones; q. præsertim audit in sententiis Judicariis. S. Rotæ
Rom. in Decisionibq; Congr. Concil. Trid. in decretis authent.
Congr. Ritua. Hinc 3^{ex} istar collectionū species. In primis
habetur collectio amplissima ab omnibz raris consinala, quæ
circūfertur h. titulo. Decisiones S. Rotæ Rom. q. opꝝ inq;
ad diē præsentē continuatū exhibet sententias singulis annis
prolatas.

Alterū generis illa ē, quæ distinguitur nomine: Thesaurꝝ Deci-
sionu S. Congr. Concilii Trid. Hec origine sua sumpsit ab a.
1718 neq; interrupte usq; nūc, pervenit usq; ad nostrū tempus.
In tertio genere præ ceteris spectatur collectio uberrima, quæ
ex actis S. Congr. Ritua. et. Allogio Cardellini, ejꝝdē Congr.
assessor, sub h. titulo divulgant: Decreta authent. S. Ritua.
Congr. "Quoad auctoritate vero har collectione eade inq;ant
criteria, quæ pā induramq; in Bullis ac Conciliis, nempe aucte

ritate esse prius: hoc e proinde tanta esse, quanta scientia inter
criticis collector. Hec sunt collectiones, ad jg novissimum pertinentes.
Veni ut hujus argumenti tractatus absoluta evadat, adhuc discreta
imperio de peculiari quadam collectione, quae ob singulare natura
sua non potuit comprehendere sub ulla juris nostri historiae epoca.
Sunt autem quaedam regulae juris cano. quae circumferuntur sub nomine

Appendix de Regulis Cancellariae Romanae.

Regulae hujusmodi nobis exhibent quandam singularem legum eccles.
collectionem, quae si intrinsecus spectetur, 3° ex capite considerari
possunt.

- 1° Dicitur debet anomalia, etiam ratione materiae, circa qua versan-
tur. Non comprehendit enim materiam juris nostri univ. sed proisq
singulare, quatenus versatur circa functiones officiorum Cancellariae,
circa forma responsionum, item circa reservationes Pontif: quae locum
habent in causis Beneficiorum.
- 2° Anomalia existit haec collectio ratione promulgationis, in ea sola
Cancellaria Rom. promulgetur, valeant tamen regulae pro univ.
orbe cath. ubi receptae sunt et in quantum receptae sunt, q. iudicari
debet juxta variam consuetudinem Ecclesiarum particularium.
- 3° Tandem dicitur debet anomalia ratione durationis, etenim non sunt
perpetuae, sed durant usq. ad mortem unicuiusq. Pontif. a cuius auctoritate

paulo pō creationē confirmande sunt. Prinde. nō ear nulla existit.
 tempore iudis vacantis. Possunt comparari edicto prætoris rom:
 proponendo ab unoquoq; prætore novo. Propter has anomalias
 suæ regulæ, licet exhibeant collect. authenticæ v. legatæ, nō
 potuerunt inseri in collectionib; (de quib; supra acta s. Ear
 vix huiusmodi antiquissima existit, utpote antiquissima esset
 Cancellariæ officii, in quo nunquam recepta e bullæ solent
 expediri. Inter hæc regulæ erant traditionales v. iudicæ
 cōmuniabantur - Jo. xxii, primus fuit, qui eandē regulas in or-
 dine red. gīt cōdēq; iustas approbavit. Subseq; Pontiff; Bon.
 præfatus Nicolaus I, hujusmodi Cancellariæ regulas auxerunt, ita
 ut hodie paucis immutatis v. adjectis, numerus ear usq; ad lxxii
 creverint. Amplius. nū addit commentariū Bl. Jo. Bapt. Rigetti
 qui pō versali, quotienscumq; aliqua controversia exoritur cum
 interpretationē ear v. applicationē.

Liber II.

De legu cælonarum interpretatione.

Cum leges huiusmodi imponantur, ut ad fructus ipsarū actiones
 suas exponant, imprimis locutio legis claritate ac pæci-
 pue excellere debet, neq; huiusmodi nō notant actiones su-
 as componere ad normā legis, quæ aut obscura aut ambi-

qua vivat. Deinde fere impossibile ē invenire leges tali evidentia
 demonstratas, ut nulla exigant interpretatione. Quapropter tu
 ob legis ipsius universalitate, quae ad omnes et singulas causas extendi
 videatur, tu ob temporis antiquitate, quo lex scripta fuit; tu
 etiam ob alias causas contingit, ut in legis locutione. saepe
 saepe aliqua obscura v. dubia occurrant. Quare prudentia virorū
 erit, explicare leges juxta genuinum sensū ē applicare easib; parti-
 cularib; quidem prudentia consistit in habitu leges rite intelligendi ē
 praepositis casib; applicandi, quae in hōc alia canonice exhibetur.
 Haec vero dividat tu parte theoretica tu practica, quaz prior
 leges dicitur interpretatur, altera in applicandis legib; versatur.
 Prior in scholis docetur, posterior fori usu ē negativz quan-
 titate acquiritur. Tu igitur nostrum nit, sensum legis uno: theo-
 retice explicare, huius perfecti fini non sufficit cognoscere leges,
 nisi mox eas eade interpretari. Unde priori parti theor:
 necesse ē altera pars subsequatur de legis interpretatione.
 De ea plura in superiorib; scholis traduntur. Nos tamē
 quada elementari ratione investigabim; s. natura s. specie
 s. etiam determinabim; vādos modos interpretandi: si pre-
 cepti exorib; constitutere interpretandi regulas: s. ea prin-
 cipia, quae servare possunt ad rite recte leges interpretandi.

De natura interpretationis & ejus speciebus.

Interpretatio genere nihil aliud ē, nisi sensus genuini investigatio aliorum termini v. etiā obcuri v. ambigui sensus explanatio. Quā Definitionē nō ad leges applicemus, legis interpretationē ita potius declarare: Investigatio veri v. genuini sensus legis v. uti vulgo ajunt, legis ambiguae v. obscurae facta explanatio. Porro hujus interpretationis species variae existunt, quae 1° ex fonte deprimi solent: v. ex quantitate fontis unde procedit interpretatio v. ex qualitate i.e. diversitate mō quo peragitur interpretatio.

Ratione fontis habemus 3^{em} interpretandi species: v. ^{v. usque} authenticā v. judiciale v. doctrinale. Canon interpretatus: i.e. ex fonte derivat pō: v. ab ipso legislatore v. ab inferiore magistr. v. a viris doctis ē peritis.

1. Interpretatio quae fit ab ipso legislatore, 2° mō habetur: aliquando per legē scriptā, quae ostendit clārā ejusdē legislatoris voluntatē: & hujusmōdi lex fertur a legislatore v. per se v. per alios ad e. maxime deputatos. Aliquando interpretati videtur ope causae judiciorum, quae, sumptis voluntate manifestat, quaeq; appellatur authent. quia ab ipso legislatore directe emanat & nulla admittit suspensionē ultra explanationē

Usualis vero interpretatio vocatur quae fit per consuetudinem, qualis
hæc populi per usum insensit. Ex memoratis speciebus altera ab
altera non differunt, nisi in eo quo utraq; manifestatur. Lex eni
scripta et non scripta differt nisi diverso modo quo profertur. Con
ita Iura interpretationis species ab eodem auctor: et quidem super
ius dimanant, ambo eodem pondere et auctoritate sunt idcirco ut
legis obtineant.

2. Legio interpretatio potest etiam dimanare ab inferiori magistratu, nempe
a iudice. Quævis iudex ut in mundali non sit deputatus ad interpre
tandam legem, sed ad applicandam casibus particularibus, tamen ita
interpretatio in legis applicatione coniungitur ut si aliqua
potestas iudici legem interpretandi non concedatur, nec ipsa lex
periculi effectum possit habere. Sic enim foret evadendum principis
de sensu legis ob dubia, quæ perpessus oriuntur. Proinde in man
dato, quo concedit princeps iudici potestate applicandi legem, etiam
non ipsa in rebus committitur ac levioris momenti dat facultate inter
pretativa, quæ interpretatio appellatur iudicialis neque in legem
habet. Sed valet tantum inter partes contendentes, neque ob hoc pro
de pro alio, ut fert adagium. At sententiae iudiciales, licet non fa
ciant jus nisi inter contendentes, tamen ex a Tribunali, proscripti
superius procedant repositis iuribus de eadem re transire possunt.

in q̄ gentē & per accidens etiā aliis personis applicari
pretatio, orta ex analogis Tribunalia supremorū Decisionibz s. judi-
cialis, pō in casu memorato vī legis acquirere.

2. Interpretatio legis oritur etiā a viris Doctis & peritis juris,
si quidē supremū imperans. q̄i juris prudentia studia fe-
ret, indulget viris Doctis, ut, mo ingenia in legibz inter-
pretandis exerceant: Quae interpretatio appellatur doctrina-
lis & fieri pō super universas leges, nisi, apposite interdi-
catur. q̄. revera aliquando gravissimis in causis facta ē. Ex. gr.
vetita fuit a PP. Trid. ea super verbo Divino Patris interpretatio, quae
contraria foret sensui Ecclesiae eorūq̄ sanctorū PP. Pūrsz:

Pio IV in sua Bulla, quae Concil. Trid. approbavit, ipse, sub gra-
vissimis poenis doctrinale hujz Concilii canonū interpretationē
sapienter prohibuit, ne Docti aliquando abundantes in hac inter-
pretatione canones Trid. probarent longe alienos a mente
Patris. Et quia Synod. Trid. Decr: sess. 25. cap. 1. de residentia
ep̄orū —

vetem doctrinalis interpretatio, utut sententia privat. virorū
nulla legis vī habet ac proinde tantū valet, quantum valent
argumenta ab eis exhibita. Patet igitur objecta tractationis
nostre nō esse nec authenticā nec usuale nec judiciale

interpretationē, sed ea, qua semper in nostrorū progressu studiū
 uti debemus, nō doctrinale, quae viris prudentibz relinqui debet.
 Haec quoad fontes interpretationis. Ratione vero in q^{ue} habetur
 species: declarativa, extensiva, restrictiva. Interpretatio
 declarativa ē simplex explanatio notionis legis, quae nimirū
 aliquā obscuritate aut ambiguitate continent. Extensiva quae
 sensū legis extendit ultra q^{uam} videntur legis verba, sed nō ultra
 q^{uod} postulat legis ratio ac spiritus. Per hanc interpretationē
 fit, ut lex amplectatur eam terminis legis minime compre-
 hensū, in eadem tamē eandē ratione ē identitate quae easq^{ue} habet
 in litera legis. Cf. procedit ex h. principio gl^{oss}: ubi extensa
 ē ratio, ibi juris expositio.

Restrictiva locū habet, quando varietatur sensus legis infra
 in verborū atq^{ue} ita fit, ut aliquis easq^{ue}, qui verbis legis co-
 prehenduntur, tamē ex legis sententia excipiantur e h.
 appellentur epicheia, s. benigna legis interpretatio.

Uterū quando una v. altera ex speciebz memoratis locū ha-
 bere debeat, i. patet ex iis, quae diximus. Siquide putandū nō
 ē, q^{uod} in omnibz fiant hujusm^{od}i interpretationes s. declarativa
 s. extensiva s. restrictiva, sed ipse mas habent regulas,
 quae praec^{ip}ue oculis habere debent sensū legis verū assequendū.

Sed verū ē genuinū sensū alicujus legis assequi, perfectio ista
 ē ac legislatoris v. rescribentis voluntate recte interpretari.
 Igitur in peragenda interpretatione attendi debet ad volun-
 tate legislatoris v. rescribentis. Investigatio hujus volunta-
 tis erit actio fundamentalis totius interpretationis. Altera
 regulæ, valgo tradita ē, recensite ab ipso jure sunt relati-
 vioris mediæ aut cognoscenda legislatoris voluntate. Plurimi
 regulas curabimus hic expendere. Sed institutionū
 ceno: studio magis consuli videtur, si ponantur quedam
 principia, quæ inseruiunt ad investiganda legislatoris
 voluntate atq; mente dirigunt in legibus v. rescriptis inter-
 pretandis. — Porro cū de voluntate legislatoris aut rescri-
 bentis possit controverti in 2° casu: v. in singulari juris
 dispositione, quæ obcurritate v. dubio importat v. elicit
 in pluribus dispositionibus, quæ inter se conflictu veniunt,
 hinc distinctis articulis pro utroq; casu principia statue-
 mus.

De interpretandi principia pro singularibus juris dispo-
 sitionibus.

Ite pō primū enuntiam: voluntas legislatoris nunquā presu-
 mitur injusta, inepta, inutilis, lesiva, impia, absurda.

Principii ergo hujus ratio est, quia lex importat naturam suam rectitudinem
ordinationem, et rationis juxta D. Thom. Alqui quidquid est
s. inane s. ineptum s. inutile s. impium s. absurdum, profecto non potest
esse ordinatum, ergo ipsa legis natura postulat; ut voluntas
principis nunquam presumatur v. inanis v. inepta v. inutilis v.
impia v. absurda. Inde seqs.

corollarium. Indulgent est v. extensivum v. restrictivum legum interpre-
tationi, quoties una v. altera seposita, legislatoris voluntas tra-
heretur ad inane, inutile, ineptum, impium, absurdum. Hinc datur in-
telligi sensus eundem interpretandi regulis: ibi eadem ratio, ibi eadem juris dis-
positio. Similiu, aliter, eadem ratio, quae tamen principia non ita sunt
intelligenda, tanquam licet de uno casu in alteram legem extendere, sed
tamen tantu. n. fieri debet, in rebus legislatoris voluntas videretur inanis,
inepta etc. Quorsu exposito h. corollarium involvit sensus alterius
regulae: In alijs causis potior est causa aequitatis, quam stricti juris.
Qua valet, quando stricti j. videretur summa injuria. H. in casu lex

Alteru principiu: Voluntas legislatoris praesumitur proclivis ad
ea, quae juris favorem habent, contraria vero. is, quae habent j. ad
verum. Si quidem pendet ratio hujus ex eo qd principii, qui juris est fons,
est hujus juris etiam custos. Proinde nisi constet contraria, semper casus

ē. principi juri favere et q̄ no derogare. Sed ut magis evadat perspicuum principiu constitutum s. evadent termini quibz principi lex statuitur, enucleandi sunt ea, quae gaudent juri favore ut quae nō gaudent. Haec quae juri favore gaudent 3° ex capite distinguuntur:

1° ipsū jg constitutum ē voluntas principis ad h. proclis praesumitur;

2° utilitas publica, s. civilis s. religiosa, quae cum bonū commune resolvitur in jg ipsū, in juri sit h. bonū curare ac tueri;

3° liberalitas ^{munificentia} principis, in qua maxime deest principis ē liberalitas esse ē juri.

Itq̄ vero adversū habent

1° quidquid juri contrarium ē;

2° quidquid bono communi adversatur s. civili s. religioso

3° vero quidquid nō principis liberalitati, sed quidquid moriā colinet obligationē s. ad poenam s. ad culpā, e ratio ē, quia leges nō ad adimenda sed ad dirigenda libertate dantur. Quia nisi aperte constet obligatio s. ad culpā s. ad poenam, manet libertas. Idēq̄ nec in impio nō ad poenam tenet obligatio, nisi de e. constet aperte. Haec quoque principis 2. immanent involvant.

Coroll. 1°. Quod verum ē de illis quae juri favore gaudent s. quae

sunt de jure veteri v. quae consulunt bono publico. quae continent principis libe-
ralitate, invalguum est interpretationi extensivae, ut. ex. gr. sub nomi-
ne populi comprehenditur etiam ^{clerus} ~~populus~~, est sub nomine cleri comprehenditur quae
episcopus est sub nomine doctores comprehenditur etiam civitas episcopus sub nomine
generando continentur, quae speciali nomine Designari solent, ut habet
reg. 80 in 6° in toto non est debet parte contineri.

Unum datur exceptio in causa impetrationis beneficiorum hoc: ne licet
eccl. beneficium promissio videtur esse liberalitas quae exerceat auctoritas
Sed ea capit de prohibitione in 6° in principio actus prohibitionis
habet, iuris ordinem, quia beneficia solent per ambitionem impetrari, et
proinde litterae super obtinenda beneficia non extensivae, sed restrictivae
interpretatione reguntur. Bonif. VIII litterae super obtinenda bene-
ficia impetrata, debent, ut ait ambrosius restringi. Ambrosius antequam
in causa beneficiorum deinde est plura obsequia, in quo tenendum
est ne aliter fortis praedictum inferatur, q. dicitur est in jure. Item in
per ambitionem impetrantur beneficia, arguuntur prius ordinem in ob-
probatione non videtur tamquam liberalitatis actus. Quapropter non
nomen beneficiorum eccl. non continentur canonice cathedralis eccl. v. penae
episcopus quae speciali nomine designantur.
Nec in quibus dicitur mandatum in litteris Bonif. VIII providendum de
beneficiis dicitur, et non intelligitur de beneficiis quae possint maxime creari
fuerint, ita sub nomine generis non continentur ea quae speciali nomine

indivisiolent.

v. quae opponuntur bono publico
 sc. quae leguntur contraria, ut privilegia dispensationes
coroll. 2. Quaevis agitur de iis quae habent juris ordinem, studendum est
 restrictivae interpretationi. Plur. datur regula sub:

n. 49 in 6°: in poenis benignior est interpretatio facienda ita
 reg. 30. in 6°: in obsequiis minime est recipiendum.

Ex utroq. coroll. patet sensus reg. 15 in 6°: odia restringi debent
 et fautores. convenit ampliare.

Principium III. Voluntas legislatoris praesumitur, qualis ex verbis
 et contextu legis apparet juxta commune vocum significationem illius
 temporis quo lex edita fuerit. Hujus principii ratio evidens
 princeps videtur velle a subditiis legi obtemperantia, sed nequit
 servari lex, nisi clarescit, quatenus, nec hujusmodi lex intelligitur
 nisi princeps sua mente manifestet juxta commune loquendi usum.

Hinc statuitur regula haec:

Qualis expressio aequivalet utroque particulari, quae sub generis
 vocabula continentur.

Locutio indefinita aequivalet generali, secunda regula:

„Ubi lex non distinguit nec nos distinguere debemus.“ Ratio est, quia
 licet est uni communi loquendi ratio est juxta ea praesumitur princeps
 locutus fuisse. Exponenda est ergo in quo omni particulari ratio
 par non cadit, sed ex hisce particularibus una v. altera

generale proferat difficultate concisionis in animo principis.

Princ. IV. Voluntas legislatoris presumitur iuxta universis rebus
s. temporis s. personas adjunctis quibus lex fuerit edita: quare adjuncta
nisi quia existant veluti totide motiva, quae principis animi movent
ad lege sanciendo. Tunc ducunt, q. historia est optima legum inter-
pres, ut docent, quae existant adjuncta, inde patet maxima ali-
tudo necessitatis in interpretando historia, ut legi sensu legis-
ma valeamus assequi. Neque satis commendari potest historia: est
studium

Princ. V. Voluntas legislatoris presumitur iuxta veteri
populi consuetudini. Optima legum interpres consuetudo est. Consuetudo
est alter ex modis quibus princeps iuxta sui voluntatem suam manifestat, in
lege non solum condendo v. extinguendo, sed etiam in legi sensum
explorando.

Haec V. principia interpretis mente semper dirigere debent.

De principiis, quae praec oculis habenda sunt in legum collisione.

In hac eorum collisione videntur applicari posse principia:

I^{um} Voluntas legislatoris presumitur iuxta consuetudinem perpetuam. Ratio
deservit, ex natura legi s. civitatis, utque semel in consuetudinem
consuetudo. Quoniam leges possunt inter se inpropias, singulae leges iusti-
ficiari debent. Tunc scribitur ratio regula: q. quae perinde gerit perinde

quatenus in effectu duar legum, quar altera generalis est, altera particularis, preexistat specialis, sed non continetur quod is.

Nam licet semper presumenda sit constantia perpetua legislatoris voluntas, fieri potest, ut nova voluntas contradicat anteriori, tunc pro veteris habendum est.

Princip. II. Nova voluntas derogat anteriori in eo, in quo contraria existit, quia utraq contradicere non servari sequitur nec prioris voluntas ad contradicentem se ferre potest, unde nova pro abrogata antiqua vel derogatur. Sed non semper dispositio recens est contraria habet pro re voluntate principis, unde addendum est novum.

Princip. III. Non presumitur nova voluntas in principe, nisi presumatur hæc scientia, quia ignorantia oppositur scientia. Ad rem huius principii claris enucleand presentem requirere in quibus consistat principis scientia, et quæ ignorantia.

Id vero in principe presumitur scientia juris communis & dispositionum generalium ratione exprimitur.

Boet. VIII. cap. I. tit. de instib. in 6° : Roma Pontif. iura sua in unius personis non convenit habere. Eadem in Roma Pontif. ipsius juris communis existat fons et origo, hinc iurisdicere presumi non potest ignorari quia se editum est et quia in ea habet voluntate. Et contra, quæ sunt juris particularis, relate ad

imprope, habeat potius rationē facti quā juris, proinde de eisdē juris
varietate & mutabilitate pō probabiliter ignorare, unde imprope
presumitur & particulis juris ignorantia.

Ita ratiō disciplinā per quā legū eorū interpretatio. Itaq. affini
copiā definit, & determinat

1° Supponit universae eorū disciplinā & pōtēstas. Eorū leges & eorū
interpretationē, & nō de utriusq. statū agūq. in prolegomenis.

2° Objecti, nō q. mentalia nostra versatur, ad cōsummā esse jurā
& officia Xanor, de quib. & pōtēstas agūq. ē. Itā dicitur ex cop. pōtēstas
istorū jurā ē. affiniq. cōsummā Xanor statū, quo nō ē ad hunc
eorū legū q. agūq. pōtēstas relationē. cōsummā in cōsummā Xanor
cōsummā ē. Itā ante Xanor statū, pōtēstas cōsummā in ordine ad 2° in
ordine. 1° personas & ocs. 2° pōtēstas. pōtēstas. hunc sonitus nihil
aliū ē nisi cōsummā. Itā cōsummā, ad finē cōsummā. Itā
cōsummā cōsummā cōsummā, nisi mediis, quā cōsummā finē cōsummā,
quā pōtēstas ut cōsummā, aliq. hunc cōsummā, pōtēstas cōsummā
cōsummā personas, cōsummā etia mediis cōsummā, ad finē cōsummā.
pōtēstas cōsummā cōsummā cōsummā. Itā hunc cōsummā
cōsummā, cōsummā cōsummā in cōsummā. Itā cōsummā, cōsummā cōsummā.
cōsummā cōsummā cōsummā cōsummā. Itā cōsummā, cōsummā cōsummā.
cōsummā cōsummā cōsummā cōsummā. Itā cōsummā, cōsummā cōsummā.

tractatio 2 in partes amplissimas dividitur, quar prima agit de personarum
statu, altera de statu rerum.

Pars I Institutionum De statu personarum.

Personae in jure nostro dividuntur in illas quae per bonum. Eccl. ingressi, ex
q^o corpore naturae fuerunt cives, qui sunt in iustitiae fide, inde par-
ticipant civis & benevolentiae unde subjectione aequa meritos a Re Divi-
nitatis. In his vero elementis vultu autem ex eis deficiat, tunc non com-
pletur personae in iustitiae, quodammodo ex gr. contingit infidelibus
qui naturae bonum non sunt cogniti, nec ad o^mnia catholici: quod est bonum.
Defectum eandem non habent nec: participatione. In 3 illa memo-
rita elementa semel. Quia in iustitiae alteratur utnamq. per.
iustitiam, persona iustitiae exigit. Quia in iustitiae autem sua praeiit in iustitiae
Xana, quod contingit in iustitiae & in iustitiae. In exornatione. Quia
propter illa vero, quia in memorata elementa vultu, remanentibus
sunt personae in iustitiae in iustitiae. Xana. iustitiae in iustitiae
personae non sunt in iustitiae & h. ex ipso Div. jure, in quibus in
exornatione. Xana. iustitiae in iustitiae. Quia in iustitiae exornatione
iustitiae, nec in iustitiae. Quia in iustitiae exornatione & gubernio Eccl.
De vero iustitiae iustitiae magister, minister, gubernio, ex ipso Div.
iustitiae nos debemus distinguere illos qui docent in Eccl. ab illis

qui dicunt, eos qui ministrant, ab iis qui ministrum subiiciuntur; eos qui ministrant, ab iis qui in quibusdam requiruntur. Tandem ut quidem verbo uno sententia nostra exponamus: ex ipso X. Difacto...

debemus distinguere in articulo erroris eos qui prestant ab iis qui substant.

Et hoc per se distinctionem non quidem dupli: e, ex ipso error. inveniuntur

sed oia distinguunt. Breve est quatenus ex ipso ipso dicitur ut videtur 1/2

non habetur error. utriusque classis personas speciales nomine designantur:

et qui in hoc prestant, nunquam sunt inferiores i. e. in parte dicuntur

qui vero substant, eos habent erroris, e. g. error, error, error, error, error

prout, error, error, error. Utriusque classis ipso dicitur distincta progressu

temporis accipit ex ipso error: licet per error speciem, error regularis,

sequitur error, licet error error error error error error error error error error

regularis status irregularis habent pro quod error irregularis error error error

officium error error error error error error error error error error error

1° de statu erroris

2° de statu erroris

3° de statu regularis

Lib. I. De statu clero.

Statq; personar. a. Eccl. nō i. o. ac in aliā societate constit. i. p. n. r. a. officio, p. n. r. n. a. l. o. r. u. n. d. i. c. i. n. i. r. e. m. e. n. d. a. n. t. p. o. n. g. s. t. a. t. u. s. c. l. e. r. i. c. o. r. u. i. n. d. e. r. e. m. e. n. t. i. b. u. s. d. i. c. i. t. o. l. e. b. i. t. i. n. c. l. e. r. i. c. o. r. u. i. n. f. i. c. i. t. a. l. i. m. e. u. n. i. v. e. r. s. i. t. e. h. u. i. u. s. e. x. p. l. o. r. a. t. a. - h. u. i. u. s. l. i. b. s. t. o. b. q. s. p. o. n. t. e. n. u. i. n. 2. a. r. t. i. c. u. l. o. s. d. i. s. p. e. n. s. i. t. u. r. q. u. o. r. p. r. i. m. u. s. ē. d. e. j. u. r. i. b. u. s. a. l. t. e. r. d. e. o. f. f. i. c. i. i. s. c. l. e. r. i. c. o. r. u. - S. i. t. i. t. e. q.

Tit. 1. De clero. j. n. t. g.

Sierraty eo p. n. o. a. d. i. c. q. u. a. d. i. c. i. o. n. e. Eccl. i. n. s. t. i. t. u. t. u. s. ē, ut p. n. o. c. i. x. a. n. o. p. o. p. u. l. u. s. a. d. a. l. i. m. e. n. t. u. m. a. l. l. i. m. e. n. t. u. m. r. e. l. i. g. i. o. n. i. s. a. d. h. u. i. u. s. i. n. f. i. n. i. s. a. c. c. e. n. t. i. s. a. t. nō h. u. i. u. s. n. e. c. e. s. s. e. e. n. t. ut e. x. t. e. r. n. o. r. e. g. i. m. i. n. e. X. a. n. i. c. o. m. m. e. n. t. a. t. u. i. n. f. i. d. e. ē. b. o. n. o. r. u. m. m. o. r. u. d. i. s. c. i. p. l. i. n. a. a. d. n. u. l. l. o. i. n. q. u. i. r. e. v. e. n. i. e. n. t. e. e. n. t. q. u. a. t. i. a. i. d. h. o. m. i. n. a. t. u. r. e. r. e. f. e. r. e. n. d. u. m. ē. t. n. o. n. ē. n. f. i. l. i. a. c. u. s. u. d. i. c. i. n. d. u. m. d. i. s. c. i. p. l. i. n. a. s. e. r. v. a. n. d. e. X. a. n. i. p. a. r. e. s. e. x. i. s. t. e. n. t. X. a. n. i. p. a. r. e. s. i. n. h. u. i. u. s. p. a. r. e. s. p. e. r. c. l. e. r. i. c. o. r. u. m. d. i. s. p. e. n. s. i. t. u. r. i. n. d. e. b. e. n. t. nō e. n. t. i. n. c. o. n. v. e. n. i. t. i. n. i. n. i. s. p. q. u. a. d. i. c. i. o. n. e. m. o. r. u. m. n. e. l. c. o. n. t. r. a. r. i. a. t. i. o. n. i. s. i. n. c. o. n. t. r. a. r. i. a. t. i. o. n. i. s. d. i. s. p. e. n. s. i. t. u. r. o. u. a. d. i. c. i. a. o. p. a. t. i. a. q. u. a. n. o. n. p. o. n. i. a. t. p. u. n. i. t. i. o. n. i. s. U. t. v. e. r. o. h. o. m. i. n. e. s. r. e. g. e. r. e. n. t. u. r. ē. h. i. s. c. e. b. o. n. i. s. f. u. i. e. r. e. n. t. u. r. X. a. n. i. d. i. s. p. l. i. c. e. p. o. t. e. s. t. a. t. e. t. r. i. b. u. i. t. c. l. e. r. i. c. i. s. q. u. i. p. a. r. a. l. i. a. n. u. m. e. r. a. t. u. s. p. o. t. e. s. t. a. t. e. i. n. s. u. b. d. i. c. i. o. n. i. s. a. l. i. i. o. d. i. c. i. s. B. e. n. e. u. l. i. a. p. o. t. e. s. t. a. t. e. 2. v. e. l. i. t. i. c. a. n. d. i. c. i. o. n. e. s. i. n. t. i. b. a. t. u. r. q. u. o. s. m. o. v. e. n. t. u. s. u. n. i. v. e. r. s. i. t. a. t. e. e. c. l. e. b. e. n. t. p. u. n. i. t. i. o. n. i. s. i. n. c. o. n. t. r. a. r. i. a. t. i. o. n. i. s. i. n. c. o. n. t. r. a. r. i. a. t. i. o. n. i. s. i. n. c. o. n. t. r. a. r. i. a. t. i. o. n. i. s.

de deſign. inſpectione intelligitur, nullū priusq̃ inveniri inter ſubſtat.
 ordinis ē juris. dicunt, si consideratis utriq̃ p̃vior. n. finis s. origo
 quodvisque utriq̃ originē superant. repetit ex facto N. ſol. instia
 actis, utriq̃ in fine. ſalutis æternæ directe ordinatur. Itaq̃ tota
 dicunt, p̃. habetur inter utraq̃, potest. ex obj: vix q̃ versatur
 potestas, dervat. Si consideramus obj: potest: ordinis n. regimē
 extern. populi Xani, nihil invenimus q̃ superet. ut oq̃. ſeparatione
 ponit n. v. autē ut. q̃. ad rē p̃vior. n. patria potest, quod famul.
 Q. adeo verū ē, ut nos videamus ope regis in rem lictis n. regno
 n. familie ac domo int. emulanti. Verū obj: potest. ordinis
 minime interius juriſ: ē. ſubſt. p̃vior. hōi, importat oī quid
 superant. q̃. res ṽt natur. ordinis longe transcendat oī q̃. ad obj:
 exiſtat, ut vixi deq̃. juriſ: n. ē. exiſt. operari potuerit. Ipe
 propter dicit. fradem ē p̃vior: inter utriq̃ potest. ex obj: ṽt
 n. n. ē. Ipe fund. dicunt. oī p̃vior. difficile autē ē. l. d. d.
 omnia recurre inde deducere, ex quibz magis patet utriq̃ potestatis
 indoles ac natura.

1^a dicuntur ſecundū ^{res} res ^{potestas} potestas

ſequit̃ juriſ dict exiguntur per miſſione, qua ē legitima obedi,
ac quatio. Ad nunc legit. minime enim magis. obedienda p̃
 vixi plures in q̃. vixi. Verū vixi. fide vixi. in vixi tota

una ratione dimittat. per vera ratione arguitur, per ista modo
reperat institutionis non indelebile in animi fidel characterem ingruit,
indelebile characterem ingruit per ista modo reperat ratione dimittat.

2^a Minime potest. juriid. p^o quia uno debet delegari, potest. ord. indele.
gabilis existit. (Tunc juriid.) in acquiretur per legib. minime, nihil
in peis^o quia in, qui potest juriid. valeat aliam viam quam committere
ut alicui nomine v. integrā v. parte juriid. exerceat. P. p^o magis per
alios, per nos facere videtur. (Tunc.) Licet deo potest etiam
ex iurid: non vult obligare, aliam plures hōes delegare ē magis
cōstare, collate universa potest que videntur sit ad nōcendum
nisi iud. re-publ. U. in hōibz ē absol. videntur. Impossibile ē
unq. vir tota gubernet civitate, et magis q. corrector Berl. non v^o
muni: partes extendit hōi. ac nulli eorum videntur limitibz.

contra potest' ordinis ē absolute inder. b: adheret enim sacro ordi-
nationis charact'ri, qui personalis ē ē q' nō potuit in alios
per delegationē transfundere.

11. Dirigere potest. juri, pō evanescere v. amitti potest, unde nec
in iuri nec auferri pō. Potest. juri. tota potest. ex legibus
missionis q. v. determinat. temporis spatium valore nō v. capere
8. vta nō reitari in facto expirat. Potest. v. nullatenus
in iuri aut auferri. Acquisitor est per rari. Undique impunit

hanc et in illis: proinde suo ministerio non potest: unde.
 nec ex illo charact. dimittat. Mudo 199:
 actus iurid. posse aliquando imitari ab egi. mitionis defectu.
 unde actus volens inde in illis sunt voliti, nullatenus imitari posse
 existunt cum indere duntaxat a volenti: exil: Qui semel potest. ut
 nec ex volente accipit, si ab egi. semel potest. legibus non potest imitari,
 nec vis potest: perpetui ei inhaeret, adeo et non ponit. autem aut
 visum ad id effundit in p. e. si volente. effundit. ut.

Cap. 2. De speciebus potestatis ordinis et jurisdictionis.

Est ordin. vult distingui in e. que dicitur juris div: e. que dicitur
 juris civil. origine non repetit distinctionem ex facto. Unde: que imitatio
 divina ratione institutione alios induit utq. per se iurisdictionis
 uniformis, que sacramentalis vocatur. Et hoc. hoc sacramentalis
 consistit in ministerio illorum quibus sacramentorum administratio erat ex
 parte div. instituta vel ex parte huius. fuerunt instituta, si a christo
 parte huius. eorum ministerio iurisdictionis. Populus accipit div. jura
 huius. videt: unde: nec pro alijs: habet sacramentalis.

Auxilij: juris iurisdictionis varias reverent distinctiones potestatis iurisdictionis:
 1^a in iurisdictionis origine. huius potest: nonnulli disting. in valida et
 propria, que juris div. appellantur et demandata. et iurisdictionis electionis.

Valida et propria, que ex. de iurisdictione duntaxat. huius potest: iurisdictionis.

non appellari originaria utpote derivant ab ipsa origine totius auctoritatis: civil.
natura a Deo.

Demandata, quae desecundis ex voluntate ipsius originaria gaudet potest:

qui per divisionem auctoritatis civilis jurisdictio possent, et habent naturam propriam, originariam. Quia jure civilis gaudet jurisdictio: potest jurisdictio demandata.

Jurisdictio: naturae propriae oppositur demandata.

2. Si quis jurans in quo jurisdictio demandata est, respondens aliam distributionem, ita ut alia dicatur ordinaria, alia extraordinaria:

Ordinaria, quae adheret officio, id est qui exercitatur quaque ejusdem officii institutione confertur. In re late civilis plura habentur officia, quae naturaliter jurisdictio recte ferunt: hoc jurisdictio dicitur ordinaria.

Extraordinaria quae potius personae quam officio confertur: solet appellari delegata, cum opponitur ordinaria. hinc in decretis Greg. 11. lib. 1. duo tituli: de iudice ordinario et de iudice delegato.

3. Si consideremus officia quae jurisdictio versatur, jurisdictio: alia est in res, alia in personas. In horum diversitas relatione dicitur ad res ad personas, ubi promanant ex societatis naturae, hinc jurisdictio societatis, quae in egra moderatur societate, consideramus per se. Deinde ad res administrationis v. in ordine ad regimine personarum quae societate ipsa constituantur.

Jurisdictio: in res recte minus proprio vocatur jurisdictio in potestatem potestas.

personarum. s. administrativa.

Jurisd. circa personas s. iuris iuribus in appellatur e³ casibus
juxta 3os in regiminis art. 1°. cui haec jurisdictio

in leges erudit, tunc legislativa

2° iudicia sunt: tunc iudicialis, iudiciaria

3° contra delinquentis poenas infligit, tunc ~~exercit~~ exercit.

Jurisd: legislativa etiam subdividitur in ord. ad obj: legis. i. ex p^o
re v. dign: v. dignitatis. Incadunt etiam poenales iudiciaria etiam
in contentiosa s. voluntaria. Si in foro exercetur inter perso-
nas contententes, cum vi iudicis iudicatur lites dirimit, tunc appel-
latur contentiosa - per ea aguntur ea oia, quae necessarii existunt
ad sententiae iudicariae iuxtaq. ordinata executioni mandanda.

Si exercetur extra forum inter volentes, voluntaria
cum neq. interponit, ita ad hunc finem, et ut actus privatos
qui ex se nulli iudice haberent, credente iudice de iure, iuris
ut iudicantur.

4. Iurisd: iudic: dicitur: ratione fori, in alio in foro externo, alio
in foro interno exercetur. Ca. 19 recipitur. in una societate
instituta erant, revelando iustitiam: civil: proprie poenale
meritum danda e³ haec iurisd: dicitur: fine reguntur - proprius
iurisd: civilis tantum externus, ad etiam interno iudici dandi ap-

plura de e. Haec item for. jurid. supponit potent. ordinis. Item entia
 iur. e. requirente potent. ordinis, quae potestas e. potestate iurid. po-
 tentate. Absq. potent. ord. administrari non poss.

Haec iurid. distinctio non propria, singularis existit in rebus civil.
 Quidquid obj. e. institutionis politicae, civili, pertinet ad for. exte-
 r. quoniam habet int. regum. Sed potestas civil. ad for. int. non
 pertingit, iudicium de internis, quae ex Xi mandato revelanda sunt.
 Tamen non debet, utraq. ex memorati potest. competere universis, sed
 cui eade. mensura, sed plures sunt utraq. potest. gradus inter se diversi;
 quod pertingit non potent. ord. non potent. jurid. Ex his variis gradib.
 variis quoq. exornantur clerici statq. Porro de 2^a sit: hierarchia, 3
 gradus principatib. in quod. ord. et in quod. jurid.

Cap. 3. De utriusq. potestatis gradib.

1^a mensura pertractatio de hierarch. ord. et in potestate iur. pertinet
 ad dignitates omnes, quod. e. 2^a. Ad determinanda per eade. cūq.
 definit: quae singulis gradib. respondent. Notum est, variis ex-
 dere gradib. hierarch. nec ad respondere potest. absq. quae competet illis
 cui in iur. iur. uti.

Art. I. De gradib. sing. iustitiae div. hierarchiae.

Secundum div. institutione. Gradus in hierarch. ord. est
 3ⁱ gradus: papa, presbyteratus, minoratus. Superius definit: iud. ca.

Siquis dixerit in Eucl: cath. nō ero hieron.

ergo dogma fidei ē, Xp̄. d. n. m. lēnes nos lēnos distinguē, ita
ut alii existerent ep̄i, alii presb.

- *Spinoza est pour y voir un monde existant : ce qu'il appelle son "sub"*

etiam presbyterii religiosi ministerii sacre hierarchie attestant.

et ad rem sententiam: cum: hic: quod: oppositas: quod in loco
nomine ministerii sint intelligendi?

nomine ministerij - int' intelligendi - ?

[illegible]

Enil: a. gres. ... sand: in hunc est explorare valeamus. Tamen Enil

gracia infra principis: venient in ditionem in hypodionem in iectorum

Engl. lat. secundus ē ingl. mont. ā pō p̄rēlyt: comment: dāron.

subdivided: only 1st: doctor: case 1: other. The regular subdivision

and minimum density within 30 m of each other and the center

6 grad. in each min. interval. So continuous consideration is required.

іноді не димплі-атрич. бул. черв. відомої р. пень. монгол. 2.

pende, and: drawn to prove it, its admitt. been undrawn, genuine

ii se plenarie conștient, prin unele obiective deosebite, de necesitatea lui minor.

induly. byo nemo. it. a. ut mlti in dno moy a. mntem pra

se ferat in vint. Div: - , vom 1. April an also d. j. - davon an f. d.

per caetera r. except. i. hanc. omni. sententia. cor. in. li. sed

vel alius dicitur. repetunt ex diversitate obligationis e maiore eodem
ordinibus educti. Item in hierarch: possumus ea lege instituta
rit, ut gradate clauus, prout augeretur, voluit Eul. ut ordinibus
clauus certa obligationes adhaerentibus. Sed ista obligationes, no
augeretur ita, ut gradate augeretur

vel prout generalit. om. clauus officii operarii no imponan-
tur, nisi officio impo. no unum tangendi vera ratio, quae tactus
est voluti finis, no novae ita obligat. accidet necessitas.

Prout ordinibus prout no acciderit tangendi vera ratio, Eul. no
arget officio. re utiq. clauus imitatur. Tunc de clauis ordines
clauis maiores, et no ratio. s. minores. Ibi ratio, quoniam coheret.
dicitur. scilicet. adhaer. habet, noq. numeratus no ratio. Sed etia hoc
in re vera existit dicitur. prout utraque Eul. clauis. quidē novae
hujus obligat. no prout, incipiendo a dictione supra, quia dicitur
aut illi aut prout, quia officio vel ratio tangunt. Eul. autem ord.
etia no dicitur: cum sit ratio variorum relatione et propterea pro-
pter etia obligat. impo. Tunc dicitur. inter utraque Eul. in pr.
d. Eul. ordines: 7. enumerat ordines in 7. Opta, Verb: dicitur.
Eul. ante lat. IV major: ordines accidet, improbandum prout accen-
rior etia no dicitur. licet q. imitatio probabilit. dicitur. a prout
Eul.

convenientibus), Lectoris est custodire sacros codices, ...

ordinarii denique est claudere, aperire, custodire Lib. —

Monendū est q. juxta hodiernā Eccl. discipl. officia referuntur ad dictatā a minoribus clerici exonerari, unde etiam demandari etiam personis laicis.

Haec est ordine ad confirmationem. Venit in ordine ad sacra, administratio^{ne} debet etiam considerari huiusmodi ordinis.

Episcopus sub hac parte qui praeceptum obtinet ordinis laici, est ordinis administrans omni sacra: excepto sacra: matrimonii: pro quo ipse contrahentes sunt administrans. Rursus presbyter est pariter administrans omnia sacra: 2° exceptis praeter matrem: Confirm. est Ordineque 2 sacra: Episcopus administranda reverentur. Monendū presbyteris ut ut pariterque oportet. prout huiusmodi extraord.: sacra: confirm. praeordinat. i. obtinet per presbyteros: Eccl. orient.: qui statim post Baptismi conferunt chrisma, est relictum ad sacra: ordines, sacra: minores, praeter: est etiam per monasteria extraord. —

Ordinarii sunt omnes in ordinis in omni sacra: etiam in monasteriis. extraord. minister in sacra: bapt.: in sacra: Eccl. dispensatio potestatem deinde clerici in ut potest. ord.: nulli sunt sacra: administrant neq. ord. neq. extraord. est solus prout qualib. gradu: qui obtinent in huiusmodi. ord.: v. propiore v. remotiore quae qui conferunt etiam in major: in sacra: admin.

Potestas ord. deniq. p^o considerari in ordine etiam ad sacramentalia. Sicut ea
quod in sacris, dicitur: p^ore Epl. constituta, ducta analogia a sac.
ad fidelium potestate argenti, forendi. Ita vero Epl. sac. natur. imi-
tati fit in sacramentalis institutione in quod conferunt mate-
ria in quod administrant: v. per benedictione, gra-
fit aqua v. consecratione, quae fit oleo.

Ad 2 sac. quod reservata videntur et conferantur per sac. iunctio-
nem, hinc etiam univers. sacramentalia, quae consecratione important
sacramentum naturae, i. sac. confusa. p^oter reser-
vata sunt Ep^o p^oter tota cetera vero quae peraguntur o. per bene-
dictione consecratione, videntur potius p^oter, in analogia
dicunt in illis sac. quod p^oter: ordinis est administrare
conferre

In consecratione materiae quae ad benedictiones spectat
universae consecrationes ad hunc pertinent, quod in universae benedictio-
nes pertinent ad p^oter: Quia p^oter Ep^o est, similis: altaris, reges
consecratione p^oter: in forte existerat polluta, capere consecrationem
Sic etiam p^oter: in genere universas benedictio-
nes, sed non semper nec omnia promittit, videntur benedictione. Item benedictione, quae
magis in solennibus videntur et ubi, in, compariatur vestim^o in
benedictione, in p^oter, sed qui, in, in, p^oter et benedictio.

veniant q⁹ omnes in Rom. Pont. agerent. Tunc Rom. Pont. prelati au-
 jund appellaciones q⁹ p^o eadere etia p^octis tribunalib⁹ inferior: Unde
 quid^o in una. q⁹ correlative plura habentur tribunalia inferiora e^o superio^{re}
 e^o quid iudicata fuerit a trib^o infer: p^o integra causa in grad^o ap-
 pellationis devolv^o ad trib^o superio^{re} cui a 1^a instantia pergitur
 ad 2^a, a 2^a ad 3^a, nec aliq⁹ trib^o superio^{re} p^o resp^o causas
 p^oducend^o a p^octis iudicib⁹ infer. Ordinis. Attamen Rom. Pont. uti
 suprem⁹ iudex in rep^o hanc, nec demissis intermediis trib^o
 nalib⁹ etia q⁹ habet etia directe advenendi ad un⁹ trib^o que, et
 causa, que inter fideles exorta e^o. Unde illud licet directe non
 cere ad p^octum Rom. Pont: Veniunt notallie, singulares causas,
 lites inter a sede ap^ost: in secularib⁹ regn^o advenendi
 p^ore e^o concordia inter ecclesiastic⁹ e^o imperio. In his concordatis
 aliquand^o Rom. Pontif⁹ potuerunt, ut uti tunc receptores causas
 ill⁹ requ^o v. region⁹ p^octis tribunali⁹ inferio: ord: Sui etia ali-
 quando Rom. Pontif⁹ dolerant, ut uti receptores appellaciones
 causas in un⁹ e^o h^o in un⁹ p^octis trib^o censur⁹ deberent incumbere
 sed aliud e^o Rom. Pontif⁹ nolite resp^o causas quanda⁹ dijudicandas,
 aliud e^o, ut nos uti pollere p^ore ad eas dijudicandas, tunc hoc de-
 ber⁹ resp^o p^octis causas, excep^oti causas ex un⁹ ob^o.
 Bonif⁹ 2. Aliter derivat q⁹ p^octis reservandi notallie causas, que

de iuribus majores, ratione personarum ratione negotiorum.

Quoniam iuribus agitatur aliquando inter resortos civil. quae in sublimi dignitatis gradu constituta sunt, e.g.: cardinales, praemates, episcopi etc. pro vero iudicio venire non est, ut huiusmodi iuribus ante minora tribunalet deferretur, proinde continuo consilio huiusmodi. Post haec consensu ad unum tribunal spectare declarant. Sed haec non semper esse potest huiusmodi.

ergo uelut est defunctus ex metropoli.

in bonis. sed in huiusmodi iuribus peragendis, uolent existeri iustitia est partibus ab adulationibus fieret long, hinc sapientibus in consilio huiusmodi. censeat. Post. Max. tribunal reuocatur iuris.

Præter istas causas sunt aliae quae ex ratione negotiorum.

De iure pure ac merito uenit est, ne ab aliis indiscriminate agerentur, sed istas pariter iuribus definitio reuocatur supremo Rom. Pont. iudicio.

Iste iuribus majores ratione negotiorum haec sunt: damnatio haereticorum, propositio, quae bonos corrigunt mores, beatificationis reuocatio, etc. etc. canonizatio, approbatio, ordinis regulatio, alia iuribus.

Tanto. Brevi. Pontif. in istis iuribus, uenit, quae potest, ipse constituit. iuribus sanctione uenit est debiti iuribus animaduertit in illos, qui obediunt etc. etc. Si hoc est, quae est sola iudicialis auctoritas in corrigenda, necesse est per reuocatur iuribus regulis iudicialibus.

Lib. I. Gregorius collect. tractat de huius potestate.

potestas iuris. ē quæ ad minor: se refert ad res Eccl. eadē in-
numera proficiunt munera, quibz potest Rom. Pont. v. super res ipsas vel
veluti q. concedendi indulgentias, v. res temporales, uti q. ē ad minor:
q. oia bona Eccl. v. super res mortuas, uti q. referendi censuræ, et
amici aut deinceps aut suppressendi beneficia eorū.

De iurisdictione Episcoporum.

Episcopus auctor. inspecto di. iure ē quædam potestas suprema Eccl. auctor: ob-
via ē ab eadē dependens. Hinc ex ipsa una dependentia Episcoporum, potestas
a suprema Eccl. auctor: limitibus circumscriptis. Sed X. d. præter lingu-
linquies nulla alia determinatione tribuit opti. potestati, sed reliquit aucto-
ritati supremae, ut hanc gradū auctor: Episcopis nec apponit leges de-
terminaret. Hinc propter hoc ē indoles potest: Episcopis, ut adhibet de-
terminationē in eorū relig.
Episcopus auctor: Episcopis inordinatus. Sed quoniam ex iure Eccl. ut dicitur,
monita in tractu Episcoporum potestas?

Eccl. potestas eo inordinata, ita potest quæ factio ipsa auctor: sine ep-
stitutionis Episcoporum gradū. X. d. Episcopus auctor. instituit, ut res ea re-
quidem auctor: iuris. ut quidē Episcopus potest Episcopos regere baronia Dei.
Eccl. ante experta fuit in iurisdictione regi eadem auctor: in re. temp: eo
q. dicitur in eorū in iurisdictione potestatis, quæ sing: paret, aut iurisdictione.

Haec suprema Ecclesiarum auctoritas, ut vult eccles. regimine, potavit in permo
determinatus gradus ille auctor: dependens. qd. XI. De iuribz
Iura ipsius Eccles. univ. disticta sunt. i. totius Eccles. pars, in quibz data
e. lemiton, cathed: Episc. & Episc. territoria vocantur. Intercess. Ecc.
particulare, quippe quae vultant mo pastor, mo clero, mo populo.

Episcopi jure: ita determinata sunt per divisionem tribus Diocesis, in
quas tribus Episcopi erant vivibiles veluti pastores ac principes christiani
et non solum suprema Eccl. auctoritas. At Episcopi non sunt, ut gubernatores civ. et hoc ex
causa, ex qua ortu. fuit civ. societ.: una vivibilibus gradus supremi. auctoritas

Haec ex parte cert. determinati sunt, quia inter quos unusquisque Episcopus ex-
cet ymnod. ita, quae ex dis. pte accipit:

Nine positi de cãlãri acutãr. Determinațiã, cercuind în gura
 care nu amareã lãne care sã pãlãnt. Egipt ali ducã: pãncãr pãlãnt
 pãncãr... (legãl... pãncãr... sã ducã: în pãncãr, nãncãr egipt)

potest: administr. & econo: in res. Rependentes vana iurid. ex parte personarum
in specie determinare munera, quae ad Episcopos pertinent. -

Relate ad iurist. (cognoscit: Episcopus ad iura dicendi bene regenda ipse habet iurisdic-
tionem legem, quae tamen per iurisdictionem & superiorem auctoritatem: civilis: iurisdictione nullo
modo adversari possunt. Ipse enim Episcopus non valet intrudere gentilibus legibus,
sanctionibus, sed potius e contra est curare, ut omnes observent ea, quae jure sta-
tuta sunt. Potest itaque jubere ea omnia, quae requirunt bonum religionis. immo
non, ipse vetandi ea, quae ei non bene obtinenda praebent. Quia Episcopus
est curare, ne cultus a suis fidelibus deo et sanctis redditus repersit.
Itaque evadat, ne falsa SS. reliquia aut imagines parum modestae,
publicae venerationi exponantur, ne impudentius aut edantur aut reli-
queantur, qui fidei et morum sinceritati adversentur, ipse debet pro-
hibere istos praeiudicium causare etiam. In hac jubendi potestate
intrinsecus etiam ipse vivendi ad regendum. clero non est ex praesidentibus.
2. Episcopus valet etiam auctor. iudiciali, quae 2^a requirit formam, inferiorem
exponit. Ita vero relate ad formam inferiorem: iudicium: Episcopus habet
potestatem ut iurisdictionem in iudicio non vult legem et, vult in se
potestatem, sed etiam ipse habet approbandi inferiorum, nisi reservandi
quod iurisdictionem in iudicio, solvendi suspensionibus et irregularibus: licet illa
Potest: reservatis duobus ex omni de iure procedant secundum formam con-
stitutionum sicut de iure. Ma irregularitate sess. 24. de reformatione. c. 6

si forte ante externum Episcopum iudex est iuxta directum: obsequiando quo tribunal habet
in quo capendit et definit causas. Item et civil. nec ut causas medietas;
quoniam etiam illas causas mere civilis finibus clauditur: ut videmus ut
res. in eo privilegio fore.

Primum Episcopus in eo potest: invenit: sanctione proval. suas leges munit
et in delinquentes annuadvertit. proventus spiritual. et temporal. et
afflictus in. Sed Episcopus non solum in personas jurisdictionem exercet, sed etiam
in res. ecclesiarum diocesanas. etc.

1. Quod res spiritual. Episcopus jurisdictionis perfungi present
temporalibus videtur et gradus: Item Episcopus propria est non regna
evangelizatio aut propria apostolorum. Et res in sacris habetur Episcopus
langue evangelica, docet. propria ita ut universis clericis
et reg. etiam in ecclesiis non ordinatis extendatur ecclesiasticis muneribus

jurisdictionis abque beneficiis gradu 9to Tit. 24to
et de reform. adeo unusq. jurisdictionis coprogatus

Insuper quae Episcopus habet in indulgentia 40 dies res in facultate
se habet subdelegandi in presbyteris et sacerdotibus plenam indulgentiam
in, qui in mortis sed oportet h. in rem ut Episcopus eadem

plenitudine ex quod. indultu impetrarent Benedict. XIV. Canon: pro mater
2. Relate ad res medietas Episcopus pro eadem offere, et habetur veluti ordinarij

collator, nisi tunc legem beneficiorum sint reservata aut nisi ex
iure pertineat: quorum collatio ad alios pertineat. Ita Episcopus pro nova beneficiorum
emissione nec in antiqua numeris et dividere, nec h. iuris legem a iure permissa
non. Const. Tit. de res. 26. c. 5. de reform.

3. quoad tempus Episcopus si habet videndi et cognoscendi res tempus
rati admissi et ecclesie et domos hospitalium et aliorum
locorum quos ad pauperes instituendos fuerant erectos. Tandem igitur
et iuxta voluntatem iuxta impleri nec in impediendo, ut elec-
tionemque fideliter et utiliter dividantur. Ita ut habeatur Episcopus
veluti cederetur magis omni iuxta voluntatem.

Eccl. de istis numeris adimplementis, utpote concilio in fidelis anime
salute quam maxime fuit, curavit ut ut Episcopi non dicerent
proprium et proinde vocantes servavit leges, quibus
adhaerentibus.

1. legem Episcopis nec 2. visitandi propriam dixerunt - 3) ad bene-
ficia magis et demonstranda valent Eccl. ut Episcopis antea
etiam externis signis reverentia sua et veneratione signifi-
casse. Nam que caritatis unitatem tenet, atque ides induit legem
visitandi nec hinc apostoli Petri et Pauli.

De residentia Episcoporum

In genere definit: residentia s. Episcoporum ratione: cum oratione an, dicit in Eccl. canon.

over debeant. Insuper quilibet ad sui
quolibet anno abesse p^o. Sed nonnulli interpretantur. in istis 3^{is}
mensibus computationis unumquodque providere necesse fuit quendam regulam
servare, quae prae oculis essent habendae in istis temporibus computationis
facienda. Haec ratio est.

1° q. ubi B. menses non possunt computari ex illis, qui videntur a
pre ob instantiam suorum licentiarum computari debent ex tem-
pore quo permissum Ep^o p^o conservat: Rome conservari.

2° neq. licet longam absentiam tempore ita disponere, ut 3 postea-
mi menses unius anni computantur in 3^{is} prioribus mensibus an-
ni subsequentis. Dicitur.

3° istos 3 menses variatim Ep^o a pre conservari intra unumquemque
limites ponenda est, ita ut qui ex facto unum annum non
possit iterum anno altero ultra 3 menses a pre dederit conservari.

Ita statuerunt tribusmodi erunt:

Quid cum dixerit de illo Ep^o qui ultra 3 menses a proprio loco
absenerit? Disting. an huius Ep^o presentia fuerit et tunc computare
absentiam e non. Ep^o venia. In priori casu Ep^o fore e ultra
trimestre spatium extra dicesse conservari, quicquid ipse
ven. 23. cap. 1. de cons. capitulo tradit, nonnulli aliquando censet
postulare Ep^o absentia etiam dicitur, quoniam longum tempus

causae, ad 4 reducitur.

- 1° ad hanc causam, quae arguit, quando nulla offere-
lata propria residentia, h. i. spirituale boni aliorum, ex quo ad
residentiam alij. revocand, peritorem convertend.
- 2° ad urgente necessitate quae non se habeat ex parte ipsius Ep-
quidem incepta valetudinis cura.
- 3° ad debitam obedientiam, ut si Ep- alio mitteretur a suo super-
non, quando graviora sunt negotia peragenda.
- 4° ad evidente utilitate in eorum. i. civ. societati.

Haec sunt 4 legit. causae, quae exargunt aliquem a loco residentia,
sed praeter ea vix necessaria est, ut remota causa exponatur
Rom. Pont. a quo debent approbari & non vix referre ab Ep-
sede. Neque enim vixit, obedientiae credere vult v. per se v. perso-
nae Praepos. super. residentia Ep- in

Bened.

a ad universa 1746 a. d. 3. regis.

Concl: general. conventus in legit. causa si vicia Pont. Rom.,
facit Ep- etiam ultra 2 menses a diebus abire. J. n. hec
cetera nulla capitis causa nullay obtinere vixit ad propriis Mater
Ep- tempore 3 menses in diuturnitate diebus fuerint comorali,
in h. causa qui incrementum praeter epl. quae revocata sunt 3. a Con-
Trib. a. ab Ep-; vixit.

1° Epⁱ qui ultra terminos inter non resident in hac Dioc^e. pro rata huj⁹
 temporis alio quo p^{re}sentis non faciunt fruct⁹, propter legale perit⁹
 g^{er}ent⁹ - Tit⁹. Sess. 23. cap. 1. de refor. Itaq^{ue} juxta huj⁹ aⁿnotatione
 contra Ep^{os} non residentes s^{er}uata est fruct⁹ p^{er}ualis pro rata absentie
 temporis. Hinc dispositio: alia videtur ej⁹ de Tit⁹ = Coni: obtare, in
 Sess. 6. cap. 1. de refor. ubi advers⁹ Ep^{os} non residentes h^{ab}et poena sta-
 tutione: p^{ro} 6 menses continuos ip^{si} p^{ri}uantur 4ta parte fruct⁹ t^{em}p^{or}is
 est p^{ro} alios 6 menses p^{ri}uantur ip^{si} altera 4ta fruct⁹ parte, ita habetur
 in loco citato. Contra in cap. 1. sess. 23: generalit^{er} statuitur q^{uod} Ep^{os} non
 residentes suos non faciunt fruct⁹ pro rata temporis absentie qu^{ia}:
 quon^{iam} utaq^{ue} dispositio sit interpretanda est quon^{iam} inter eos resident^{es}
 et magis q^{uod} in cap. 1. sess. 23 venientibus poena contra Ep^{os} ut sumas
 p^{ro} p^{re}sentia in cap. 1. sess. 6°. Ut hinc diffinitiv^{er} fiat q^{uod},
 p^{re}sumend^{um} est in sensu alieno detor^{re}re verba cap. 1. sess. 6. qu^{ia}si
 n^{on} Ep^{os} p^{ro} rata Tit⁹. P^{er} potuisset imp^{er}are ab^{er}re est p^{ro}p^{ri}a Dioc^e.
 5ta mensib⁹ est 29 dieb⁹ est q^{uod} in illa sess. est cap: sola p^{ro} 6 menses d^{ic}
 t^{em}p^{or}is p^{re}sentia infligenda. Hinc interpret^{atur}: venient^{es} dispositio cap. 1. sess. 23,
 statuet^{ur} Ep^{os} non residentes p^{ri}uandos esse fruct⁹ p^{ro} rata temporis
 absentie ita ut si afuerit 14 mensib⁹, p^{ri}uati debet fruct⁹ uni
 mensi respondentib⁹. Ceter^{um} poene p^{ro} p^{re}sentia (sess. 6) de
 delatione Ep^{os} non residentis qu^{ae} fieri debet a Metrop. v. c. Suffr. ant^{ea}

aut quoniam, firmes manent. Proprietas dicitur: quia cum 22 magis appropinquata fuit privatio fructuum, quae benigniori modo proposita erat in 154. 6a. Ibi fructus quos amittit Ep. non resident v. per ipsam Ep. s. per episcopatum superiorem debent applicari in utilitate fabrorum Ecclesiarum: v. distribui pauperibus. 7. si contingat, ut eo obstante proinde privationis fructuum Ep. non residentes ceteri in sua iurisdictione permaneant, aliter proinde sunt statuta in posteroribus Rom. Pontific. Constit.

2° Amittunt huiusmodi Ep. facultate testandi ab Episcopali Sede in forte vincens, relate ad fructus perceptos qui aliunde redire deberent committere oportet: s. per episcopatum iurisdictionem erogandi sunt in bonum missis in Curia de proprio factis.

3° Huiusmodi Ep. quorum quos possunt regimine proprio dicitur: quendam Reg. IV Const. in superna, 26. nov. 1564.

4° Ep. iurisdictiones in non residentibus ceduntur inhabiles ad maiores Eccles. dignitates occupandas dicitur. Constitutor: Clem. VIII.

5° Si forte in collegiis Episcoporum pontificio solis amissionis fuerint exempti, praesentibus universis iuribus et privilegiis, quae collegiis huiusmodi convenerunt Constitutor: S. Synodus Urbani VIII. 7. 3. dec. 1634 ubi refertur quod praefata dicitur. Constitutor: reflexus Clem. VIII.

Eximuntur ab hac lege residentes Cardinales Ep. suburbicani: Ep. Ostiensis et Veliterna, Portus S. Ruf: Albanensis, Praenestinae

Turolens. e. Sabing - Clem. XII. Const. Pastorale officium.

Quoniam licet Tri-d-Synod. reprobaverit in genere uti incomplete qualiter
circumstantiis residentia legi subtrahit, antiquissime praxis e. laudabilis usq.
a Saec. Apost. probata suffragentur memoratis Epis suburbicaneis
i. q. uide v. ab antiquis suis temporibz semper in Urbe residentes,
habebantur veluti Rom. Pont.: v. ad patres, quibz neq. neq. e. lege.
fides e. gravora munera sunt vniusa, proinde iudicatum e., ut
ipso tenentibus residentia lege quia tunc exonerantur ab aliis
legibz, quae oes Epis respiciunt.

Tenentur igitur per vicariam vniusalare bono doctore. regimini
Tenentur ad visitatione doctores: v. per se v. per doctores Delegati
Prohibet biennio debent edic. sacra lictura Apust: Petri & Pauli.
De residentia plura exponuntur in super: schol: sub Tit: de.
Clem. in residentibz in Eius. v. probanda.

De visitatione

Nomen Epri ab *episcopos*, inspirare, unde Epri i. q. inspectus
Provis etiam appropinquat Epri muni in inspirandi. fide
ac mores Xani populi, qui eoz muneri e. vniusa. Propter ista
no e., ut Epri in ea doct. resident, ad etia tenentur ea perbista
re e. visitare, ad oves cognoscendas. Ex Tri-d. lege. can. 24 ap.
e. de ref: exparte e. vniusalis Epri visitati videri. Provisque

v. longiori temporis intervallo iuxta veteres locos visitantur.

Rom. Pont. Secretis ē, ut hunc legi

visita

satisfaciant quod decernis quotquot sunt

epi in Italia n. in Dalmatia n. graecar regionum n. in terris adjacentibus
q; quolibet q; galliis, Hispan. Angl. Germ. ē alii epi Euro.

per. degentes extra mare germ. e baltic. necno qui commorantur in

insulis

Quolibet quinquennio reliqui epi Europe accen-

sipta. Quolibet decennio Astartis ē novis orbis.

Tanquam

q. ad huiusmodi visitati: peragenda epi degentes

extra mare ē montes possunt 4 mensib; abesse a sede diocesani, reli-

qui vero

Urban. VIII. - Senatus Synod. pro quod

temp. debent epi relatione de unius statu docere in mal.

accurate digesta exhibere S. Congr. de bonis ē negatur de.

debent exhibere et S. Congr.

Una cū relatione possunt qui postulata proponere circa ea quae magis

videntur impedire bono regimini diocesis. Quo quidem

pro ac merito devisa ē ut Rom. Pont. tempore pastores pastori

exhortato ē perspicit ut statim singularibus epi: part. tū pa.

verba et scripta epi de sua administratione salubriter occidentales, obsequii

ac devotionis erga

argumenta exhibeant.

Ex quibz omnibz sequitur

Hierarchia jurisdictionis di. jure duos habere gradus, unus supremus,
alter inferior, dependente: supremus qui residet in Rom. Pontifice
aut depend: qui obtinent Episcopi quibz eorl. dicitur. Diversa eorl. consti-
tutioni applicatae

ca qua regg:

- 1° ut eorl. univers: consistat pluribz eorl.
- 2° ut singulae particulares eorl. venerint in eorl. matre except
eorl. univers. inq. membra existant.
- 3° ut singuli Episcopi diversi regentes subiecti sint uni Episcopo qui
est supremus pastor eorl., scilicet Rom. Pontif.

Alii jurid. gradus praeter duos, numerand debent emanare ab iis eorl.
eorl. idq. jurid. non mutuantur ab alterutro ex gradibz juris di-
cuntur qui prout foras o. originis existunt ceteros grad
juridic: eorl. Praecipue respectu foras diversitate alii sunt
gradus qui a suprema auctoritate eorl. emanant, alii qui ab eph
auctor: in singula. eorl. personas derivant.

Tamen in delegatione deleganti subit, hinc gradus auctor.
delegatus debet esse inferior auctor: deleganti s. originali,
Neq. gradus qui a supremo Pontif: origine ducunt, habeant
juridic: infra pontificale, ite gradus qui derivant ab Episcopo ducunt

recensendi possent, juriid: infraeplii.

Sed delegationes juriid: infraepontif: nō semper eadē cōstituant
relatē ad quantitātē juriid. sū m^o ampliorē m^o autiorē
p^o se referant, atēnt aliq^{uando} a sup^{er}iore Eccl: auctoritatē delegatā
ē auctoritatē Ep^{iscop}i superioris, aliquando similis (supraeplii - quā
q^ualis) Tūcūq^{ue} dependenter universos gradus juriid: Eccl:
p^{er} Eccl: institutos distincta remōne habebūg de 3 juriid. specie

1° de gradibz juriid: supraeplii.

2° de gradibz juriid: quae eplii

3° de gradibz juriid: infraeplii

Ante oīa observandū q^{uod} gradus juriid: supraeplii diversō m^o p^{er}sent
instituti p^{ro} bono Eccl: regimine - aliquando Jemendatē ē
auctor. directā ut aliqui sed ē eplii - aliquando hec auctor.
tributa ē alimī personae, f^{er}ta p^{ro}visionē a sede, quae complet.

Tūcūq^{ue} inter gradus supraeplii: quae sedi eplii allegata ē p^{ro}ut
mū recenseri solent Metropolites, Primates, Patriarches
qui ratione auctor: edicunt intermediatē inter 2° gradus
dū q^{uod} cōtributos. Tūcūq^{ue} inter gradus juriid: quae directē p^{er}
sonis tribuuntur, recensentur illi, qui v^{er}o v^{er}o vocal: legati
pontificis appellentur.

ita Primatibus super Archiepiscopos. Prinde Primas & Archiepiscopos present
 Archiepiscopos, quapropter Primates & Archiepiscopos superiores capre
 sunt unius: Episcopi aliusq. nationis v. regni, unde & ipsi Archiepiscopos
 Primatibusque Archiepiscopos.

Præter Archiepiscopos & Primates & Archiepiscopos aliosque primatibus
 eorum super episcopos instituta fuit nimirum quidam patriarchalis, non solum
 propter bonum ecclesie regimen sed etiam propter peculiarem motum et
 nonnullas sedes pro reliquis decorantur.

Ecclesie patet dignitate instituta, non solum voluit prævidere ecclesie admini-
 stranda, sed etiam consulit honori nonnullarum sedium episcoporum. In primis ad patriarchalem
 honorem erecta sunt illæ sedes, quæ a B. Petro apostolo Principe fuerunt videlicet
 totæ. Ipse sequens primus sedem habuit Antiochie quæ civitate reliqua in Roma
 adventit, deinde pro Petro sedem Alexandriam B. Marco suo dilecto discipulo,
 roganda mandavit deinde B. Petro sedem Romæ, ubi et imperator dicitur
 obiit. Tunc tria sedes habuerunt iura præstantia super reliquis sedes
 episcoporum & eadem episcopi nunc præstantur patriarchales. Cuius primus nomen
 primus mentio videtur facta in Concilio Chalced. sed per patriarchalem etiam
 adhuc antiquitas existit & videtur antiquior quæ Concilio Nice. Canon. 6
 Inter memoratis & ad honorem B. Petri statuti portenariis pro archiepiscopis
 & aliis sedes patriarchales: hiæque dignitates Concilio: Relato ad sedem
 Hierosolymitanam quæ quodam ipso Niceene (can. 7. dist. 65) honore atque

pro ceteris epis voluit cedere epo Hieros: & presertim quia inibi peritior
 sunt mysteria redemptionis nostrae unde regularis honor tributus fuit
 ep. Hieros. Quando deinde cederet Rom. Imperii Constantinopolit. translato
 fuit. Epi illius urbis patriarch. honore ambibant, quia Epis nova Roma
 facta esset & huiusmodi honore huius rationi minus conveniret 99. pmi.
 Council. Ep. (ca. 3) Sed huiusmodi ratione Rom. Pontiff. haud voluerunt
 confirmare & merito quandoquidem simplex Rom. Temp: translatus haud
 valebat conferre Epis Epitaniae iura patriarchalia quae in Rom. Pontiff.
 non gaudebat patriarchatu super universalem: quia Roma esset caput
 rom. imperii. Ob qua ratione sapientissime di. obtulerunt Rom. Pontiff.
 & forte ipsi Pontiff. Rom: pro iura patriarchalia negant. Epi conve-
 niunt, si argumentum eides falsum & periculosum si. petiti ex nova
 sede Imperii Rom. non fuisset attributi. Tandem Pontiff. Rom: praece-
 dit Imperat. praeibz conveniunt honore istum atq. ita sub Theo: III factum
 est ut Ep. Ep. patriarcha renuntiaretur & 2° alius patriarcha antiquis
 atq. etiam preferretur q. quidem factum est ut diceretur controversiae
 & intentiones quae orta erant circa in honorandi patriarchae Orient.
 Tunc patet & exhibitio patriarchae quos inter statutum est, ut pri-
 mum obtineret Patr. Rom: si patri. occideret: Succedent deinde
 patriarchae orientales hoc ordine: Ep. Alex: Antioch: Hieros:
 De cap: 23 in Tit. de privile: in Synod. Later: IV sub Theo: III

Si autē quærat, cur hæc ordo statuta fuit in Concil. Later. IV.
 respondens Ep̃a quæsi antea prelati in gratia Imperat. qui Con-
 stantinopoli sedē habebant, Alexand: preest Antiocheno ob horum
 illos qui pro B. Petr: hanc sedē redeunt. Totiq; nup̃ Alexandria
 administranda dedit B. Marci, Evangelistæ & Antiochiæ Evodii pro
 bytarij p̃p̃i viciaria. B. Marci magis celebris ecclesiæ Evodii
 & ob hanc rationē facta ē, ut sedes Alæ: preestret Antiochenæ.
 Succedit Hieros: quoniam ē reverentior q̃m Antioch: q̃m Alexand.
 Porro ex hisce vitz patribus hodie vix una superē patriarcha, nēpe
 Rom: cui temp̃a occidentalis patriarche subiectæ sunt universæ Id.
 quæ existant in Europa & parte oris: Afr: nec nō quæ in novo
 orbe fuerint constituta. Reliqui patriarchæ orientis ordinatiōis &
 heretici facti sunt, proinde orientalis patriarchæ presentia
 ē p̃missa: per hæc ē p̃summa pervenit & ipsos provincie
 administranda dante sunt S. Greg. de Prop. Fide.

Veni ex ruina istos Patriarch: temporis progressu alii patriarchæ
 nati sunt in Oriente & h. occasione conversionis monillar gentium
 ad fidē cath. Hinc plures existunt hujus patriarchatus
 diversitate nationū ē rituum quia in Oriente serventur. Habetur
 quippe etiam hodie patr: Antiochenus pro Syris, aliter pro Grecis
 Melchitis; Tertio pro Maronitis. Etia habetur patr: Babylonico

pro gente Chaldee & Chitrensis pro Armenis. Oēs ita habent communione & gratia in Sede Rom. Si alie fratres istar gentiu adhuc in heretice & heretice existant. Denu ne memorie veteris sedis patriarchali premet, Romae creari solent nonnulli Epi latini, qui sibi prout: honoris tituli assignantur. Ita habentur Optat., Alex. Antioch. Sede decessit etia Romae nonnulli Epi & Archiepi reuocantur & eisdem conferuntur tituli nonnullarum sediu, ob florentissimas, hodie ob infidelitatem oppressas. Dicuntur titulares n. in partibus infidelium. Votis ante temporibus sub hodierno Pontifice facti ē, ut sedes huius latius niti item institueretur, veni patr: Kienos: nec unideris qui gradus pariter posset nec sibi obnoxius habet oēs antiquos prout: videris, sed lentis nonnullas, quas determinavit Pontif. Rom. in ministeriis apostolicis.

Preterea etia alii patriarchae creati sunt, qui nunc solent nunquam patriarchae minores ad diuina istar & patriarcharum qui tū ob institutionem magis antiquam tū ob amplitudinem provinciarum latitudine patriarchae maiores prout appellati. Isti huiusmodi classe pertinent in Italiam Patriarcha ob Aquilejensis, nunc Venetorum, in Lusitania Ulyssipolensis & Indiarum Orientalium. Nonne quidē in antiquis patriarchalibus habent, sed re nō multū distant a metropolitibus & prout pariter gaudent & subesse debent patriarchae magis

in occidentali in eiq[ue] territoria sedē habent.

Difficile ut erit hanc notione hui[us] præclaræ dignitatis eam, quæ
adhuc disputamus.

Patriarchatus, sunt ii antistites, qui præsunt universis Ep[iscopis] i Metrop[oli]:
aliquis nationis. Rom. ante Pontificat[um] patriarcha occidentalis præo quor[um] pri-
matib[us] latine doctissime. Nō ita vix dixerit de patriarchis orientalib[us] sed
et Exarchos, qui respondent Metropolitib[us]. Item Exarchi a Patriarchis nō
differunt nisi territoria magis exigua ē præsertim ob sedē quæ nō erit
adeo. Nam et sedes Patriarcharū. Sed isti Exarchi nomine, referant
iuris, dictioni hos Patriarchas. Sed notand[um] ē q[uod] postq[uam] erect[us] fuit Patriarch[us]
Cyprianus, ita Exarchi iurisdictionis pare evanuit.

Ad acquisitionem ē erroris refellendos iuverit commendare
monachos Archiepos, utendi nomine primati insignitos fuisse, præsertim q[uod] tanto
prius hoc vox primati recepta ē, ita etiam aliquando titulo patriarchar[um]
in votis Eccl[esiæ] monachis nuncupantur nō solum Archiepi sed etiam simpli-
ces Ep[iscopos] veluti stat. Bened. XIV. ^{Diores.} ^{quod} 4. Aliq[ui] tunc appellatio nulli per-
fecto importat iurisdictionem, sed ubi aliud fuit nisi clerici nominis appli-
catio.

De iurisdictione Metropolit[an]ar[um] & Archiep[iscop]or[um].

Reverend[um] ē q[uod] Archiepi quædam Primates ē Patriarcha & qui veniunt Ep[iscopos]
ē primo propri[um] habent diocesim, sub quo respectu laudati præsules

universa gaudent potestate, quæ superius loquentes de Episcopis definivimus.

2° præterea ipsæ possunt quoque jurisdictione superæpiscopos, de qua discessum est in præsentibus.

Quæ ad hunc modum à Archiepiscopis jurisdictione versari, & considerari præse-
ritur 3° obij: cum scilicet in ordine ad personas suffraganeorum, non in ordine ad
administrationem verentium, quibus præsertim Episcopi suffraganei scilicet tanto in or-
dine ad personas illos, qui subiecti sunt Episcopis suffraganeis. Relato ad hæc
personas quid possint Archiepiscopi, nunc investigandum est.

1. Distingui debet jam antiquum a jure novo. Antiquis Archiepiscopis in bonis
Provincialibus, cui ipse præerat, sedens pro tribunali, poterat cognoscere
disjudicare universas Episcoporum Suffraganeorum causas scilicet criminales & non criminales.
Veni in Trid. Sess. 24. cap. 5 de refor. expresso statutum fuit, ut majores
causæ criminales suffraganeorum Episcoporum in quibus præsertim de eorum depo-
sitione ageretur, deferrentur ad tribunal Rom. Pontificis. apud eum
ponant cognosci & terminari. Et quidem capitulum 1° multis a Patr.
Trid. canonibus & de ob id quod Episcoporum in ob sententias pariter ageretur
v. injurias quæ ex emulatione poterant emanare in Concilio Provinciali
hic fit quod in Episcopis criminalibus causis quæ necessario diffunduntur extra
Romanam curiam, tunc Sedes Apostolica eligit aliquem prælatum, cui præ
speciale mandatum tribuit, ut regulariter processum cõferat in ea provin-
cia ab initio patratus est, deinde hic prælatum debet processum a se confectum

transmittere ad apost. Sed quæ tandem definitiva sententiâ edit.
 Relate ad causas minores criminales ab eode. Conc. Trid. descriptis
 ut eandem causas cognoscent Epî in quodâ provinciali. Venit hujus
 cons. provis: juxta hanc disciplinam Eccl. exco. non solet hinc
 fit, ut Archiepi nulla polleant jurisdictione super suos suffraganeos: Epî
 in istis causis criminalibus.

1. non spectat ad reliquas. Suffr: Epî (anno 1940) criminales non sunt,
 Archiepi. juxta novam 19 eccl.: potestate adhuc habet eandem cognoscere
 ac de iudicando. Supplicatio est, quia non ferebat anteq. 19, non relate ad
 causas non criminales, minime derogate fuit a Trid. Conc.

2. Relate ad diversam administrationem, quæ suffraganeis Epî sunt omnes.
 scilicet, ex jure antiquo Archiepi appellabat directè est per se omnes
 Epî, Suffraganeos: qui nimirum negligentes essent in sua diversâ admini-
 stratione ex Tit.: de supplenda negligentia Epî. Sed juxta Trid.

Archiepi jurisdictionis quod administrationem suffrag: diversam non
 reducit ad mera vigilantiâ, quæ ipsi debent curare, ut Epî Suffr.
 suis muneribus rectè perfungantur: et si forte negligentia laboraverint,
 Archiepi debent remanere. Rom. Pontif. Proinde expressè
 Less. 6. cap. 1. de Refor: sancit est, ut sub poena interdicti ingressus
 in Eccl. decedat Archiepi infra 3 menses denunciare Sed Apostolice
 Epî qui in non reddendo obtemperant. S. Suffr: Epî

distributa diocesi administrantur personae infra dioces. fines subiectae
 manent. Ep^{us} itaq^{ue} dioces. dantur tamen nonnullae exceptiones
 ab h. primo p^{ro} g^{rali}.

Tres patitur h. principiu exceptiones.

1^a Exceptio. Quando forte contingat, ut Archiep^{us} visitatione peragat in
 dioces. sibi suffrag. : tunc neq^{ue} Ep^{us} itaq^{ue} dioces. negligentia laborant
 in h. casu Archiep^{us} et auctoritatem expleat in personas subiectas
 suffr. : quia potest ipse Ep^{us} in suos subditos. Atque de Ep^o iuris
 dictata habet super suos subditos ergo etiam Archiep^{us} h. in casu directa
 potest iuris. super personas subiectas. Ep^{us} suffraganeis.

2^a Exceptio improbat, quando Archiep^{us} devoluntur iudicandi
 illae causas quae ab Ep^o infra 2 annos a die mota liti definita non sunt.
 Item Archiep^{us} ad instantiam alteriusq^{ue} partis litigantis habet p^{ro}hib.
 assumendi causas in tribunali epi. per biennium neglectas in eo
 statu quo fuerint eandem sententia sua definire potestate. Ita docent
 Trid. Sess. 24. cap. 20 de ref. Ita vero in h. casu Archiep^{us} iudicis
 peritus agit et p^{ro}vide directa exercet iuris. in personas subiectas suffr.

3^a Exceptio locum habet in causis appellationib^{us}. Nam Archiep^{us} ordinem
 loquendo habet p^{ro}hib. recipiendi appellatione a iudicis suor suffraganeor^{um}
 et p^{ro}vide. quae p^{ro}hib. dicit inter personas Ep^o suffr. subiectas, quae appellationib^{us}
 op^{er} ad epi^{us} tribunal provocarunt.

De primatu jurisdictionis.

Ad terminos juris antiqui primatus juris. consistebat in hoc ut qui debebat
inquirere universis provinciis ecclesiasticis: quae in primatu erant
sitae. Tunc pollebant jure convocandi ad quod universos Episcopos &
Archiepos in primatu & eisdem in quod presidendi.

2° Consistebat in inquirendi & animadvertendi in quos Episcopos v.
Archiepos, si forte in aliquo deliquissent.

3. Tunc gaudebant jure definendi controversias, quae inter huius
praetatos vel. fuerant coactae.

4. Potestate habebant recipiendi appellationes v. in 2^a v. in 3^a.
instantia a subditis & Episcopis v. Archiepiscopis. Item si hoc nota erat ad
tunc: Episcopi si appellati fuerant 1° ad Archiepiscopum, Primate vero in 3^a inst.
Si vero ad tribunal Archiepiscopi, passim se appellabat ad Primate.
Et ita Primate appellationem recipiebat in 2^a instantia.

Tunc hodie primatibus vix superest nomen & honoris dignitas
ita ut quod juris. penitus evanuerit. Si vero generalis curia in
societate ecclesiastica. disparet hoc primatu potestas, respondens
huiusmodi ^{potestate} evanuisse tunc qui pharisaei & heretici v. infidelibus
fuerunt opprobria, tunc qui imitatorum sunt temporum conditiones. Si
quidem potestas primatum opera Rom. Pontificis: constituta fuit in
bonis fidelibus in demonibus, quibus in adeo fuisse Romae habere,

poterat recurrere. Tunc representatione vana contra inhibita fuisse ad regu-
laris civil. fecitq. absolvenda. Sed mutatis conditionibz, quando e. Romā
fecitq. adiri possit, Rom. Pontiff: denus illa potestate abstulerunt

De iuris dictione Patriarcharum.

Patriarchalis potestas dicitur pō. archiepiscopa ^{ei} (que in v. sacror. canonu
competit sive Archiepiscopo s. Primatiq. Quondam Patriarcha habebat
pō. visitandi dioecesis: suffr. poterant convocare & iudicare synodi prov.
nec nō recipere appellationes ab inferioribz Episcopis suffr. s. Episcopis. Arch.
ita ut Patriarch. iurisdict. tantū uni Rom. Pontifici subdita esset.

Veni universa hæc jura, postquā Patriarchæ orient: in schisma venerunt
vix evenerunt e. data dat nomen ediri patriarchaliū remansit in
Episcopis titularibz. Ita ut hodie revera are existat integræ patriarch.
potestas in Rom. Pontifice, qui e. Patriarchatibz Orient. Relatus ad
Patr: Orient: qui pō schisma in populo nonnullis ita fide. reser-
perunt competit ea jura, quæ illi tribuenda judicaverunt Pontiff.

In regnū hujus potest: super episcopis & honore decoreq. e.
1° ut ^{super} antequam omnia in universo territorio, in quo pri-
presunt vey excommunicatis locū ab eoz jurisdictione exemptis

Iti mos antiquit. propriū erat unius Rom. Pontifici. ubi communis
factq. e. vitz Patriarchis, Primatibz, Archiepiscopis q. in sua ditione. representantes
Rom. Pontiff. Exinde vique. necessarii, cessante priusq. h. pō. anteq.

Pontif. auctoritate est dependente Epist. transgred. potestatis quae rebus
allegatae sapientissime instituti fuerunt, suprad. sunt in unaqueq
bene ordinata rep: plures existunt praesides & magistrat. quor. alii alius
potestate antecellunt, ita etiam in sapientia. ceteros: ^{Epist.} sunt Archiepi
obscuri, Archiepi Primatib. hinc ^{Patriarchis} et omnes vulguntur. Rom. Pontif. regens
Eccl.: principi ac moderatori atq. ita fideles universi, licet tota per
orb. diffusi, tamen inter se Xana religione conjuncti per nos
rectores in idē deatū inspirantes una Eccl. efficiunt.

De legatis apostolicis

Supremus princeps ob debilitate hum. virum no pō per se in edate
univ. rep. administrare, sed vñ necessarii ē, ut ipse debetati
aliōz insisteret. Propter Rom. Pontif. licet singulari Dei cōsistentia
fretus, tamē in hac fragilitate hum. ^{viri} no solus, adiutorib. op. habet & pro
nost. ad eccl. negotia in remotis orb. cath. regionib. expedire mittit
solet quos administratos, qui legatis dicuntur.

Relate ad dignitatem singulare eor. legator. dicuntur, ut dicitur
propter jure mitti ac legatos princeps civilis. Si quidem politiq. princeps
designat suos ministros & oratores ad exterr. nationes in nome
praestat ex jure proprio & maiestatis quæ a nra ditione nō extenditur,
sed ex jure gentium, unde licet ob amicit. relationes, quib. inter se regna ē

nationes christianas. Contra Rom. Pontifici societate regit, quod absolute
 in sua tendentia cathol. existit et proinde universis, quod finis Ecl. e
 finis ultimus, universi generis humani, unde docet incarnatus hunc
 caligat. Ecl. qd habet suos fines extendendi. In praei vero nullo representat
 orbis cath. plaga in qua Xi fideles non existant. Proinde Rom. Pont.
 qua representat Ecl. princeps, moderatur ea societate quae nullis obli-
 vetur finibus longe lateq. in mundo universi extenditur.

Legato, si Rom. Pontif. suos administratos et vicarios mittit quo Ecl.
 a. p. e. constituta v. quo constitui debet, i. profecto Rom. Pontif. prae-
 stare propriis, nativis, divinis. Praeponder legatis apostolicis nunquam
 possunt ob dignitate e. praestantiam quam possunt, comparari ex mini-
 stris e. legatis civilibus eo constituantur quo regni auctoritas mittentis
 minime extenditur, sed debent haberi ut totide gubernatores in
 societate ecl. ob ipso boni instituti. Quocirca si legatis quicquam
 ad exteras nationes missi existant nati e. invisibiles, i. multo
 magis dicend. erit de legatis pontificiis, qui ceteris vltis prae-
 sta supererunt. Si enim legatis vix opponi p. si non extendi au-
 thoritate eoz p. n. p. i. profecto non p. dici de supremo principe Ecl.
 Nam breviter notum erit de hunc legatis pontificiis investigare et origi-
 ne ac recensere vices eoz si classes nec non definire p. n. quibus finem
 fuer.

De

Si in primis unum q. legatis apostolicis solet conveniri, facto est ides
in amplissimas classes eos dividere, v. em. deputantur ad aliq. extraor-
dinariū vrl. negotiū Pontificis nomine gerend. v. den. quāvis ipis et gra-
ordinaria vrl. negotia expedirent. faciendo alii duntaxat ordinarij, alii
extraordinarij legatū.

Tamen legatos qui ab apost. sede pro curia extraordinarij designantur,
vetustissima existit origo. Etiam de hujusmodi legatis frequentior viden-
tur exempla in historia eccl. praesertim in Concilio celebratione gra-
dus. Romani Pontifices etiam non ponunt personaliter, ubi eorum praes-
entia, legatos suas vires deputabant et in eorum persona Concilio
seem. praesent. Unde hujusmodi legatis princeps tribebatur loricis
ante Concilio, licet saepe saepe essent more presbyteri equestris
more ditionis.

Etiam ad ordinaria eccl. negotia gerenda deputantur legati
ab apost. Sede missi. Porro isti legati ordinarii solent subdividui:
alii duntaxat nati, alii missi.

Origo legatorum maior praeferat antiquissima existit. Si quis ab in-
ter Rom. Pontiff. quibusdam hujusmodi ecclesiam magis illustrem volebat com-
mune nam exire pro extinctione gravium negotiorum. Ita factum
est Episcopus Thernaloniensis per Illiriam, Archiepiscopus per Gallias.

Ido qui dicebantur Viceri apert. Sed postea, v. a. sac. XI, p^o repetitis
huiusmodi delegationes, in favorem nominum Ep^o cardo sedis sent sine
nova facta ē, ut huiusmodi apert. representationes non tantum singulis
Ep^o illarum sedis videretur facta, sed potius ipsis sedibus ep^ol^og^o conse-
retur quousque prescriptione adheca. Si quidem delegatio repetitis
votis data in auctoritates veluti huiusmodi videbatur. Tunc enim id
sedis Ep^o, eo q^o ad istas sedes promoti nunciebantur legati, hinc
q^o legatorum natorum nomine designabantur.

Postea, v. a. sac. XI n. quia potestas huiusmodi legatis natis debita
angustis limitibus circumscriberetur n. quia ipsi potestale sibi videretur
non bene uideretur an proinde Ep^o subditi reclamarent, facta ē
ut extra ordinem mitti coeperent nonnullae personae e. v. q^o Rom.
Pontif. in divitis regionibus representarent ē isti appellati fuerunt
legati missi, ut a legalis natis discernerebantur.

Tunc legatorum missorum auctoritas in die antea nunc ē deinde quasi ordinariis
facta, quoniam eade proportionem q^o angustatur iuris: legatorum
missionum, eade discernerebat potestas legatorum natorum. Tandem
circa XV magis legatorum natorum catinui v^o ē, et aut remanere
habuit sine alio, et contra amplius.

Propter v. a. sac. XI Rom^o Pontif. miserunt e. v. n^o q^o v^o d^o
non ē stabilis ratione legalis nunc jurisdictionem extraneam accabant

V. a remotis temporibus (scilicet. IV) ordinare mittebantur ad secretales
principes ea-gr. ad Imp. Const: quibus conveniebat Pontificum
epistolas et inire eorum responsa ad Pontifices remittebant.

Iste igitur legati pro appellati sunt responsales v. ego-
nizarii (ἀνδρείων, respondens) Porro isti responsales erant
quidē legati missi sed tunc maxime capiebant auctorit. iudicia
et qui videbantur superiores, quoniam quidem ipsi agebant in
reale principibus nomine Rom. Pontificis conjiciebant versiones alius
debent et fundam ipsi Rom. Pontifici credere debent, neque minere pen-
culi v. contra mores v. contra fidei, v. contra disciplinam. Graviores
autē civil. negotia non responsales, sed mittebantur potius vicariis
apost. qui secundum legati nati appellabantur. Propter hanc circumstantiam
noti a sec. XI ordinare legati missi ceperunt exercere auctoritate
superiore.

Inter huiusmodi legatos distinguntur potissime 2. legati a latere.
nuntii apost. Quandoque in insignis. missi civil. negotiis apud eadem
nationes exequenda. quoniam delegati v. alii coequebantur. Rom. civil.
Cardinalibus qui Rom. Pontifici renata constituant et nuntii in eo veluti corpus
efficiunt, hinc ipsi appellari ceperunt a latere, quoniam divini et
inter Rom. Pontificem ut magis illustri reddatur eorum delegatio.
Qui ex praetoribus crebris non pro civilibus negotiis sed ordinaria legatione

et vocari principes a Summo Pontifice Archiepiscopos praesentes datulares mittantur.
 isti appellentur plerumque nunciis apostolicis qui si forte inter legationis ma-
 norum in Cardinalium coetu cooptentur, relictis nomine nunciorum
 vocari insinuant pronuntiationem, donec legatione vobis iuncta non absolvatur.
 Petri legali munus nuncupantur.

De auctoritate et iuribus legatorum.

Itaque ad determinanda praecipua munera quae legatorum sunt propria
 distinguendum est inter legatos natos legatosque missos. Quoad primos dicendum
 quod ipsorum auctoritas ipsi sedi videtur annexa, proinde in iure nostro le-

gati nati solent Primatibus aequiparari eorundem iurisdictioni imitati sunt. Sed hodie magis
 plena, prout primatibus, etiam legatorum iura praene evanuerunt.

Quod vero spectat ad legatos missos, hoc autem principum legatorum jurisdictionem di-
 metienda praesertim ex litteris apostolicis,

quas in legationis munere de vicariis, ea quibus colligimus quilibet
 facultatibusque sint instructi. Statutum est quod nuntiis apostolicis est a fortiori

legati a latere causas suas promeritaliter possint cognoscere. Definimus

non quidem in prima instantia quae semper integra ad Episcopum spectant, sed in

gradu appellationis. Trid. Sess. 24. de ref. c. 20. Pluresque nuntiis quo-

rum negotia agant in primis sibi demandata, ite pro his causis et pro-

malquis, casibus observatione adjuvant a praesente, etiam rebus operari non possunt

debent, praesente in compositione controversiarum, quae reverentia inter ar-

bitum suscitari solent. Legati vero a latere veteris praesentant, in

magis praesentibus signum ipsius vocandi tunc per imperiis antequam neque am-

etiam tribuantur facultates, quae easdem possunt, ut Urbe egressi,
^{iterum} donec revertantur in Urbem. Unde absolvi possunt etiam perussores,
 venire in Ep'o in beneficium eor. vacatione aliaj p'se easse, de quibz
 juris dicantur. Item. bas. introductores in Tit.

Quod gradus juris. superius a suprema Eccl: auctoritate emanant, p'ia
 auctoritate videtur. n. directe personis affixi sunt, hac sufficere videntur.

Nunc loquens de gradibz juris. derivatis quod a fonte supremæ auctor:
 sed ad instar eplis auctoritatis. Itaqz ut sermo

De gradibz auctoritatis quasi episcopalis.

Ita Eccl. constituta ē ut singule dioceses no regantur qui p' se
 depend. ē obnoxia supremæ potestati, tunc p'p'ia juris habet sed
 quedā existant Eccl. particulares, quæ a no Ep'o no reguntur, sed
 v. ordinari ministrantur ab illo, qui character Ep'i nō habet
 v. etia qui extra ordinē administrantur ab illo, qui licet Ep'i ordine
 sit, nō tamen ē Ep'us istiqz diocesis.

Exinde oritur quidā gradus juris. Eccl. qui eplis nō ē, sed dicitur p'
 quasi episcopalis, quedā exigit auctor: eplis nec superior nec inferior
 sed quæ ad instar eplis auctor: procedit. Porro isti gradus nō possunt
 d'ri singulor ap'or auctor: delegati, si aut ita se res haberent, p'v.
 facto qui obtinent hujusmodi gradus, habent. enest tamen unum,
 p'vile ep'is tamquā totidē mandatarii subiecti, qui nomine ep'or

quasi episcopi juriid. gererent. At in jure nostro isti quidam auctoritates
quodammodo exsuperantes ipsi episcopi dignitati et ab eisdem sunt potius
exempti hinc dici non possunt episcopi inferiores. Sed quoniam jure di-
vino superioris episcopi auctoritate superiorem, nisi supremam, ergo isti quidam quasi
episcopi dicendi sunt ad amicum dependentes a suprema auctoritate suprema
eccl: auctori quidam (Rom. Pontifex) solum delegat aliquos potestate super episcopi
vel etiam aliquando permittit juriid. simili episcopi et quasi episcopi. Porro
huiusmodi potestas aliquando ipsi iudicibus inherere videtur, aliquando
potius personis committi. Ex 1^a specie videtur juriid. abbas, et alii.
Delegationis specie nominatur dignitas videtur apud: de utroque juriid.
gradu non dicendum est.

De abbatibus.

Si vere inspicimus, abbates sunt patres, et quidem abbas pater
ante rem inspicimus, sunt pater eccl: Porro tractatione ad
et capita redigenda censet

1° investiganda est origo huius quidam auctoritatis quasi episcopi

2° datus abbas species exponere;

3° exponere privilegia, quibus eisdem auctoritas regitur;

4° jura, quae abbatibus conveniunt.

De origine abbatus.

Abi monachi in tradenda abbate origine audituri vixi in diversas abierunt

sententias Abzpi tenent abbati dignitati et ab Episcopo suo inhibita fuisse,
hinc offerentes rationem, quod nimirum novella territoria abq. suo Episcopo
existerent, hinc veluti extra ordinem eorum curae spirituales transmissa fuit
nonnullis presbyteris qui abbates vocabantur tanquam patres spirituales.
Sed huiusmodi sententia non videtur ulla ratione admitti posse.

Item 1° quoniam plus instatur dominantis est testimonium;

2° videtur veluti injuria invadere veli e dignitate Episcoporum.
quasi in Eccl. propaganda novella territoria abq. pastores reliquias;

3° Quod gratis supponit commendationem illorum locorum presbyteris facta
non esse in quo hic defectus suppleri poterat. Item non
potuit in huiusmodi locis nova diocesis institui et novus Episcopus creari?

Alii abbatum originem derivant ab inhibitione catholice religionis facta
nonnullis in locis, in quibus pagani vivebant. Quod autem viri eccl. ibi arrederent
et praedicationis munus fungerentur, creperunt ipsi Eccl. virginitate volu-
nari Episcopos more, licet ipsi presbyteri existerent et postquam inolegerant
viri continerent, oportuit virum esse, eos retinere in Eccl. regimine
quod Episcopi illis sufficere. Perfecto sententia aspersa abbatibus non videtur
quicunque ratione explicat facta. Si tamen esset abbatum origo qua
1° quomodo explicandi esset causa ut eccl. canonici viri fuerint, ut
nec post mortem illorum presbyterorum qui administrabant illa territoria Episcopi illis
regionibus non eligerebatur.

neq 2° juxta altam sententiam poterat ratio, nec viri vti, de cath. religio-
 nes meriti, ad epl^e gradu promoveri nō poterant. Hinc alii eundē
 viri tū 1^a tū 2^a sententia omnia, alii tertio in media protulerunt
 ē quæ abbatū originē repetit ex monachorum institutis. Si quidē mōdū
 h. vocab. in jure nostro fuit inventū ad innendū spirituale metropolitā
 aboy qui monachos coetibus puerant, sed progressu temporis factū
 ē, at etiā extra septa monasterii sui illi prelati exercebant auctor. spiri-
 tualē tempore aut mediū. Depravatis moribz h. laicoy tū clericoy
 nūq ē deq providentia sua caritate nō boni. Eccl^e monachos, ppi s.
 viciatūq eundēq. sancti moria vitæq. antecellebant ē magnā existima-
 tione vnde mirabant. Unde permoti fideles, volebant ad Eccl^e monachos
 currere n. ad audiend verbu dei ē recipiend sacramenta. Unde
 ad gratū suū animi significandū fideles monasteriis oblationes
 donabant ē eorum liberalitate pcedē in dies augebantur. Hinc
 ppi colonis ^{pri}monasteriis insensiebant, annales domq. ^{fieri}cooperantur.
 qui creverunt in viq ē oppida, ē altis super linguā incolas spiri-
 tualē defectū exercebat auctoritatem. Quapropter in ea una parte
 fidele vitæ in monachis unitatem admittit amabant potiq illis,
 quā clerici sacul. ac trudere in vitā moribz regendis, ex altera parte in cler.
 propter animi malitiā
 a parvi forent sua ppi spiritualis. neq ullo m^o sese opponerent
 huic auctoritati, quā monachi nō vndeabant super fideles, exinde factū

ut quædam particulares sunt. considerandas quibus de fortis præerat abbas.
Sed hujusmodi jurisdictio adhuc quasi episcopi non erat quia non habebat abbat
quasi episcopus illorum locorum, etiam abbatem dependebant ab episcopo in eorum territoriis
monasterium erat situm, sed postea quando monachis ab episcopo: recte
concessa fuit exemptionis privilegium, quo abstracti fuerunt episcopi jurisdictioni
et sedis apertis immediate subiecti, tunc hæc particularis libertas;
quæ sub abbate regimine valuerat, independens ab episcopo facta est
et tempore diocesis habitæ fuit. Atque exinde abbatem fuerunt evecti
ad dignitatem quasi episcopi et velut episcopi non dioceses, gubernabant.
Hæc videtur origo abbatum juxta communem sententiam.

De speciebus abbatum et auctoritate.

Ad species quæ attinet auctoritate quæ ex iis quæ prædisputatum est colligitur
abbates inspecta ipsorum origine, esse regulares, quando ex monachis instituti
hujusmodi dignitas in ipso monacho videtur induci. Verum tempore progressu
seculares etiam abbatem fuerunt constituti, quæ facta est origo hujusmodi clonii
monachorum juxta successum in abbatibus, quæ prædicta fuerunt

et quæ ipsorum cloniorum causa fuerunt constituti, ut videtur, quia nonnulli erant
quæ propria erant cloniorum secularium ad instar abbatum fuerunt instituti
Pondere abbatum 2 generæ videtur v. habentes alij monasterium ipsorum jurisdictionem
v. qui gaudent potestate beneficii in titulo abbatia

Abbate universi v. seculares v. regulares habere ratione ad varios limites

ē altera pertinet classem, a jure nostro determinatam ē, sed plūq. v. m. j.
 presentia, juxta diversas consuetudines diversa privilegia quibz ab apost.
 Sede, ^{Sede} istiq. m. abbates decorati sunt. Isti abbates loci & exempti a jurid. epī,
 tenent ipi epō loci obnoxii sunt quoad plures causas, ita ut presentim
 in illatidue eccl. ordinē ē in quibz capitulū administrationis eccl.
 ab eodē epō loci dependant. Attamen abbatibz regularibz vicariū ē, ut
 ipi relate ad potestatem ordinis possint conferre forsuram eor
 dines minores, q. p. fuit potētia a Conc. Trid. variata in illis limitibz.
 Siquide p. m. abbates, si erant presbyteri & volente benedictione epī regis-
 rant, ^{sunt} poterant primā forsuram ordinis min. conferre no solum regularibz
 sibi subditis, sed etiā aliis clericis. It. p. m. anteq. no favore abbatis
 sanctū erat. Sed in Trid. sess. 23. cap. 10 de refor. decretum fuit,
 ut abbates regulares quatinus polleant jurid. gradu, minime possent
 forsurā v. minores ordines conferre nisi regularibz qui ipsis essent subjeti.
 Qui ipi seculares quq. clericos subibatant subje. los tunc ipsis
 minores ordines conferat v. epī m. epī doct. habilitant & epī major
 proprii quā si delegant in gravi neperale doctore.

Porro spectat ad abbates nulliq. qui ad 3^a classem pertineant, dicēdo
 istos inter eccl. locorū ordinatio recenseri ē in locis sibi subje. ctis
 quāto plē potestatem habere, proinde habent tribunal, in quo judicant
 de criminalibz & matrimonialibz ^{causis} & cetera prestant ordinarij officio.

Et posteriori temporis progressu facti, ut inter haec Eccl. particulares nonnullae haberentur praeterea, quibus Episcopus non dependens, isti vero haberent suum monasterium v. Eccl. in qua ipsi dicerent v. territoria propria posita in aliqua diocesi v. omnino separata territoria.

Auctoritas quasi episcopalis aliquando dante etiam personis unedictis unde nunc agendum est.

De Vicariis apostolicis.

Ut hic alter gradus Eccl. iurisd. non determinetur haec praesent adnotasse.

1° quod praesent huius gradus sunt: conceptus habere:

2° statueret quodammodo principia quibus vicarius apud auctoritas in Eccl. nonnullatenus regitur;

3° quodammodo inesse iura, quae vicarius apostolicus operationem spectant.

De conceptu vicariorum apostolicorum.

Adnotandum est quod nomen vicarii apostolici de se enet nomen vices gerentis, inquit est ipse non designat aut determinatum gradum pontificiae representationis, sed h. nomen videtur potius representare omnes iurisd. gradus quales Apostolicus eadem origine ducunt. Si enim isti gradus delegati sunt, per quos eadem obtinent, perfecti non sunt, sed nomine vicarii ipsi dicuntur in Eccl. Unde cum loquebamur de legatis natis, nonnulli Episcopi v. ab antiquis temporibus natis Romani Episcopi quando auctoritatem praepositi: v. sive ipsi illustrata reddunt, qui dicebantur vicarii apostolici quatenus

no pollebant auctoritate simili eplis, sed super eplis. Nunc translationem
vocabatur illud. *missio*

Vicarii apost.: dicitur in jure in ^{eccl.} iuris, ordina eplis aliquando insigniti, quia
Sede apost. mittitur ad epl. v. constitutenda v. ja constituta, quae moderantur
in jure eplis. Vicarii apost.: sunt quidam epl.: vici, aliquando eplis auctor.
insigniti, sicut licet plerumq. utantur ad i. muneris deputari ab Apost.
Sede
vici epl.: character eplis in titulo in partibus decoratur, ut in ipsi uni-
versis eplis functionibus, valeant saliferere, tunc hunc semper
sit in absolute necessitas non existat. Item utique Abbates p.ve.
Epl. regere, quia tamen eplis character polleant, itaq. apost.: vicarii etia
possunt erant simplices presbyteri. Diding. eos mitti ad epl. v. constituen-
dum. ja constitutaque eplis mittuntur ad loca missionum, in quibus epl.
hierarchy non est constituta, prout ista vicarii apostolica mente
illuc mittuntur, ut tandem aliquando in istis regionibus epl. fundant.
Tunc ad loca missionum mittuntur per sacri Congr. de propag. fide
Alti deputantur pro epl. ja constituta e. h. 2^a in iura v. epl. de
Epl. sede vacante v. epl. de sede plena. Quendamque aliqui dixerunt
pastore suo orbata v. ob morte epl. v. translatione, hunc locum aliquando
deputatur vicarius apost.: quando prudentes formidant, ut, ne illa
sede eplis die vacans perseveret nec ad praevocanda dissidia
e. fides, quae fuiti parte unire possunt in huius conditionibus.

Unde tempus vocatus neder vocatur tempus. tepidū in rebus conuictis.
Sed ante plene mittitur vixitq apost. ob urgente aliqua necessitate
aut neque epus illiq diocesis. v. imper existit ad gerenda eplia munda
ob aliqua impotentia, propter corporis v. animi infirmitatem v. extra
gerendo epus in hq diocesis a sui munus exenitio suspenditur v. ad
tempus v. remouetur in perpetuum propter aliq. delicta. Porro isti vici-
ni apost. ^{mittuntur} quidam aliqua constituta sede, eodem pastore vivente, appela-
ri solent strictiori sensu administratores apostolici quos Sixtus V. in 117
constit. tribuit nomine Congreg. Epus & Regularium.

Diximus tunc eos mitti, ut quasi epi in spiritualibz regant illa erit.
ad qua mittentur, etiam finis istiq missionis huius ad amari ē, ut im-
pleatur defectus pastoris, qui v. nō existit v. n. cauitat, laborat aliqua
impotentia v. physica v. moralis.

Hisce positis de cōcepta munus vicarij apostol. nunc statuenda
sunt aliqua principia ad dynoscenda generalia natura, & potestatis qua
proleant isti vicarij. Sit itaque

Principium 1. Auctori tas vicarij apostol. ^{ab ipso} delegata consistit, ex
tantis posuit, quanta a Sede apostol. delegante ipsis concessa fuerit.
Principium 2. Aliqua quasi epi auctoritas solat diuina potestate
tate v. illi vicarij apostol. in quā ampliori ratione tribuitur
illis qui mittuntur ad infideles, et ad loca missiois, quoad ipse

patet ex amplissimis privilegiis quae concedit^{ur} S. Roderico Gimpag. Tit.

Minor ratione tribuitur eade auctoritas iⁿ quibus mittuntur ad Ecl. paroch.
non ordinata, ut ea ad semper moderentur.

Principis 3. Auctoritas vicarior apost. licet obiective spectetur sit auct.
vras quasi epis, tamen si in se spectetur, nullo pacto esse Ep^{iscop} potes-
tate p^{oss}se identificari, nā Ep^{iscop} in medio. non sunt vicarij Sedis Apost.
sed qui existunt veri pastores et principes, qui nomine suo et jure
proprio Ecl. ibi vicariam gubernant. Contra vicarij apost. sunt
mero delegati, qui non suo nomine sed nomine e^{ius} auctoritate Sedis

Apost.
q^{ui} d^{omi}nant in territorio, ad q^{uod} mittuntur. Praeterea auctoritas Ep^{iscop}
adhuc officio q^{ui} perpetua ē, minus vero vicarij apost. ē amov-
bile, pendens a voluntate S^{an}c^ti A^{post}oli: mittuntur omⁿi ad beneplacit^{um}.

De jure quo competunt vicariis apostolicis.

Licet oēs auctoritatem exercent ad instar ep^{iscop} tamen verā ead^{em} existunt
jura quib^{us} ipsi exornantur, mittuntur ad Ecl. quae pastore mi-
nime habeant, sunt famulantes vicarij apost. p^{oss}unt in mentis
et apost. litteris in forma brevis editi, quib^{us} ip^si vicarij fuit illis
diver. regimē. q^{ui} si mittuntur ad Ecl. suo pastore ordinata facit.
De facultatib^{us} gaudent, quae competunt vicariis capitalib^{us}, n^{on} f^{ac}
ciliales ampliores eis d^{omi}nare p^{oss}unt. Pont.

Si vero vicarij apo^{stolici} praesenti Ep^{iscop} character^{em} insigniti mittuntur

ad infideles v. schismaticos, tunc deerrantibus univ. facultatibus i. foras
 compulsi, quibus gaudent ordinari divites & rectores. Bened. dicit. 11. c. 10
 Superius m^o, ut videamus quare sint quidam jurisdictionis qui originem
 ducunt ab auctoritate epli. Ceteri v. e. infiores epli. & eor
 jurisdictione esse infraeple.

De gradibus jurisdictionis infraepiscopalis.

Ad transitus formae regiminis epl. quodam sensu haec p^o institui
 "proportio": quanta p^o unius epl. pontif. quoad omnes Xi fideles,
 tanta p^o epi. relate ad propriam diocesim: servata debita dependentia.
 Hinc quodammodo plures sunt instituti gradus jurisd. delegata a supra
 ma auctoritate, ita plures gradus delegati ab auctoritate epi. inferioris
 sunt ad bonum epl. Gradus isti, qui ab epi. auctoritate emanant
 distingu. possunt 2 in classes, prout inde v. g. lites v. particulariter
 demandat. e. respicientis auctoritates epi. Unde oriantur
 epi. vicarii. g. lites v. particulares.

De vicariis generalibus epi. in propria.

Porro ut rite perspiciamus quae spectant ad magis gravissimam vicari
 orum gentium epi., oportet historice inquirere in economiam ipsae
 fuerunt instituti, deinde pervenit investigare auctoritatis limites
 auctoritatis generalis eis competat. Tunc necessarii erit determinare
 in ipso iure e. facultates, quibus possent iure vicarii apost. liti.

189.

Nec. est alio vō etiā emulare ea vōe quæ pertinent ad designationē
sua positionē vicarij galici.

De hinc quatuor capitula distinctionē differens.

— Economiā quæ in diversis instituta fuit hujusmodi vicarij
Si nos perpendamus hanc in re, quæ ante existebat ant. leges, illud sen-
tentia h. perpetuo originis in ant. nominē q. Epī semper mag. clero
ministerio sui sunt ad divers. bene regendū. Sed hanc in re nō semper eadē
fuit disciplina ant. licet idē semper existeret disciplina. eccl. propriā
Et revera propriis hujusmodi vōis applicata fuit in diversis administrationibus
Siquidē v. ab Apōst. vōo nūq. coadiuvand. Epī, præsertim in tempo-
rali diocesis administratione, potius dixerim quæ presbyteris demandata
fuit. Et ant. presbyteri, ad dixerim ordinari existerent sicut
in vōis, proinde relicta eisdē minime h. vōis, h. vōis
sicut: eccl. negotiorū administratio in temporalibus vōis fuit potius
diocesis, quā ne vō. documentis patebat Xana pōis, quæ
in vōis indigebat reverendi ministerio ac solatio. Appreh
ca actibus Apōst. M. 2. q. nō ē equū nos desinere vōis dei ē mi-
nistere mensis

Hanc Hypoth: economica sentiunt Ep'i qui promissis maluerunt diaconis
 quā presbyteris diaconis administrationē demandare. huiusmodi diaconos
 unq erat prestantior aliis, idcirco appellatus archidiaconus, qui in oibz
 veluti representans v. vtriusq Ep'i quales de quo temporis
 facta ~~est~~ ē, at nō solum personae, sed quā dignitati eccl: archidiaconus diceretur
 potestas representationis Ep'is ac promissis eo ipso quo quis renuntiabatur
 archidiaconus, simul veluti constituebatur vtriusq vobz Ep'i in universo
 orb. regimine, licet juxta distinctionē sex: canonū archidiaconus designetur
 nomine vtriusq vobz. Hic propter archidiaconus erat praecipuus minister
 Ep'i cuius nomine tota per diaconos amplissima administratio exerce-
 batur, unde v. manq appellatur in vobz cano: Veni progressu temporis
 ob suā dignitatem in factu elati sunt archidiaconi: nō enim quis ratione
 iurisdictionis ab Ep'is creditae potestatis longē exsuperet ac quis presbyteris
 ex h. archidiaconi videntur effari super ipsos presbyteros quia in vobz
 habens ex monumentis eccl: autor: archidiaconi in ipsos Ep'os in vobz
 gere vimine debuerant. Ob huiusmodi abusq, qui quales facti erant, cessante
 rursus rursus facta ē, at primum in Eccl. orient: sec. x. deinde in
 sec. xiii amplissima archidiaconi juriſdictio ferme extingueretur.
 Ausit ita ut eccl. beneficium nec nō alia aliqua honoris signa,
 praesertim in peragendis eccl. functionibus, juriſdictio eorum evanesceret.
 Veni ex quo huiusmodi gradus amplius nō exsuperet archidiaconi nō exinde

de quibz suppressis fuit in systemate eorl. regiminis, rigide J. P. Car.
 Later. IV. (sub Innoc. III. a. 1215) Epōs adhortandos censent, ut si perse-
 nō valerent universa dioceses administrationē gerere, ipsi eligerent ali-
 quos eorl. viros, in quos transfunderent plenepresentationē epōs juri-
 ctasq. unum potest quae jure cathedra competebat archid. ~~archid.~~
 Later: quod exhortationi illi v. poverunt ita ut v.
 ab ipso sec. XIII exenato per ubiq. locos constitui visi sint deniq;
 qui in in universa dioceses. Ipsi viros gererent, vicarii quales non
 cupati fuere in jure eorl. Unde habemq. q. origo vicarij
 repetenda sit a boni. Later. IV. atq. exinde talis aperte colligitur
 causa de hujusmō vicariis quilibz nulla usque habeatur mentio
 in decreto Grat. s. in decret: Gregor. IX licet ibid. lib. I. habea-
 tur expressus tit. de officiis vicarii. Contra in VI. decret. qui
 prout in tit. sec. XIV capit. de vicariis quilibz Epōs in tit.
 de officiis vicarii.

Deinde quo magis constituta fuit in regulari diocesi. Tamen
 in vicariis quilibz instituentis opportuna visū ē hujusmō minus
 alligare alium eorl. beneficio, quēdm de archid. instituebat.
 Sed et ex natura beneficii q. ē perpetuum de minus injuncto
 in beneficio videbatur inamissibile et proinde vicarij
 inamissibiles q. novare poterat. Proinde minus Vicarij

Jūlis maxime p̄nt adnexū alibi: beneficio sacro, sed tributa fuit
 p̄ntid. q̄r. quāq̄ vix ab Ep̄o deputato, ubi viderat in universa idē
 Verū hūq̄m p̄ntid. licet vix vix q̄nt. cōpetat in q̄m nūmmeris
 tamē ea p̄ntid. natura sua ē limitata, nō inscripta, ē in totū p̄se
 dependet ab arbitrio Ep̄i nūq̄ potestate vix vix q̄nt. manet vix vix.
 Propter p̄nta hōdēna Eccl. Disceptat Ep̄i dicit: nū vix vix
 habent, ē ob p̄ntate rationis ep̄dē vix vix q̄nt. maxime in
 tunc v. archiep̄i n. primates etc. b̄ vix vix hōtēg disputatis
 q̄nt. vix vix in universo territorio q̄. Ep̄o nūq̄ p̄ntid: habet
 ē Ep̄i personā gerat ē in potestas archiep̄i. v. primatialis v. patriar.
 ultra fines dixerat: al. q̄nt. protendatur, hūc f̄t, ut vix vix
 archiep̄i, primatis, patriarche etā ultra dixerat. eōdē maxime
 p̄ntid. Eccl. exenat.

Quidē archiep̄i, primates, patriarche, sic Eccl. Rom. Pont. nū
 Vicariū p̄nt. habet, q̄nt. Rom. Ep̄tū gerit, sed hū vix vix
 Rom. Pont. singulari ratione institutū ē. Nā Rom. Pontif. qua
 Ep̄g Rom. ē ipse nū Vicariū habet. At hic Vicariū q̄nt. eli
 gitur e Collegio Cardinaliū, ē in ipse Rom. Pontif. univers.
 Eccl.: negotiis incumbat, hūc hūc Vicariū q̄nt. quasi Ep̄lis
 auctoritas committitur pro regimine, Romane Ecclē.
 Imo eīdē q̄nt. Vicariū datur in subsidium atq̄ Ep̄g totū

inter: in partibus infidelium, qui Vicesgerens appellatur, & adji-
tur etiam alii duo viri, quorum unus ex praelatis signaturae Rom.
solet deputari & negotiis civilibus incumbit, alter solet eligi
inter advocatos Rom. Curiae & criminalibus negotiis vacat.
Hinc positum investigare juverit tu naturam tu limites illius
auctoritatis, quae generatim competit Vicariis Generalibus

De natura auctoritatis Vicariorum Generalium.

Inter juris nostri cultores v. ab antiquo solet agitari controver-
sia est quidem magno animorum aestu quoad naturam auctoritatis

Vic: Gen: utrum nempe haec auctoritas sit delegata v. propria.
Et haec quaestio relate ad Vic: Gen: Romani Pontif. veluti
finita videtur, cum oes ejus jurisdictionem appellent ordinariam:

Eauctores ad h. Demonstrand haec ratione utuntur, quia nempe
jurisdictio Vicarii Romani Pontif. perdurat adhuc Sede
Romana vacante. Proinde asseritur, q. haec auctoritas
nequeat corpori ut mere delegata a Romano Pontif. Na
delegante vita fuante, delegati jurisdictio extinguitur.

Hinc ordinaria censetur auctoritas Vic: Gen: Rom. Pontif.
Sed relate ad Vicarios Generales veterum Episcoporum ab auctoribus Juris
nostri v. maxime embryatur, utrum auctoritas sit nec ne
ordinaria. Na hor Vicariorum jurisdictio tota pendet a multis

ipsiq; Ep̃i ē ipsa mortuo Delegante expirat. Ergo ex h. patet hanc auctoritatē esse delegatā. Sed alia ex parte nunq; Vic. Gen: constituitur ab ipso iure, in quo praterca sunt constituta officia eidē pertinentia, ita ut vix, ac quis ab aliquo Ep̃o ad i. muneri fuerit deputatus, jā ipsi cōpetunt ea oīa jura huius muneris ex lege adherentia. Atqui in ipsi muneri auctoritas Vic. Gen: coheret, h. ypo hac auctoritas ordinaria dicenda ē. Ex h. patet, q. disputant ad quoad Vic. Gen: auctoritatis naturā. Sed tota hac controversia forte dirimatur, si perpendamus, viceptu auctoritatis ordinariæ ē auctoritatis delegatæ: nā potestas ordinaria nō opponitur potestati delegatæ, sed solū potestati extraordinariæ. Nā nulla existit difficultas recipiendi auctoritate adherente officio ē ideo ordinaria ē tamē nō derivata a X^o sed potiq; ab illo, qui ordinaria pollet potestate. Et contra potestas ordinariā opponitur extraordinariæ, quæ nō officio, sed personis adheret, ut vidimus. R. posito facile componuntur extrema huius controversiæ. Sic breviter solvitur:

- 1° Notand q. auctoritas Vic. Gen: nō ē originaria, quia ē potestas vicaria, ut ip̃i nomē probat. Ergo auctoritas Vic. Gen: ē auctoritas delegata ab Ep̃o, cuius vices ipse

gerit. Haec autē conclusio comprobatur sive de Vi: Gen: Rom:
 Dioces: 1. reliquar Dioces: on. quā X⁹ nō vicarios, sed Epōs
 posuit. Proinde auctoritas Vi: nō ē originaria. Sed
 2° notand q. hae auctoritas: etiā ordinaria Dic: debet, quia
 adhucet mineri ē nō tribuitur personae. Q. comprobatur
 tu quoad Vi: Gen: Romani Pontif: tu quoad reliquos.
 H. ē autē discriminē q. auctoritas Vi: Gen: reliquar Dioe
 ceson delegata sit ad vitā Epōi nō quidē positive, quasi
 Epōs nequeat, si velit, Vi: removere sūū, sed solum ne-
gative, quatenus Viar: cesset, mortuo Epō. Ergo repre
 sentatio Vi: Gen: in ceteris Dioces: b; nequit excedere li
 mites vitae ipsius Epōi, sed contra Vi: Gen: Rom: Pont:
 usq; ad electionē novi Pontif: protrahitur. I. factū ex sin
 gulari dispositione ipsius Rom: Pont: quor leges ipsis mor
 tuis perdurant. Unde auctoritas Vi: Gen: dicenda ē
 simul ordinaria et delegata. Q. minime confirmatur ex eo
 q. videm; huius auctoritati Vi: Gen: tributos eos charac
 teres, qui manifeste monstrant utraq; speciem jurisdictionis,
 ordinariā nepe e. delegatā. Tamen habem;
 1° q. Vi: Gen: jurisdictione exercet suā propter officinā
 a iure constitutū. Unde pō agere ea oīa quae iure sunt definita.

2° Habem⁹ Vic: Gen: posse nonnullas causas alteri Delegare.
Porro hi characteres ostendunt manifeste auctoritate Vic: Gen:
ordinaria esse. At nō desunt characteres auctoritatis Delega-
tae. Sane

1° tota Vic: Gen: iurdictio pendet ab Epō ē in specie ejs-
de Epī arbitrio pō extendi v. coarctari.

2° Vic: Gen: in dioecesi dicit q^d ē causas dirimit nomine
Epī, ita ut uterq^{ue} unū idēq^{ue} tribunal cōstituat, ē hinc a
sententia iudicis late a Vic: Gen: nequit appellari ad Epū.

3° Demū si forte Epūq^{ue} supremū obeat Dic v. si ipse iuris-
dictionē quocunq^{ue} m^o amittat, simul extinguitur potestas
hui^{us} Vic: excepto Vic: Rom: Pont: Ita vero tres isti cha-
racteres satis aperte indicant, auctoritate Vic: Gen: De-
legata esse. & ideo cōcludi pō hui^{us} potestatis natura
tālē esse, ut una simul existat ē ordinaria ē Delegata.

De limitib⁹ auctoritatis Vicarior^{um} Gen^{er}aliū:

Ita statuta auctoritatis natura abs re nō erit, ejs^{us} limites
definire. Ac

1° ut dixim⁹ auctoritas hęc Delegata ē, ergo Vic: Gen:
tanta pō, quantum eidē cōm^{uni}ssū ē. Sed

2° auctoritas hęc, pariter ordinaria ē ergo quæ inheret

officiis, non egent speciali Delegatione. & ideo tributa officio Vic.
 Gen: censentur tributa, quae competunt officio eidem. Hinc ada-
 quū: Tantu commissū, quantum non exceptū. Verū nonnulla jura
 eplia, quae nepe respiciunt graviora Dioec: negotia, seu
 dispositione ipsius legis eorū veluti subtrahuntur potestati
 Vic: Gen: Ergo haec jura quoad graviora negotia non con-
 feruntur per ordinariam deputatōem ad officium Vic: Gen: Hinc
 principiu: nihil presumitur concessū, nisi expresse & special-
 iter fuerit commissū.

Isti generatim loquendo limites sunt, quibz coercetur potestas
 & jurisdictio Vic: Gen: Sed inquirendū nunc ē, quena spe-
 ciali potestas competat Vic: Gen:

Revolvendū primū ē Vicarios Gen: esse successores Archi-
 diaconoz & ideo in h. munere non posse attingere ea,
 quae spectant ad potestatem ordinis eplis. Sed Epi nomine
 Vic: Gen: potissimū jurisdictionē tantū habet supra uni-
 versā dioecesim. Sed eplis jurisdictio pō versari

1° circa negotia ordinariae administrationis;

2° circa graviora negotia.

Tā vero Vic: Gen: vix atq; ad h. munus fuerit deputatq;
 pō quaecumq; ordinaria negotia regiminis sui peragere,

quia ipse jg dat illi hanc potestatem, cuj vi in ordinaria administratione pō procedere. Hinc pō instituere in aliquo beneficio clericos a patronis presentatos. Rursq pō causas, quæ ad beneficia spectant definire & alia capitā ordinariæ jurisdictionis præstare. Cū vero tota Vir: Gen: auctoritas ab Epō delegata sit, hinc h. gñale juris mandatu pō ipse Epō pro dubito coevenire, ita ut etiā in negotiis ordinariæ administrationis, ^{posita in omni auctoritas Vir: Gen:} ~~sed~~ ^{Si vero agatur de} gravioris momenti negotiis, tunc ex juris dispositione requiritur oīo speciale Epī mandatu, ut eadē negotia valeat Vir: Gen: pertractare. Q. patet exemplo, desumpto a privato procuratore, qui licet sit constitutus ab aliquo, ut universis suis negotiis consulat, tamen in difficultatibz jg præcipit, ut ipse a mandante veniā habeat. Hæc vero graviora negotia, quæ nepe veluti ardua spectantur a sacris canonibz quæq. indigent speciali Epī mandato, plura sunt. &

- 1° Judicium ferre in causis majoribz ex gr. criminalibz, in quibz poena gravis sit infligenda, ut illa depositionis, exilii etc. ac juxta Dd. in eodē censu ponendæ cause matrimoniales, in quibz de validitate vinculi agitur matrimonii.
- 2° Collatio beneficiorum eorq. r. erectio, divisio, collatio, expressio.

3° Visitatio Dioecesis;

4° convocatio synodi dioecesis v. capituli canonicoꝝ Eccl:
cathedralis.

5° Absolutio a casibꝫ Ep̃o reservatis s. dispensatio ab irregu-
laritate, quæ ex occulto delicto dimanat. Tandem

6° concessio literarꝫ Dimissorialiũ ad ordines suscipiendos,
nisi forte diu absit a Dioecesi Ep̃us. Hæc recensent Auctt:
et maxime Pellegrini in suo opere: Praxis vicarioꝝ p. 1ª sec. 1^a

Porro Vicarii Gen: ad hæc oĩa præstanda specialiter ab
Ep̃o deputandi sunt et insuper debent expressã mentionẽ
facere de hoc mandato.

Hinc sed distinguunt inter mandata juris et mandata Ep̃i
concessã Vicario Gen: q. alteri patere magis p̃o, quæ primũ.
Sed h. speciali mandato, ut procedatur in gravioribꝫ nego-
tiis, nũ eget Cardinalis Dic: Urbis, qui totius Vic: jurisdictio-
ne præstat. Nam in Rom: Dioec: ea oĩa p̃o præstare, quæ
Ep̃i in propriis Dioecesibꝫ, ita ut absq; mandato Pontif:
possit Synodũ dioecesanẽ convocare, ordinare clericos
ceteraq; peragere, pertinetia s. ad potestatem ordinis s.
jurisdictionis.

De vicariorū glīū Designatione.

Ex dictis fluit Epōs eos esse, qui Vicarios Glīes Designant. Sed Concil. Later. IV. Epōs simpliciter hortali ē, ut sibi eligent. Vic: quoties per se no valerent expedire universa negotia Dioecesis. Quae dispositio conditionata ē. Cū proinde Vic: Gen: totq̃ sit jure in Epī adiutoria, seq:

1° q̃ si Ep̃q̃ per se unū rite possit gubernare Dioecim, ipse nullo videtur adstringi. praecepto ad Vic: Gen: deputand. Q. si contra Ep̃q̃ nequeat per suo munere fungi, tunc tenetur uti Vicario Glī: Cū autē h. ministeriū Vicario Glīi tributu sit a jure, ut cōsuletur bono Dioecesis regimini, hinc

2° pō Ep̃q̃ unū v. alio m^o hunc representationis suae gradū cōstituere. Hinc juxta varias cōsuetudines videm⁹ m^o unū m^o plures Vicarios Glīes Designari. Ita vero juerit hacten⁹ re intimē inquirere, an Designatio unig. v. plurim⁹ Vicariorū Glīū aeq̃ue nostro cohaereat juri, ita ut indifferens sit ad termines Juris Can: Designare s. unū n. plures Vicarios Glīes. At hac in re affirmari, certo pō. nepe Designationē unig Vicari Glīis magis respondere canonici sanctionib⁹. I. patet s. cōsideretur

Vic: Gñl^o suffectus fuisse Archid. rectoris, qui generale unq erat
 s. presenti perpendamq loquendi ratione. S. canonu e pre
 ceptae Bonitii Trid: q. utitur semper numero singulari.
 Hec praxis viget presenti in Italia, ubi Ep^o habet Vic:
 cui attribuit s. jurisdictione voluntaria s. contentiosa supra
 universa Dioecesi. Unde unig Designatio Vic: e. rev. jg.
 Sed quæsi p^o, sitne plurim Vicarior Gñl^o Designatio cōtra
 v. preter jg nec ne? Invenit in primis notare q. plures
 isti Vicarii Gñles variis m^o possunt Designari. At
 1° plures Vic: possunt deputari, qui singulariter negotia
 expediant, ita ut v. cuq Vic: committatur integra in
 solidu jurisdictio e tunc ille Vic: negotia expediat, qui
 penus ea occupaverit, ceteris Vic: exclusis, ne confusio o-
 riatur. V. p^o cōferri hinc pluribq Vic: Gñlibq jurisdictio
 statutis ep^ode limitibq e h. s. ratione territorii, assignand
 nepe singulis aliquā Dioecesis parte, s. ratione objecti juri-
 dictionis, ut alteri administrativa jurisdictio tribuatur, alii
 gubernativa, alii contentiosa, quæ exercetur in causis judi-
 ciali ordine dirimendis. E hinc postremq m^os Designandi
 duos Vic: Gñles viget presenti in Dioecesisq s. Galliar s.
 Belgii aliarq regionu, quæ ultra montes sunt. E alter

dicatur gñlis, cui commissa ē jurisdictio voluntaria, aliter officialis, cui demandata ē jurisdictio contentiosa.

2.º Possunt etiā deputari plures Vicarii gñles, qui exercent jurisdictionē sibi commissā collegialiter, ita ut legis habeat vī, qđ eorū major pars sancient: Hinc positis dico qđ plurius designatis Vicariis polleant jurisdictione singulariter exerenda, licet hæc designatio nō sit juri nostro admō cōformis, tamē dici nequit cōtra jō procedere, cū nepe usū ē cōsuetudine cōfirmetur. Nā hæc cōsuetudo designandi plures Vic: qui singulari polleant jurisdictione, honesta ē laudabilis esse pō, utpote, quæ meliō cōsulat diocesis regimini. Aliubi enī solent abundare negotia s. voluntariæ jurisdictionis s. contentiosæ auctoritatis, ita ut vergat in diocesis bonū regime pluribz cōferre personis minus Vicarii. Demū moneo qđ licet nō reprobetur hæc cōsuetudo, ubi ipsa legitima inoleverit, tamē si mō Congr: caverunt ne hujusmodi cōsuetudo, ubi nō ē introducatur. H. patet ex quodā rescripto S. Congr. Epō ē Regr: d. 3. sept. 1748, in quo statuitur qđ nō liceat designare plures Vic: nisi ex Rom. Sedis indulto, ergo hæc cōsuetudo, ubi nō ē, introduci nō debet. Q. si

agatur de altero in^o designandi: plures Vic: exercentes colle-
giatè jurisdictione, hinc dico hanc designatione contra p^o
o^o esse. Na ea mente instituta fuit a Conc. Lat. IV mung
Vic: p^olis, ut negotia Eccl: facilius terminarentur. Atq^{ue} ne-
gotia huj^{us} m^o potius retardarentur q^{uia} Vicarior^{um} collegio forent
definienda. Adde q^{uod} p^o Concil. Trid. administratio Diocesis
geri nequit per collegiū. Hinc Ep^o vita functo Canonior^{um}
collegiū nequit per se Diocesim regere, sed necessarius Vic-
ariū debet eligere suū, qui sede vacante curet expedienda,
quæ ad Eccl. regimē spectant. Hinc Ep^o nequit plures
Vic: constituisse, qui collegiatè habeant jurisdictionē.

Ceterū Ep^o in Vicariū designando debet ad nonnullas respi-
cere Dotes a S. Canonib^{us} statutas. Na plurib^{us} requisitis
debet p^ollere Gen: Vic: ut ipse par sit hui^{us} muneris sus-
cipiendi.
1° debet esse saltē prima insignit^{us} clericali tonsura.
nō. nō laic^{us} esset incapax gerendæ jurisdictionis sacre.
2° debet ecclesiasticus esse, ne cuius familie discent^{us} nequeat
bonū Diocesanos curare.

3° Cū h. mung maxima exigit prudentia, hinc ætas re-
quisita sufficiens, quæ saltē 25. annos attigerit.

4° Necessaria scientia hui^{us} muneris Vicariū, quæ patet

ex gradu prolytato v. magistrum in S. Theol. v. Jure Cano.
v. alio m^o demonstranda ē.

5° Necessarium ē, ut Vic: Gñlis aliis officiis incompatibilibz
minime vacet, proinde Vic: Gñles renuntiare nequeant s.
parochi s. quotquot, cura habent animarū. Pariter excludi-
tur Canonicus Poenit: qui ē Ep: Vic: in foro interno. Ta-
vera gravit possit ingeri suspicio in populo Xano, si hic
externa quoq. habeat jurisdictionē: suspiciō enim posset q.
ipse in officio suo uteretur scientia habita in Poen. Tribu.
De his vero furis agendū ē in superiori schola.

Vern Ep: nōdū Vicario committit universā diocesis juris-
dictionē, sed etiā parte hujus jurisdictionis delegat in bonā
diocesis, ex quo oriuntur Vicarii particulares. Societas
Xana s. in Ser. s. in tradit. saepe exhibetur sub imagine
regni q. Ep: regunt ut principes; aliquando cooperatur
familie, quā Ep: moderantur, ut patres. ē merito, quia
finis societatis Xance ē aeterna horū beatitudo, quae nō
tantū integrā cōmunitate, sed etiā singula afficit membra.
Hinc Ep: ob hanc duplicē representationē m^o principes
m^o patres nuncupantur ē cōmuniter pastores dicuntur,
quoq. nunq. amplectitur bñ q. principis e, bñ q. patris.

Hanc pastor agit qua princeps, in universi gregis cura suscipit
 ē gregē gubernat; agit qua pater, in singulos nutrit, aegrotos
 sanat, errantes ad ovile reducit. Ita h. duplex officiū, licet sit
 inseparabile in personis Epōz & Vicariōz Julis, tamē sepa-
 ratur in personis Vicariōz particulariū, quorū nonnullis Epōz
 cōstitit aliquā externae auctoritatis parte, aliis aliquā parte
 auct. paternae sollicitudinis ac domesticae oeconomiae. Hinc
 2^{ex} genus Vicariōz particulariū, quorū alii dicuntur governa-
 re aliquā dioecesis partē vocanturq; Vic: Foranei, quia foris
 seu extra locū, ubi constituta ē Ep̄lis sedes, vicaria exer-
 cent potestate; alii animas curare dicuntur ac parochi nomi-
 nantur. De his porro singillatim agendū nobis ē.

De Vicariis Foraneis.

Analogā sequentes methodū, qua usi sumus in munere deter-
 minando Vic: Julis, 1° originē Vicariōz for: investigabimus
 eorū exhibebimus cōceptū; 2° statuemus principia, quibz eorū
 regitur auctoritas; 3° Innuemus jurisdictionē, qua ipsi pol-
 lent. Erit tractationē elementare quidem; sed absoluta exhi-
 bebimus de munere Vicariōz foraneorū. —

De origine ac conceptu Vicariorum foraneorum.

Sicundū ē qd. cū diverseres ordinarie loquendo in una circumscriban-
tur civitate, sed etia in finitimis territoriis sese protendant,
hinc v. ab antiquissimis temporibz visū ē expedire bono dioc.
si. Epī quosdā delegarent quos particulares Vicarios, qui s. in
suburbis s. in pagis s. oppidis diversis eplēa potestate re-
presentarent. Qui antiquitq dicebantur chorepī i.e. regionis
inspectores ē reapse statuti erant veluti regionis inspectores,
v. oppidi, cui ab Epō erant delegati. Relate ad Chorepōs
controversia agitur penes DD. presertim ante Bened. XIV
irriter acriter disputata sit, utri ipsi presbyteri essent v. etia
Epī. Et alii quidē dicebant eorū ordinē fuisse eplē, quia ut
patet ex dioc. monumentis, aliquando ipsis commissū fuit cu-
venia Epī dioc.: nēdū minores, sed et majores ordines, diaco-
natus ē presbyteratus nepe cōferre. Contra alii tenent ordinē
Chorepōz fuisse tantū presbyterale, quia ex monumentis dioc.
cōstat nonnullas functiones ordinis eplis fuisse ipsis pe-
nitq interdictas.

Sed hanc controversiā diremisse videtur Bened. XIV, de Syn.
dioc. (III. 3) qui constituit gradu Chorepōz ordinariē fuisse
presbyteralē, aliquando vero, extra ordinē, fuisse eplē.

Q. postremū cōtingebat, in Ep̄i v. iniquis v. etiā justis de causis a pro-
 priis Ecclesiis remoti in alias dioec: sese recipiebant. Tunc Ep̄i
 dioec: utebantur hoc ministerio Ep̄oz hospitū in suis dioec: usq;
 mittebant quādam representationē auctoritatis Ep̄lis in illis
 pagis v. oppidis, ubi morabantur. Hinc officinū Chorep̄oz q̄.
 nēpe Ep̄i ordinariē volebant presbyteris committere, in extraordina-
 riis casibz illud cōferebant Ep̄is, qui in suas dioec: cōfugerant,
 ea mente, ut ab iis, qui charactere Ep̄li insigniti erant, adjuva-
 rentur Ep̄i, in iis, quæ nedū ad jurisdictionē spectabant, sed
 etiā ad ordinē. Et ita Bened. XIV cōposuit contraria Eccl. mo-
 numenta, quæ tribuunt Chorep̄is m^o auctoritate presbyteratē
 solū, m^o etiā Ep̄lē, prout nēpe monumenta illa respiciunt
 v. casū ordinariū, in quo Chorep̄g erat tantū presbyter, v. ex-
 traordinariū, in quo erat Ep̄g. Verū hi Chorep̄i diuina dig-
 nitate superbiere coeperunt, ita ut ipsorū jura Ep̄oz auderent
 usurpare eorq; imperiū detrectantes, nō ampliq; ut Ep̄les
 Vicarii, sed potiq; ut veri Ep̄i se gerere videbantur. Quare
 eorū munus abrogatū fuit. Sane v. a sac. VIII per cano-
 nica sanctiones cautū ē, ut hic gradq; sacre jurisdictionis sen-
 sū sine sensu diminutionē pateretur c̄ tande oī abroga-
 retur, q̄ sac. X evenit. Tamen penes nonnullas Eccl. orientales

habentur Chorepi Designati ab Ep̃o illis peculiaris ritib; sed h. munus
 tanta honorificentiā habetur. At nō ē putand q. Ep̃i in suis dioc:
 carerent vicariis, qui gubernativa jurisdictione in præcipuis
 pagis. v. oppidis ej̃dē dioc: exercerent. Postea his Chorepis
 suffecti sunt Viri foranei. De quib; inuit s. Inno. IV in Conc. Lugd.
 s. Clemens V in Conc: Vienn: Porro hic gradus ut concessus fuit
 quib; dā eccl: dignitatib; v. Archiep̃is v. Archidiaconis, De-
 gentib; extra civitate ep̃lę s. Decanis ruralib; q. Postea viris ec-
 cles: arbitrio Ep̃i dioc: munus vicarii for: demandatu ē. Unde
 hodie singule dioceses solent distingui in tot minores Ecclē-
 sias, quot sunt præcipue oppida in diocesi: territorio sita ē
 prout singulis diocesi: b; unus præfigitur antistes, ita etiā sin-
 gulis diocesi: b; particularib; quodammodo præcā Vicar: For:
 qui Ep̃i vice fungitur in civitate illa, morante in illo op-
 pido s. regione. Et statutū ē in boni populi xeni, ne sic
 subditi ob leviores quisq; causas cogerentur adire ipsū Ep̃m.
 ē ergo Vicar: For: presbyter v. saltē clerus, qui extra civi-
 tate ep̃lę in certa diocesi: parte auctoritate gubernativa
 exercet ipsi ab Ep̃o delegata.

De principiis, quibz regitur auctoritas Vicarij For.

Statuend q. auctoritas Vicarij For. ē certe delegata, ut ex nomine liquet. Eadē auctoritas lato quidē sensu dici ordinaria pō, quā in bonū regiminis Dioecesis ordinario conceditur n. quā ordinaria Dioecesis oeconomia respicit. At nequit talis dici sensu strictiori, quā nepe officio adhaereat. Nō enī Vicarij For. ex q̄libz Tunc Can. dispositione quēdā cōpetunt iura determinata, ut cōpetunt Vicariis q̄libz. Sed in iure nostro h. officii in totū regitur Ep̄i voluntate, ita ut Vicarij For. nō possint ac tanto, quantum eidē Ep̄s demandarit. Patet ex litteris s. diplomate, quo solet Vicarij For. ab Ep̄o suo muniti, ubi habetur expressa voluntas Ep̄i in hoc Vicarij For. Designando ē quā auctoritate eidē cōtulerit. Unde principia illud: "nihil Vicarij For. praesumitur excessu, nisi ex litteris probetur". Monend quoqz ampliores ab Ep̄is velle facultates cōcedi Vicariis int̄ extra Italia, quā in Italia. Nā excepto casu iudicandi causas leioris momenti, in reliquis Vicarij For. potigz vigilantiae cura, quā vera solet administratio committi. Haec sunt principia, quibz istoz auctoritas Vicarij fulcitur. —

De Vicariis For: auctoritate in specie.

Etsi Vicarii For: fuerint Chorēpis suffecti, nō iisdē tamē atq;
illi, facultatibq; polleant: nā Chorēpis amplior certe cōpetebat
juris: cuiq; vi poterant ipsi n. in synodis suffragiū ferre n.
Ecl. sibi subjectas visitare n. clericis sibi subditis literas di-
missionas dare n. tandem in illos delinquentes adm. advertere
Sed hæc nō cōpetunt Vicariis For: Hæc auctoritates ad certas
tamē nequit reduci regulas, cū nō sit a jure cōmuni definita,
sed m^o major ē, m^o minor, ex arbitrio Epī. Ordinariis vero cō-
fertur Vicariis his quæda judicialis auctoritas, nō pro dirimendis
causis criminalibq;, de quibq; tanta debent notitia suscipere ac
delicti cōno: cōficere processū, quē debent remittere Vicariis
Epī. Quoad alias causas ipsi possunt eas cognoscere mag;
sententia terminare, quoties agatur de rebq; levioris momenti.
Sed in casibq;, in quibq; iudicis partes agunt, ab ipsorū sententia ju-
diciali pōt ad Vicariis Epī. n. ad Epū appellari. Nā tribunal
Vicariis For: ob loci distantia consideratur in jure nostro ut se-
paratū a tribunalē Epī, unde datur appellatio.

Sed præter hanc judiciale potestate incumbit Vicariis istis quæ-
dā vigilantia cura, maxime officinā inspicendi actiones tu deni-
tu populi, monend. qd Epū de eo qd. min. recte actū sit. Tandē

solet ipsis demandari Secretor executio episcopaliū ceterorq; expedito muneri, quæ ab Epō ipsis committuntur expedienda.

Hæc quidē Epō ut princeps committit Vicariis Foræ: Sed insuper Epō ē etiā pater fidelium. Sub quo respectu ipse suos filios amplectitur, quos per Bapt: parturit, per Sacr: nutrit, per verbi div. prædicationē instituit, deniq; moribus ex correctione in officio cōtinet. Porro optimū vīrū ē bono Docere: regiminē; si aliqua hujū paternæ sollicitudinis pars committeretur iis eorū qui in jure nostro designantur nomine parochor. Sit itaq; hæc illorū sequens

De Parochis

ubi breviter determinata ipsorū origine, natura eorū auctoritatis explanabimq; tandē munera atq; officia, quæ ipsis cōpetunt, singulas veloxipede percurramq;.

De Parochor origine.

Paterna sollicitudo s. animarū cura in familiā xanā potissimū videtur ad duo ordinata, nempe ad verbum Dei prædicandū atq; sacramenta administranda. Cui vero presbyteri ex ipso jure div. in his duob; munerib; sicut veluti Epōi coadjutores, hinc h. v. quod principiu, q. Epōi in gerenda animarū cura ad tramites divini juris usi fuerint presbyterorū ministerio. Sed tamē nō semper

eadē fuit hac de re disciplina eocl. Na primis Eocl. temporibz in singulis dioec: habebatur unica Eocl: cathed. cui integer clerus dioec: erat inordinatq, ut quilibet clericq, juxta gradu suū ministerio fungeretur. Porro ad hanc Eocl. cathed. universa confluebat multitudo populi, ut verbu Dei audiret & sacramentis participaret. Cū res ita se haberet, nō unq, ad oēs presbyteri adlaborabant proprio Epō. Tantu ad xianē plebis salutē extra ordinē Epō mittēbat quosda presbyteros ut in locis quē longe distabant ab Eocl. dioec: fideles instruerent alerentq, sacramentis. Sed vix atq, implevisseant munq, illi cō ad Eocl. cath. revertēbantur. Tūc a Grecis periegetae s. circūatores. & hac disciplina viguit usq, ad finē seec. IV ē forte ad initū V. Sed cū ad auctq, fuisset numerq, fidelū, nimis incommodū visū ē, ut qui longē ab Eocl. cath. commorabantur, deberent v. ad ipsā accedere v. non iam extra ordinē presbyteros expectare, ut audire possent predicationē Verbi Dei & de sacramentis participare. Tūc coeperunt ab Epō deputari presbyteri, qui ordinariā animarū curā gererent. Tūc varice erectae sunt aedes sacrae nomine titulorū designatae, quibz titulis singuli cōstituti fuere presbyteri qui curā haberent fidelū circa tituli habitantiū. Hi presb:

aliquando vocati sunt Cardinales, ut cardines nepe Evulencie affixi
 v. presbyteri vici: s. vicor v. presbyteri ruris & sic dicti sunt a loco
 in quo jurisdictione exercebant sua v. etiam plebani v. rectores, ob officia quos
 gerebant regendi Xana plebe; v. archipresbyteri eo q. ceteris prestant presby-
 teris in iisdem locis morantibus prefatisq. orationis adiectis Demum dicti sunt pa-
 rochi eo q. certe pars dicitur: a superiore determinata, quae ipsi regerant, paro-
 chia v. parocchia dicebatur. Tamen aliquando parocchia nomine universa designaba-
 tur dioecesis. — Juxta discipline temporis tractu recepta etiam fuit in civitate epi-
 scopi in qua praeter Eccl. cath. alii tituli recepti fuere, ut factum est Romae. Unde ipsa
 civitas epi-
 scopi in plures regiones distributa est, in quarum singulis sedes sacra consti-
 ta presbyter q. praefectus ea mente, ut civitate illa s. melius familia illa, quae in
 determinata regione domicilia habebat, in spiritualibus negotiis moderaretur. Plurim-
 factum est, ut sint Eccl. universalis in plures divideretur dioecesis: ita singulae dioeci-
 es in plures parocchias fuerunt distinctae. Ad tramitem enim discipline etiam in Urbe
 per Gervasium Ep. sac. II plures tituli erecti sunt singulisq. praefecti viri eccl.
 qui Rom. clero addicti erant s. inordinati, proinde ipsi v. ab antiquissimis tempo-
 ribus cardinales appellabantur S. R. E. Sed haec institutio Romae peracta singu-
 laris proorsq. evasit tunc quoad speciem istorum titulorum tunc praesenti quoad gradum ja-
 nisdictionis, emanante S. R. E. Cardinalibus.

De titulis cuius exploratum est huiusmodi titulos non solum fuisse presbyterales sed
 etiam diaconales. Primi erant R. E. Presbyteris coelecti, ut ipsi in his Eccl. spirituale

cura suscipere plebis circumstantis e. h. ordinaria ratione, ut nepe sacris
precessent cōventibz ac sacramenta ministrarent. Tituli vero Diaconales s. Dia-
conice erant domq. hospitales, eretice s. pro infirmis s. pro pauperibz generati-
hinq. omnibz adiacebant oratoriē. Dixerunt preceant Diaconi Rom. cleri, q. sac.
pecuniā administrabant in bonis pauperū ē infirmoz.

De utroq. numero monemq. q. initio videntur fuisse XV tituli presbyter-
uales, VII diaconales; nepe pro VII Urbis regionibz quas Fabianq. Pp.
sac. constituit. Progreſſu temporis auctq. ē hic numerq. juxta Rom.
Pont. arbitriū ē demū a Rom. Pont. Sixto V per constit. "Postquā"
determinatq. ē, ita ut hodie habeantur 16 presbyteruales tituli, XIV Dia-
conales. Cardinales presbyteri a titulis suis nomē accipiunt
Postea idē factū ē pro diaconis. Hinc ex. gr. Card. Diacon: tituli S. Ma-
rie in Via Lata, licet antiquitq. appellarentur diaconi regionales, nepe
I^{ae} regionis, II^{ae} etc.

Atten. d. iōmē in auctoritate nō ita ē, quā polleat Card. in titulis suis.
Nā eoz auctoritas nō una curā animaz spectabat, veluti parvchi in sin-
gulis Eccl. sed haec auctoritas in suis titulis visa ē transire in potesta-
tē quasi ep̄lā. Nā ita aucta ē illustrata fuit cardinaliū s. presbyter-
alis s. diaconalis dignitas, ut in subiecto populo tituli sui gererent sese
nō ut simplices parvchi, sed ut Ep̄i ē reverē jura Ep̄bi exercerent.
Nō tamē adhuc cardinaliū dignitas ep̄li antecellat, ita ut anto sac. XII

nullq. Cardinaliū inter Ep̄os fuerit cooptatq. Sed cū sub Alex. iii. in Conc. Later.
iii. a. 1179 facultas creandi Rom. Pontificis exclusivo iure tributa fuit collegio bar-
dinaliū, facta ē, ut a sac. xiii. ob tanti muneris prestantiā & amplitudinē S. B. E. Cardd.
obtinerent secundū gradū in eorū jurisdictionis hierarchia idēq. praeferrentur ip̄is
Ep̄is.

Hinc vidēq. factū esse, ut in Conc. Lugd. I. a. 1245 S. B. E. Cardd. nōdū privilegiis
Ep̄orū gauderent, sed singularibz ornarentur prerogativis. Sed moneād q. haec quasi
Ep̄lis auctoritas, quā Cardd. in titulis suis exercent, demēps inimita ē, cū nēpe
populq. nō amplig subiaceret titulis cardinalitū, sed parochiis suis. Ita in titulis Eccl̄ia-
siaz s. presbyteralibz s. diaconalibz unq. tantū clerg. permansit. Et juxta hanc
nā disciplinā per Const. Inno: XII. „Rom. Pontifex“ Cardinalibz in titulis suis
pertinet jurisdictio in iis tantū, quae ad eorū scriptis referuntur.

De natura auctoritatis parochialis.

Ad. juris nostri questione mōvent relate ad originē hujz auctoritatis ē quae-
runt, quo ex jure profecta sit parochor auctoritas, utrū nēpe. ex jure divino an
eccl̄. Id vero certū ē, auctoritate paroch. solā dimanare ex jure eorū. Nā
Xp̄s ad regendā Eccl̄. nā nō Parochos sed Ep̄os posuit. Vnde quidē officiū paroch.
virtualiter contineri in officiū Ep̄li, sed parochia fuerunt institutae ex jure discipli-
nari Eccl̄. Ergo Parochi nequeunt pactare aliquā divini originē, unde eorū aucto-
ritas nō ē originaria, licet ab origine mandata. Sed a quo delegata fuit? Ip̄ae
nō nisi ab Ep̄orū potestate delegata ē; parochi enī sunt Ep̄orū vicarii in ordine ad pa-

217.

219.

220.

221.

223.

225.

226.

227.

Proæter concilia gælia, quibz universæ Eccl: salutis cõsulitur è bono,
celebrantur etiã conc: provin: quæ ex coetu Epõz è cleri unig provin:
pro instauranda eccl: discipl: egsdè provin: a Metropol: convocantur.

Nõ soli Ep'i, abbates aliqj voti divisione habentes debent ad provin: synod:
convocari, verũ etiã capitula Eccl: cathedralium expedit ad eandẽ acciri
atqj invitari ut cõsulantur, laicos vero quacumqj dignitate fulgentes
synodis provin: nunquã intervenire cõmunißc docet Bened. XIV. De
Synodo Di. III. q. Excepit tamẽ, si cõtraria cõsuetudo invaluerit aut
ab Ep'is ex aliqua rationali causa libere è sponte invidentur aut
illoz presentia rez circumstantia forsa exposcant, ut in de rebo

politici principes & populi representibz tractandis. Hinc apud ipsos re-
fertur, sumus pontiff. Pii IV & S. Pii V vetuisse, ut quoscumq; nomine regio
admitteretur ad Synod: prov: Tol: tunc eo tempore indita. (in ver:
Synod:q; antea fuisset celebrata, quæ illuc ea prohibitis pervenisset,
cuius subinde aliud simile Concil: presente legato regio 1582. a. fus-
set Tol: celebrata, S. Congr: Concil: noluit illis decreta approbare,
nisi prius legati nome ex Conc: actis expungeretur, ac tandem po-
multas disceptationes Greg: XIII litteris 26 jan. 1585. informa-
bre: datis nome regii legati ex prefato Concil: vñ deleri mandavit.
ex iisdemq; momentis eadē S. Congr. Concil: subinde in clia causa To-
renuipit. gubernatore atq; laicos nō debere Concilio prov: interesse,
nisi a Synodo fuerint invitati: & alia quæ in hac re duabz de
more referunt. & disputant Bened: XIV. c. 1.

Pro instantanda c. 1. discept: na in Concil. prov: nō possunt de-
finiri controversiæ ad fidei spectantes multoq; magis ed: decreta
sanctionibzq; apud: adversantia, sed solum odenda sunt Concil:.
quæ prov: utraque utilitate respiciunt. Et, in tropolite vero, cuius nomine
venit quodcumq; sub se alios habeat Epōs suffr: Hinc nō sūt Anteqm
antiquior Epōs Synodā celebrabit, imo etia legati a latere Nihil
politicos & alios clericos prov: nō sibi subiectos poterit ad
synod. convocare.

Ad Synod. Dioces.: convocari ab Ep̄o debent: 1° i^o v^os in parte i^ore
 pastoralis assumpti. Hiis Vicar: p̄b^os, archip̄b^os: v^os: foranei,
 parochi, archid.: canonici: i^oq^o qui habent aliq^o beneficiū, qui ali-
 quando ad Synod. Dioces.: vocantur etia^o clerici inferiores, presc̄ti
 quando de aliquo negotio agendū ē q^o universa^o clerici afficiat.
 Vocari quoq^o debent oēs abbates s. regulares, s. seculares, qui quasi
 nulli sunt ē territoria habent infra provincia^o. Si enī nō Ep̄s
 sed potius parochi coparantur, quin ē vocandi sunt oēs exempti,
 qui exemptione sublata convocarentur. Exigendi casq^o ē quo ab-
 bates isti regulares, exempti ab Ep̄i p̄is dictione, subiecti sunt
 capitulis monasterii. Si enī casu advocari nō debent ad Synod. nisi
 forte curā gerant animarū. Quā^o i^o v^os debent. Trid. XXV. c. 2. Refor.

Loquendū i^o ē de tempore, quo Synod.: convocatio faciendā ē.

Si de Oecum. Conc.: sermo sit, nullū determinatur in iure
 temp^o pro habenda hac Synodo, sed i^o pendet a Rom^o Pontif. p̄m.
 dentis ē arbitrio, qui tunc eā convocabit, cū videat esse necessa-
 riū bono Eccl.: v. salte^o utile. Quoad Conc.: particul.: vari:
 fuit Eccl. disciplina. Primitivū ē de synodis nationalib^o agor,
 provincialia 1° bis in anno celebrabantur, deinde i^ostis de canis
 statuta ē, ut semel in anno convocarentur, tandem ex decreto
 Trid.: i. c. mandatu^o ē, ut quolibet salte^o triennio Synodi provin-

congregantur. Sed hodie ita imitata haec lex ē, ut Concilia provin-
tere nunquam habeantur, licet in nonnullis locis rursus haec Concil.
inveniantur

2° ut tot conveniant v. tanta auctoritas, ut possit dici: pastor cō-
sensq̃ ita decrevit. Duplex universalitas: formalis & materialis.

Pror ab eo derivatur, qui prae, altera a sufficienti membro auctor.
Si sermo sit de synodo gēli: & diceres: in^o adit formalis universali-
tas, eadē rō ē legū auctoritas. Quia Rom. Pontif. & Ep̃i sunt veri
legislatores, hūc quidē in Eccl. partial: ille in universali. Propterea
licet perpauci conveniret Ep̃i in synodo in Rom. Pontif. leges representat
pro Eccl. universa, hae leges valent quidē ac si in gēli Concilio
essent, licet Concilii Decretis definitiones nequeant dici. Itē ē de
Ep̃is dicend. nō vero de synodo provinci: quia metropolitae legislatores
in provincia eō ē.

Ad 2^{am}: quas partes ibi videntur convenientes, dico qd. quidā tantū
cōsiliū praebent & voce tantū cōsultativa habere dicuntur. Alii
iudiciū ferunt & hī voce habent deliberativa. Ratio ē quia inter
eos, qui ad synodū conveniunt, multi sunt, qui in Eccl. jurisdi-
cōnē habent. Itē merito sancitū ē, ut hī neq̃ deliberent in Concilio
neq̃ gubernent in Eccl. Quare procuratores in Synodo gēli gaudet
voce tantū cōsultativa, quā habent omēs vīi in S. Theol. & hūc Eccl.
perit.

In Concilio Provincia cōsultativa voce habent missi ab eis, qui debent
convenire, ut ē de prelati ab episcopis Eccl. cathedr. qui senatus

Ep'i constitunt.

In Synodo doctores: habentur oēs ut consilarii Ep'i, proinde voce habet tantum consultativa. Oēs vero Ep'i e qui eis dignitate superantur voce, habent in synodo deliberativa. Hi enim jurisd. habent in ecclesia xan, hinc eis data ē ut deliberandi possint potestate.

De iis que deliberari possunt. Hi aut. jurisdictionis obj: v. circa dogmate v. circa discipl. versetur, hinc proponi in synodo possunt cause v. dogmaticae v. disciplinares. Ut ante h. determinetur, distinguenda cause sunt, que universa respiciunt Eccl: ab iis que Eccl. partial. respiciunt. Rursū in his partial: causis distinguenda sunt illae, quae iudicii auctoritati supremæ reservatæ ē, ab iis, de quibz iudicare pot. dependens auctoritas. Ea vero causae dogmaticae universae afferunt Eccl. pñe, ~~aut~~ una ē. causae autē disciplinares aliquando universales, aliquando particulares afferunt Eccl. Quare quoad pñe dogmaticae et/ universales discipl. causae Eccl: a Synodo laicu. definiri debent. Causae vero parti.: in synodi partiali: definiri possunt.

Ubi inuicem quæritur, quæ causae, aut loci nature 2. partiali afferunt Eccl. tunc prout in loci dispositione supremæ ind. iudicior. reservatas sunt. Sunt autē causae eorum prout in consecrationes et reuocaciones dyoc, sed et opter exceptiones et inappropiaciones; S. Porro canonici

actiones aliorq. majoris momenti, pro antiquitate cognitio est. De his
synodi erit provis. De his nec regula statim jure videtur: ob
Synodi jūlis ē Eccl. universae statq. ex parte dogm. & ex parte disc.
objecta vero deliberationis synodae partes: ē Eccl. partit: disciplina,
us tamē causis exceptis, quae Romi Pontif. iudicio reservantur.

At qua forma deliberandū ē? Juxta omnino canonitarū sententiā
forma celebrationis Conc. in ea sita ē, ut ea vitentur, quae canones
ē decreta oīo infirmarent, hinc

1° removenda ē quaecumq. violentia, ut libertas sit in iudiciis. Acta
enī per vi ē meta posita jure ipso irrita existunt, quae acta Rom.
Episc. II. quae a 19. per dissonā extorta fuerant, nihil unquam
valuerunt, imo ea synodq. latronum nomine usurpata ē.
2° frans ē obq. removeri debent, sedq. enī genuina no habentur
19. sententia, quae Hiero: ita loquentes induit 19. Arminenses
contra Lutheranos: putarimq. sensū transgredi verbis nec in
Eccl. Dei, ubi simplicior, ubi pura cōfessio ē, aliud latius, aliud
corde proferre, ē voluerunt: derexit nos bona fide de malis esti-
matio, unde haec acta multū pondq. habent.

3° requiritur, ut ante iudiciū habeatur sufficiens praeparatio
in examē, unde cumq. v. in ipso Apud: consilio magnā
cōquisitionē facta ene, quae examinis necessitas ex eo patet,

g. X) Eol. me per auctoritatem, non vero per revelationem v. inspirationem praestant.

De Synodorum confirmatione

Pō Synodi celebratione eiq; de reg. confirmatio, quae val. habitis ē auctoritativa & legalis eorū quae in Synodo acta sunt, quare hūc quæri solet:

1° an necessaria sit synodorum confirmatio, & quatenus affirmativa, a quonā sit peragenda?

Ad quæ duo ut accurate detur responsio, a Synodis synodi distinguenda sunt. Ita vero ut de Synodo gēli sermo sit, necessaria sō ē Rom. Pontif. confirmatio, ut eiq; decreta v. habeant, i. patet ex ipsa rei natura nec nō ex vñ consilio facto. Men solliciti semper fuerunt de huiusmō confirmatione. petenda, uti videre praestit ē in episto: a PP. Nivani ad Sylvesteri data, in qua haec leguntur: quidquid constitutum, oramq; ut verbi: omis cōstitutū cōfirmetur. Labbe V. col. 228. nec mō in relatione PP. Chalcedo: ad Leone. Labbe IV. col. 1378. ubi habetur: cō alia quāda pro ver ipar ordinala quicquid ē propter ex lib. statutorū definitivinq; firmitate, manentes quā e. V. Sanctionis univ. eas ē probatura ē cōfirmatura ē eadē. I. q. 1. habet. Max. iāq; pene in de verbi ad eundē Pontif. - q. quide cōsentane

ad e. antipa regulee. Sarr: R. S. II. c. 8. p. 74 20: 1747
 inquis: cano. eocl. vetat, ne decreta abq. sententia Epri Rom.
 Eulene sanciantur. Licet proinde confirmatio tempore potrena
 ut, valore tunc juris praecipua e. bonoratio cui spectat sancti-
 unitu, praesidentia, etc. Confirmatio vero integru op9 amplectitur
 abq. nō suo esse formali constituitur.

De Synodo nationali e. provinciali quae: an necessaria sit potriq.
 pmat: v. metrop: confirmatio? Respondes, negative. Relatio
 est inter hos dignitates e. nos Epri eade nō e. abq. illa, quae
 inter Rom. Pontif. e. universi vbi Epri existit. Quare licet in bono
 Julii Romi Pontif. iudiciu requiratur, ne nariq. tamen nō e.
 Paderbree, Pmatu e. Metrop: virensq. ut illae synodi prov.
 v. nation: nō habeant. Praeterea in canones eocl. q9 nō virent
 nōt hinc praesulib9 synodoy acta confirmandi, neq: nec divi:
 na lege: neq. eocl. sanctione e. juris ad eos, pertinere

Sortiuntur ergo haec bonitua v. sua abq. Pm: Patr. v.
 Metrop: confirmatione. Veni licet hinc in ^{rebo} bonitia quae ple-
 nūq. versantur circa particulariu Eccl: disciplina, confir-
 matione nō egeant, Iq. tamē nostru sedulo curavit, ut
 decretis ad vigilaretur. Sane pō restitutione praesenti disci-
 plina a PP. Trid. facta, periculu esse poterat, ne discipli-

nee eorl. statq. inovaretur perq. synodor. partial: decreta tur-
baretur. Hinc Xistg. V. Constil: Trnense a. 1583. S. Congr. Cong.
munq. demandavit, oia provincialia Constil: examinandi illaq.,
si opq. fuerit, corrigendi. Q. tamē nullā tribuit approba-
tionē, cū munq. hujg. Congr: sit errores, si qui appaue-
runt, expungere. Exceptio fit quoad Constilia Mediol: quae
probari solent fortasse ob reverentiā erga D. Carol. Bor.
maximi hor. Constil: celebrandor. fautoris. Aliquendo
etiā cōtingit, ut Metrop: sponte petant a Rom. Pont:
cōfirmationē, quae solet nunquam indulgeri. Cui anti-
quitq. eae Synodi partiales de quaestionibz fidei etiā
ut decernerent, acta Romā cōfirmanda mittebantur. I.
asserit Inno. I. testaturq. Prosper. Hodie tamē, ut notat
Bened. XIV. in huius Constil: fidei quæst. nō tractantur.
Hinc raro adm. Constilior. acta hor. ad Rom. Pont: mittun-
tur cōfirmanda.

De Synodo Dioecresana.

Ad Synodū Dioecres: qd. spectat, cū Epq. princeps sit in
ua Dioec: in qua jure proprio facultate habet codendi
leges, hinc Dioec: Synodi nulla exigunt Rom. Pont. cōfir-
mationē, sed ex ep̄li tantū approbatione legalē cōfirma-

tionē suā mutuantur. Solent tamē Epī, ut ē apud Bened. xvj
acta inter Romā transmittere atq; viro alieni Juris Eccl. perito
committare, ut de rectitudine legū in Synodo sanctorū certiores
fiant.

De Concilioꝝ auctoritate.

Concilioꝝ auctoritas varia ē juxta varia eorū ē natura. Hinc
alia ē in Conc: Julibꝯ, alia in particulanbꝯ. Pauca de singulis.
Antiquitꝯ nulla dubiū erat de auctoritatis identitate s. Concilii.
Oecum: s. unig Rom. Pont. Ab aec. xiv. cōtroversia nata
ē de Rom: Pont: auctoritate relate ad Conc: utrum superior
cēsenda esset an inferior. At vero hanc disimamꝯ quest.
oportet h. Concilia considerari sū separata, tū cōjuncta cu
Rom: Pont: In priori hypothesis certa ē, Concilioꝝ auctori-
tate inferiōrē esse auctoritate Rom: Pontif. Et cū Epī h. m^o
collecti nec valerent ad Concil. gūle legitimū cōstituend: es-
set eū acephalū neq; Epī representare ullo m^o possent
Eccl. universālē, quā una ē. Hinc ipsi absq; capite suo
adunati, unitate supplere nō possunt, deficiente parte nobi-
lissima ē necessaria, nēpe universalitate formali. Quare in
hac hypothesis in tali Synodo nō haberetur nisi quaedā aucto-
ritas particularis ē dependens.

Si vero consideretur Concil. in Rom^o Pontif. conjunctu, dubiu de
superioritate nō manet, nisi in eo, q. Ep^{or} auctoritates addan-
tur auctoritati Romⁱ Pont. Qui conceptu oīo falsu ē, nā adhuc
Concilii auctoritate dimetienda fieri nō debet auctoritate su-
ma particulari, sed ea ē, quae ex singulor aggregatione co-
alescit. Quo in casu Rom. Pont: neq supra neq infra Concil. ē,
sed in Concil. i.e. seu in corpore caput, q. veluti eū una uni-
tis centru in se oēs auctoritates coniungit. Hinc positu ad-
ucit: proposita dico, eandē prorsq competere Rom^o Pontif.
auctoritate, quae Concilio competit G^{uli}.

Quare decreta ex utroq fonte emanantia ep^o ē prorsq aucto-
ritate habere debent. Hinc decreta Concilii: Cū in quorū Rom^o Pontif.
Constit. unde, sū allegat. Eccl. Concil. deq singulorū auctoritatē in
Ecclesia nra praesto int, nō hinc huius ad auctoritate supremam
Constitutionē, in re dogmat. oīo inalterabiles, in re discipl. sapienter
mutari. Hinc duo regg. evolvuntur.

Corollarium I. Concilii G^{uli} decreta ut ē illi Rom^o Pontif. esse
prorsq informalia. Sed haec informalitas diverse p^obit in
re dogmat. atq in re discipl. In priori em casu haec informali-
tas absoluta ē nō in interesse debent, h^o etia, qui ea continent,
quo sensu dici posset, Rom^o Pontif. Concilio G^{uli} interesse ē Concil. p^oie

Roboratio Potest fieri. Ut in re discipl. aliter se res habet. Decreta enī discipl. in ordinatione consistunt alijq. facti in aliqua veritate quod multis p. b. ratione fieri pō, imo aliquando debet mutari res ordinatis. Hinc decretū discipl. ex se in se ē informabile, quatenus ut reformetur, eade exponit auctoritate.

Corollarium 2. Decreta Concilii p. b. quae dunt Rom. Concilij, p. b. suff. ut p. te a suprema auctoritate editante appellatione admittunt. Appellatio enī ē a iudice inferiori ad superiorem facta provocatio, atq. nulla ē auctoritas istius superior. Distinguenda tamen ē appellatio a revisione q. aliquando locū habet. In re enī discipl. haec fieri pō a plurib. causis, Imo^o auctoritas revisionē peragens eade progredit. Ne appellatio pō a Papa male informato ad Papā melius informatū.

De Conciliorum particularium auctoritate.

Concilia haec particularia j. dunt, dunt enī j. in particularib. locis. Hinc extra territoria ubi obligandi nō habent, quare Concil. nationale leges edit pro natione, provincialis pro provincia, Dioces. pro Diocesi. neq. ultra. Haec per se. Per accidens tamen fieri pō, ut Concilii particularis decretū j. universale fiat, i. vero 2° ter cōtingit, v. ob expressā supremae auctoritatis locutionē v. ob tacitā approbationē. Aliquando enī Pontiff. expresse confirmant Conciliorum particularium decreta. Ut vero determinetur quosnā effectus pariet

hæc Romⁱ Pontif. approbatio, dogmatica a discipl. decretis distinguerenda sunt.
 De vero Romⁱ Pontif. priora confirmet, decreto illud ut quævis legis pro
 Eccl. acquirit e. h. ex legis dogm. natura derivatur, quæ universalis
 est neg. a loci p^{ro} exceptione pati, uti enim in authentica collectione
 juris, si decreta habeantur Synodi particularis eo qd. referantur
 in collectione, universæ imponuntur Eccl. ita dogmat. decreta, in
 Romⁱ Pontif. confirmatione recipiunt, universæ obligat omnia Ecclesiæ.
 Atque de decretis discipl. confirmatione agatur, non ita dicend^{um} est. Quia
 enim disciplinæ natura importet, varietate in locis diversis, hinc ex
 sola confirmatione argui nequit, disciplinæ in Synodo parti: can-
 cita pro Eccl. universali induta fuisse, unde ea semper proce-
 nitur particularis. Notand^{um} tamen est Romⁱ Pontif. diversimode
 hæc decreta parti: confirmare. Ex quæ diversæ confirmatione diver-
 se habentur in jure effectus. Sane ea 2^æ possunt confirmari, v. nū-
 mulariter v. authentice. Si primæ, eorum vis eade propterea manet ac
 si a Synodo parti: processissent et tunc degen^{erare} v. reformari
 ipsa prosequunt in reg. particularibus Synodi. Si vero altera in-
 tingat, eade decreta amplius non sunt synodi parti: leges, sed le-
 ges evadunt propterea pontificiæ. Quare a reg. parti: Synodo re-
 queant innovari ab ipsi Sedis Ap^{osto}licæ veneratione. Quæ vero spectat
 ad tacita confirmatione, duo fieri per similitudine, ut synodi

partes: decreta leges sunt universales. Sane saec. IV plura habitabant
personae: consilia in Oriente et recentior quaedam in oriente quae de dis-
cretis in diversis, de provincia in provincia: incerta sensu sine sensu ad
Episcopos universos per venerunt.

De collegiis ordinis senatorii.

Collegia utique ex quodam veluti Episcoporum senatu constituantur, qui
eorum et veluti consilium, ut eorum statim determinemus, perpendere
oportet institutionem, species, auctoritatem, munera, quae in collegio
universo in quodam collegii membris competunt.

De institutione collegiorum ordinis senatorii.

Hic mos quotidie in usu fuisse videtur in Eccl. ut Episcopi in diocesi ad
administrationem nos vocarent presbyteros, ex quo factum est, ut non unus
Episcopus, sed omnes Clerici in Episcopo et sub Episcopo regerent Eccl. gubernare.
Ita res se habuit usque dum in diocesi una erat cathedra: Eccl.
multo fidelium numero variè quidem creverunt in ^{Episcopos} praefectis,
et ceteris ecclesiasticis et aliorum collegiis. Porro in ceteris dualia
collegia erant Eccl.: et Haec: sed inter cetera amittere videban-
tur iura illa, quibus gaudebant veluti membra collegii Eccl.
cathedrae. Quare dignitas senatoria penes ceteros in Haec. Eccl.
secula remansit, quae quidem dignitas temporis progressu magis con-
firmata est.

Quandoquidem medio sæc. V. inducta est penes clericos communis vita et quod
 cum Episcopus capitula ex familiaritate cum Episcopo dignitas senatoria in episcopatu
 cepit confirmationem et licet tractu temporis desierint clerici in Episcopo vi-
 vere, hoc tamen auctoritas multa detrimenta accepit. Proinde indultum
 est pro diocesis regimine veluti caput quoddam secundi ordinis, quod ex una
 parte subieciatur Episcopo, ex alia ceteris prefigeretur clericis. Inde
 Bernardus orta putant voce capituli, quasi unum caput in diocesi.
 Alia etiam collegia clericorum capitula dicta sunt. Verum postea nomen ca-
 pituli penes clericos remanuit. Eius cathedr. aliq. collegia capi-
 tula collegiata s. cathedralia collegiata et dicta sunt. Universorum vero
 capitulorum membra canonici nuncupati sunt, quo nomine antea
 et quicquid eorum appellabatur, quia velut erant in canone Eius alii
 eiusque, qui participabat de portione canonice. Eius nunc erat alibi
 Nunc hodie canonici dicuntur, qui alijque capituli membra
 existunt. Dignitas capituli una non est. Sed capitula cum collegiata
 spectat, licet in se majoris et minoris aestimantur, juxta majorem
 et minorem honoris signum cum vicaria s. ob majorem aut minorem lo-
 cantitate, in quo ab eis sacra peraguntur, remane quicquid pariter
 intelligit, capitula hoc collegiata assumi non posse in eis jurisdi-
 ctionem exercere, quia hoc capitulorum prepositi nulla habent juris-
 dictionem. Proinde capitula insigni et impice dignitatis in ordine ad ea

qua jurisdictione aliquā exercebant, adhuc sunt, alia deinde ^{regunt} ~~regunt~~ capi-
tula, quibus aliquis præ prælatos inferior s. abbas. Cu. vero prælatos
eorum auctoritas ep̄i assidue et auctoritati capitula hoc assimi-
lata fuerunt capitulis cathedr. quæ capitula hæc ^{cathedræ sed} ~~potest eandē~~
^{abbatibus appellarentur.} Quod quidem itaq. capitula ne cado gaudent
auctoritate - ne dignitas senatoria hor. capitulor. relatione habet
ad sedē, cui a consilio nec capitula assistunt. Hinc verū ē dī-
gnitas capitulor. cathedr. quæ

1°. at. una ē. Dignitas Ep̄or. inter se copulator, ita ē una dignitas
capitulor. cathedr.

2° ut metropolitani præsent suffraganeos, prout metropolitani, ita
capitulu metrop. præsent capitulo suffrag. et. Hinc s. consi-
ex huiusmodi analogia, capitulu Ecl. rom. pro oibz capitali po-
tiorē dignitate obtinere. Capitulu h. ē nō collegiū Ecl. Lateran.
sed collegiū Sacra Roman. Ecl. Cardinaliū. h. oī collegiū p̄m̄to
meritis suis ob potestatem presbyterii rom. De quo collegiū
pena jo. Drang. De Collegiū Cardinaliū.

Primi Ecl. remotionis clero Rom. Ecl. presbyteris consistat v.
etia aliquibz diaconis qui adiecti ē in mandatis erant titulis
presbyteriē diaconis Rom. Ecl. huiusmodi ceteri maiores ad re-
nos exclusionē Ecl. Rom. capitulu constituebant, verū rom-
lis insequentibz ē ceteris nec. It. in capitulu Rom. p̄m̄to etia

nonnulli Ep'i cooptati sunt, ob sollicitudine re. que Pontif. inherere
 bat oīi Eccl. Item gravē negotiū dīcūtiū fuisset Pontif. ad
 se vocabat proximiores Ep'os nēpe Ostūense, Albānense, Insulanū
 Praenestinū, Portūense & P. Rufinū. Quae proximae dīce: etiā Silva
 Candida vocabatur. Porro isti vti antistites ordinarii Romae vinora-
 bantur, volebantq. cū cetero Rom. ad Eccl. Later. accedere & assis-
 dere Romo Pont. qui ibidē sacra operabatur. Tūc maxima fami-
 liaritate cū ceteris Rom. & praesertim Cardinalibz Sacri Rom. cōs.
 iuncti sunt, unde additi sunt Clero Rom. cōordinati & velut par-
 te cōvivuerunt ipsiq. Romi Cleri Cardinaliū ob assistentia Romo
 Pontif. prestantia. Itaque propter praeter Rom. presb. ac diaconos
 fructus etiā Ep'i, qui suburbicarij dicti sunt, Cardinaliū col-
 legio fuerunt annumerati, hūc 1us fuit Cardinaliū gradus, n.
 Diacon: praesent: ep'oz, sed praeterea cetero facto ē ut etiā de-
 nūc aliq. Eccl. in amplissimū h. collegiū copularentur eme-
 nito. Cū enī Rom. Pont. controversias ex lo's orbe debeant dirimere
 hūc sapientissimae ex oī orbis plaqa nos ad vocat consiliarios, qui
 nēpe leges & mores sua nationis appone valeant, quare colle-
 giū h. temporis progressu Ep'os suburbicarios aliq. Eccl. me-
 ra ampliatū ē.

Ex quibz haec colliguntur

1° Eccl. Rom: Cardinales alios obo no fuisse quā ego de Eccl. Rom.
ordinariū cetera presbyteris ē diaconis cōsistente, qui auctores respectibus
Eccl. n. viribus erant inordinati, quēadmodū aliaq pariter in Eccl.
presbyteris ē diacon. nunc respectiva Eccl. cetera officabant, proinde
2° recentes cardinales plurimū ab antiquis distare. Sunt enī hī tem-
pore Epī, presbyteris ē diacon. Cardinales longē vero hujusmodi appella-
tione haec congruatur. Erant obo Romae domus quaedā veluti hos-
pitales, quibz eximii atqz solent pauperes, viduae, pupilli, senes,
quibz domibz morabantur diaconi, qui qz in locis erant adhibiti
diaconi cardinales dicebantur, unde diaconia nō promouant
Habebant etiā unguī domus oratoria n. sacella aduēta ad usū har
hospitalitū domoz. Paulatim exoleverunt quozqz aedibz dimis dia-
conice nunc solū sacellis atqz oratoriis adherit & ab iis ceteris
diaconi Urbis Romae, qui iisdē sacellis praesent, dicti fuerunt.
Itaqz unguī diaconice per XIV Urbis regiones essent distributa,
hinc qui in praeferebantur, diaconi praese regionis appellati
dicti qz etiā cardinales 1^a & 2^a etc. regiones, n. a regione, i. g.
diaconia sita erat, invenitqz temporis antiquitate hujusmodi appella-
tione diaconia nunc ad exemplū ^{cardinalis} praes qz: diaconia cardinalis
hujus v. illig diaconia, ex gr. S. Adriani. At vero XIV hinc

Decem cardinalibus additi sunt alii IV qui Ecl: Lateranensi aut
 S:mo Pontif: in ea Ecl: celebranti in ea Ecl: ministrarent atq:
 ut refert Panvinus in libro de epist: , similes e: decem cardinalium
 altaris Later: ministri fuerunt appellati, quibz vrbz deniq: nom:
 titulu: .c. S. Iulij in Vaticano a Leone X adiuncti e: varij
 in quibz sunt presbyteroz cardinalium numerq: , na: olt: fuisse XXVIII
 usq: ad Honor: II po: que mutationes plures passi sunt. Si eni
 tantum p:imum cardinales doli sunt, ut observat Thomasling
 Vetus. de: 7. c. L. II c. 113. Saeculo vero XI i.e. sub Leone IX
 Epi: apparent cardinales. Subscripsit eni Umberto Silva Card:
 cardinalis Ep:us Ecl: Rom. Cardinales ante dicebantur no: co-
 templato Ecl: episcopalis, quae propria eoz erat, sed Ecl: S:tan.
 Later: Romae, in quodam affigebantur e: inordinabantur
 q: soli in Ep:u: numero VII ita sacra mysteria peragere poterant.
 Henr: S. Petrus Dam: . lib. II. ep: 1. Lateranensis Ecl: sicut
 Salvatoris e: insignita vocabulo: q:is universi om: exiunt e: eia:
 for ita mater e: quide: apex e: vertex e: vni: per orbem Eclesia:
 Haec VII habet cardinales Ep:os, quibz solis po: quod: sacra
 illud altare vult accedere ac divini cultu: mysteria celebrare.
 Ea de re etia: numeru: cardinalium habens: duorum n: immo
 XIV, deinde XIX, cardinalium Ep:oz VII, sed in Callist: II Ecl:

episcopus S. Ruffinus et Secundus: alias. Hinc Cardines episcopi Tortinensi
universis est ut iustitiam dicant, incorporaret, idcirco Vi tanta
remanserunt episcopi cardinales. Unde collegitur et dixerunt: pro
pter hoc et episcopi cardinales ante sac. XII numerum fuisse per
creatum, imo prout testatur Osmundus Papia ad cap. presentia
te redacti sunt, ut non essent nisi 1400 iuxta alios, postea ipse
novum 180 viventes i. e. III presbyteris, IV diaconis, quando Vi-
colus III fuit ad pontif. assumptus a. 1272. 90. Nicolus III tempore
ea anteq. aliquantulum e cardinalium numerus, non ita came, ut sac.
XIV viceram excederet. Ut enim Bernardus ad 1331 narrat
in Gallie rex Joanni XII duos presentaret Gallos, ut card.
nalia dignitate eos augetet, vniu. dicerat Pontif. tante recipit,
respondens q. p. XX cardinales, de quibz XVII de regno Francia
bngue traxisse nominatur, existunt in collegio memorato.
Clem. VI mortuo anno. 1352 unanimi consens. cardinales statue-
runt, ne XX plures essent. A. 1378, in Urbano VI. creati e,
erant XXIII, occasione schismatis, multo crevit cardinalium
numerus. Inadvertit Thomassinus. Urbanus VI. volens in-
dualis de se ad Clem. VI. una die XXVI. creavit n. ut alii
volunt XXVIII. Ita. Iuvenalis Ursinus Aegypti Remensis vitarum.
VI ait a. 1381 in Clemente Avinione fuisse cardinales XXXVII.

in Concilio Basil: statutu ē, ut cardinales numeru XXIV nō ex-
cedant. A. 1447 in cōclavi quo Nicol. V electus ē, cardinales nume-
rati sunt XXIII, cōclavi in cōclavi Pū II ē Sixt. IV in cōclavi
Callisti III tantu XV - in Pauli II XIX - Sixt. IV nūca habita-
ratione decreti Conc. Basil: supra rēs p̄ciores nos cardina-
liū numeru maxime auxit, inq̄ exemplū Alex VI. recentis ē
Nullq̄ tamē hor Pontif: vetere LIII numeru exivit, imo neq̄
requirit attingit.

In Rom^o Pontiff: p̄mū, prosequitur de Sacerdibz, fuit Leo X qui in
magna illa XXXI cardinaliū creatione antiquū numeru exivit. Sub
eius p̄lq̄ minꝰve LXX cardinales simul adventes fuerunt. Subindē
Paul. IV cardinaliū numeru lingua respondente LXX r̄is quos ex
senioribz de mandato legis Moyses assumpsit ē LXX discipulis
Xī retinendū decrevit. Sixt. V q̄ etiā hodie observatur, his quoad
numeru ē originē hodiernor cardinaliū delibatis, quare p̄ctū ē
aliquid r̄is eorū munera adnotare.

De cardinaliū numerisq̄, duo enī dicend: eligere Rom^o Pontif:
viz in regenda Eccl: perpetuo assistere. Sane ipse stat ad solū
cardinaliū collegiū S. Pontif: eligere, ex cōventionē, ut fecerūt, Nicol:
II qui floruit mediō cr̄ister s̄cū XI. Sublata enī fuit veta Eccl:
disciplina, quā in q̄m electione totq̄ clero c̄ plures de populo ad-

libebantur, nulla habita curi: e sacrae differentia, ne ex tanta
 elegantia frequentia Sum Pontif. electio potius perturbari quā expe-
 dii videretur. Adprobat inuicem cardinales Rom Pontif. qui eis negotiis

ex parte committit. vocatur a. S. Berni de card. IV. colla-
 terales, cardines Pontificis, ipsiq. ultimi consilium de confirmandis
 Inno. III, exp: Reverendissime: Sunt autem sacrosancti inter
 fratres nostros, qui nobis cardines existunt - Leo IX, qui ante
 Inno. III floruit, vocatus est Michael, petrus. Epus, in dicitur,
 q. sicut cardines totius regis ostent, ita in Petro e ipso successores
 totius Eccl: disponentis emolumenta, mox ut in regibus infert, unde
 e deinde ipso cardinales dicuntur, cardines atq. illi, quo cetera mo-
 ventur, propinquis adherentes - quoniam patet ja nō ab intitu-
 tione aut inordinatione aliq. Eccl. cardines vocari, sed a majori
 adherentia Pontif. Romi, cui in interrogantur, consilium atq. gravi
 culpa reticere aut ambiguis verbis obducto proficere nō possunt
 etiāsi provideant, ab aliis cardinalibz aut ab ipso Pontif. respondēd.
 Petri et nō sit ratio nabile, superiore inferiori, ubi q. nec card-
 natum consensu casgere neq. eos exequi consilia S. Pont. sentitur.
 Ex tanta cardinalium dignitate mirū nō erit, si patriarchis, prim.
 metrop. atq. epis etiā in synodis hodie precedant. Bened. XIV.
 Syn. d. XIII. c. 1. nō nisi neq. epis neq. presbyteris obnoxijs.

eor decorantur, cardinales quippe pro totius Eccl. regimine a S^o Rom. ex
 toto terrar orbe adsumuntur. antequam e^{ss}ent epi unus v. alterius diocesis abilita-
 ti progressum, q. quidem etiam in archid: obliet, qui ratione sui officii
 antipresbytero praee, licet ratione ordinis eadem subesse teneatur. c. l.
 de off. antipresb. Consulto dixi: hodie praecedant, quia ut testatur
 Ludo: Comensio, in prooem: ad regular Bonell: epi usq ad Clem.
 II e Ioan. XXII, medi cardinales praecedebant, sem etiam dignitate
 deprimi e gradu imminui arbitrabantur, si forte ad cardinalatu
 assumerebantur. Quodpiu in vobis eloreu datagat ^{discretatione ed.} ant. 1756 Pa.
 veniae: dell' antica preminenza del cardinale. Sublime hunc
 cardinalium senatu amplissimis privilegiis Sum^{us} Pont. decorantur
 de quibz late agunt Taurisio, lib. I de consiliis, art. XII -
 Barbosa, juris eccl. univ. lib. I. c. 3. e 4. Tassinio: de epistibz,
 titulu e draconis cardinalis. Bened. XIV. De Syno. l. II. c. 5.
 Primo, igitur cardinales in Eccl. quaz sunt titulares alioq eor
 titulu subiectis epi gaudent juris ditione, ratione cuius
 si in curia possunt beneficiis referre, eaz reservationes
 acceptare, vritate eaz/ coarctatione
 ea oia exequi, quae in Eccl. mar diocesis ratione jurisdictionis
 ab epi peraguntur, ideoq cardinales licet epi no sint pos-
 sunt tamen in suis titulis famulantes e inditi minores ordines,

superiori

de jure abbate Tom II Disp. X cap. 4.

m. 4.

2° ad cardinalatu promoti statim a patria potestate solvantur
et si regulare aliq. institutu profiteantur, ab obedientia suorum
superiorum solvantur XVIII. q. 1. Si eni etiam pater civili

dignitates patriciatu q. patris potestatis dissolvit - inst. q. 1°
n. 1° q. patris potestatis solvatur - potius pater i. cardinalis expe-
dit, qui totius orbi cath. pater reputatur.

3° Rerum ititer insequentes S. R. E. cardinales v. eorum domos inva-
dentes aut ad h. faciend. alios compellentes v. quolibet m^o
eorum personas offendentes, de crimine laese maiestatis puniun-
tur - Leo X. const. incipiente temerarij - quae e. x. in Bullar. I.
Qui etiam eorum filii e. nepotes ad retinendas v. acquirendas
eccl. dignitates redduntur inhabiles, q. p. v. etiam ad no de-
clarantes h. crim. S. R. E. extendit Const. infelices

4. Si veliant cardinales testamenta corrigere, possunt in scriptis
schedula una sigillo absignata aliq. testibus aut sollemnitate perficere,
^{quo iur. regis}
a tempore Greg. XIII. fr. v. p. e. testibus de Luca, 6° Dis. de
testam. Venerit insuper Tit. IV. extensioni quoq. habitu are-
leni cardinales de tempore, hinc in Const. ang. 1275 et alii
patent, rubra p. i. insigne e. purpura illis convenit, ut

intelligerent se debere usq. ad sanguinis effusione in Roma Ecol. de
 fensione persistere. - Q. ex formula constat, quae ipis ruber pater a
 Sum. Pontif. traditur - in ceremonia. Hic ut pateret orbi
 angusta e regia eor. dignitas, quae per rubrum colore apprimere de-
 signatur. Sicut enim purpura adeo regibus e imperatoribus convenit
 ut. Mo. facile de crimine affectate tyrannidis conveniretur, quod
 quae purpura esset. Sicut in quidam annali apud Italian. Aug. ne-
 rui quae de tyrannide affectate accusavit, Delator quoniam argumen-
 to improberet, interrogatus, purpurei inquit vestimenti ex serico
 habet. ideoq. S. To. Chr. hom. 32: aliaeas vestes, aureos cal-
 ceos, purpura ad dradem inter regia maiestatis signare
 auit. Sicut tamen qui principibus, ab Innoc. IV. anno 1244
 Datus esse pater rubrum iis cardinalibus, quibus regenda comitte-
 bantur terra Ecol. v. iis qui mittebantur legati a latere q. p. p.
 aut per consuetudine aut per expressa concessione Pauli II. orbi
 cardinalibus data e. In concessione vero rubri pater purpura etiam
 in quotidiano usu permittitur esse utendunt. Paul. II. sub iisdem
 pontif. rubri pallii cardinalibus dedit, quo equitantes cir-
 culerent equos e mox publice deiecit, nequis alig. praeter
 cardinales vireta peneret virgine. - Graevius in vita ejus.

Cū autē hæc cardinalatq; insignia tantis cardinalibq; a clero secu-
 lari assumptis essent concessa, Greg. XIV etia regularibq; rubricis
 leu indulxit. Deniq; ab Urban. VIII om̃inentia titulq; oibq; cardina-
 libq; datq; ē, cū antea Illi dicerentur, tantuq; etia fuit, ne quis
 aliq; præter electores eccl: S. Rom. Imp: cōstitulo usurparet.
 Ultimo monent 3^{em} hodie esse gradū & ordinē cardinaliū: sunt
 vi Ep̃i: Ostiensis, Portuensis, Sabini, Traneſting, Albani,
 Tusculani, qui suburbicarij etia vocantur Ep̃i. co q; eor dioc-
 ceses sūt Romæ adm̃ proximæ ē cōſiſtingue. Ratione enj
 proximitatis dicuntur formaliter in dioc: residere, licet ma-
 terialiter in Urbe morentur. Bened. XIV. De Syn. D. VII. c. 1.
 Præterea 4 sunt presbyteri, demū XIV diaconi, qui oēs simul
 sumpti septuagenariū numerū nō excedunt juxta memora-
 ta Xpi ṽ constit. Et si vero cardinaliū collegiū unū corpus
 cōſtituat cū Rom. Pont. sicuti Capituli Patr. et Ep̃o, tamē
 Sede vacante nequeunt Cardinales ineq; apponere iis, quæ pen-
 tificiā respiciunt auctoritate, nisi tale immineret periculū, ut
 aliter provideri nō posset, uti cōſtingeret in casu schismatis.
 Possunt sane Cardinales hac occasione Synodū Gēte cōvo-
 care, licet ea regulariter auctoritate Rom. Pont. sit celebranda.
 Attentis demū prærogativis, qualitatiq; meritis, quæ a Conc:

Trid. Ses. XXIV. c. 1. Ref. requiruntur, solq. Papa eligit Cardina-
les e delevat, sed tamē ad instantiā e presentationē Imperatoris
Regnq. Nova legentur ap. Baj: Rinni in notis ad Muratorii
Ann.

Anteq. hui. paragrapho fine. imponam, pro Cardinalibz in
Urbe presentibz opportune ē advertend nonnullos extare Constitt.
quas integre profert Ignat. i.e. Const. edita a Clem. XIV.

D. 3. oct. 1732 „ad perpetuā“. Pro recta directione bonclais ē
re. Sede vacante agendar. Itē Constitt. ejdē Sp. sub d. 10. jan.

1734 „Pastorale“ super optiones tituloz Epōz suburbicanz
e S. Collegii Decanatq. Constitt. pariter Bened. XIV sub. 3. febr. 1735

„In regimine“. Super pecunia Cardinalibz ad instar distribu-
tionū pro presentia in Curia ^{San} (consecta, qre „Protolu“ vocant.

5 demū Constitt. altera ejdē Sp. sub d. 23. Nov. 1741 super
ritibz in Cardinaliū funere adhibendis, quae incipit „Praescripta“
aliq. plura quae idē S. Maria ex vetustis e venerationibz
monumentis vix Card. erudite perstravit.

De auctoritate Collegiorū Ordinis

Senatoriū Sede vacante.

Exordimur a Capitulis Sacrl: Cath. Hor auctoritas Sede
vacante major ē ac Sede plena nōq. dupliciter considerari i.e.

quoad epi electionē ē quoad dīcer: administrationē. Quoad, ē
 variā fuit eccl. dīplina. Immo em̄ clerg ē populo epi eli-
 gendū iurabant; sac. VIII populo exclusū ē. Demū etiā clerg ab
 h. munere prohibitus fuit; Eccl. Bath. Capitulo excepto. Quare
 in decr. Greg. IX tribuitur Eboracē Cath. Capitulo i p epi eligē.
 Cū q. tamē pene erravit, cū Romi Pont. sibi illud reservavit.
 Q. vero ad potestatem spectat Capituli dīcer: administrand. Sede
 vacante, in epi una cū Capit. suo administret dīcer: hinc fit
 ut Capit. auctoritas sede vacante, ea iure nō decessendi po-
 tē augeretur ut forenses loquuntur. Hinc ad metiendā aucto-
 ritate hanc regula traditur hec: Sede vacante iurisdīctio
 epi ordinariā in Capit: devolvitur, nisi aliter a iure cautu
 sit. Circa hanc regulā observari debet:

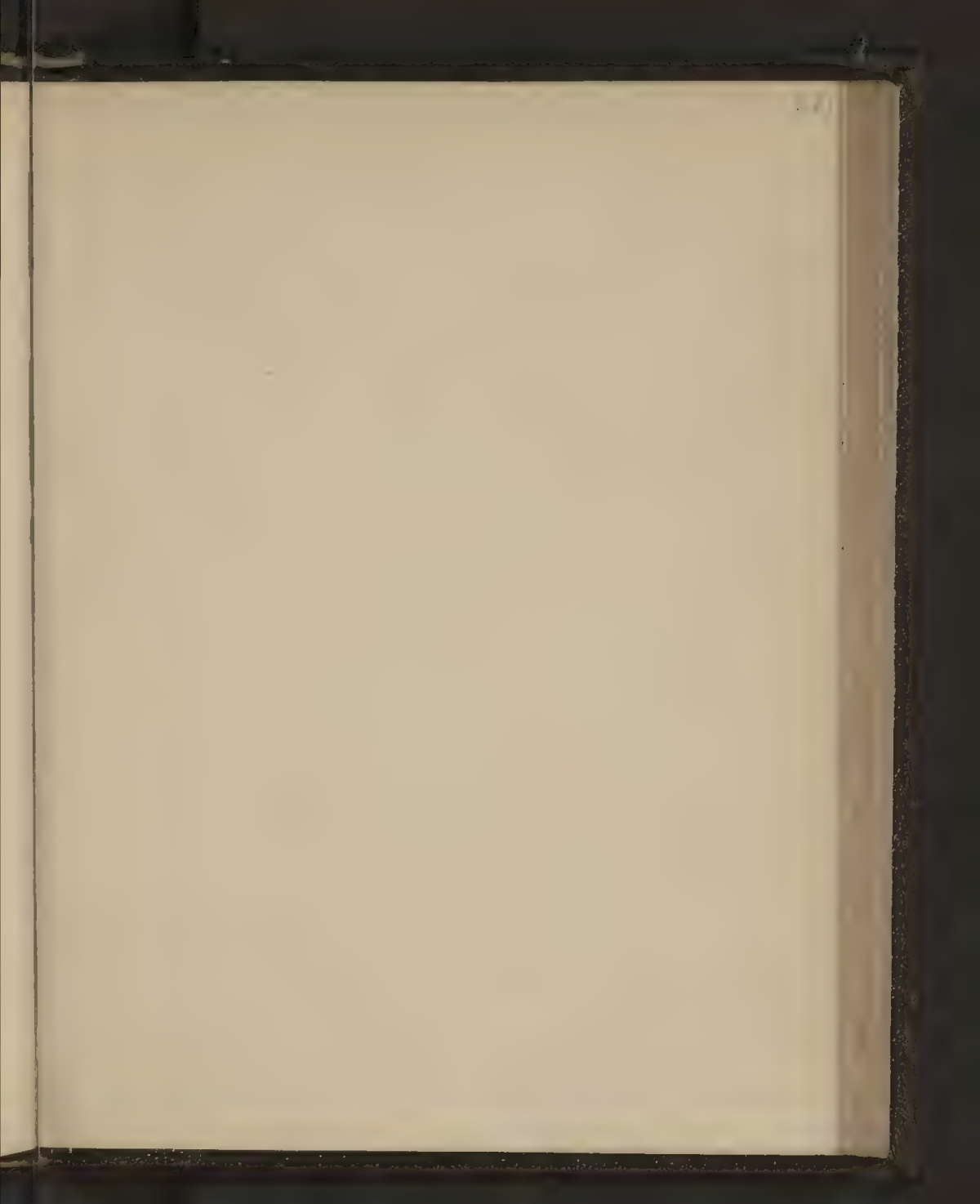
- 1° potestas quae in Capit. transit ē tantū iurisdīctionis, nō
 ordinis, quae persona nequit moralis esse.
- 2° potestas iurisdīctionis quae in Capit: devolvitur, ē potes-
 tas iurid: ordinariā, quae nō pōtē competib epi quae epi , nō
 vero extraordinariā, quā epi ex aliis habet titulo. In iure
 em̄ nonnullae exceptiones inductae sunt Capituli, iurisdīctionē
 coarctantes. Q. ex eo fit q. statq̄ Eccl. quae suo ē viduato pa-
 store, consideratur ut statq̄ anomalq̄, unde pōtē interregno

assimilari. Quare s. canones regimē Capit: sic considerantes, non
 nulla decreverunt, quibz exercitiū veneretur jurisdictionis, quā Ca-
 pitū: pollet. Cū autē ea sit interregni natura, ut ab interregibz
 nihil possit de statu regni mutari; sed tantū eis cōsuli negotiis,
 quæ absq; detrimento nequeant differri, hinc canonibz statutū ē,
 ut sede vacante nihil possit Capit. in dīveris mutare, sed sola ha-
 beat facultate expediendi; quæ bono Eccl. regimini necessariasunt.
 Quom' autē Capit. hujusm' debeat jurisdictionē exercere?
 Diversa ē hodierna ab antiqua disciplina: antiquitq; deputabatur
 oeconomus, qui bona Eccl. temporalia administrabat; jurisdictio
 vero a toto Capit. exercebatur, s. per arch. collegiales s. per vicarios
 s. demū per se simul ac per alios, ita ut canonici aliquas facul-
 tates cōcederent vicario deputato, reliquā vero jurisdict. apud se
 retinerent. Ita factū ē usq; ad Trid. Patres vero Trid. in vni-
 versā certimantes hujusm' discipline, senserunt in primis per arch.
 collegiales non satis expedite Eccl. negotia administrari, faciliq;
 per singularem personā peragi. Hinc Less. XXIV. c. 16 statuerunt,
 ut exclusā administratione collegiali eligeretur a Capit. Vir:
 qui capitularisq; dicitur. De quo nunc agend.

De constitutione Vicarii Capitularis.

Ad constitut. trid. tramites Capituli intra viii dies a morte Ep'i

debet Vicariū capitulare eligere, qui proinde sit, necesse ē nō-
 tia opportuna praedita; itaq; v. Dr. v. saltē licentiaq; in scientia
 cano. Q. si negligens Capit. in h. Vicariū eligendo, statuti ē
 a Trid. quomō possit huiusmodi negligentia suppleri. Tā vero Eccl.
 vacans v. suffraganea ē v. metropol: v. exempta: si primū,
 pō VIII dies Vicariū Capit: deputatio ad Metrop: devolvitur.
 si alternū, Vicariū deputabit antiquior ex suffraganeis Epōq;
 si tertiu, Vicariū ab Epō proximioris Eccl. eligi poterit. Pō
 tamē contingere, ut simul sint vacantes ē suffr: Eccl: ē me-
 trop: ē tunc v. ambo capitula negligentia sunt v. alternū;
 si alternū, statuti ē, ut Capit. metrop. suppleat negligentia
 Capit: metrop. si primū, Epōq; antiquior ambo negligentia
 supplebit. Si deniq; oēs fuerint negligentes, supplebit Pont.
 Rom. per Congr. Epōr ac Regal.

S
 na
 cl
 pe
 au
 A
 cl
 b
 g
 o
 in
 h
 g
 M
 f
 i
 co
 g
 W
 in

S. scientia s. mox integritas ē mediū necessariū quo clerici sibi vene-
rationē cōstituant. Hinc. Trid. Sess. 23. c. 7. constituit, ut Ep̃s antequā
clericū promoveat ad ordines, Debeat eundē examinare, nō solum circa
personā, aetate, vitam, verū etiam circa scientiā moxq; probitatē. M^o
autē quo h. examē fieri solet, pendet ex prudenti Ep̃i arbitrio.
Ad eandē clauē pertinet exercitiū sacrorū ministeriorū singulis
clericis pro suo ordine injunctū, tunc enī poterit clericū sibi venera-
tionē cōstituire, cū se in iis, quae ordinis sunt exercuerit. Hinc anti-
quiq; nemo ad ordines promovebatur s. min. s. maj. nisi p̃mō ad ex-
erceret Ecclesiae, in qua sui ordinis ministeriū exerceret, q̃uā disciplinē
instituit Trid. sess. 23. de ref. ne clerici in vestib; vagaren-
tur. Praeterea ad eandē clauē revocatur exterior clericorū cultus.
Primis saeculis exterior nullq; cultus fuit clericis impositus, anti-
quiq; cum h. una sententia erat, ut clericorū habitus modestiā prese-
ferret, nullo facto discrimine, inter habitū laicorū ē clericorū,
eo nō facie, ut clerici a laicis nō distinguerentur ē illa a reli-
giosis Xana persequentib; nō cōprehenderentur. Attamen sae-
vi s. quo ad comā s. quo ad vestes clericis exteri a laicis distingui
sunt; abradere s. quidē reprobant comā, ad monachorū exemplū.

in antea consuevit hanc saecularem vanitatem deponere deo ariet,
hinc ead. disciplina hanc consuetudinem ob id clerici in iunxit. Eodem
tempore vestis induta est qua clerici a laicis distinguerentur, in
oriente quidem, quia plures monachi ad episcopatum promossi induendas
curantur vestes monasticas in clericis sibi subiectis, in occidente
vero barbarorum invasionum occasione, quia neque laici imitandas
voluerunt breuioribus barbarorum vestes, clerici vero longiores retri-
nuerunt, iuxta veterem Romanorum usum. Cum autem istae vestes ma-
xime clericis convenirent, praecipue postea fuerunt, cuius vero
formae, cuius coloris haec vestes esse debeant, canones non debet
mixturam. Attamen in ist. res. c. i. determinandam reliquit prudenti
Episcopi arbitrio, ubique tamen niger color indutus est et ea forma
servata, ut ad callos usque varicos pertingat, praesentis vero in
sacris functionibus divinisque officiis peragendis.

Ut clericis ubi veneratione civitatem, non sufficit, ut possibiles per-
fingantur officiis, sed etiam requiruntur, ut quaedam videntur, quae in
clericali statu sanctitate requiruntur copiosi. Tunc per canones plura
clericis prohibita sunt, quae laicis aut tolerentur aut permittun-
tur. Tunc

1° clericis interdicitur ut in 1° intractabiles, sed qualibet intractabiles,
quae aliqua intractabiles specie regere valeat. Quare vestis

habilitatio in feminis, utraqueque exceptis v. ut inspiratione parentibus
Tit. vii. l. iii. de habilitatōe clericorū ē mulierū

2° Prohibentur esse in iure omnis secularibus. Ratio ē, ne clerici
iis vacantes, a div. servitiō nimis abtrahantur nec ob ^{gesta} male
administratiōe aliquando infamiae notā incurrant. Hinc ob
causā iis prohibetur negotiatio, nō quidē impropria
sed quae verā importat rerū emptiōne, ut inde in eodē statu ven-
Tit. 50. ne clerici v. morachi secularibus negotiis in iureant

3° Prohibentur eis quaedam artes, quae in mansuetudine ē pietate
statq. clericali maxime convenire censentur. Hinc nequeunt ex-
ercere artē lanior, chirurgiā ē medicā. Aliquando tamē abini-
clerico indulgetur oportet dispensatio, ut possit artē medicā exer-
cere, nō chirurgiā

4° Vetantur ludī, in praesenti, quorū exitus potius a fortuna, quā
ingenio dependent ē designantur in canonibus nomine ale-
ar. Hi vero, citā laicis, sub gravibus poenis interdiciuntur, prohi-
bentur a portu clericis, quī hi ludī nec interesse possunt.
Sed in specie q. nostra nō determinat, qui sint hi ludī, nā
praeter antiquos canones, Conc. Trid. sess. 24 c. 12 Ref. Jero-
vit abstinendū clericis ab universis illis ludīs, relinquens
tamē Episcopis iudiciū determinare pro ad, iuctorū diversitate,

personas, locos, etc. qui ludi sunt illis - Bened. ^{XIV} Synod. II. c. 10.

5° Prohibetur venatio - Canones sunt absolute clerici venatores gravissimis plerumque poenis - L. I. Tit. 24 de clericis venato-
ribus - Bened. XIV. Synod. II. c. 2. Attamen doctrina communis
duo venationis genera distinguit: alterum clamorosum q. magno
hom. canisq. apparatu exercetur; praesertim ad grandia anima-
lia capienda - alterum vero quietum, q. multis rebus v. armis etia
vel penis adhibitis canibus ad minores feras capiendas exerce-
tur. Quare licet canones absolute prohibeant clericis venationem,
eis tamen non nisi clamorosa vetita censetur.

6° Clerici interdiciuntur spectacula scenarum, et praesertim
quia inhonestate rebelle possunt. Tunc canitur e, ne clerici
choreas agant aut eis intersint, ne personati immedant, ne abq.
necessitate tabernaculi adeant - Lib III. T. I. De vite e honestate
clericorum.

Ex hinc obq. patet, oia clericorum officia n. positiva n. negativa
h. mti praescripta, ut neque clericis praescriptum sit, quidquid e
absolute necessarium, ut sibi venerationem conferant, vetitum autem,
quidquid huius oia. Gravissimum vero aut levissimum aliquod ^{canones} per prohibetur
propterea res maiorem v. minorem habet relationem ad venerationem de-
mini consideranda. Ad q. fine diversitas e consideranda. condi-

nis ē gradus, quē clerici obtineant, ut uniusq; gradui temperata sanc-
tetur coe'dictio.

Præter omnia specialia aduent officia, quibz nō oēs neq; eodē mō adstringan-
tur. Ad hoc pertinent celibatus & div. officia, canones enī ita sanxerunt celi-
batz legē, ut clerici abhorrerent a cogitationibz carnalibz & pruritiones essent
ad unionē in Deo per studii orationis, quæ in veritate div. officii obtinebatur.
Ita clericiq; viri venerationē rite iunctiōis de div. officiisq; in Trid. rebz
hūitatis remiserūt de celibatu.

De celibatu. Longg enī, si velis oēs de clericorū celibatu lites dissolvere.
Hinc enī legē præter vetores hereticos præserti impugnaverunt protestantes.
Dixeruntq; ea nō mō inutile & perniciose, verū etiā juri naturæ & di-
vinitati contraria. Sed hec nimis friv. ut potius ad jg publ. pertineant.
Investigemus potius variā Eccl. disciplina hac in res. Vidit itaq; Eccl. in diffi-
cili nexu inter celibatū & clericorū statūq; enī rite uxore ē, ut ait Pailq,
cogitat, quomō placeat Deo, sed qui in uxore ē, cogitat, quæ sunt mundi &
divinæ. Clericorū vero ē cogitare, quomō placeat Deo, quare ab antiquo
sancta lex ē castitatis perpetuæ ē abstinētiæ a matrimonio p̄o cōven-
iis præserti majoribz, sed ut rite hanc legē expendamus distinguamus o-
portet, matrimonium ab qj usu. Consideramus celibatū legē signatēq; rite.
Sunt clerici p̄ ordinationē nuptias contrahere signatēq; eis prohibet
usu. matrimonium ante ordinationē contracti. Si vnde de quorūlibet

varia hujus discipline discrimina, quae 1. quoad majores, 2. quoad minores ordines
in orientali & occid. viguit. Evid. Duplex itaq; sit articulus: in 1° loquamus
de lege celibatq; quae vetat clericis matrimonium p^o ordinatione, in 2° de
eade lege quae clericis vetat unum matrimonium ante ordinationem contracti.

De lege celibatq; quae vetat matrimonium contrahere p^o ordinatione.

Considerabimus 1° quoad clericos majores, 2° quoad minores. Vix antiquis
temporib; n. in Oriente n. in Ind. obtinuit lex quae clericis in sacris constitutis
vetat inire matrimonium p^o ordinatione. Dispositio haec g^olis in univ.

Evid. una tantu exceptioe habuisse videtur, quae emittit ex can. 10° Concil.
Ancyran, relate ad diaconos Evid. Invenit: in Decr. Grat. P. I. Tit. 28
cane. 8°: diaconi quicunq; in ordinantur n. in ipsa ordinatione protestati
sunt dicentes se n. habere uxores neq; posse se uti nec ab illis n. potes
ad nuptias venerint, maneat in ministerio, propterea q. iis Ep^o licen-
tia dederit. Idcirco apparet, diaconos, qui omiserunt memorate demenda-
tionem & in Ep^o auctoritate habuissent, ex sacris canonib; aliquando per-
missu esse, ad nuptias transire. Quae exceptio reducta fuit ad clericos
iuris communis per. 220. VI° Concil. Trull. ceterum haec exceptioe
certu omⁿis e q. genere affirmatio, clericis minime majorib; n. orient.
n. occident. Evid. perpetuo fuisse inducta p^o ordinatione nuptias con-
trahere. Praeterea nihilominus de vi hujus legis inquirere.

Idcirco cum memorata lex semper viguerit, cano. 20. de. semper fuit

q^{uod} effect^u. Aliquando enī matrimonium contra hanc legē initū, ^{con} illi^{us} iⁿstituti-
 ē, aliquando ut invalidū. Hanc discipline varietate perpendere juvent
 s. quoad orient. s. quoad occid. Eccl. In Eccl. occid. usq^{ue} ad saec. XII° quo
 Concil. Later. ^{III} celebratū ē, lex ista nihil importabat aliud praeter an-
 tīq^{ue} iⁿstitutiōnē. Ex antiquis enī patet canonib^{us} q^{uod} si clerici maj^{or} nuptias
 celebrarent, deponerentur quidem ab officio ē removebantur ab ministeriis
 sed matrimonii vinculo perseverare videbatur. Attamen Bonif. Later. re-
 iⁿstituit, edicens, can. VII° ē VIII°, ut ordo sacer nō amplius impediens,
 sed di^{scrimen} matrimonii impedimentū iⁿstitueret. Quā sententiā expresse
 renovavit Trid. Sess. XXIV - can. IX de matrim. -

Quoad Eccl. orient. dubitatur a nonnullis, an praefata lex se iⁿferat tantū
 illi^{us} iⁿstitutiōnē, an etiā matrimonii nullitate. Probabilior sententiā pro
 nullitate ē - Bened. XIV. Const. „Quāvis“. Certū tamē ē, Graecorū Italorū
 i. e. uniorantiū in quādā parte Calabriae v. Siciliae, ne eorū agendi mo-
 ti^{us} scandali^{us} afferat Latini nulli^{us} atq^{ue} initum ene matrimonii pō-
 tentialit^{er} celebrati - Bened. XIV. Const. „Etiā pastoralis“.

Pro ordinib^{us} minorib^{us} nō eadē reverentia, nō eccl. habetur disciplina
 attamen quoad istos etiā alibi di^{scrimen} ē inter orient. ē occid. Eccl. Ori-
 talis enī oīō indulget iⁿstīg^uū clerici^{is}, ut nubant ē Eccl. occid. iⁿstīg^uū
 permittit ita ut rari min^{or} iⁿstīg^uū matrimonii cōsistat, at pro va-
 timo studio, quo Eccl. occid. lege celebrat^{us} proseritur ē, hoc min^{or}.

adstrictos fuisse eadem celibatus lege, quae alii majori clero adstrangebantur. Primum vero qui eos continentiae lege vinxit, fuit Leo I. nec. I. etiam in ejus ep.: 102 cap. 4 legitur: nec subdiaconi conveniunt carnale vicium, ut qui habent sint lingua non habentes, et qui non habent, sint ut virgines. At huiusmodi continentiae non ubique videtur obtinuisse. Testem enim vi. S. Greg. A. obtinuit hac lege subdixit: Similes est ad hoc exemplum adduxit Greg. Rom: ita se gerentis, imo et quaedam perbromelia Concilia, ut Tarcon. I. - Aurelia: IV. quae de hac lege mentione faciunt. Attamen saltem nec. XI. certa est hanc lege ubique viguisse. Et hanc Leo IX in sua constitutione cap. 1. tit. 21, decr. Grat. habet: confitemur o[mn]i non licere Ep[iscop]o, presbytero, diacono, subdiacono propter auctoritatem obsequere auctoritatem propter studium religionis, nec ei suppediet victus et vestitus, non ut in illa ex more carnaliter jaceat nec sit deinceps inter eos carnale conjugium.

Quaeritur tamen pro, an aliquis possit, licet conjugatus, ad ordines promoveri. Ad quod respondetur, i. in Clericali vivere, ea tamen servata conditione ut si: celibatus lex quoad matrimonium non firma servaretur. Sine vero sit, ut hunc ante haberet amentem uxorem suam ipsamque publicam continentiam vota cum Ep[iscop]o emitteret, ita ut licet vir promoveretur, tamen non posset ad novas transire nuptias. Quod si in aetate juvenili esset constitutus unde concupiscentiae esset inspicuus, voluit ut perpetuus in aliquo

monasterio includeretur. Ad Ecl. orient. q. attinet v. in ipsa Nicen.
 Syno: juxta Socr: no potuit universalis sententia constitui, ut cleri-
 ci n. apores oio abtinerent ab usu matrimonii ante ordinationē inits.
 Attamen haec lex no viguit n. ob pericula augendae hereticae pravitate
 q. a v. primitivis Ecl. orientale Diaconis v. ob propinquitatē quā
 Orientales ad schisma habebant n. iniquitate eorū indole ad libidine
 prona est. Imo in eade Ecl. contraria sentit ē lex. Saeculo VIII°
 Synodus Trull. cap. 13. jussit ut matrimonium Episcopi intend. n. nō ante
 Presbyteris & Diaconis. Attamen Rom: Pontiff. hanc legē nunquā
 probavit neq. mediantibz Imperatoribz collationibz, ubi praesens
 ostendit Lactantia histor. polem. celibatibz. Postea vero amore periculis
 v. plura haec tolerarunt n. ut schismati tolleretur occasio n. ne ma-
 jor malū sequeretur, deferrent enim hostes, tale ē scilicet magis nocivum
 Hinc clerus min. apud Orient: antea matrimonium contrahent, dein
 ad ordines promoveri curant. Cautum tamē ē, ut presbyteri ab
 uxoribz abtineant n. hebdomada v. salte triuo, antequā sacra
 veragent. Clem. VIII. Constid: Presbyteri Greci. Bened. XIV.
 Synod. Droet: Quare nunc apud Graecos difficultate representatur
 clerus, qui velint ab uxoribz abstinere, ut ad episcopatu promoveantur
 unde ad n. nunq. necenariis eliguntur monachi, qui universale orien-
 tale Ecl. indurantur. T. demonstrat icelobz inappabile

ene a statu clericor.

De privilegiis statq clericalis.

Clericis plura indulta sunt privilegia e merito, ut presentibus eor respondan-
tur officia, quibz in bonu fidelium attendant. Hinc et plures prerogativas
v. pones. Obtinere videmus eos obtinuisse, qui sacris opera navabant. Veru
hor privilegioz duo classes sunt: nonnulla sunt, quibz aliqui ornantur cleri-
ci, juxta gradu, que occupant in hierarch. eorl; alia gñalis sunt, que nōpae
ōibz competunt. Cū specialia plurima ē diversissima sint; de iis nō loquimur,
pōdent eū a tenore litterar apost. quibz in favore aliusqz cōservantur. De
gñalibz potiqz loquimur. Hor. quædam personas respiciunt clericor, quædam
vero res; rursq privilegia, que personas respiciunt, aliquando honore
secū ferunt, aliquando exemptione e cōmuni important. Inter hec
ea refulgent, que canonis fori ē cōpetentia privilegia dicuntur.

De canonis privilegio.

V. ab Eorl. promodis ea fuit pietas fidelium, ut veneratione prosequen-
tur eos, qui diuino servitio erant mancipati: hinc sacrolegz semper ha-
bitz ē, qui injuriā aliquā clericis irrogasset. H. privilegiū anteqqz
nulla custodiatur poena eorl. quia necessariū nō videbatur aliqua
poenā sanciri, cū populus sponte sua clericor statum veneraretur. Po-
tea vero imminuta fidelium veneratione erga clericos, necessariū visū ē
ut ab eorl. auctoritate gratissime sancirentur poenæ in illos, qui

reali aliqua injuria clericos afficerent. Q. proserti necesse est fuit, quando
 ii nō defuerunt, qui plebe adversus clericos cōstitarent. Hinc S. Conc. Later.
 ii sub Innoc. ii celebrati, hujusm^o poenā cōstituerunt his verbis can. XV.
 "Si quis suadente diabolo hujus sacrilegii realu incurrit, q. in clericu
 aut monachu violentas manus injecerit, anathematis poenae subja.
 ceat & nullus Ep^{us} illu praesumat absolvere, nisi mortis periculo ur.
 gente, donec apost. cōspectui praesentetur & ep^{us} mandatu suscipiat."

Ex quo canone natu ē illud clericorū privilegium, q. canonis dictu ē.
 Hujus autē privilegii cōceptu in eo positu ē, ut quicumq. diabolo suadente
 s. ex ira, ex vindicta aut aliquo pravō affectu violentas manus injiciat
 s. in monachu s. in clericu, incurrit generati loquendo excommunicationē
 Rom^o Pont. specialiter reservata; dixi generali loquendo, quia
 aliquando Induariat pō absolvere. Haec poena in Conc. Later. lata fuit
 ut tanta servaretur veneratio clericis debita. Unde patet, hanc bonu
 nō exhibere privilegium aliq. alicui indultu, sed j^o singulare integro
 clero attributu. Hinc seq^s: nullu clericu citato privilegio posse nan.
 tu mittere, nequit enī renunciare huic privilegio, nisi ceteri affi.
 ciantur injuria. Quare licet clericu quacunq. ex causa assensu per.
 cussioni praestet, nihilominus permissor excommunicationē incurrit.
 2° Privilegium canonis regitur interpretationē extensiva nō restric.
 tiva i. e. privilegium h. juri constituto nō opponitur, sed potius ep^{us}

favore habet; inde verba boni. Latet habent amplissimam interpreta-
tionem. Quare seq. etiam

1° q. sub verbis: „si quis“ intelligantur oēs nōdū immedate percontien-
tes clericos injungunt sicut sexq, statq etc. dū^o doli capaces existant,
sed etia cōsulentes, mandantes etia. Quinimo si quis perussione suo
nomine in clericum patrata simpliciter rata habeat, excommunicationē
etia incurrit: h. traditur c. 25. de sententia excommunicationis in 1°
ubi legitur: „bū quis absq, tuo mandato manq injit in clericum tuo
nomine violentas, si h. ratu habueris, excommunicationē late in cano-
ne inmutanter incurres.“ & ratio additur: „bū ratihibitio re-
tro trahatur ē mandato debet cōparari.“ —

Preterea eade poena paleantur, qui percontant n. clericos n. mona-
chos. Clerici vero nomine iī oēs veniunt, qui ad clericatū pertinent
statu, etia si tantu sint tonsurati, quin etia clerici uxorati, dū^o
cūm ē virgini nupservat; 2° tonsurā ē habitū deferant; 3° bōl
inserviant, cū fuerint ab Epō deputati. Trid. sess. XXIII cap. 6. Ref.
Hinc canonis privilegio nō fruuntur clerici bigami aut clericale ha-
bitū demittentes aut cleroq more nō viventes, si ter ab Epō admoniti
clericale habitū resumere detrectant; ite clerici degradati h. privilegio
nō fruuntur, neq. iī qui latrociniō clero enormi crimine sese po-
naverunt. Ede ratione nomē monachi amplissima ratione usur-

patur ē privilegio canonis gaudent regulares oēs utriusq[ue] sexus, et ^{15.} _{15.} professi nō sūt, ut ex ca. 21 de sententia excommunicationis in 17°.

Qui auctores notant h. privilegio gaudere etia[rum] tertiariorum aut tertianorum ordinis medicantium, m^o in suis domib[us] relicte vita agent e[ss]e nro d[omi]no castitate perpetua voverint. Demum Brembe, citamē clericale habitū ab eor. auctoritate ereperunt & alieni erit. Superiori obnoxii, clauis determinata[rum] virib[us] inserviant.

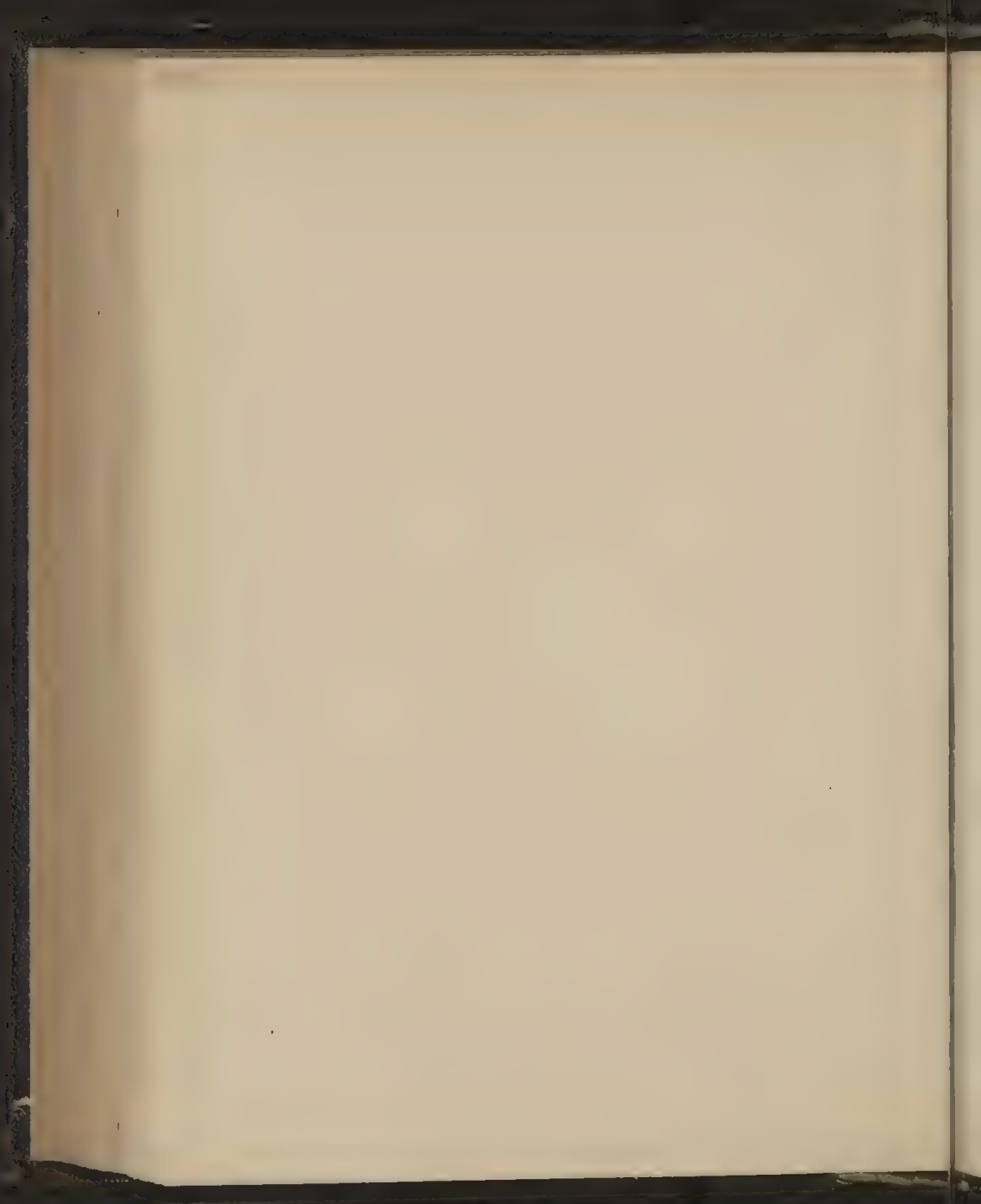
100
100
100

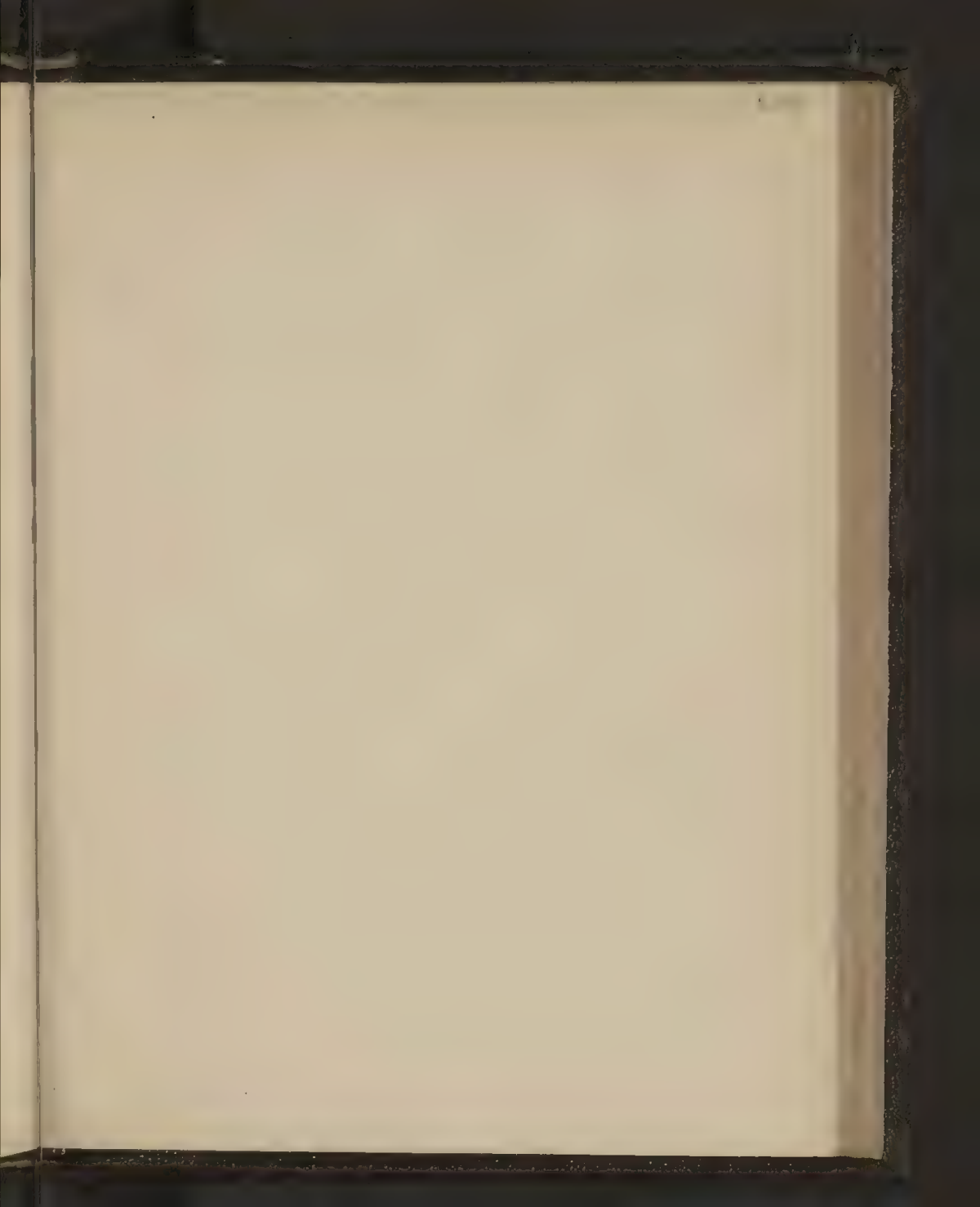
100

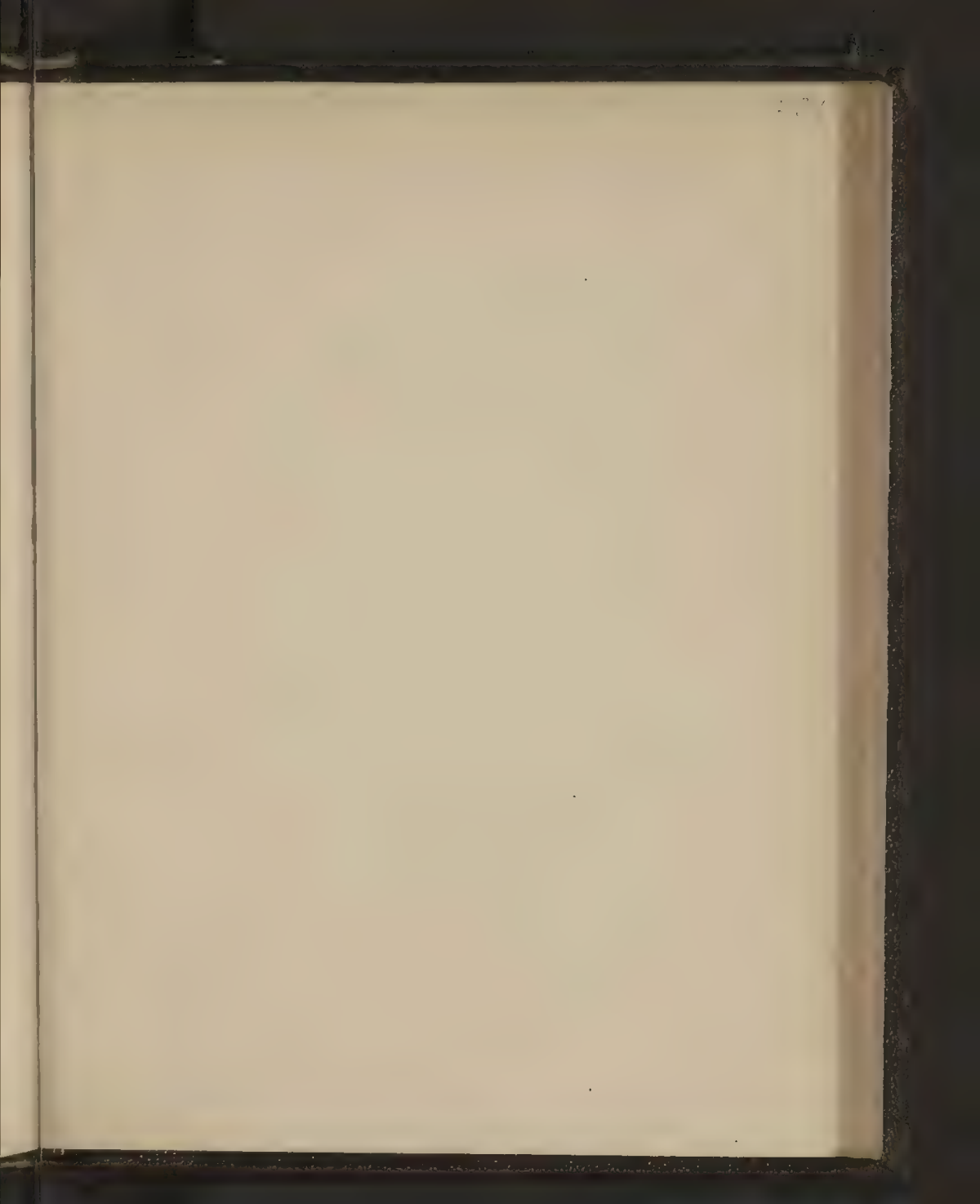
100

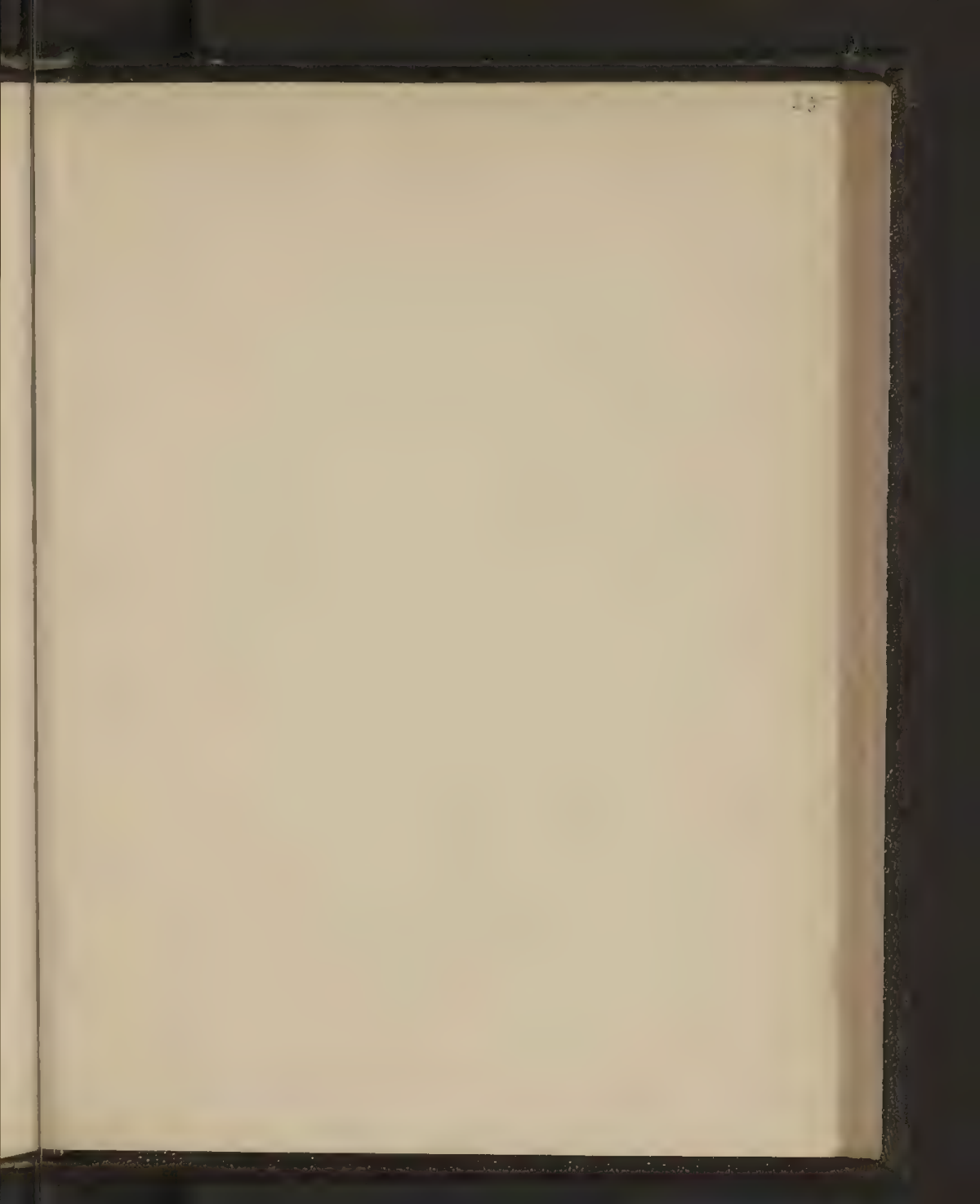
100

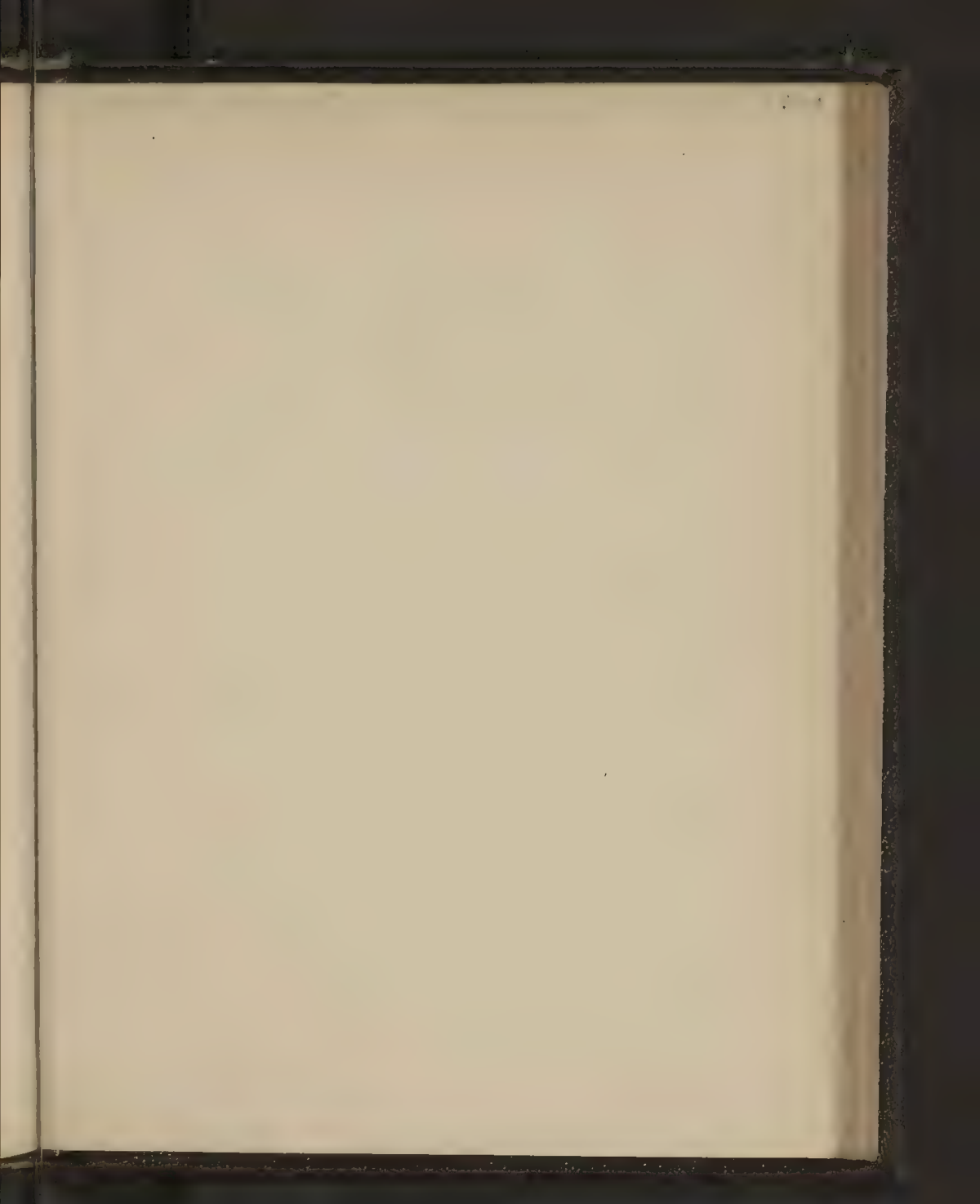
100

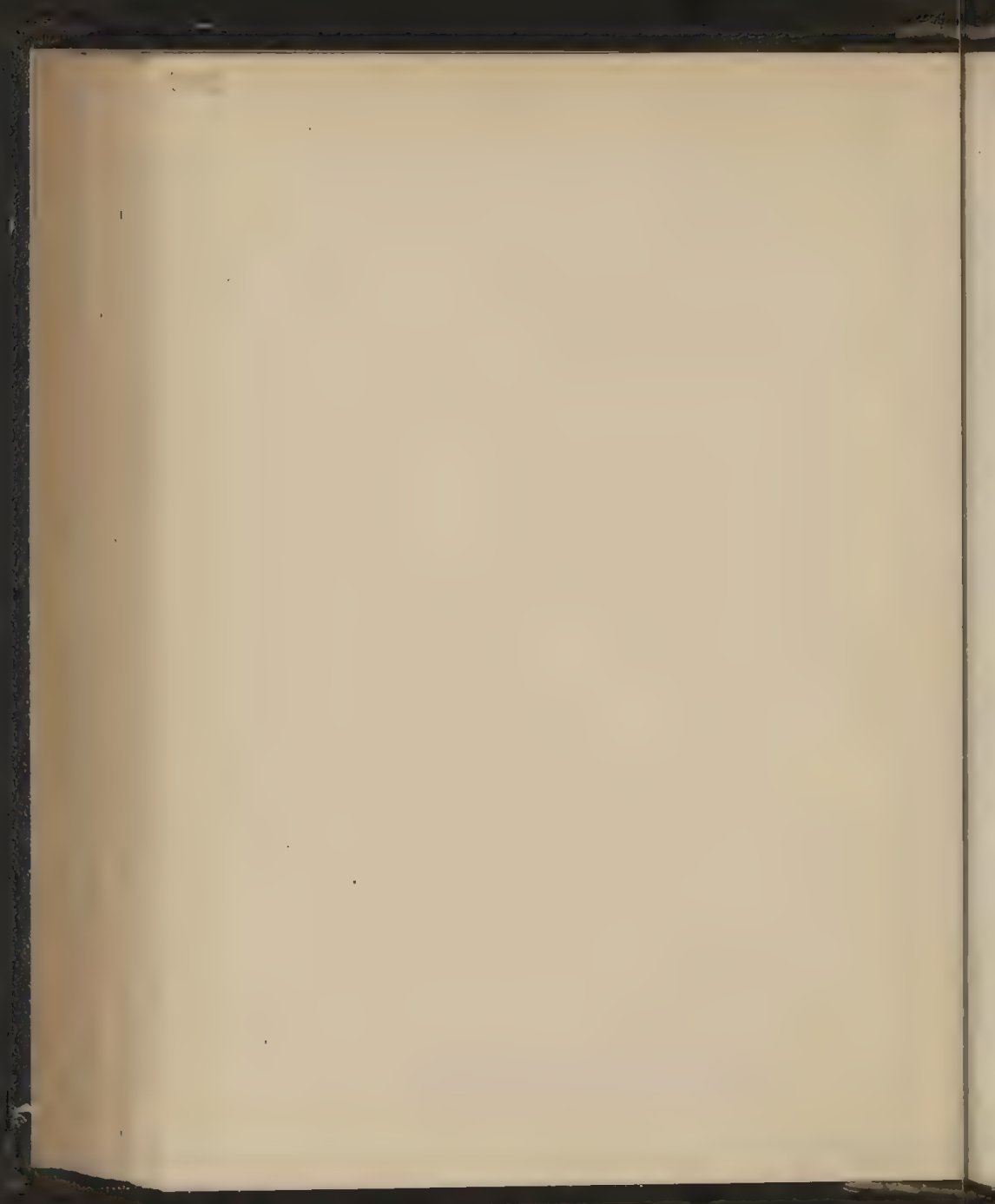

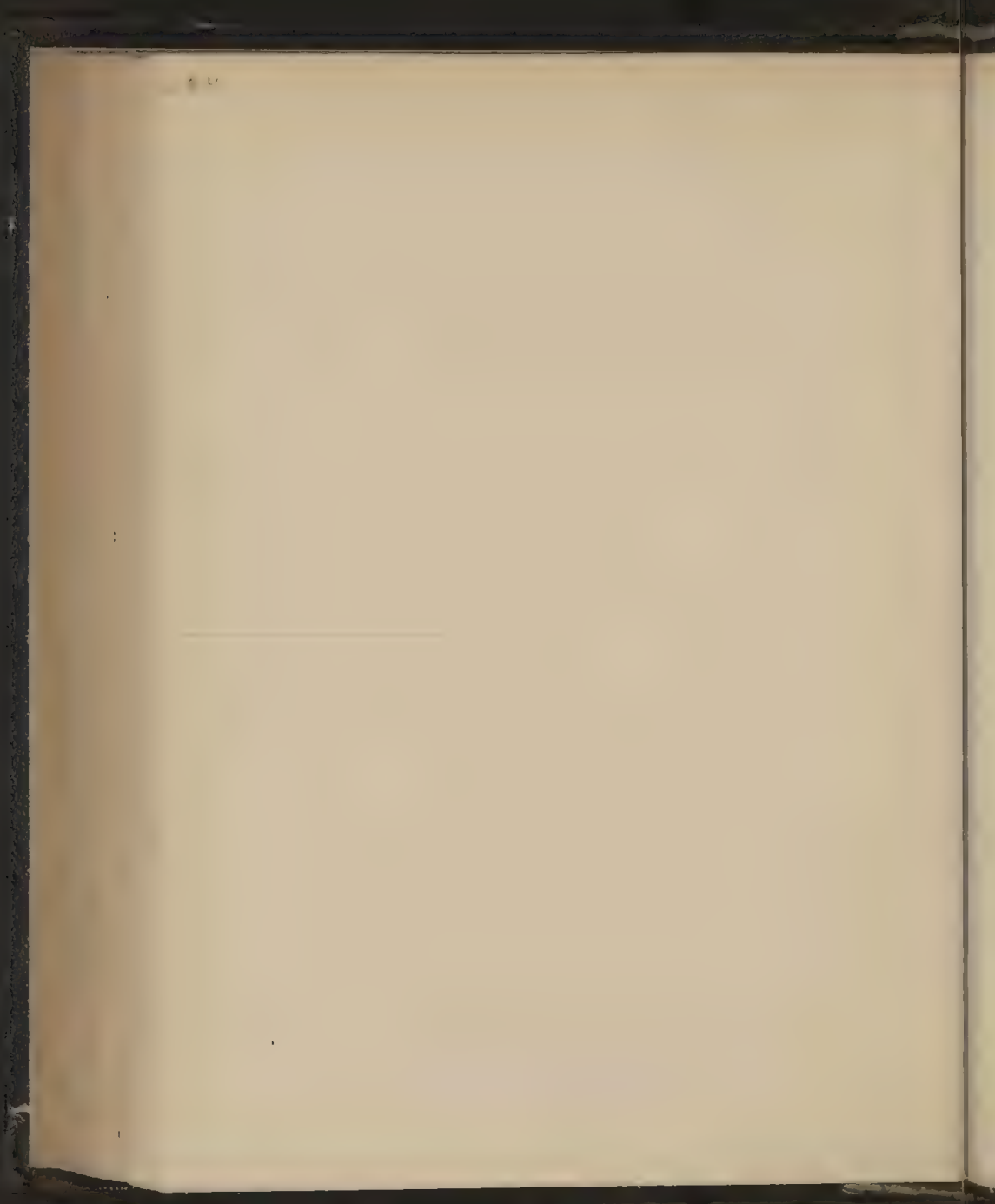

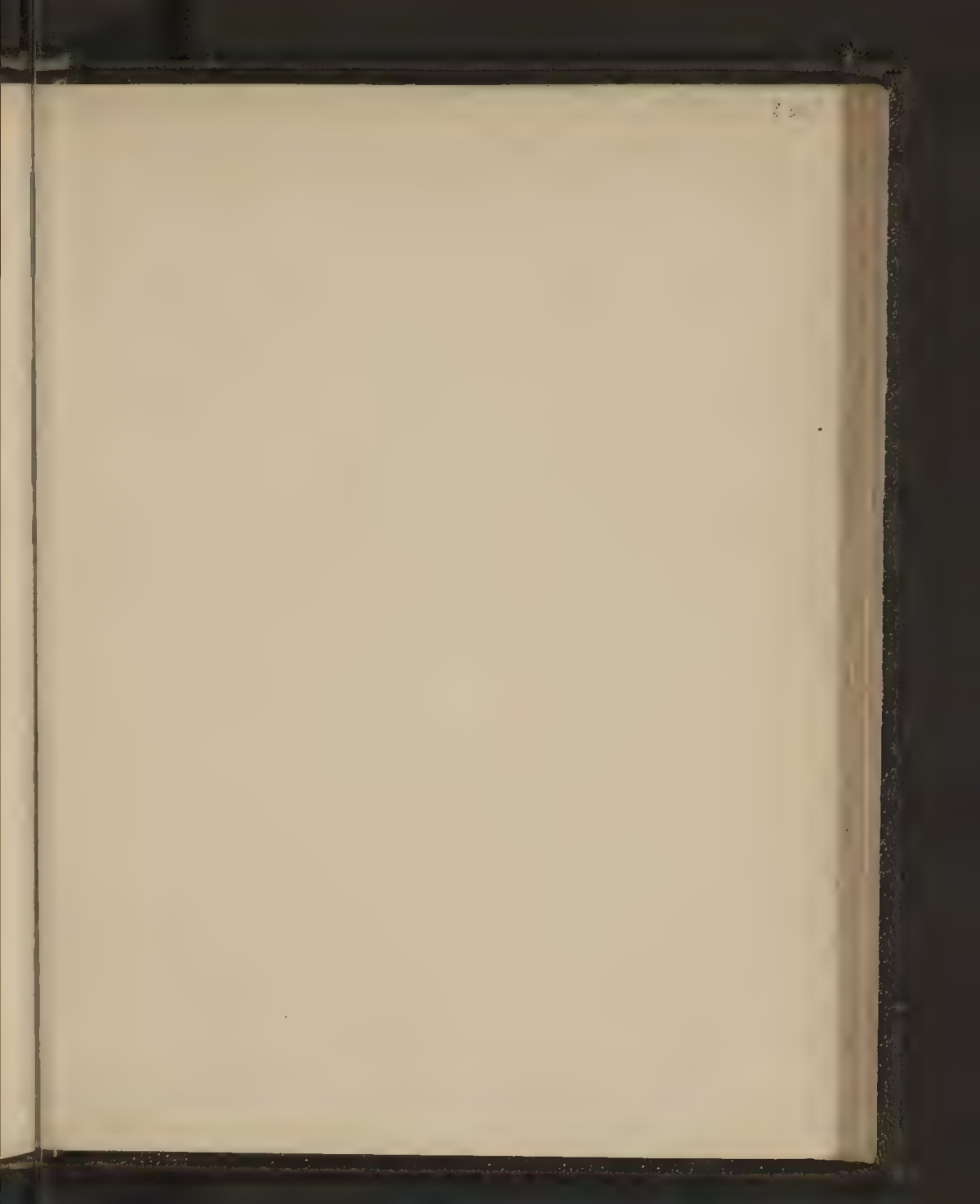

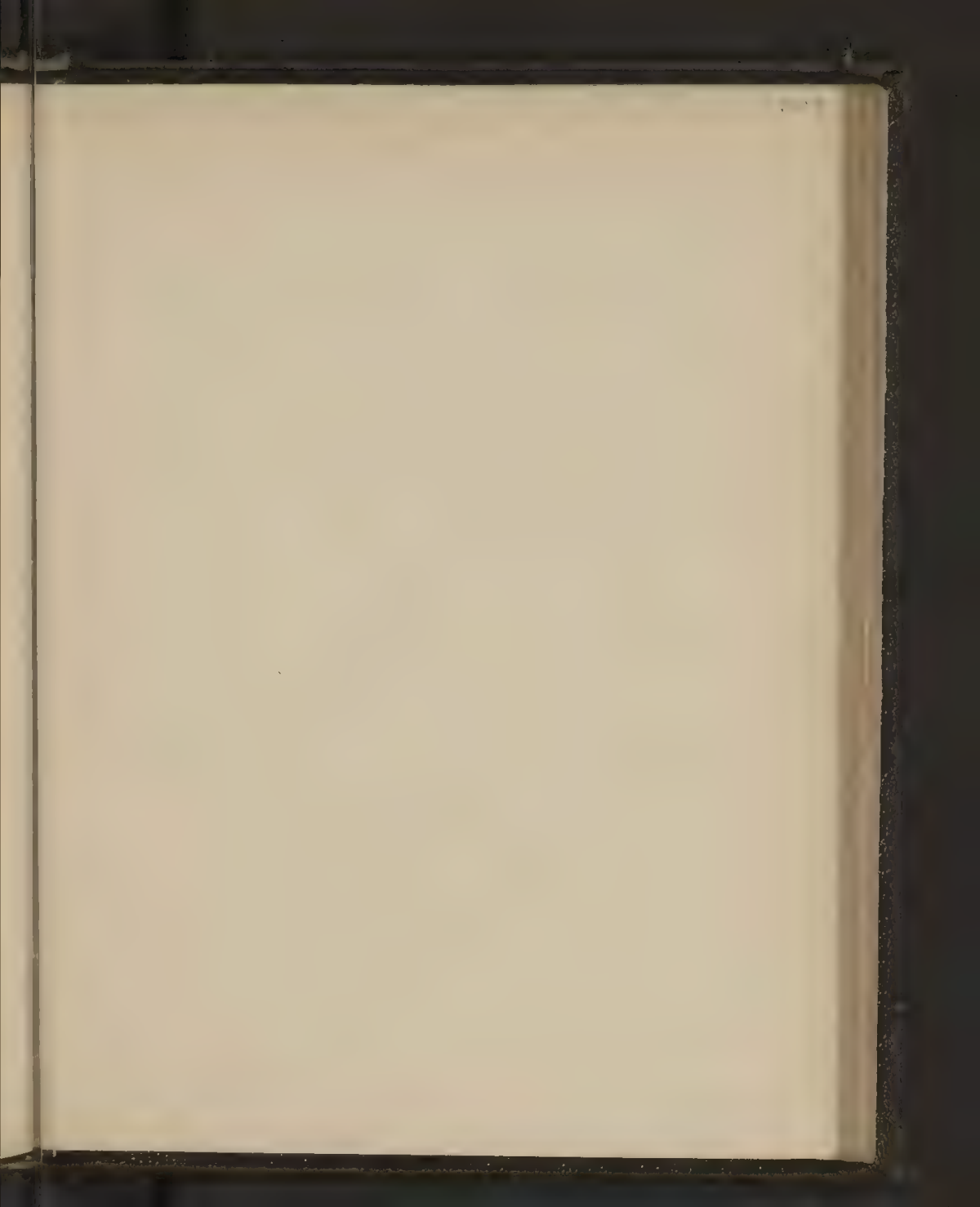

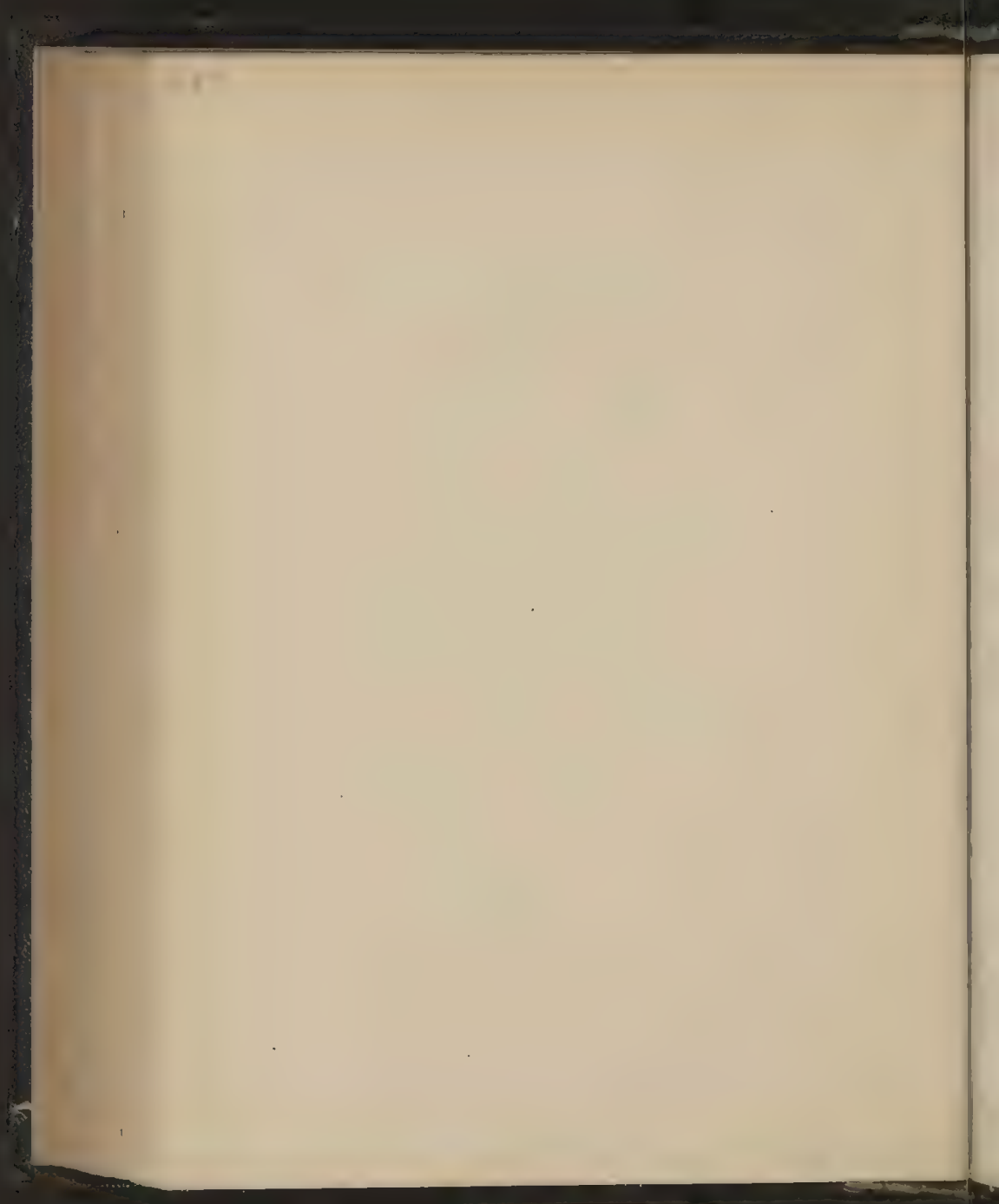

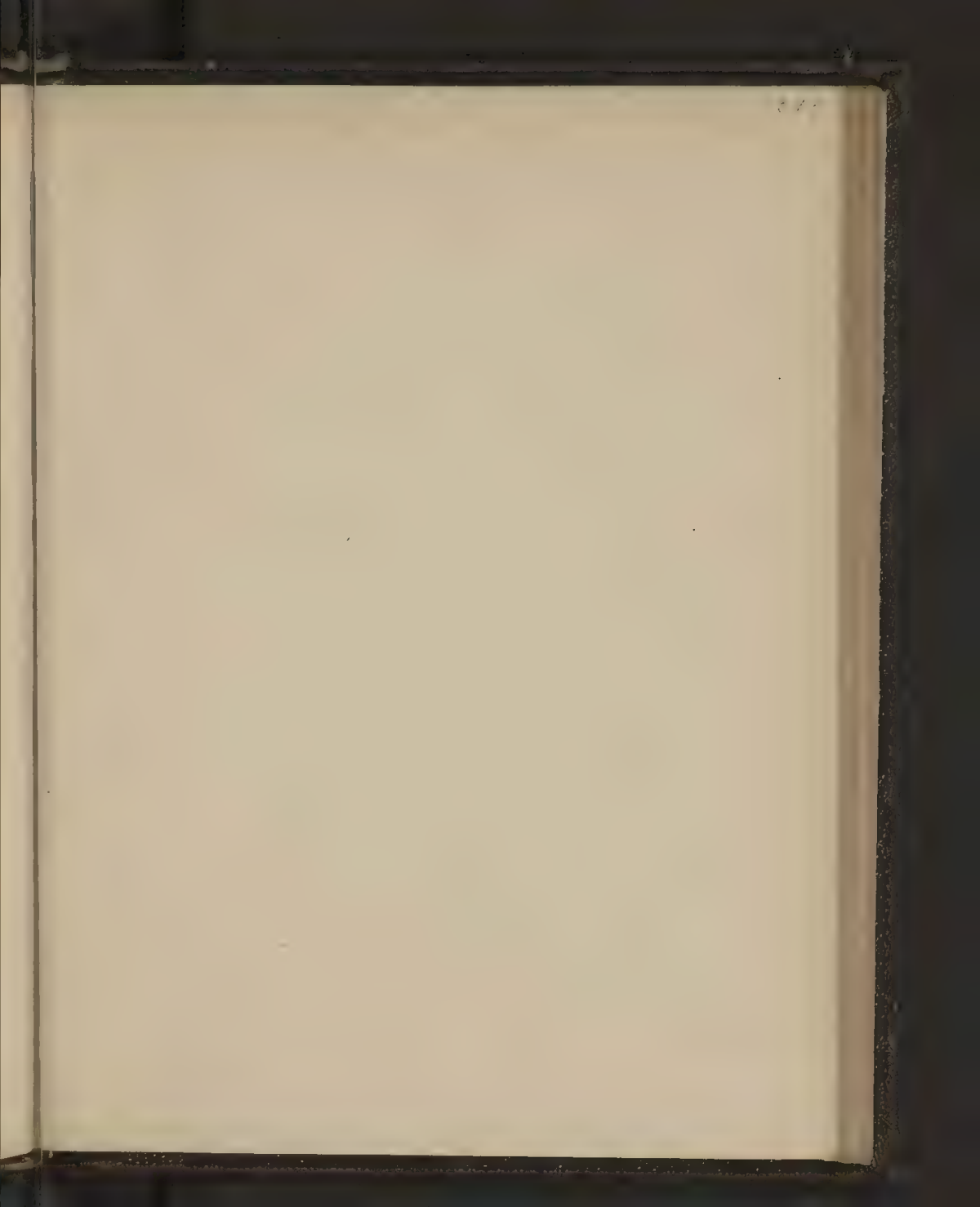

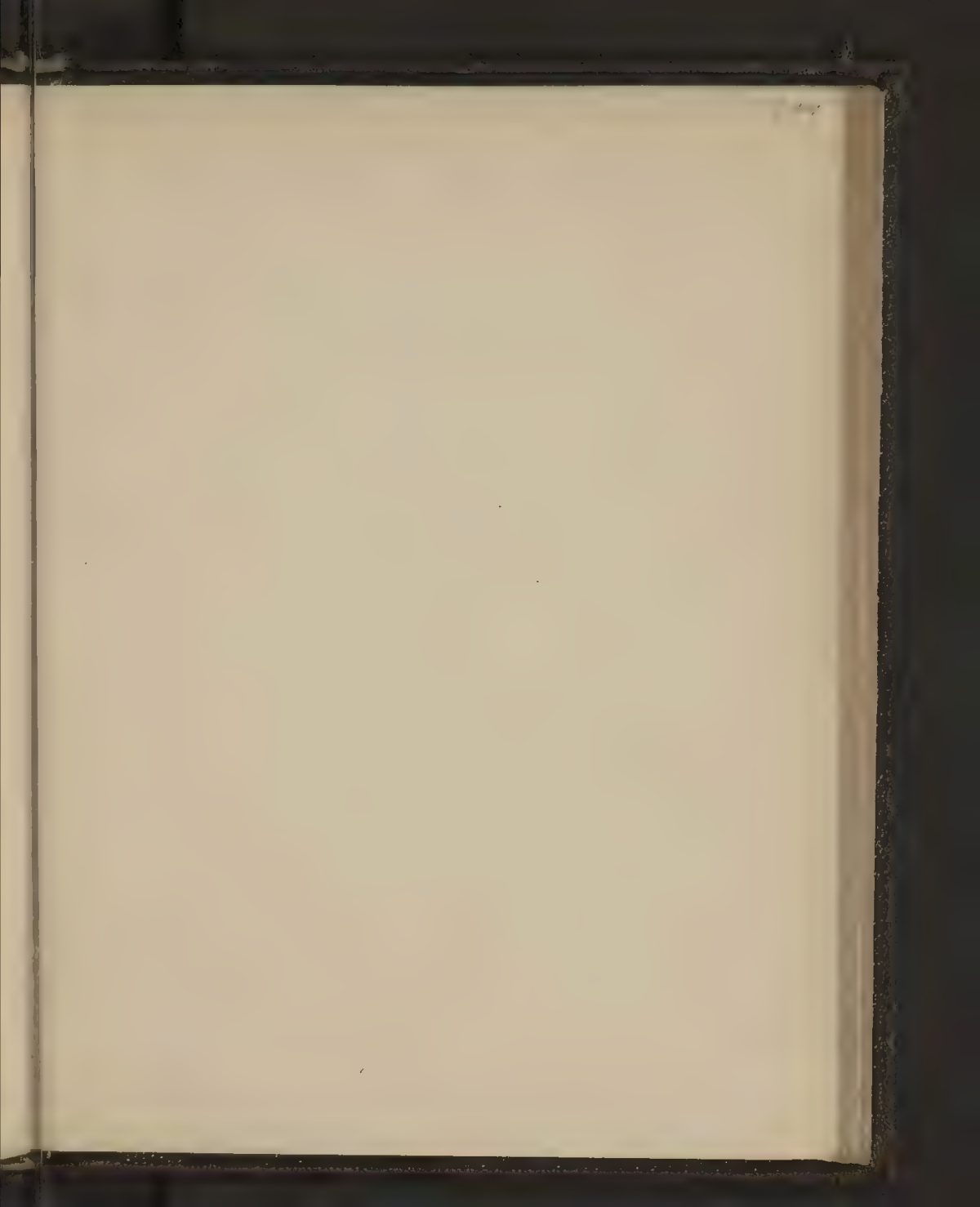

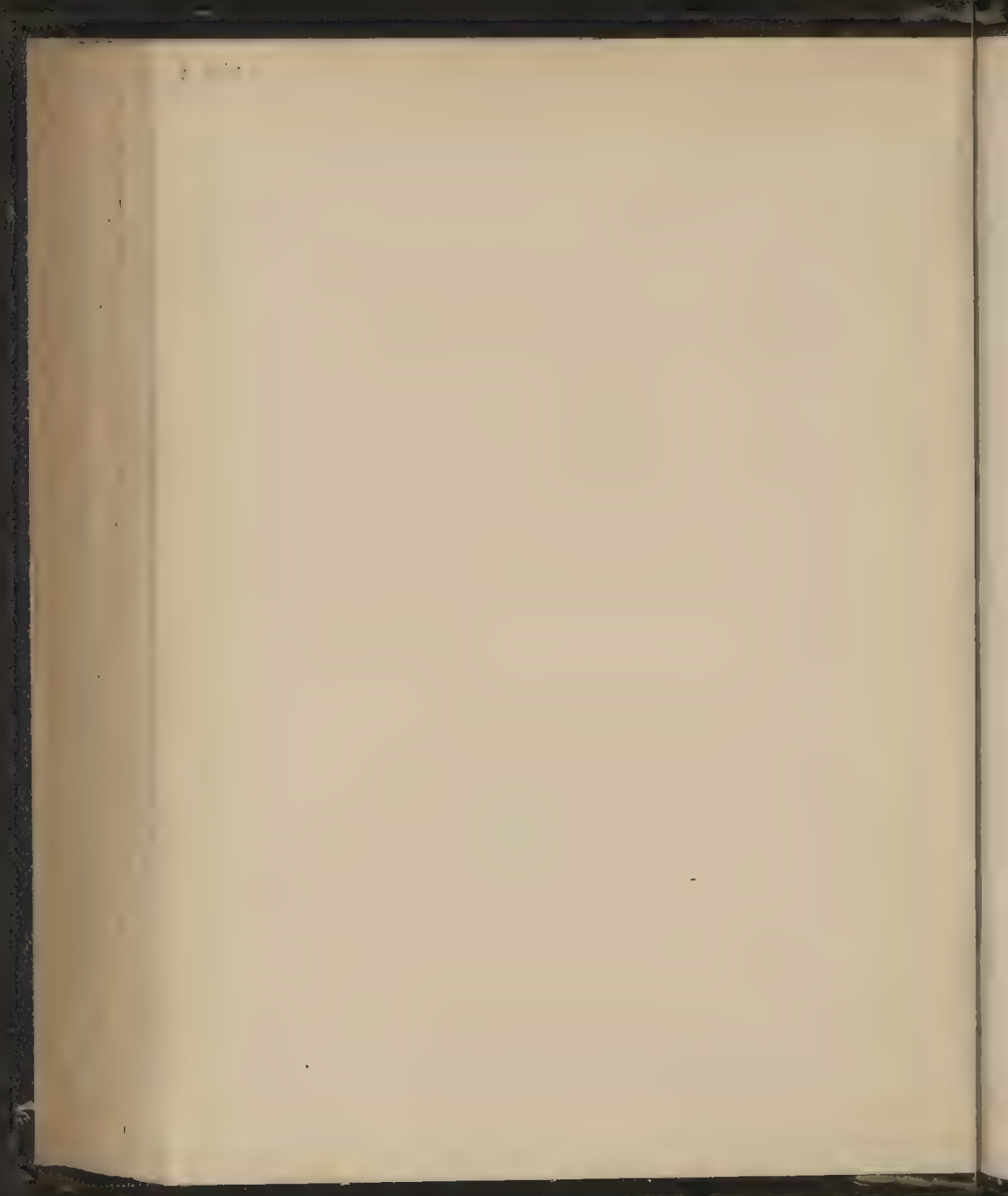

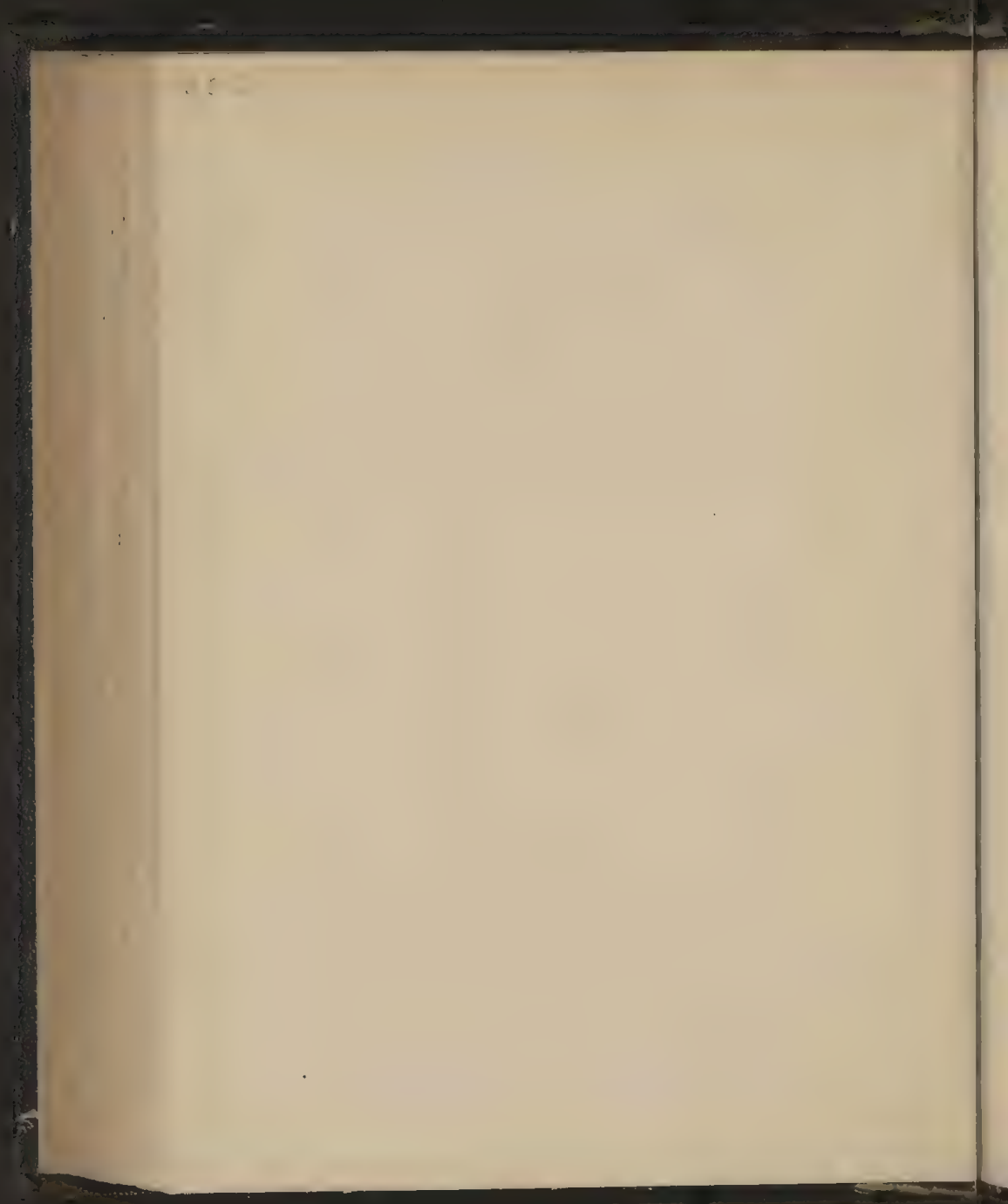

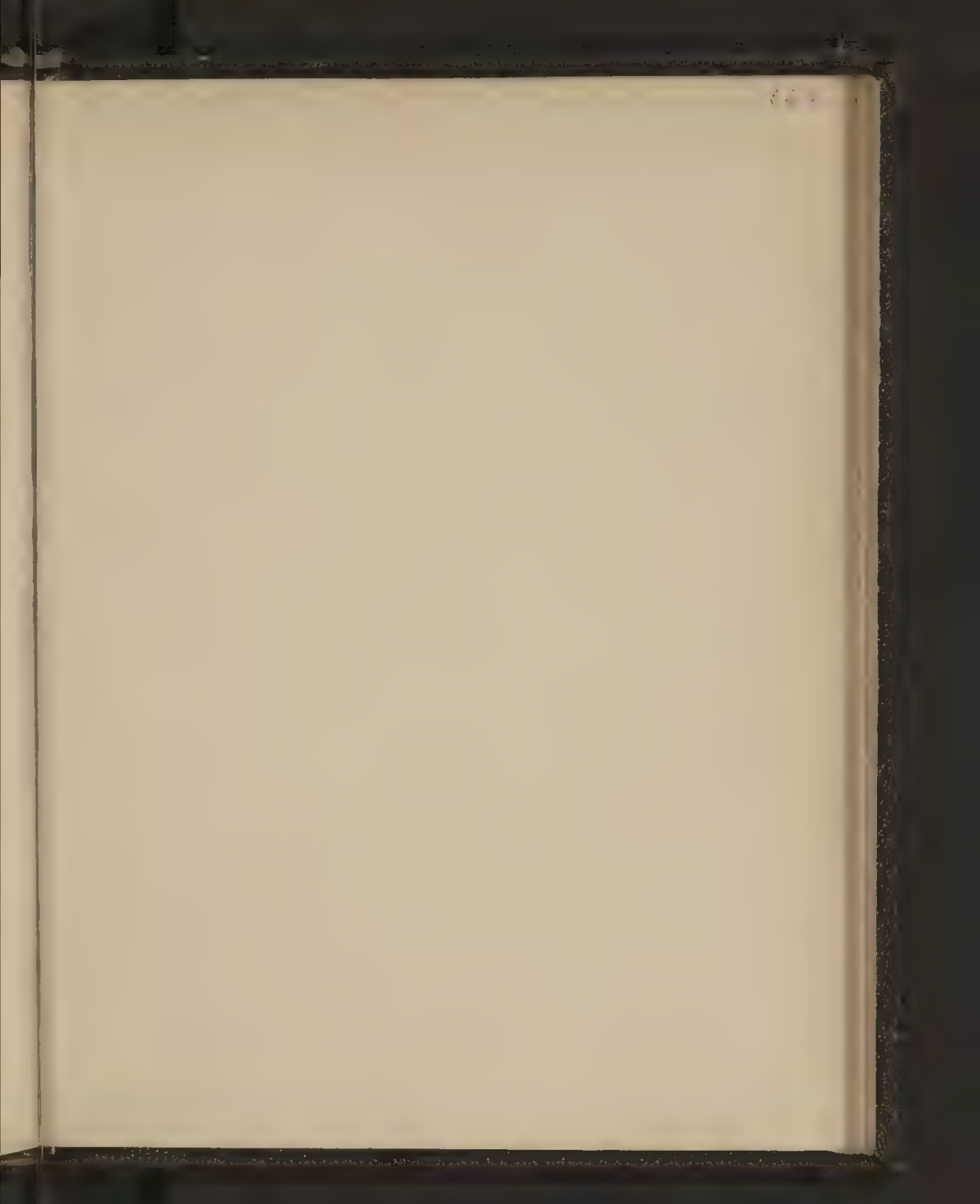

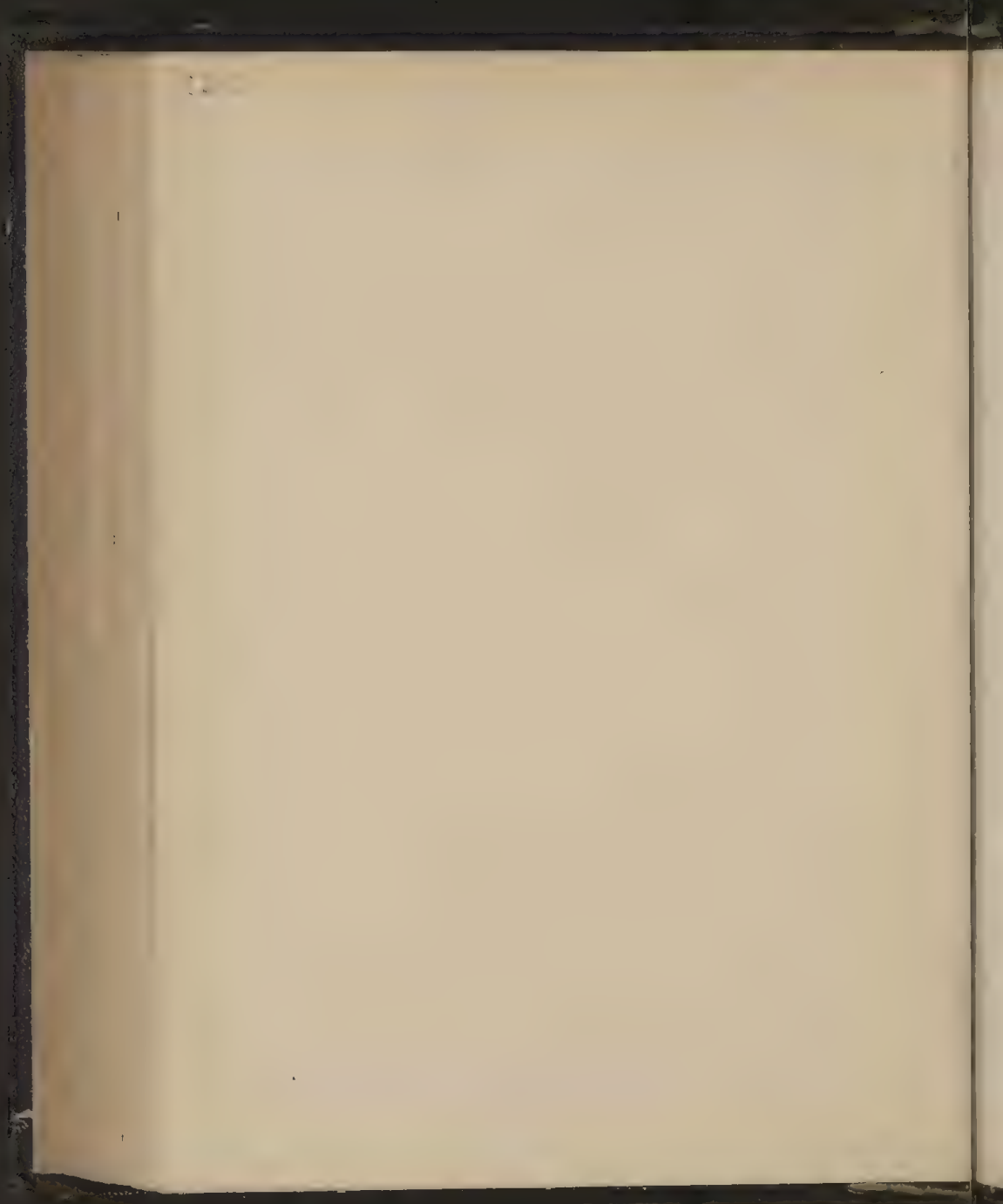
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

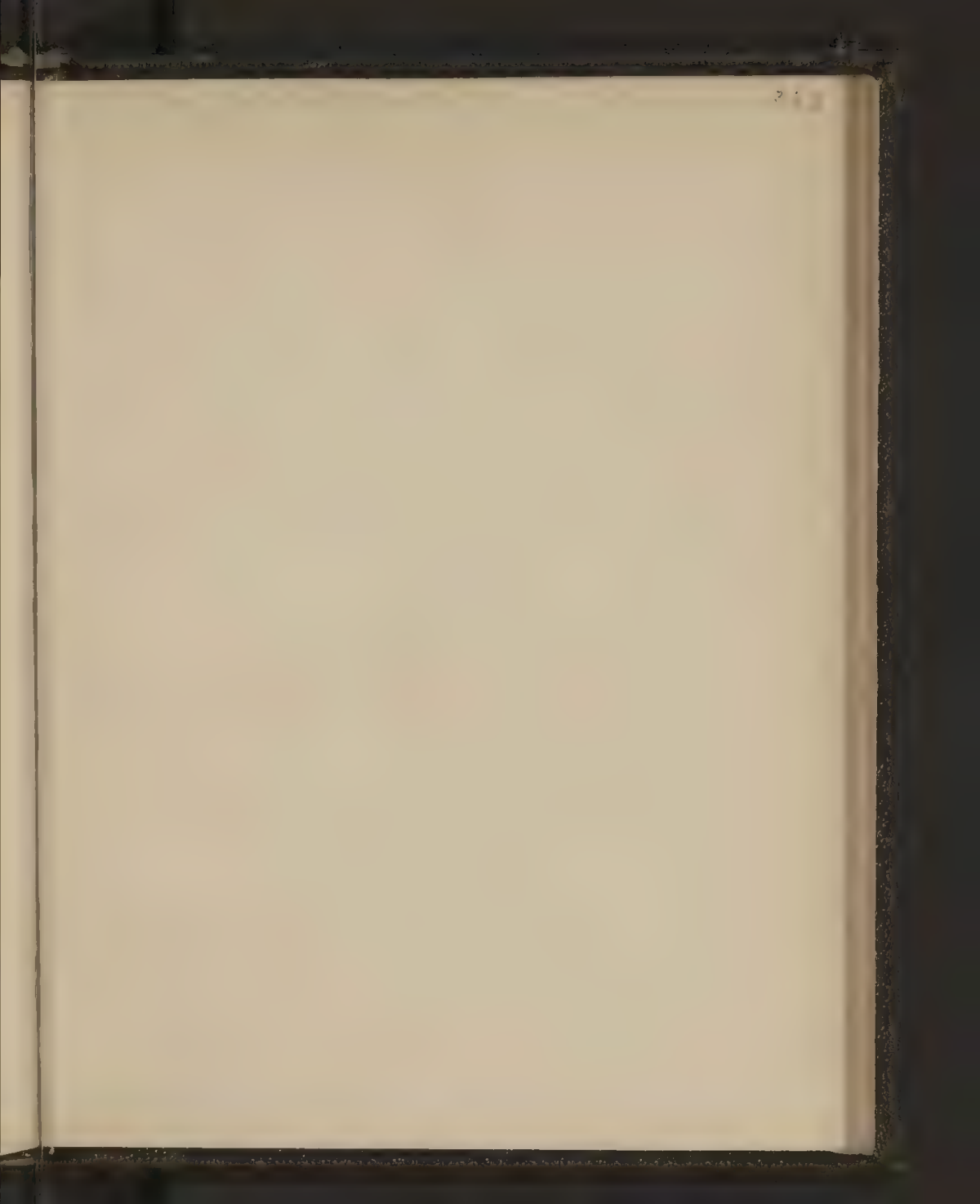

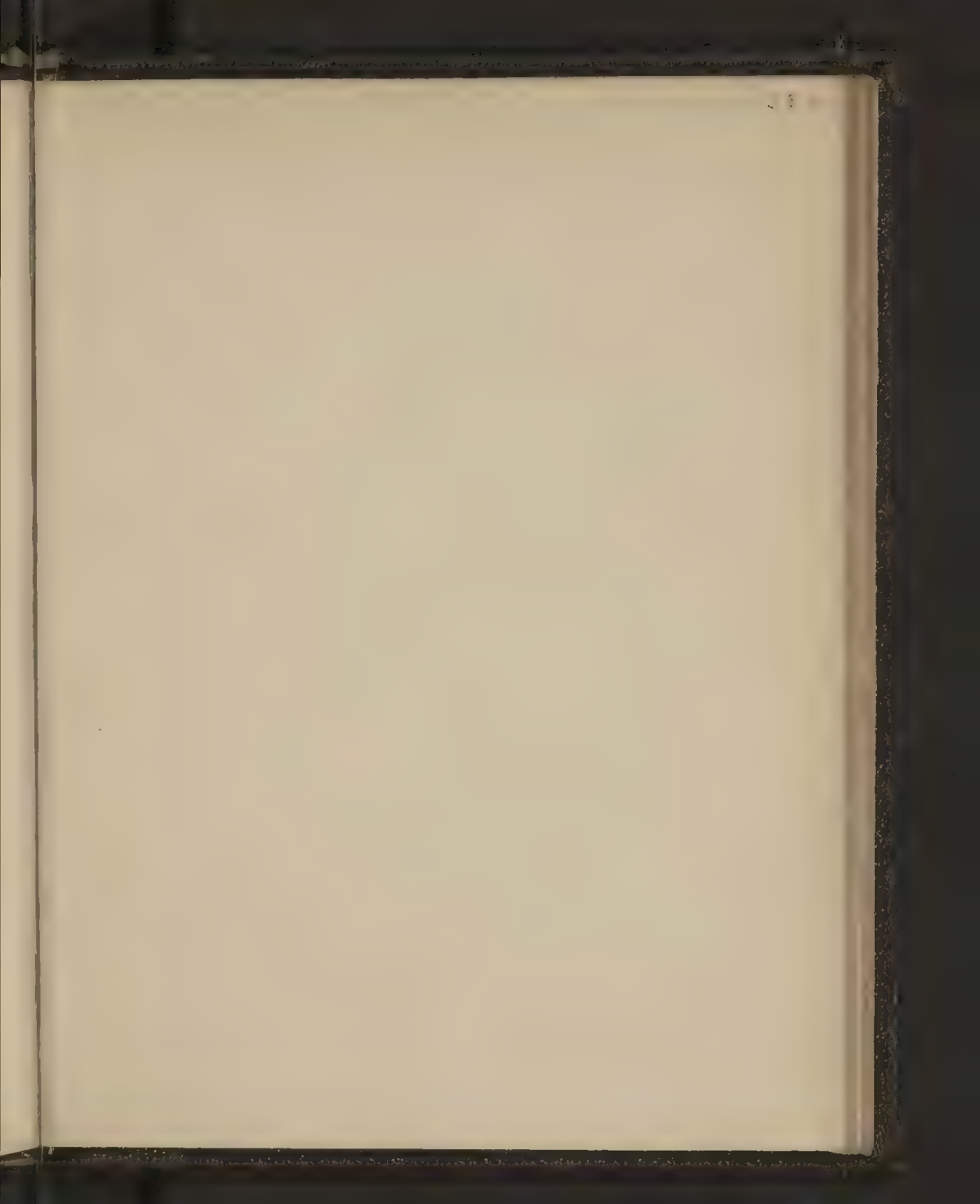

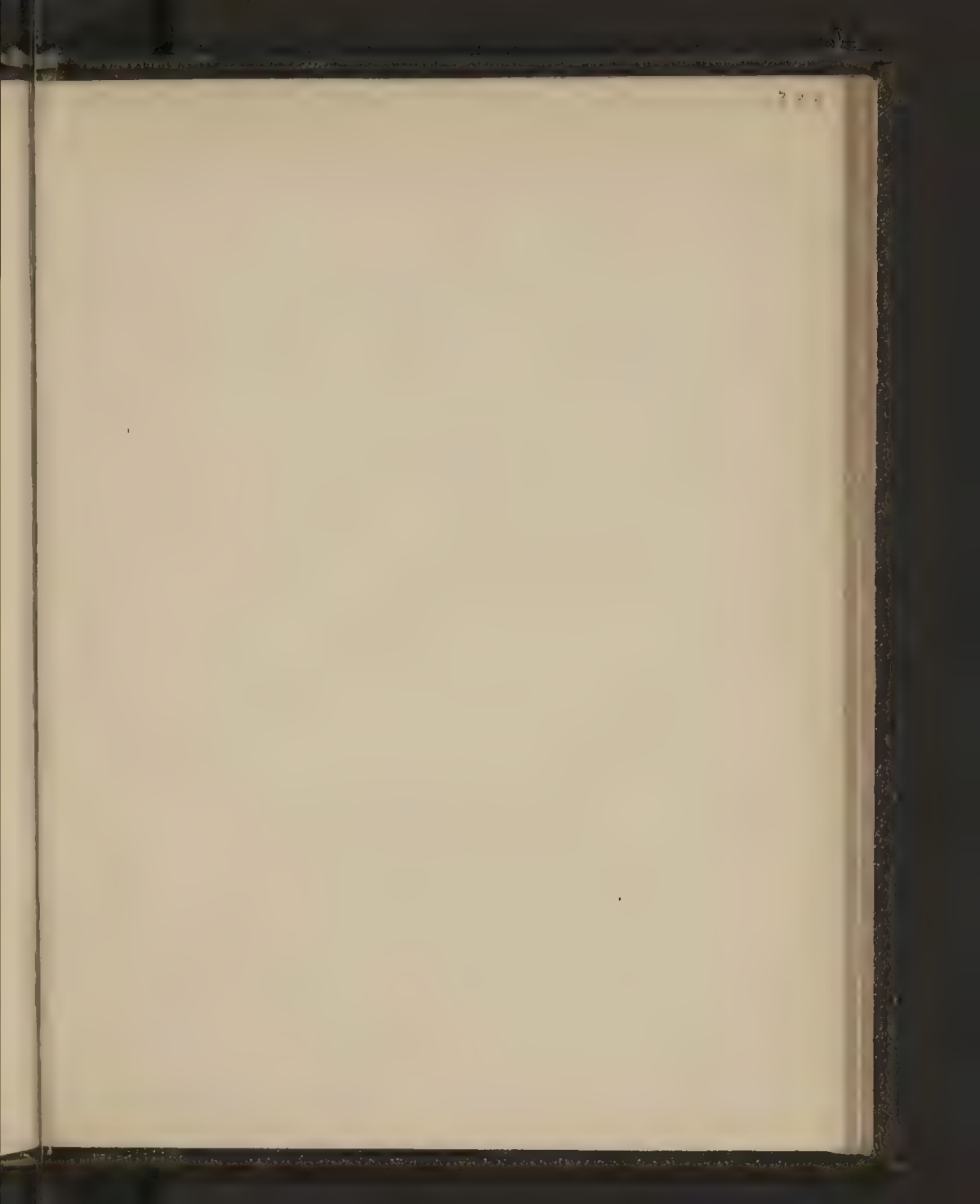

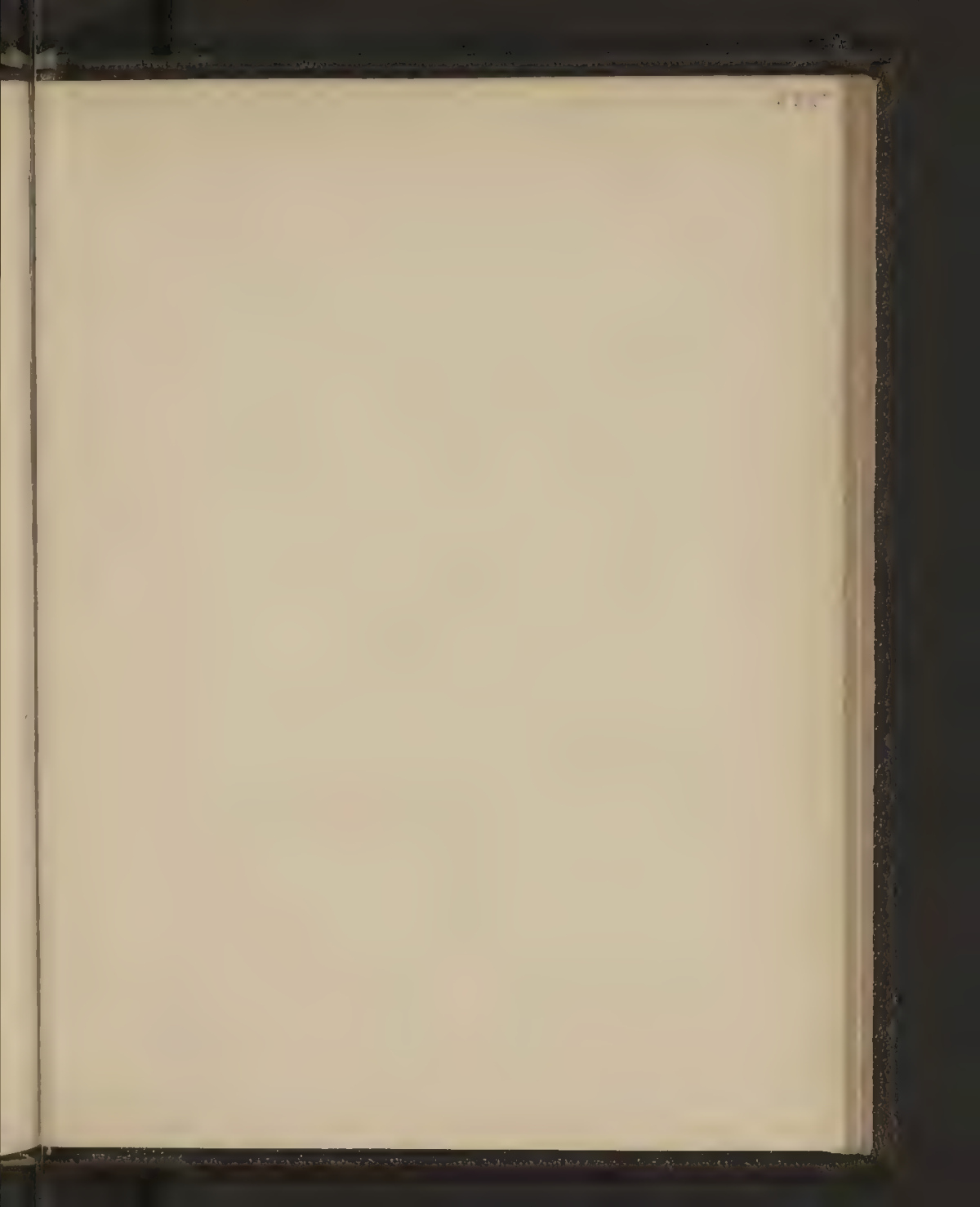

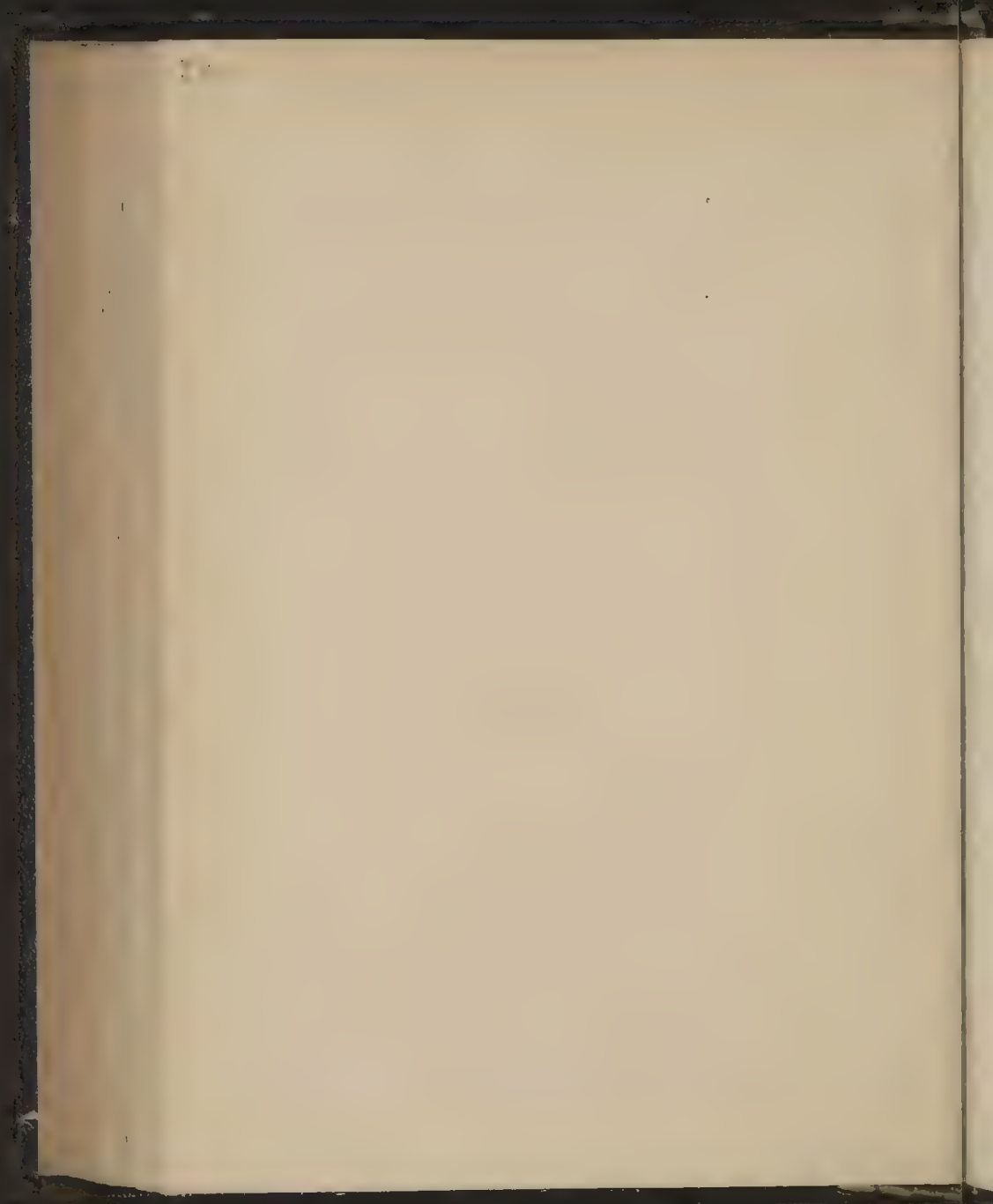

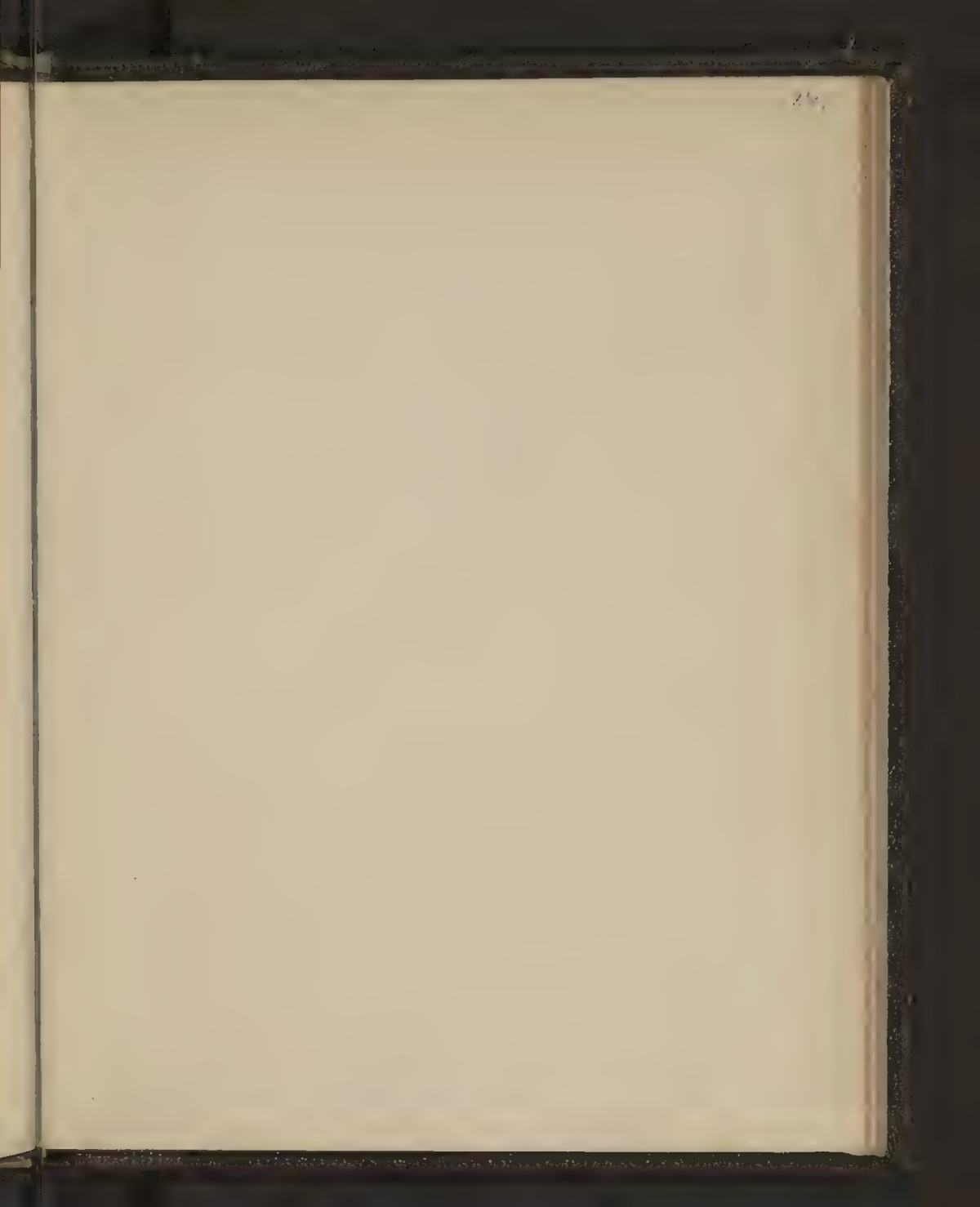

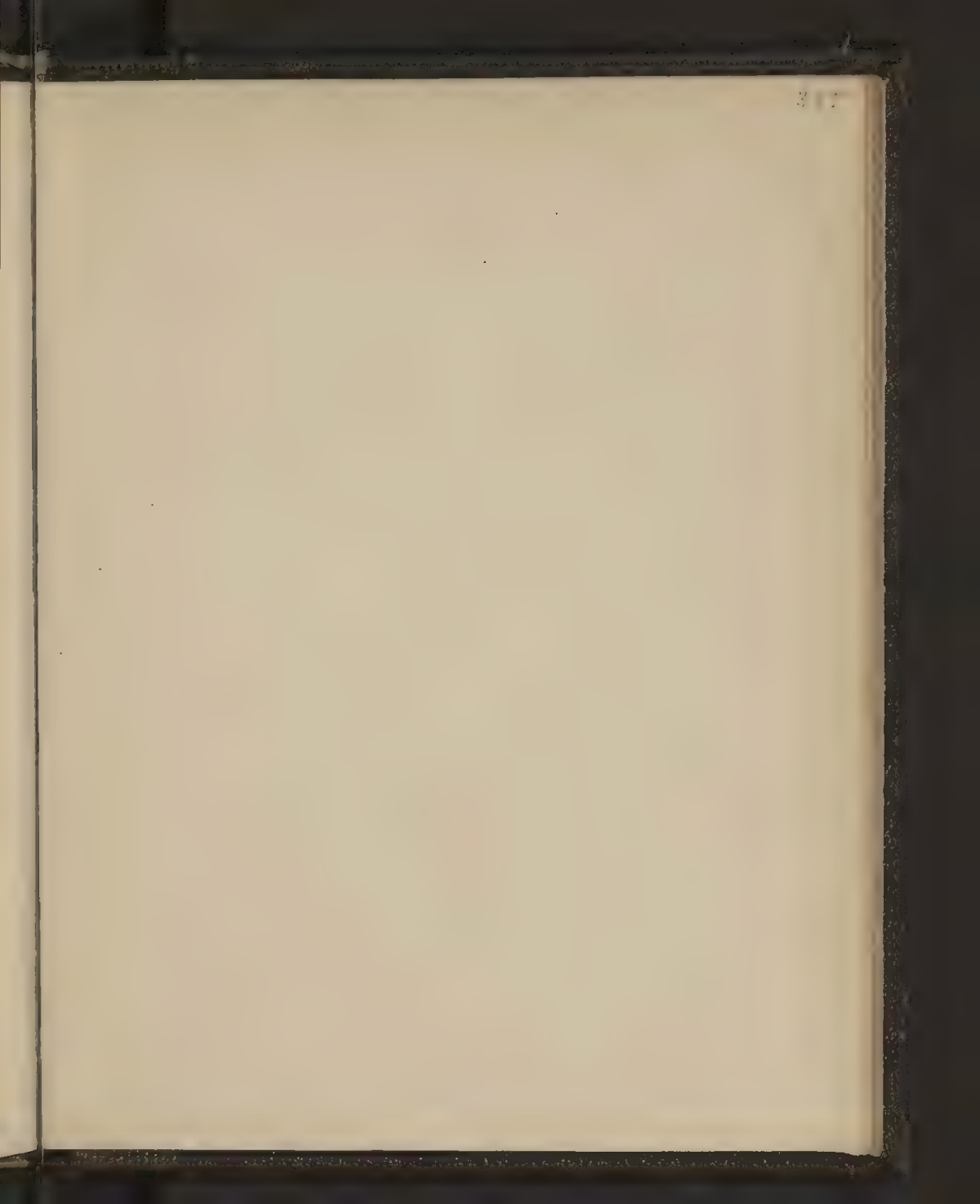

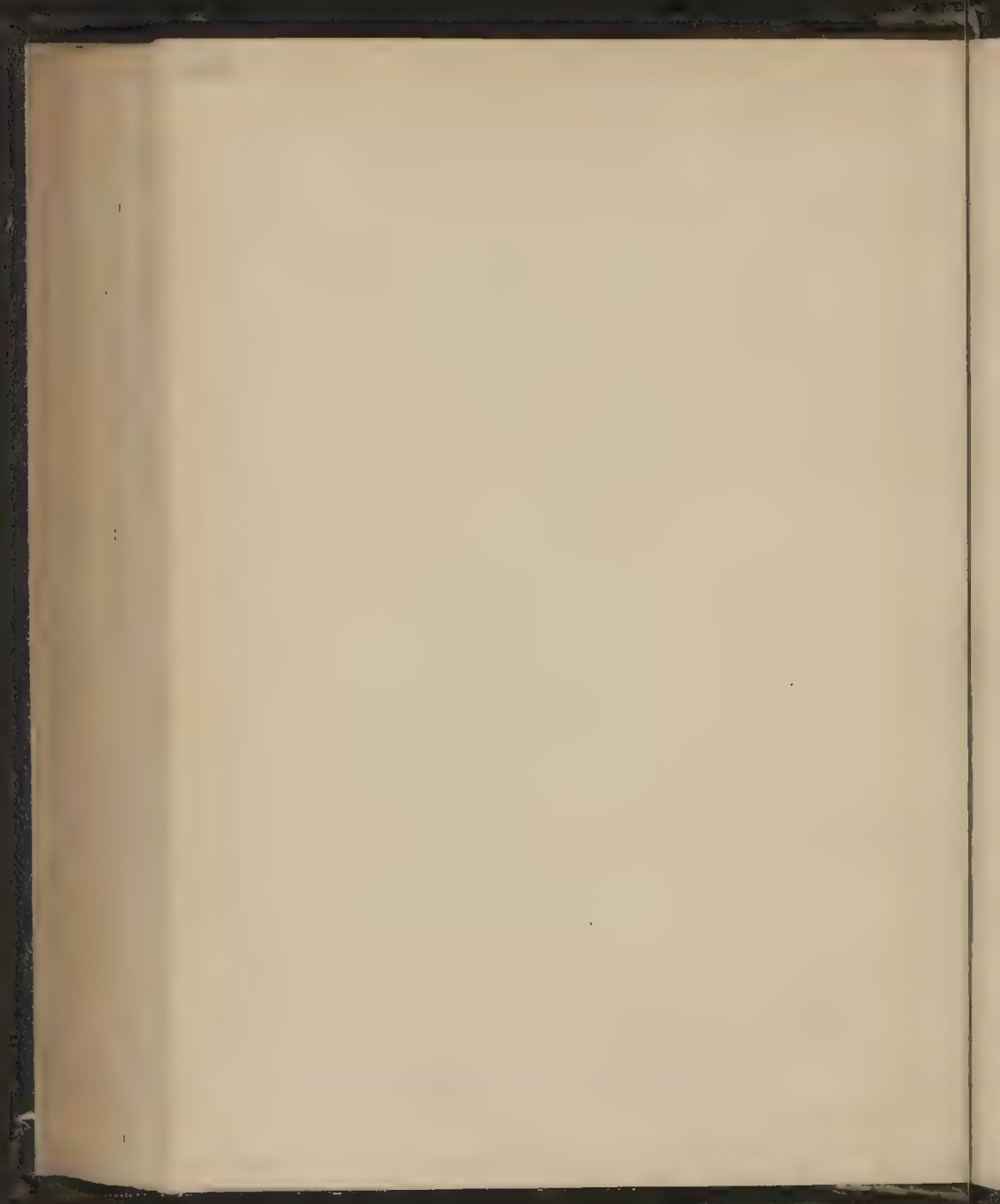
111

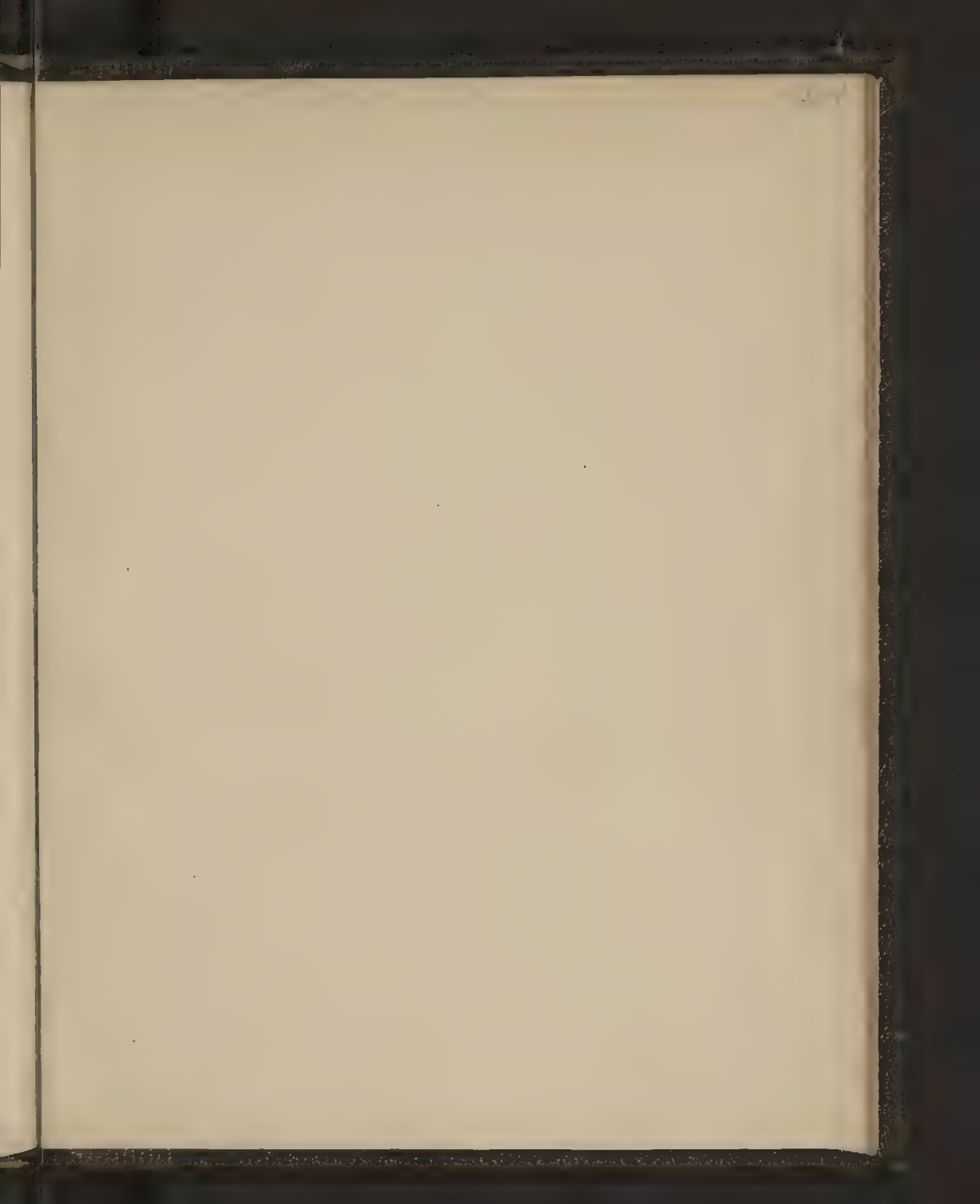

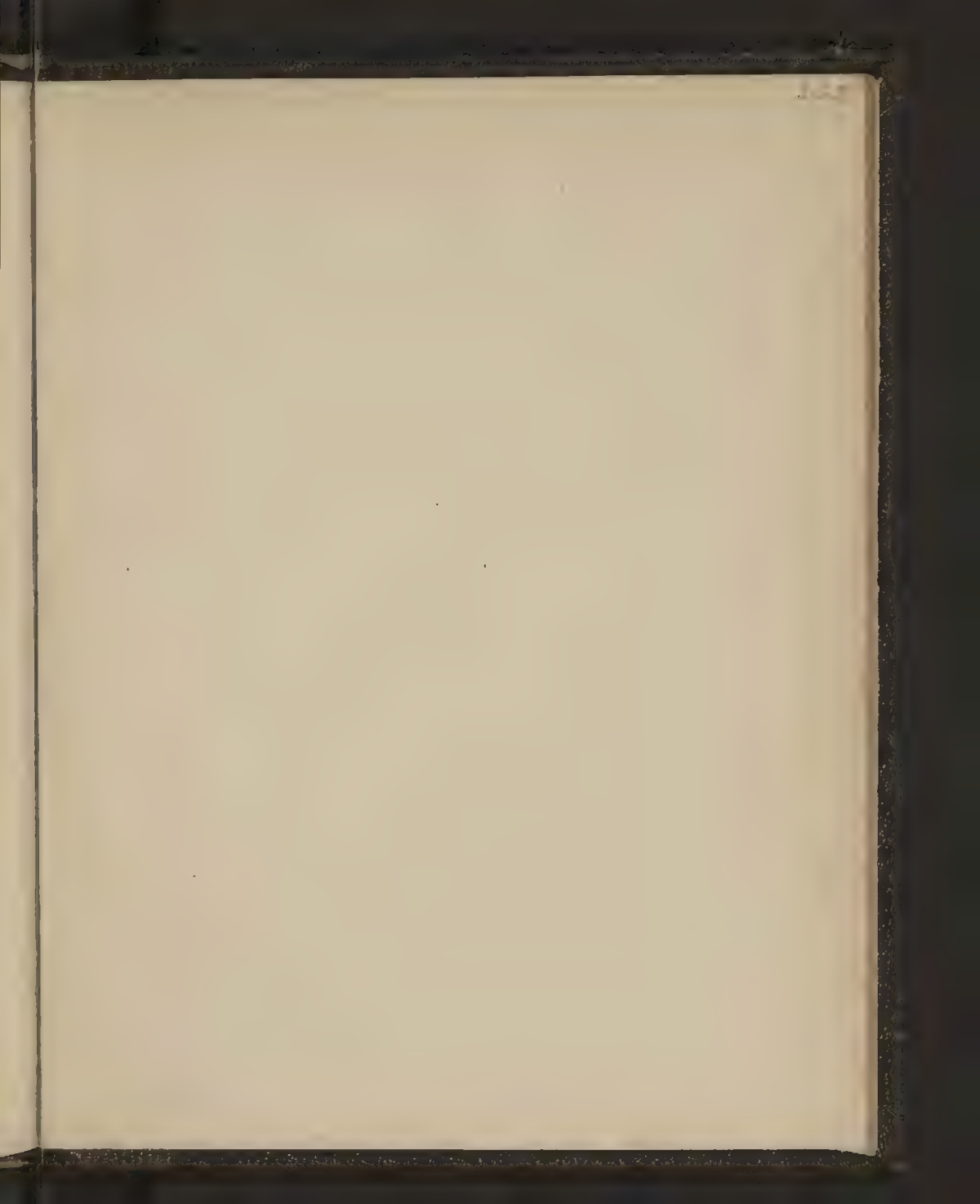
175

20

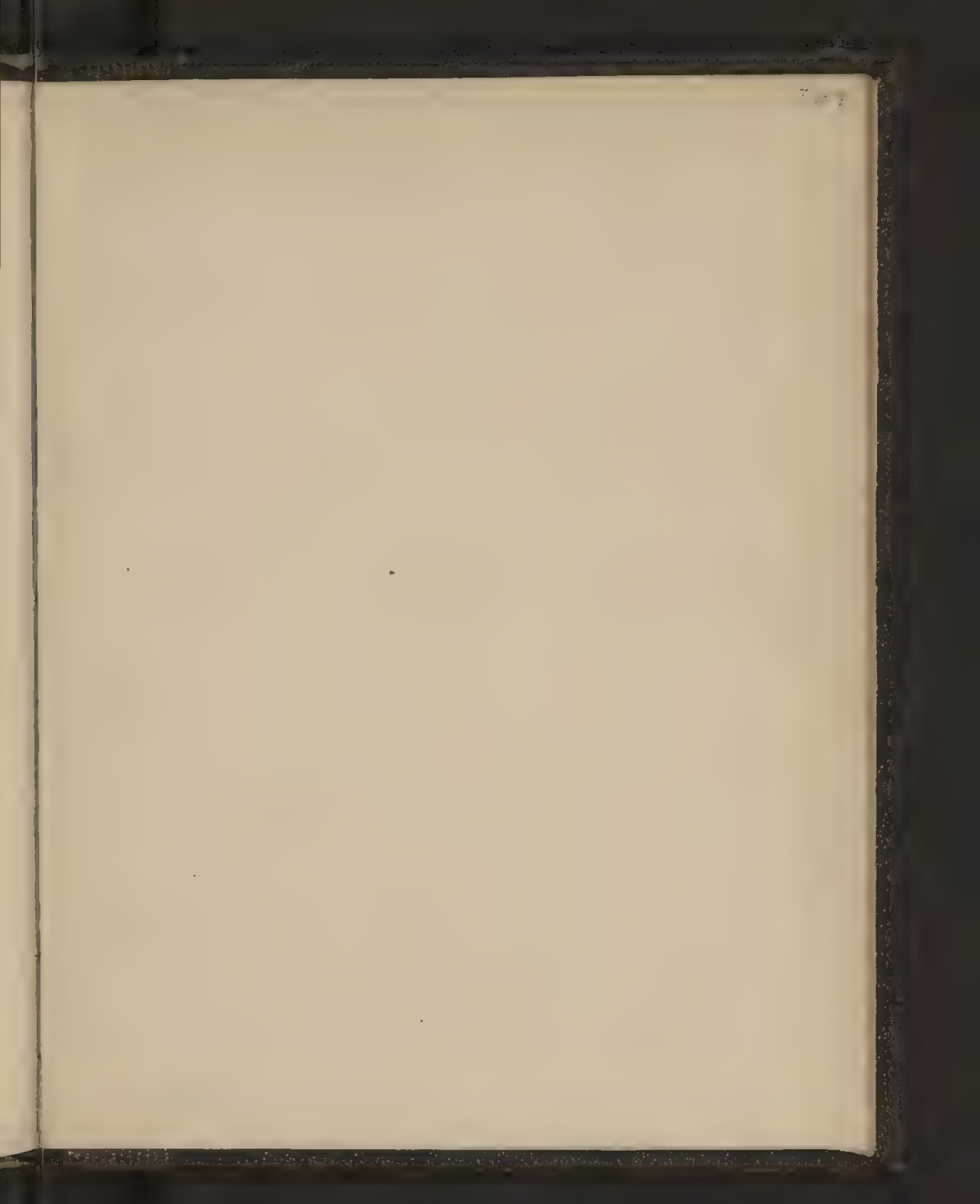

1

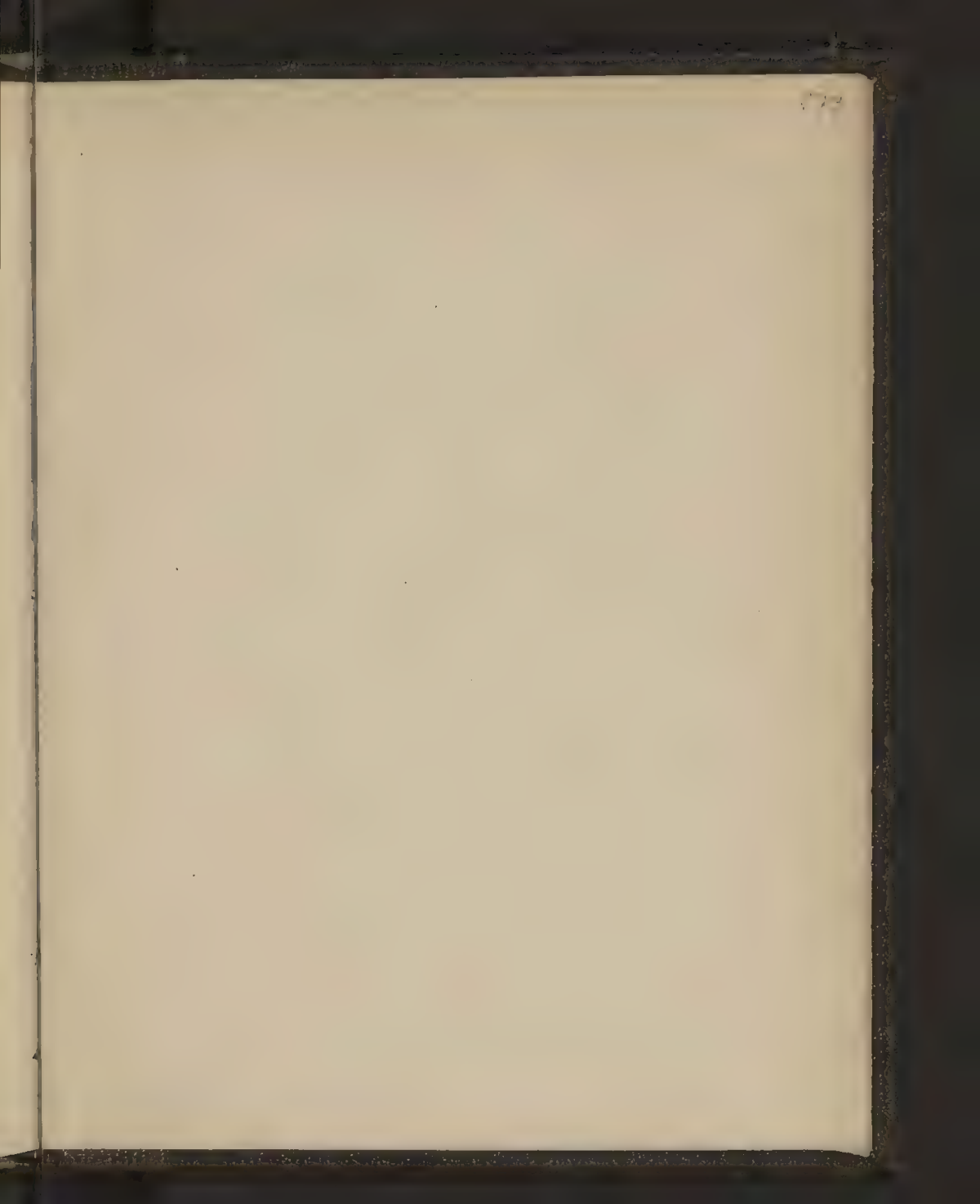
2

3

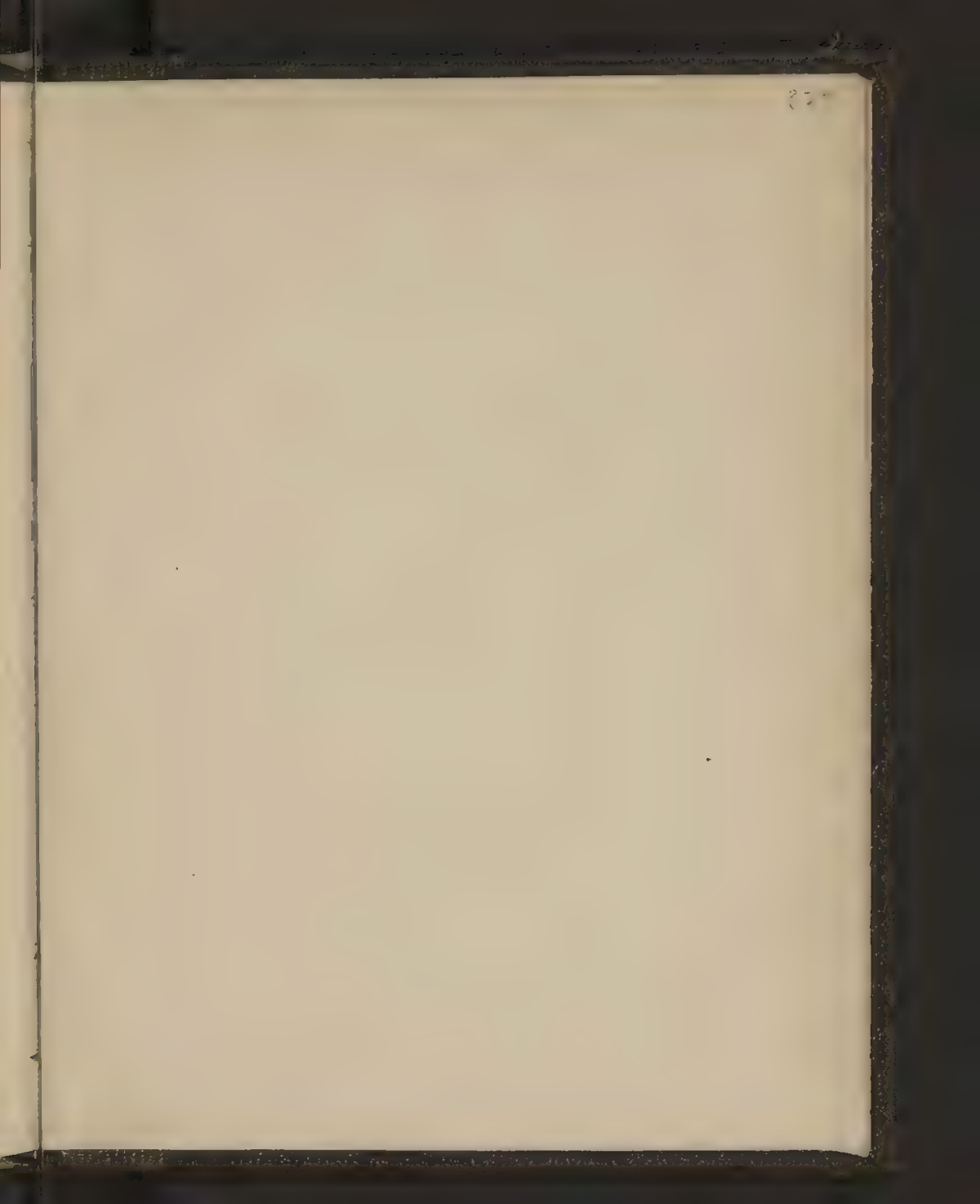
4

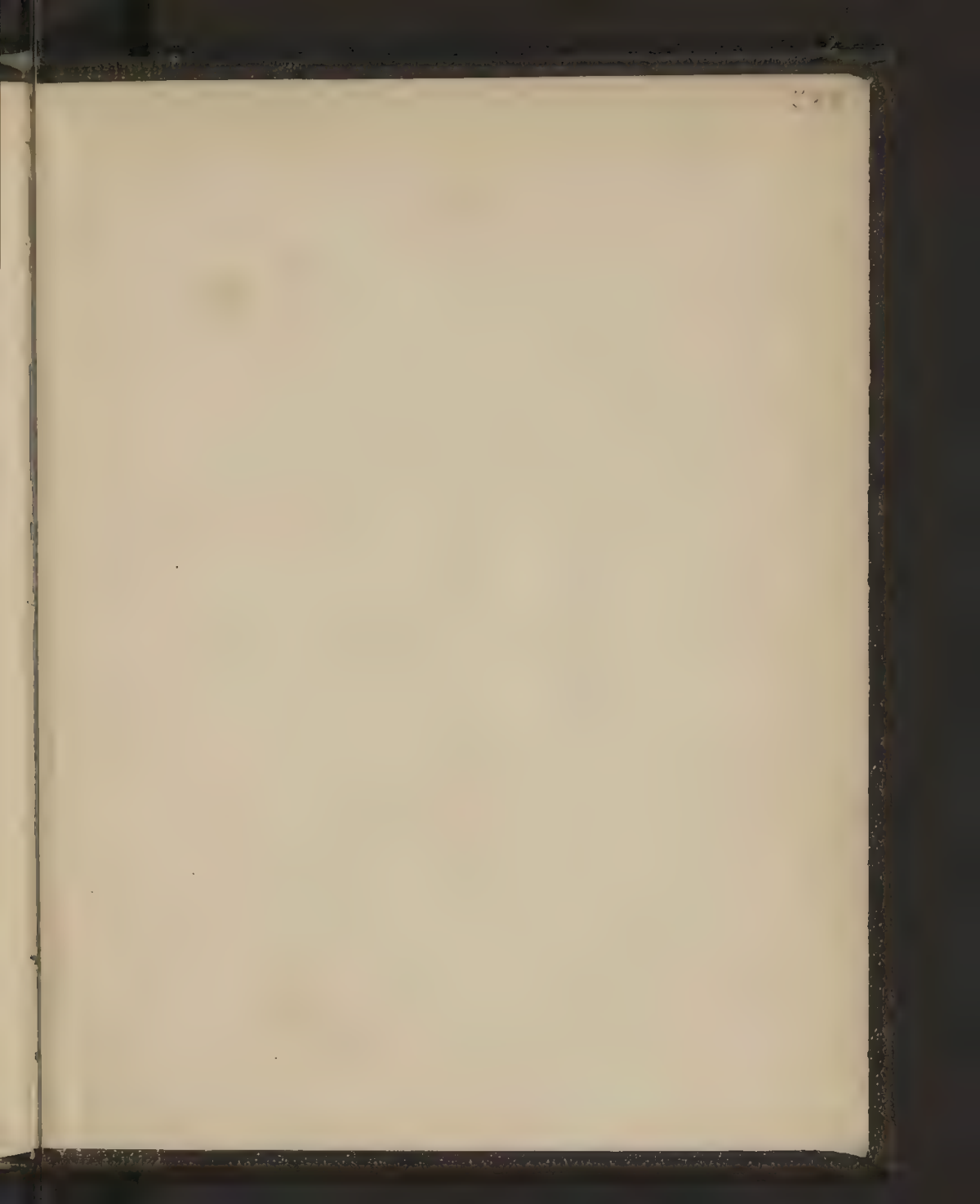

572

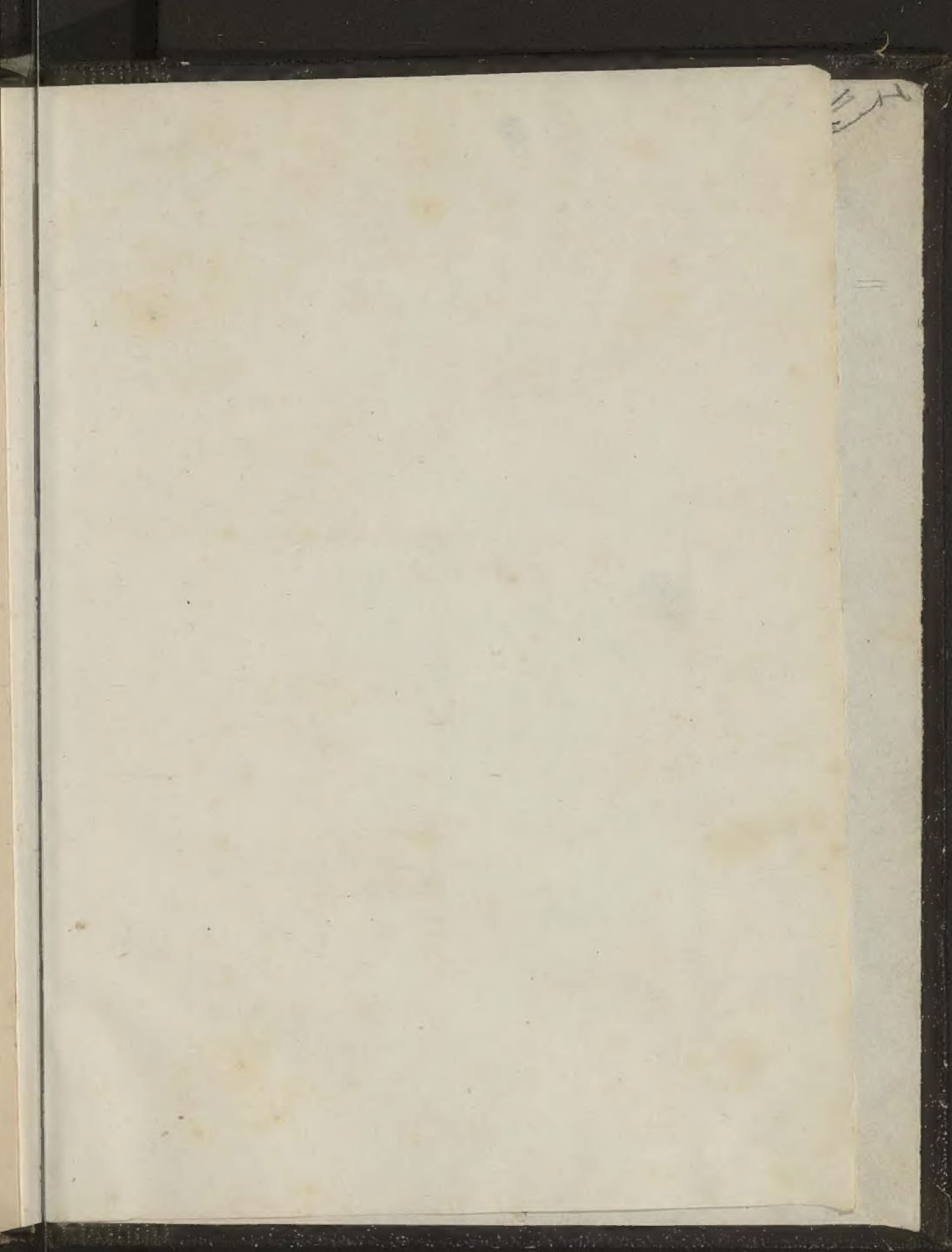
274

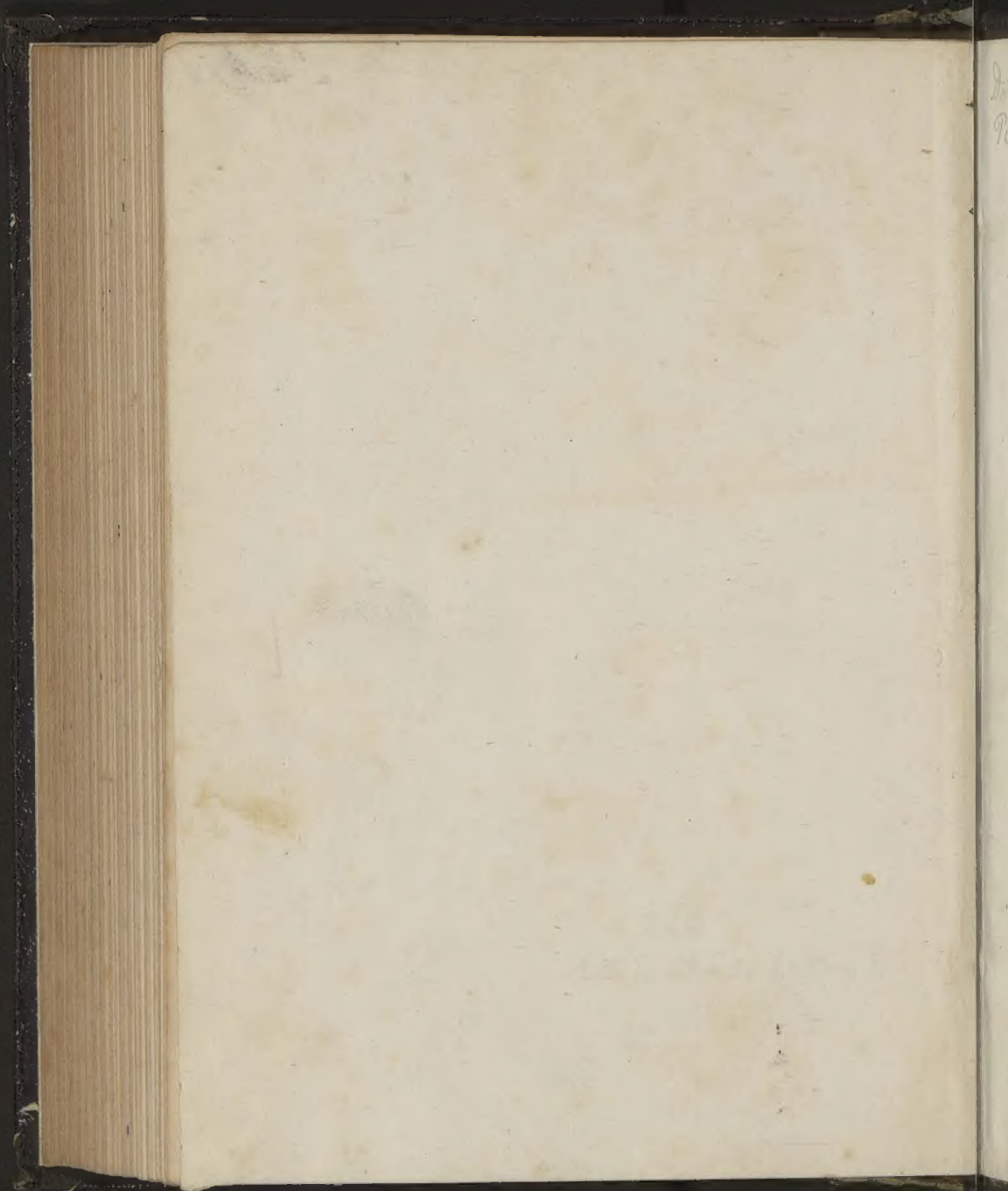

100

S 380.
100 1012 1013

Don. Bertolini
Pio Angelini

Stile

